GIOVANNI PAPINI

KRISTAUS ISTORIJA

IŠ ITALŲ KALBOS VERTĖ D-RAS **P. MAČIULIS**

Pirmoji dalis.

1 9 2 9

„ŽINIJOS“ BENDROVĖS 20-SIS LEIDINYS

3.195235

LTSR valst.
respublikas
biblioteka

3.228741

Visiems, kurie ieško gyvenimo prasmės –

Leidėjai.

Kaunas 20 Maggio 1929.

Rvmo e carissimo Professore,

Ho il piacere di comunicarle che Giovanni Papini, l'illustre autore della „Storia di Cristo" acconsente di buon grado alla versione lituana di quella sua opera.

Egli mi ha insieme inviato una lettera, che le rimetto qui acclusa, con alcune parole di affettuosa simpatia per i giovani cattolici lituani.

Mentre esprimo l'augurio che questo libro, notevolissimo fratutta la letteratura religiosa contemporanea, incontri anche in Lituania la più larga diffusione, benedico di cuore ai nobili e generosi propositi che si prefigge la Società da lei diretta e faccio voti che con l'aiuto di Dio, essa riesca a portare un contributo sempre più efficace alla formazione cristiana e morale della gioventù per le maggiori veraci fortune della Chiesa e della Patria.

Con perfetta osservanza

affezionatissimo nel Signore
† **R. Bartoloni**
Nunzio Apostolico

Rvmo Signore
Prof. Sac. **P. Kemėšis**
Kaunas.

Kaunas, 20 gegužės, 1929.

Didžiai gerbiamas ir brangus
Profesoriau **!**

Malonu man pranešti, kad garsusis „Kristaus istorijos“ autorius Giovanni Papini mielu noru leidžia versti šį savo kūrinį į lietuvių kalbą.

Jis man atsiuntė laišką, čia pat pridedamą, su keletu meilių ir palankių žodžių į Lietuvos katalikiškąją jaunuomenę.

Linkėdamas šioms įžymiausioms mūsų laikų tikybinėje literatūroje knygoms didelio išsiplatinimo Lietuvoje, širdingai laiminu aukštus ir kilnius tikslus, kurių siekia Tamsios vadovaujama Draugija, ir turiu vilties, kad Dievui padedant ji sugebės kas kart galingiau dėtis prie krikščioniško ir dorinio jaunimo ūgdymo tikresniems Bažnyčios ir Tėvynės laimėjimams.

Tikrai gerbdamas palankiausias Kristuje

arkiv. ***R. Bartoloni,*** *šv. Tėvo Nuncijus.*

Gerbiamam Profesoriui
kun. ***F. Kemėšiui***
Kaune.

Firenze 14 Maggio 1929.

Ai giovani cattolici lituani.

Mi date una gioia grandissima traducendo la mia „Storia di Cristo" nella vostra lingua. Il mio libro è stato tradotto ad occidente ed oriente, in molti idiomi, ma ogni nuova traduzione mi commuove, come se le mie povere parole acquistassero un' anima in più. E non posso dimenticare che uno dei più cari amici della mia gioventù fu proprio un poeta della vostra terra, Jurghis Baltrušaitis, spirito affettuoso ed entusiasta.

Ma credete proprio che sia necessaria una nuova prefazione? Quello ch' io potevo dire sui motivi che mi hanno forzato a scrivere la „Storia di Cristo" l' ho detto, a tutti, nelle pagine che aprono il volume e poco, oggi, potrei aggiungere. A dispetto di tante apparenze il mondo „moderno" è ancora troppo lontano da Cristo e pratica, senza saperlo, un paganesimo meccanico più pauroso di quello antico. Il mio libro ha fatto riscoprire a molti l' Evangelo: spero che anche in Lituania potrà illuminare qualche anima. Ma il merito e il vanto sarà tutto vostro. E di cio sopratutto vi ringrazia di cuore il vostro

Giovanni Papini.

Florencija, 14 gegužės 1929 m.

Jaunuoliams lietuviams katalikams.

Jūs darote man labai daug džiaugsmo versdami į savo kalbą mano „Storia di Cristo“. Šitos knygos yra išverstos į daugelį kalbų vakarų ir rytų šalyse, bet kiekvienas naujas vertimas mane jaudina, lyg tartum mano menki žodeliai laimėtų dar vieną sielą daugiau. Aš negaliu pamiršti, kad vienas iš maloniausių mano jaunatvės draugų buvo, kaip tyčia, vienas iš jūsų tėvynės poetų — Jurgis Baltrušaitis, švelnios ir kilnios dvasios vyras.

Bet jums atrodo, kad reikia naujo įvado? Ką galėjau pasakyti apie akstiną, kuris p r i v e r t ė mane rašyti „Kristaus istoriją“, esu pasakęs pirmuose knygų lapuose ir šiandien maža ką galėčiau pridurti. „Modernusis“ pasaulis, nežiūrint to, kad dažnai kitaip atrodo, vis dar yra per daug toli nuo Kristaus ir mechaniškai praktikuoja, pats to nejausdamas, mechaninę stabmeldystę, baisesnę už senobinę. Mano knygos daugeliui padėjo atsiskleisti Evangeliją: manau, kad ir Lietuvoje galės suteikti šviesos vienai kitai sielai. Tačiau nuopelnas ir garbė teks jums vieniems. Ir už tai ypatingai jums dėkoja visa širdžia jūsų

G i o v a n n i P a p i n i.

T U R I N Y S .

1. Rvmo e carissimo Professore..... 4
2. Didžiai gerbiamas ir brangus Profesoriau!..... 5
3. Ai Giovani cattolici lituani 6
4. Jaunuoliams lietuviams katalikams..... 7
5. Autorius skaitytojui..... 9
6. Tvartas..... 27
7. Piemens..... 30
8. Trys Išminčiai..... 32
9. Oktavianas . . . ,..... 34
10. Erodas Didysis..... 36
11. Atrastas Pamestasis..... 40
12. Dailidė..... 43
13. Tėvystė..... 46
14. Senasis Įstatymas..... 50
15. Pranašai..... 56
16. Tas, kuris ateis..... 59
17. Ugnies Pranašas..... 63
18. Išvakarės..... 67
19. Dykuma..... 71
20. Sugrįžimas..... 78
21. Kapharnaumas..... 84
22. Pirmieji Keturi..... 91
23. Kalnas..... 94
24. Tie, kurie verkia..... 98
25. Perversmininkas 102
26. Pasakyta yra..... 107
27. O aš jums sakau..... 111
28. Nesipriešinti..... 116
29. Antinatūra..... 120
30. Meilės apaušris..... 124
31. Mylėkite..... 134
32. Tėve musų..... 141
33. Galybės veiksmai..... 144
34. Atsakymas Jonui..... 150
35. Talitha Qumi..... 153
36. Vestuvės Kanoje 157
37. Duona ir žuvys..... 162
38. Ne paslaptis: poetas..... 166
39. Raugas..... 169
40. Ankšti Vartai..... 175
41. Sūnus Palaidūnas..... 179
42. Prilyginimai apie nuodėmę..... 189
43. Dvylika..... 195
44. Simonas Petru pavadintas 200
45. Griaustinio Vaikai..... 203
46. Avys, Žalčiai ir Balandžiai..... 208
47. Mammona 214
48. Šėtono išmatos..... 222
49. Tautų Karaliai..... 225
50. Kardas ir Ugnis..... 228

Autorius skaitytojui.

1.

Jau penki šimtai metų kaip tie, kurie laiko save „laisvamaniais“, nes apleido kovotojų eiles, patys pasiduodami kalėjimui, stengiasi antrą kartą užmušti Jėzų. Nori Jį užmušti žmonių širdyse.

Vos paaiškėjus, kad jau antroji Kristaus agonija yra pasiekusi paskutinio laipsnio, tuojau pasipylė eilė nekrologistų. Pajuokos verti niekadariai, kurie bibliotekas pavertė tvartais; aerostatiniai smegenys, norėję dangaus visatą apimti, atsisėdę į lakios filosofijos balioną; juokingieji profesoriai, apsvaigę nuo filologijos ir metafizikos garų, apsiginklavo — Žmogus to nori! — kaip ir daugelis kitų, kryžiaus ženklu pažymėtų, prieš Kryžių. Kai kurie rašytojai, mėgstą nesuprantamą slėpiningumą, dėl savo fantazijos, kurios susigėstų net pagarsėjusi ponia Radcliffe, išrodinėjo su žvake rankose, kad Evangelijų istorija buvo legenda, iš kurios galima buvo atstatyti natūralų Jėzaus gyvenimą, Kuris vienu trečdaliu buvo pranašas, vienu trečdaliu burtininkas ir trečiu trečdaliu minių kurstytojas; kad Jis nedarė stebuklų, be gipnotiškų pagydymų kelių sergančių proto liga; kad nemirė ant kryžiaus, bet atsigavo šaltame kape ir vėl pasirodė žmonėms, prisidengdamas mistiškais įtikinimais, kad būtų patikėta Jo prisikėlimu. Kiti išrodinėjo, kaip du kart du yra keturi, kad Jėzus yra mitas, Augusto ir Tiberijaus laikais pramanytas, ir kad visos Evangelijos yra tik labai nevykusi pranašysčių inkrustacija. Treti įsivaizdavo Jėzų savotišku įvairių doktrinų derintoju, Kuris mokėsi Graikų, Budistų ir Esseniečių mokykloje ir mokėjo suteikti autoritetiškumo savo įsitikinimams, kad patikėtų Jį esant Izraelio Messiją. Dar kiti padarė Jį humaniškumo maniaką, Rousseau ir dieviškosios Demokratijos pirmtakūną: kilniausį žmogų anais laikais, kurį, tačiau dabartiniu metu reikėtų pavesti gydytojo psichiatro priežiūrai. Pagaliau, kad kartą amžinai būtų baigtas

tas klausimas, vėl grįžta prie mito idėjos ir, per palyginimus ir sugretinimus, prieina išvados, kad Jėzus niekad jokioj pasaulio dalyj nebuvo gimęs.

Bet kas turėjo užimti didžiojo Perversmininko vietą? Kasdien gilesnis buvo kasamas griovis, tačiau negalima buvo viso jo apkasti žemėmis.

Ir štai atsiranda minties švietėjai ir skaldytojai religijoms fabrikuoti, kad netikėliai turėtų kuo misti. Aštuonioliktajame amžiuje prikepta jų po du ir po pusę tuzino iš karto. Tiesos religija, Dvasios, Proletariato, Karžygiškumo, Humanizmo, Tėvynės, Imperijos, Racionalizmo, Grožio, Gamtos, Solidarumo, Senovės kulto, Energijos, Taikos, Skausmo, Pasigailėjimo, Subjektyvizmo, Ateities ir t. t. Kai kurios iš jų buvo ne kas kita kaip nuvainikuotas ir be kaulų Krikščionybės perdirbinėjimas, bet Krikščionybės be Dievo; dauguma iš jų buvo politinės religijos, arba filosofijos, kurios mėginta mistikomis paversti. Tikinčiųjų buvo nedaug ir jų karštis ataušęs. Šitos leduotos abstrakcijos, nors ir buvo kai kada socialiniais sumetimais, arba literatiniu susidomėjimu palaikomos, negalėdavo pripildyti širdžių, iš kurių norėta Jėzų išplėšti.

Tada imta mėginti iš šito religijų mišinio padaryti kai ką geresnio už tą, ko žmonės religijoje ieško. Masonai, Spiritistai, Teosofai, Okultizmo skelbėjai, Racionalistai buvo įsitikinę, kad jie rado neklaidingą Krikščionybės surogatą. Tačiau šitie tamsių prietarų ir seniausios kabalistikos platintojai, beždžioniško simbolizmo ir surūgusio humanizmo skiepytojai, šitos paskolintu budizmu ir paneigtu Krikščioniškumu užkamšytos prarajos galėjo patenkinti keletą tūkstančių nuobodaujančių moterų, dvikojų asilų, tuščiagalvių tinginių, ir tuo pasitenkino.

Tuo tarpu tarp vokiškosios presbiterijos ir šveicariškos katedros pasireiškė paskutinis Antikristas. Jėzus, tarė jis, persirisdamas per Alpių kalnus į saulėtą pakalnę, nuvargino žmones; nuodėmė yra graži, smurtas gražus taip pat; visa tai yra gražu, kas žmogaus Gyvenime sako t a i p. Ir Zarathustra, sumetęs graikų tekstus iš Leipcigo ir Macchiavellio veikalus į Vidužemio jūrą, ėmė šokinėti su tokiu išdidumu (gracioziškumu), koks tik gali pasireikšti vokiečio asmeny, gimusio iš liuteronų pastoriaus, ir seniai seniai nusileidusio nuo šveicariečių katedros į Dionizo

statulos pakojį. Bet, nors Jo giesmės ir malonios buvo ausims, tačiau niekad jam nepavyko išaiškinti, kas iš tikrųjų yra šitas dievinamasis Gyvenimas, kuriam pašvenčiama viena taip gyva žmogaus dalis — reikalingumas nugalėti savyje gyvulį; jis nemokėjo nurodyti, kokiu būdu tikrasis Evangelijų Kristus gyvenimui yra priešingas, tas, kuris nori jį padaryti kilnesnį ir laimingesnį. Ir vargšas Antikristas sifilitikas, kai jau buvo nebetoli pamišimo, parašė paskutinį savo veikalą: Nukryžiuotasis.

2.

Nežiūrint tiekos išeikvoto laiko ir pašvęsto darbo, Kristus tebėra iš žemės neištremtas.

Jo atmintis tebėra visur. Ant bažnyčių ir mokyklų sienų, ant varpinių ir kalnų viršūnių, gatvių pramūgose ir kryžkelėse, patalų priegalviuose ir ant kapų, milijonai kryžių primena Nukryžiuotojo mirtį. Nuskuskit bažnyčių freskus, išimkit iš altorių ir namų paveikslus, ir Kristaus gyvenimas pripildys muzėjus ir galerijas. Įmeskit į ugnį mišiolus, breviorius ir eukologus, Jo vardą ir Jo žodžius jūs rasit visose literatūros knygose. Net keiksmuose yra nesąmoningas prisiminimas Jo esimo.

Kristus yra tikslas ir pradžia, dieviškųjų paslapčių begalybė tarp dviejų žmonijos istorijos padermių.

Stabmeldystė ir Krikščionystė nebegali niekad susilieti. Prieš Kristų ir po Kristaus. Mūsų era, mūsą civilizacija, mūsų gyvenimas prasideda nuo Kristaus gimimo. Visa tai, kas prieš Jį buvo, galime surasti ir pažinti, tačiau tai jau nebe mūsų, kitais skaičiais pažymėta, kitokiomis sistemomis aprašyta, nebesukelia mūsų jausmų: gali tai būti ir gražus dalykas, bet mums jau miręs. Cezaris anais laikais daugiau sukėlė triukšmo už Jėzų, o Platonas daugiau mokslų skelbė kaip Kristus. Dar ir dabartiniu laiku kalbama apie pirmą ir apie antrą, bet kas šiandie jaudinasi už ar prieš Cezarį? Ir kur yra šiandie platonistai ar antiplatonistai?

Tuo tarpu Kristus visada yra gyvas mumyse. Dar ir šiandie yra tokių, kurie Jį myli, ir kurie Jo neapkenčia. Vieni yra pagauti Kristaus kančios, kiti jos griovimo. Ir šitas daugelio įtūžimas prieš Jį aiškiai pasako, kad Jis dar nėra miręs. Tie patys,

kurie pasišvenčia Jo mokslui paneigti ir Jo buvimui užginčyti, visą gyvenimą praleidžia kartodami Jo vardą.

Gyvename krikščioniškąją erą. Ir ji dar nebaigta. Norint suprasti mūsų pasaulį, mūsų gyvenimą, pačius save, reikia Jame iš naujo atgimti. Kiekvienas amžius turi nusirašyti Jo Evangeliją.

Ir mūsų amžius yra nusirašęs ne daugiau negu kitas kuris amžius. Todėl ir šios knygos autorius, šitoje vietoje, turėtų pateisinti save, kad ją yra parašęs. Tačiau, jei ir būtų reikalingas pasiteisinimas, jis pasireikš savaime tiems, kurie panorės perskaityti ją ligi paskutinio puslapio.

Nė vienas kitas laikas, kaip dabartinis, nebuvo taip nuo Kristaus nutolęs ir taip Kristaus reikalingas. Bet norint vėl Jį rasti, neužtenka tik senovės raštų.

Joks Jėzaus gyvenimo aprašymas, nors ir būtų parašytas didžiausios išminties buvusio rašytojo, negalėtų būti gražesnis ir tobulesnis už Evangelijų aprašymą. Pirmųjų keturių istorikų maloniausias blaivumas niekad nebus nugalėtas jokiais stiliaus ir poezijos stebuklais. Tik labai mažą dalelę tegalime pridėti prie to, ką jie pasakė.

Bet kas, šiandie, skaito Evangelistus? Ir kas mokėtų gerai paskaityti, jei juos ir skaitytų? Maža tepadeda filologų pastabos, egzegetų aiškinimai, variantai ir moksliški tyrinėtojų aiškinimai, tekstų taisytojai, kantrių smegenų kedentojai. Širdis, tačiau, ko kito nori.

Kiekviena karta turi savo rūpesčių ir savo siekimų, — ir savo kvailysčių. Norint padėti žūstantiems, reikia senąją Evangeliją atversti. Kad Kristus amžinai būtų gyvas žmonių gyvenime, amžinai su žmonėmis, reikia laikas nuo laiko Jį kelti iš mirusiųjų ne tam, kad Jį galima būtų nudažyti dienos spalvomis, bet kad galima būtų naujais žodžiais Jį vėl parodyti, Jo amžinas tiesas ir Jo nekintamą istoriją derinant su dabartimi.

Šitų knygynių prikėlimų, mokslišku arba literatinių, pilnas yra pasaulis: bet šitos knygos autoriui atrodo, kad daugelis jų yra pamirštų, daugelis kitų nė nežinomų. Ypač tai pastebima, einant pastarųjų laikų patyrimais, Italijoje.

Norint atpasakoti Kristaus istorijų istoriją, praverstų ir kita, už šią didesnė knyga. Bet daugiau skaitomos ir žinomos knygos gali būti paskirstytos į du dideliu skyrių. Knygos, parašy-

tos Bažnyčios žmonių tikintiesiems, ir mokslo žmonių parašytos pasauliečių naudojimui. Nei vienos nei antros negali patenkinti to, kuris savo gyvenime ieško Gyvenimo.

3.

Jėzaus gyvenimo aprašymai, pamaldiems žmonėms skiriami, beveik visi dvelkia nežinia kokiu supelėjusiu koktumu, kuris nuo pirmų puslapių atstumia skaitytoją, įpratusį prie švelnesnių ir turiningesnių skanėstų. Jaučiamas kvapas užgesintos lempelės, degamosios medžiagos ir blogos alyvos dvokiąs smilkimas, kurs užima žmogaus kvapą. Negalima gerai atsikvėpti. Neatsargusis, kuris mėgino skaityti ir prisimena didelių žmonių gyvenimą, aprašytą su pritinkamu didumu, o be to dar turi supratimo apie rašymo ir poezijos meną, daug mažiau tepajunta to didumo, kai įsigilina į šitą supelėjusią, pasenusią, suraizgytą prozą, prikimštą ir perpildytą, deja, perdaug bendrų posakių, kurie buvo prieš tūkstantį metų gyvi, tačiau šiandie jau mirę, pavirtę į stiklą, suakmenėję, kaip akmenų laužyklos akmens arba formuliaro straipsniai. Atskleidus puslapį, dar blogesnio gaunama įspūdžio, kai šitie bejėgiai raiteliai ūmai pradeda lirikos šuolius daryti arba iškalbingumo ristele bėgti. Šitie nebevartojami prašmatnumai, pagražinimai, kurie yra žinomi tuščių rašytojų puritanų ir pavyzdžiai gražiai parašyti provincialinėms akademijoms, šitas dirbtinis karštis, ataušytas persaldusiu rimtumu, atbaido užsispyrėlius ir karštuolius. Ir kai nesusipančioja scholastikos paslaptinguose erškėtynuose, įpuola į sekmadieninę verkšlenančią oratoriją. Bendrai tariant, tai yra knygos, parašytos tiems, kurie tiki Jėzum — tiems, kurie tam tikru atžvilgiu yra mažiau jų reikalingi. Ir geriausių pasauliečių tarpe yra indiferentų, profanų, artistų, įpratusių žiūrėti į senovės žmonių didingumą ir mūsų laikų naujoviškumus, kurie neieško šitų veikalų, arba, paėmę juos į rankas, vėl padeda. Tačiau tai yra kaip tik tie skaitytojai, kuriuos reikėtų pritraukti, nes jie yra tie, kurie prarado Kristų ir kurie mūsų laikais sudaro pasauly nuomonę ir su kuriais skaitomasi.

Kiti, mokslavyriai, rašą tiems, kurie patys laikosi nuošaliai, dar mažiau teturi pasisekimo patraukti sielas prie Jėzaus, ku-

rios nemoka būti krikščioniškomis. Visų pirma, kad beveik niekad šito tikslo nesiekia ir jie patys, beveik visi, yra iš tų skaičiaus, kuriuos reikėtų privesti prie tikrojo ir gyvojo Kristaus; ir dar ir todėl, kad jų metodas, kuris, kaip sakoma, nori būti istoriškas, kritiškas, moksliškas, dažniausiai verčia juos sustoti prie tekstų ir išorinių faktų, juos aptardamas arba paneigdamas, o nesigilina į jų reikšmę ir šviesą, kurias, norint, galima būtų atrasti šituose tekstuose ir pačiuose faktuose. Didesnė jų dalis stengiasi atrasti žmogų Dievuje, paprastą reiškinį stebukle, legendas padavimuose, pirmon galvon ieškodama aiškinimų, dirbtinumų, apokrifų pirmykštėje krikščioniškoje literatūroje. Tie, kurie negali paneigti, kad Jėzus yra gyvenęs, kaip įmanydami stengiasi sumažinti tuos įrodymus, kurie apie Jį liudija ir, ramstydamiesi posakiais „jei, bet“, atsižvelgiant į samprotavimus, abejojimus, hipotezes nepajėgia parašyti tikros istorijos, laimei, net sugriauti tos, kurią randame Evangelijoje, tiek yra jų pačių tarpe prieš-ginybių, kad kiekviena nauja sistema turi bent tiek naudos, kad sugriauna visas kitas, anksčiau išgalvotas. Bendrai imant, visi šitie istorikai su visais smulkmenų ir mažmožių rinkiniais, su visais tekstų kritikos šaltiniais, mitologijos, paleografijos, archeologijos, semitų ir elenų filologijos, kito nieko nepasiekia, kaip suskaldyti ir praskiesti, pasikliaunant apgaulingais smulkinimais, paprasčiausią Jėzaus gyvenimą. Visų šitų suktų galvojimų logiška išvada yra ta, kad Jėzus niekad nebuvo atėjęs į žemę arba, jei atsitiktinai ir būtų tikrai žemėje pasirodęs, kad nieko tikro apie tai negalima pasakyti. Lieka dar ne taip lengvai išbraukiama Krikščionybė, tačiau visa tai, ką gali padaryti šitie Kristaus priešai, yra jų ieškojimas „šaltinių“ Rytuose ir Vakaruose, kaip jie kad sako, krikščioniškosios minties užuomazgų, turėdami kaip tik tą veidmainingą tikslą ją išspręsti, pasiremdami pirmiau buvusiu judaizmu, elenizmu ir indiečių bei kiniečių religijomis, lyg norėdami pasakyti: matot? Šitas jūsų Jėzus, giliau paieškojus, ne tik buvo žmogus, bet net vargšas žmogus, nes, teisybę sakant, nėra nieko pasakęs, ko žmonija nebūtų atmintinai žinojusi dar prieš Jį.

Galima būtų, tada, paklausti šituos stebuklų neigėjus, kaip jie aiškina senovės religijų sugretinimo stebuklą, kurį Jis yra padaręs, turint galvoj nežinomą plagiatorių, begalinį žmonių perversmą, jų mintyse ir siekimuose taip galingą ir pastovų, kad

jis galėtų pakeisti pasaulio veidą keliolikai amžių. Bet šito ir daugelio kitų klausimų, bent dabar, mes nekelsim.

Trumpai tariant, jei mes pereisim nuo blogo skonio pamaldžiųjų rašytojų prie monopolistų „istoriškosios tiesos“, ieškodami tikrosios šviesos, mes iš pamaldumo šešėlio pateksim į nederlingus painiavų plotus. Pirmieji nemoka atvesti prie Kristaus paklydusiųjų, o antrieji pameta Jį priešginybių sukūryje. Ir vieni ir antri nepaskatina skaityti: tai yra dėl to, kad nevykusiai rašo. Jei juos tikėjimas skiria, tai nevykusieji raštai juos jungia. Ir išsilavinusius žmones, kurie bent paviršutiniškai pažįsta Evangelijos poeziją, dieviškąją idiliją ir dieviškąją tragediją, perdėtai išpūstas rašymo būdas atstumia, kaip koks bendras šaltas tvirtinimas. Tai matom, kad ir iš to fakto, kad dar ir šiandie Jėzaus gyvenimas, po tiek metų ir nuomonių bei skonio pakitimų, daugybės pasauliečių skaitytas, ir to paties apostatos klieriko Renano, kuriuo kiekvienas tikras krikščionis piktinasi dėl jo diletantizmo, piktžodžiaujančio net pagyrimuose, ir kiekvienas doras istorikas dėl jo daromų kompromisų ir stokos kritiškumo. Tačiau Renano knyga, nors atrodo kaip skeptiško romanų rašytojo veikalas, susigimiavięs su filologija arba semitizmu, kuris yra ištroškęs tapti literatišku, turi pateisinimo būti „parašytas“—tai yra būti skaitomas net ir tų, kurie yra ir netikėliai ir ne specialistai.

Mielai skaityti knygą dar nėra vienintelė garbė, ir nedidelė, kas turėdamas knygą tik tuo pačiu turėjimu pasitenkintų; neduodamas knygai reikšmės, veikiausiai pasirodytų ne knygos mylėtojas, o tik tuščios garbės ieškotojas. Bet leiskim, kad ir pati knyga sudaro tam tikrą nuopelną, ir gal būt ne taip jau mažą — dėl pačios knygos: tai yra, tokiam dalykui, kuris yra pasistatęs tikslą tam, kad būtų skaitomas. Pavyzdžiui, kai ji neturi išimtinai tikslo būti tik gilesnių studijų priemone ir niekuo daugiau, bet turėtų siekti to, ką seniau vadindavo „jausmų sužadinimas“, arba, geriau sakant, norėtų „paveikti ir perdirbti žmones“.

Šitos knygos autoriui atrodė — ir jei jis klysta, bus labai patenkintas, kas įtikins jį šiuo metu geriau, negu jis mano — kad tuose tūkstančiuose knygų, kuriose kalbama apie Jėzų, nėra nė vienos, kuri patenkintų tą, kuris ieško ko kita, be dogmatinių argumentų arba mokslišku įrodinėjimų, kad galėtų būti žmogaus

sielai tinkamu maistu arba galėtų patenkinti dabartinio amžiaus visų žmonių reikalavimus.

Gyva knyga siekia parodyti gyvą Kristų, amžinai gyvenanti su meilės pilnu žvilgsniu gyvųjų akyse. Sugeba duoti Jo esimo pajutimą, amžinąja buitim esantiems žmonėms. Kuri sugeba Jį atvaizduoti visoje Jo dabartinėje gyvoje didybėje—amžinoje ir todėl aktualinėje—tiems, kurie apleido Jį ir užsigynė Jo, tiems, kurie Jo nemyli, nes niekad nebuvo matę Jo tikrojo veido. Kad parodytų kiek yra Jo žmoniškumo principuose antprigimtiško ir simbolinio, Jo taip nepastebimuose, paprastuose ir visiems žinomuose dėsniuose, ir kiek artimumo žmogaus prigimčiai, kiek paprasto kuklumo atsispindi net Jo dangiškojo išvaduotojo pasiuntinybėje, Jo kančios ir mirties ir dieviškojo prisikėlimo uždavinyje. Kad parodytų, pagaliau, šitame tragiškame epe, prie kurio iš tiesų pridėjo savo rankas dangus ir žemė, kiek pamokymų, mums padarytų, mūsų laikams pritaikytų, mūsų gyvenimui skirtų galima būtų pasemti ne vien iš pamokslų užrašų, bet iš paties palikimo laimėjimų, kurie eina nuo Betlejaus tvarto ligi Betanijos iškilumų.

Pasauliečio parašyta knyga pasauliečiams, kurie nėra krikščionys, arba tik paviršutiniškai yra toki. Knyga be jokių švelnumų ir tariamojo pamaldumo saldybių ir be literatūros prašmatnybių, kurias vadiname „moksliškomis“ vien dėl to, kad jos amžinai vengia tvirtinimų. Pagaliau, tai yra knyga, moderniškojo rašytojo parašyta, kuris turi šiek tiek pagarbos ir meniškų žinių, sugebėdamas atkreipti dėmesį net ir priešingai nusiteikusiųjų.

4.

Šito veikalo autorius nepretenduoja, kad jis būtų parašęs tokią knygą, nors prisipažįsta kad labai dažnai apie tai galvodavo: bet jis maždaug mėgino, kiek tai leido jo gabumai, šitos idėjos vedamas, parašyti.

Ir čia pat pareiškia, prisipažindamas atvirai, kad neparašė „istoriškai moksliško“ veikalo. Nepadarė to, nes nebūtų galėjęs to padaryti, bet ir nebūtų norėjęs taip parašyti, jei ir būtų turėjęs visas reikalingas žinias. Tarp kita ko įspėja, kad beveik visą knygą yra parašęs būdamas kaime, tolimam, miškais apaugusiam kaime, naudodamasis labai nedideliu knygų skaičiumi, neatsiklausdamas

draugų patarimų ir žinovų pastabų. Todėl ji nebus cituojama Aukštosios Kritikos Rūmuose nei keturakių „autoritetų, klausimo žinovų“ studijose: tai mums nė nerūpi, jei tik ji galės padaryti nors lašelį gero bet kuriai sielai—kad ir vienai tik. Kadangi, kaip jau buvo sakyta, ji nori patarnauti Kristaus atradimui—išbalzamuoto išgaravusiais kvepalais arba išdrožto akademiniais peiliais Kristaus—o ne antroms Jo laidotuvėms.

Rašytojas rėmėsi Evangelijomis: suprantama, sinoptinėmis, keturiomis.

Begalines disertacijas ir disputus dėl keturių istorikų autentiškumo, dėl datų, aiškinimų, jų savitarpio priklausomybės, panašumų ir konsekvencijų, prisipažįsta autorius, kad į visą tai nekreipė dėmesio ir nesidomėjo. Neturim mes senesnių už tuos dokumentų; nėra nė kitokių, iš anų laikų, žydų ar pagonų, su kurių pagalba galima būtų juos pataisyti arba paneigti visai. Kas mėgina imtis šito darbo su dideliu pasirinkimu ir kontrole gali perversti labai daug mokslų, bet nepažengs nė žingsnio į tikrą Kristaus pažinimą. Kristus yra Evangelijose, Apaštalų Padavimuose ir Bažnyčioje. Atmetant visa tai, belieka tamsybės ir tyla. Kas priima keturias Evangelijas, turi jas visas ištisai priimti, skiemenį už skiemens, arba atmesti jas nuo pirmos ligi paskutinės ir pasakyti: nieko nežinom. Norėti šituose tekstuose atskirti tikrumą nuo galimumo, istoriškumą nuo legendarinių dalykų, pagrindą nuo priedų, primityvą nuo dogmatiško žinojimo yra beviltiškas uždavinys. Beveik visumet, deja, jis baigiasi skaitytojų nusivylimu, nes šitame prieštaraujančių ir dešimtmečiais išaugančių sistemų mišinyje nebepajėgia susivokti ir visas palieka nuošaliai. Garsiausieji naujojo įstatymo kamantinėtojai dėl vieno tik klausimo sutinka: kad Bažnyčia mokėjo pasirinkti, iš didžiausios primityvinės literatūros antplūdžio, seniausias Evangelijas, jau ir anais laikais laikytas tikriausiomis. Daugiau nieko nė nereikia.

Be Evangelijų, šitos knygos autorius turėjo prieš akis tas „logijas“ ir „agraphus“, kurie labiausia dvelkė evangeliška dvasia, be to keletą apokrifinių tekstų, „pamatuotai“ panaudojamų. Pagaliau, į dešimtį moderniškų knygų, be tų, kurias turėjo po ranka.

Autoriui atrodo, iš to ką jis galėjo pastebėti, kad kai kuriais atvejais jis nusivylė bendromis išvadomis, atvaizduodamas Kristų, kuris ne visumet turi panašumo į paprastus paveikslus, nors ir

negalėtų to pilnu įsitikinimu patvirtinti, nepriduodamas tam ypatingos kokios naujoviškumo reikšmės, jei tai ir atsitiktų jo knygoje, parašytoje tuo įsitikinimu, kad ji labiau būtų naudingesnė, negu graži. Juo labiau dar, kad atsitiks jam pakartoti dalykus, kitų pasakytus, kuriuos jis dėl savo nežinojimo pavartoja. Šiuo atžvilgiu esmė, kuri yra tiesa, yra nekintama ir nieko negali būti naujo, be būdo ją pavaizduoti tinkamesnėmis formomis, kad lengviau būtų suprasta.

Kaip norėjo išvengti aukštosios moksliškos kritikos erškėtynų, taip lygiai neturėjo autorius didelio noro perdaug įsigilinti į teologijos paslaptis. Jis prisiartino prie Jėzaus su dideliu troškimu ir meile Jį pažinti, kaip artindavosi prie kalbančio Jėzaus Kapharnaumo žvejai, jų laimei, dar didesni bemoksliai už autorių.

Būdamas ištikimas Apreiškimo žodžiams ir Katalikų Bažnyčios dogmoms, autorius kartas nuo karto studijavo kitokiu būdu, negu kad kiti daro, derindamas šitas dogmas ir Apreiškimo žodžius, pavartodamas aštrų priešginybių ir sutrumpinimų stilių, panaudodamas aštrius ir skambius pasakymus, kad galėtų įsitikinti, ar mūsų laikų sielos, apsipratusios su klaidomis, galės nubusti, pajutusios tiesos smūgius.

Tam, kuris nuolat jausis nepasitenkinęs, autorius pageidautų prisidėti prie Šventojo Povilo žodžių: „Su tais, kurie neturi įstatymo, aš tapau toks lyg pats būčiau be įstatymo, kad galėčiau laimėti tuos, kurie įstatymo neturi. Aš tapau silpnas su silpnaisiais, kad silpnuosius laimėčiau; darau visa visiems, kad bet kuria kaina išgelbėčiau bent kai kuriuos. Ir visa tai darau iš meilės Evangelijai“...

Autorius ne vien turėjo prieš akis žydų pasaulį, bet pačią senovės gadynę, tikėdamasis parodyti Kristaus didybę ir naujoviškumą, lyginant Jį su visais tais, kurie buvo Jo pirmtakūnai. Ne visada laikėsi jis laikų ir įvykių chronologinės tvarkos, nes siekė išimtinai savo tikslo — kuris, kaip jau buvo pasakęs, nėra išimtinai istorinis tikslas — surinkti žinomus faktus ir protavimų grupes, kad galėtų juos su didesniu pajėgumu nušviesti, užuot palikus juos išsklaidytus savo atpasakojimo tai čia tai kitoj vietoj.

Kad knyga neįgautų pedantiško pavidalo, autorius nenurodo iš kurios vietos paimtos citatos, aplenkdamas net pastabas. Nenorėtų pasirodyti tas, kas nėra tikrybėje, būtent bibliografijos

žinovas, ir norėjo, kad veikalas net iš tolo nebūtų laikomas ypatingos erudicijos padaru. Tie, kuriems šitie dalykai yra žinomi, greit pastebės tuos autoritetingus šaltinius, kurie neišvardijami knygoje, ir tuos sprendimus, kuriuos autorius yra pasirinkęs, turėdamas galvoj kai kurių problemų darnumą; o kiti, kurie ieško kaip Kristus yra bent vienam iš jų pasireiškęs, greit nuvargtų su tekstualiniu rinkiniu ir disertacijomis jau po keleto puslapių. Vieną žodį čia norėtų autorius pasakyti dėl Nusidėjėlės, kuri verkia po Jėzaus kojomis; nors daugelis mato Evangelijose du atskirus vaizdus ir dvi skirtingas moteris, autorius, meno atžvilgiu, leido sau jas sujungti į vieną, ir už tat prašo atleidimo, kurio jis tikisi susilaukti, nes šitas dalykas iš esmės nepaliečia dogmatinės medžiagos.

Be to, turi perspėti, kad negalėjo savotišku būdu aprašyti tų epizodų, kuriuose pasireiškia Panelė Motina: kad jau ir taip ilgos knygos neužtęstų, o ypač, dėl to, nes yra labai daug sunkenybių atsitiktinai išreikšti visą turtingą religinio grožio aplinkumą, kuri yra Marijos asmenyje. Reikėtų dar vieną tomą parašyti, ir autorius jau yra išdrįsęs tai padaryti, jei tik Dievas laikys jį savo globoj ir suteiks pajėgų „pasakyti apie ją tai, ko niekad nebuvo apie nė vieną pasakyta“.

Bent tie, kurie skaito Evangelijas, pastebės, jog kiti dalykai, mažesnės reikšmės, yra praleisti, o kiti, priešingai, pratęsti visai atsitiktinai. Nes šitie dalykai rašančiam šią knygą pasirodė tinkamesni už kitus jo tikslui, kuris, tariant ne labai priimtu terminu ir beveik atstumiančiu grožio ieškantiems, yra lavinimas.

5.

Ši knyga norėtų būti — pakilimo ir paruošimo — auklėjimo knyga. Ne ta prasme mechaniško įrankio, bet žmogiška ir vyriška sielos perdirbimo prasme.

Statyti namą yra didelis ir šventas darbas: pastatyti priedangą nuo žiemos ir nakties, tai žmogaus kopimas aukštyn. Bet statyti, auklėti sielą, reiškia jos statybą iš tiesos akmenų! Kai sakoma „statyti“, tai turima galvoj abstraktinis, gyvenimo nuvalkiotas veiksmažodis. Paprastai statyti reiškia mūryti. Kas iš tamstų nebūtų pagalvojęs apie visa tai, kas reikalinga mūrinei sienai

išvesti, gerai ją išmūryti, pastatyti tikra žodžio prasme namą, tiesų namą, tvirtai stovintį ant žemės, apdengtą ir taisyklingai išplanuotą, su gerai išvestomis atramos sienomis, ir stogu, pro kurį negalėtų tekėti vanduo. Ir visa tai, kas reikalinga mūryti: keturkampiški akmens, gerai išdegtos plytos, nesupuvę balkiai, gerai išdegtos kalkės, geras be žemės priemaišų žvyras, nepasenęs ir neatsigesinęs cementas. Ir visus daiktus pastatyti į savo vietas kantria akimi, sudėti vieną po kito akmenis, neperdėti vandens ar žvyro į kalkes, neduoti sienoms perdžiūti, mokėti nutorkuoti sienas ir jas išlyginti, kad nutorkavimas būtų glotnas. Namas diena iš dienos tokiu būdu pradeda kilti į padanges, žmogaus namas, namas, kuriame jo žmona gimdys, kur gims jo vaikai, kur galės savo draugus vaišinti.

Tačiau daugelis mano, jog knygai parašyti užtenka turėti kokią idėją, o vėliau paimti tiek ir tiek žodžių, sudėti juos į vieną daiktą, kad jie patys savaime sudarytų vaizdą. Netiesa. Molio pridrėbta krosnis, kur deginamos plytos, krūva akmenų dar nėra namas. Statyti namą, rašyti knygą, lavinti sielą yra darbai, kurie apima visą žmogų ir visą jo atsakomybę. Ši knyga norėtų auklėti krikščioniškas sielas, nes tai autoriui atrodo ypač šiais laikais, šitame krašte, toks reikalas, kuris negali pakęsti atidėliojimų. Ar tai pavyks jam, ar nepavyks šiandie, pasakyti negalės tas, kas ją parašė.

Bet autorius yra įsitikinęs, kad bus pripažinta, jog ši knyga yra tikra žodžio prasme knyga, o ne koks nukopijuotas pavyzdys arba smulkmenų rinkinys. Gali būti, kad tai yra knyga vidutinės vertės ir nevykusi, tačiau ji yra užbaigtas veikalas: veikalas sukurtas gal daugiau negu auklėjamas. Tai knyga, kuri turi savo braižinį ir savo architektūrą, tikra žodžio prasme namas su prieangiu ir atramomis, su pertvaromis ir išėjimais — ir su keletą langų, pro kuriuos lengva pastebėti dangaus skliautus ir aplinkumos grožį.

Šitos knygos autorius yra, arba bent norėtų būti, menininkas, ir todėl šia proga negalėtų užmiršti šito savo privalumo. Tačiau pareiškia, jog jis nenorėjo parašyti veikalo, kaip seniau kad būdavo sakoma, „gražios literatūros“, arba, kaip kad dabartiniu metu sakoma, „grynos poezijos“, nes jam buvo arčiau prie širdies, bent šį kartą, daugiau tiesa negu grožis. Bet jei

šitas savo rašytojo, kurs yra pamėgęs savo meną, dorybes, nors jos būtų ir labai nežymios, jis galės panaudoti įtikinti bent vienai sielai daugiau, jis bus laimingas ir jausis, jog daugiau yra laimėjęs, negu kada nors anksčiau. Jo palinkimas į poeziją gal jam ir patarnavo padaryti „aktualesnį ir tam tikru laipsniu gyvesnį priminimą senovės dalykų, kurie, rodos, yra pavirtę į akmenis pasišventusių žmonių vaizduotėse.

Lakios vaizduotės žmogui viskas yra nauja ir aktualu. Kiekviena didelė žvaigždė, kuri naktį pradeda pastebimai judėti, gali būti ta žvaigždė, kuri tau nurodo namą, kur gimsta Aukščiausiojo sūnus; kiekviename tvarte yra ėdžios, kurios gali tapti lopšeliu, kai jos prikraunamos sauso šieno ir švaručių šiaudų; kiekvienas plikas kalnelis, rytmečio saulutės šviesoje sužvilgęs prieš paskendusius miglose klonius, gali būti Sinajaus ar Taboro kalnas; blėstančiuose ugniakurų pažaruose ir iškyšuliuose, kur deginami anglys vėlaus vakaro metu ant kalvų, gali įžiūrėti tą liepsną, kurią Dievas padega nurodyti tau kelią dykumose; ir dūmų stulpas, kuris veržiasi iš vargdienio grytelės pro dūmtraukį, iš tolo nurodo kelią grįžtančiam namo juodadarbiui. Asilas, kuris neša ant nugaros, apgaubtos gūnele, piemenę, grįžtančią į ūkį su tik ką pamilžtu pienu yra tas pat, kaip kad jotų pranašas į Izraelio tvirtovę, arba tai, kas jojo apie Velykas Jeruzalės linkui. Balandis, burkuojąs ant stogo viršaus, yra tas pats, kuris pranešė patriarchui bausmės galą arba nužengė ant Jordano vandens paviršiaus. Viskas yra lygu ir visuresama poetui, ir kiekviena istorija yra šventa istorija.

Autorius, tačiau, prašo atleidimo iš tų vienalaikių bendraminčių, jei dažniau negu būtų reikalo nukrypo į ten, kas šiandie su tam tikru nepasitenkinimu minima, į iškalbingumą — retorikos giminaitę ir į pavaizdavimus, kurie yra ne kas kita, kaip močeka, ir į labai sklandaus iškalbingumo slidžius takus. Bet gal kas ir sutiks, jog Kristaus istorijos negalima buvo parašyti tuo pačiu stilium, kaip kad rašoma istorija panaši į Don Abbondio istoriją, lygiu ir ramiu stilium. Tas pat italų garsus rašytojas, Manzoni, kai apdainavo Užgimimą ir Prisikėlimą, nesivadavo florientiečių gyvąja kalba, bet iškilmingiausiais pavaizdavimais Senojo ir Naujojo Testamento.

Autorius žino gerai, jog moderniškiems skaitytojams nepatinka iškalbingumas, kaip žydrai raudonas audeklas miestų ponioms ir vargonų muzika menuetų šokėjoms, bet jam nepasisekė, visais atvejais, to išvengti. Iškalbingumas, kai jis nėra pasisavinta deklamacija, yra tikėjimo išsiveržimas, o tokiame amžiuje, kuriame netikima, iškalbingumui nėra vietos. Tačiau Jėzaus gyvenimas yra tokia drama ir tokia poema, kuri visada pareikalautų, vietoj labai nuvalkiotų žodžių, kuriais patys naudojamės, tų „širdį veriančių pilnų manijos žodžių“, kuriuos mini Passavanti. Bossuet, kuris nusimanė gerai apie iškalbingumą, kartą taip parašė: „Plût à Dieu que nous puissions détacher de notre parole tout ce qui flatte l'oreille, tout ce qui delecte l'esprit, tout ce qui surprend l'immagination, pour ne laisser que la vėritė toute simple, là seule force et l'efficace toute pure du Saint Esprit, nulle pensće que pour convertir!“ Teisingiausiai pasakyta, bet: pasiekti to!

Šito veikalo autorius būtų norėjęs, kai kuriais protarpiais, turėti gyvai šiurpulingo iškalbingumo, kad kiekviena širdis sudrebėtų, šventa vaizduote kad būtų galima perkelti žmonių sielas, vienu užsimojimu, į šviesos, aukso ir ugnies pasaulį. Kitais atvejais, priešingai, skaudu būdavo pasirodyti perdaug menininku, perdaug rašytoju, perdaug švelniu ir mozaiškai smulkiu, nesugebant palikti dalykų jų reikšmingame nuogume. Negalima išmokti parašyti knygą taip, kaip reikėtų parašyti, anksčiau negu ji užbaigiama rašyti. Priėjus prie paskutinio žodžio, pasiremiant didelio darbo įgytu patyrimu, reikėtų pradėti rašyti ją nuo pradžios ir visą perdirbti. Bet kas gali turėti, nekalbant apie pajėgumą, bent idėją taip daryti?

Jei šita knyga, kai kuriuose puslapiuose, ir turi pamokslinio pobūdžio, tas dar negalės būti palaikyta didele blogybe. Šiais laikais, kada į bažnytinius pamokslus, kurie sakomi ne labai vykusiai ir apie antraeilius dalykus, tačiau kur dažnai dar kartojamos girdėtos tiesos, kurių negalima būtų pamiršti, neinama, daugeliu atsitikimų, be moterų ir vieno kito senelio: — reikia pagalvoti ir apie kitus. Apie mokytuosius, apie „intelektualiuosius“, apie rafinuotuosius, apie tuos, kurie niekad neįeina į bažnyčią, bet kai kada užeina į knygyną. Tiems, kurie už nieką pasaulį nenorėtų klausyti vienuolio pamokslo, bet leidžia sau pa-

skaityti jį, jei jis yra atspausdintas knygoje. Ir ši knyga, tesie dar kartą leista pasakyti, yra parašyta išimtinai tiems, kurie yra už Kristaus Namų sienų: visi kiti, kurie yra likę tų namų viduje, bendraudami su Apaštalų įpėdiniais, mano žodžių nereikalingi.

Rašytojas atsiprašo dar ir už tai, kad yra parašęs perdidelio puslapių skaičiaus veikalą apie vieną argumentą. Šiandie, kada knygų dauguma — net to paties autoriaus — tėra sąsiuviniai ir veikalėliai iš tiek puslapių, jog lengvai galėtum atspausdinti dienraštyje arba novelėse trumpam atsikvėpimui, arba sudaro tik almanachinio pobūdžio pastabas, ir kurie neprašoka dviejų ar trijų šimtų puslapių, parašyti per šešis šimtus vienintelę temą atrodys sąmoningai padarytu darbu ir perdideliu. Aišku, jog knyga moderniškiems skaitytojams atrodys perilga, nes jie yra pripratę prie lengvo turinio trumpučių veikalėlių daugiau, negu prie sunkių po kilogramą svorio kepalų, bet ir knygos, kaip dienos, yra ilgos ar trumpos, žiūrint to, kaip jos užpildytos. Ir autorius negali pagyti iš tos pasididžiavimo ligos tikėdamas, jog knyga, dėl savo ilgumo, nebus niekieno skaitoma ir leidžiasi net ligi tos iliuzijos manydamas, jog ją vis dėl to galima bus skaityti su mažesniu nuobodumu už kitas trumpesnes knygas. Taip sunkiai sekasi atsipalaiduoti nuo tuščios savigarbos net tiems, kurie norėtų kitus iš tos ligos pagydyti!

6.

Prieš kelis metus šitos knygos autorius parašė kitą knygą, kurioje atpasakotas vieno žmogaus melancholiškas gyvenimas, norėjusio vieną laiką tapti Dievu. Dabar, subrendęs amžiumi ir sąžine, mėgino aprašyti, Dievo tapusio žmogumi, gyvenimą.

Tas pat autorius, tuo laiku, kai norėjo paleisti savo beprotišką savimeilės pilną nuotaiką visais absurdo keliais, tvirtindamas, jog iš paneigimo viso to, kas praneša mūsų protą, savaime buvo aiškus reikalas išsivaduoti nuo bet kurių apeigų ir prietarų, net ir nuo pasaulinių, kad galėtų pasiekti integrališką visai tobulą ateizmo laipsnį—ir tai buvo logiška, kaip „juodasis cheruvimas“ Dantės, nes vienintelis tėra žmogui duotas pasirinkimas tarp Dievo ir Nieko ir, kai nuo Dievo pasišalinama, nebesti rimto pagrindo pasirinkti minios stabus ir kitus proto ir įgeidžių talismanus—tuo

karščio ir pasididžiavimo metu, tas, kuris rašė, įžeidė Kristų, kaip ir daugelis kitų, rašiusių prieš jį tai buvo padarę. Tačiau, praslinkus tik šešeriems metams—bet šešeriems metams, kurie buvo didelio darbo ir griovimo už jo paties ir jame—po daugelio mėnesių pakartotinų persvarstymų, staiga, pertraukdamas kitą jau pradėtą darbą, ir kaž kokios pajėgos, už jį patį stipresnės, skatinamas pradėjo rašyti šią knygą apie Kristų, kas, jo supratimu, dar negalėtų visiškai išpirkti anksčiau padarytos klaidos. Jis dažnai kreipdavosi į Jėzų, kad būtų pastoviau mylimas tų, kurie jo neapkentė. Dažnai neapykanta esti ne kas kita, kaip netobula meilė, kuri savęs suprasti neįstengia: visais atžvilgiais geresnis yra meilės kankinimasis už indiferentizmą.

Kaip pavyko rašytojui grįžti prie Kristaus, esant vienam, klaidžiojant daugeliu kelių, kurie galų gale nukrypdavo prie Evangelijos Kalnų papėdės, būtų labai ilgas ir gana sunkus pasakojimas. Bet jo pavyzdys—to, būtent, žmogaus, kuris visada, nuo pat vaikystės, turėjo kaž kokį abuojumą prieš visas pripažintas religijas, prieš visokias bažnyčias, ir prieš visokius dvasinio pobūdžio nuolankumus, o vėliau perėjo, su tiek nusivylimų ir taip giliai jį sugėlusių, kaip anksčiau kad buvo buvę jame galingi pasiryžimai, daugelio patyrimų pamokytas, skirtingiausių ir naujausių, kokius tik galima gyvenime sutikti—šito žmogaus pavyzdys, sakau, kuris savyje pergyveno visas nepastovios epochos ambicijas, kaip kad retai atsitinka; pavyzdys žmogaus, kuris po tiek kraipymosi, šokinėjimų, tuščios garbės ieškojimų grįžta vėl prie Kristaus, gal būt nėra, tik asmeninės reikšmės dalykas.

Ne dėl nuovargio grįžo, nes, priešingai, daug sunkesnis prasideda jo gyvenimas ir sunkesnė pareiga jam uždedama; ne iš senyvo amžiaus baimės, kadangi dar gali save jaunu pavadinti: ne dėl įgeidžio „pasaulinio triukšmo“, nes šitame savo amžiaus periode jis norėtų būti verčiau svajotojas, negu teisėjas. Bet šitas, grįžęs prie Kristaus, žmogus, pamatė, jog Kristus yra išdavikiškai apleistas ir, daugiausiai už visus kitus įžeistas, pamirštas. Ir todėl pajuto reikalą priminti ir apginti jį.

Nes ne vieni jo priešai apleido ir pažemino Jį. Bet ir tie patys, kurie buvo jo mokiniai, jam gyvam tebesant, ir tik pusiau Jį tesuprato, o į pabaigą apleido Jį; ir dauguma tų, kurie gimė Jo Bažnyčioje ir priešingai Jo įsakymams elgiasi, labiau mylėdami

Jo nudažytus atvaizdus už gyvąjį Jo pavyzdį, ir kai lūpomis ir keliais nuvargsta, pildydami kurią nors pamaldumo apeigą tikisi, jog maža kuo nuo Jo tesiskiria, lyg būtų visa tai padarę, ko iš jų reikalavo, kiek reikalauja, beviltiškai, beveik visada veltui, sykiu su savo Šventaisiais, tūkstantį devynis šimtus metų.

Kristaus gyvenimo istorija, šiandie parašyta, yra atsakymas, reikalinga replika, neišvengiama išvada: sunkumas, kuris dedamas ant tuščios balanso lėkštelės, kad iš amžino karo tarp neapykantos ir meilės išeitų bent teisingumo pusiausvira. Ir jei kas pasakytų, jog tas, kuris ją yra parašęs, yra atsilikėlis, tai jo neliečia. Atsilikėlis, dažnai, esti tas, kuris peranksti yra gimęs. Saulė leisdamosi už horizonto, yra ta pati, kuri tuo pačiu metu nušviečia naują tolimojo krašto rytą. Krikščionystės negalima laikyti asimiliuota senove tuo atžvilgiu, ką ji yra gero davusi, lyginant ją su nuostabiai netobula moderniškąja sąžine, bet daugeliui ji ir dabar tebėra naujas dalykas, tiek naujas, jog beveik dar nė nepradėtas. Pasaulis šiandie labiau ieško Taikos, kaip Laisvės ir nėra laiduotos kitokios taikos, kaip po Kristaus jungu.

Sakoma, jog Kristus yra silpnųjų pranašas, o tuo tarpu jis ateina grąžinti pajėgas silpniesiems ir bejėgiais paverčia ir už karalius aukštesnius. Sakoma, jog Jo savotiška religija yra ligonių ir mirštančiųjų religija, o tačiau Jis pagydo ligonis ir prikelia užmigusius. Sakoma, jog Jis eina prieš gyvenimą, o nugali mirtį. Kad Jis yra liūdesio Dievas, tuo tarpu kai, ragina savuosius būti linksmais veidais ir pažada amžiną džiaugsmo pokylį savo prieteliams. Sakoma, jog įvedė į pasaulį liūdesį ir nusižeminimą, o tuo tarpu, kada buvo dar gyvas, valgė ir gėrė, ir leido savo plaukus, kojas nuplauti brangiais kvepalais ir smerkė veidmainiškus pasninkavimus ir pilnus pasigyrimo atgailavimus. Daugelis Jį pamatė, nes niekad Jo nesuprato. Šitiems ypač kaip tik praverstų ši knyga.

Tesie atleista už priminimą, kad ši knyga yra parašyta florentiečio, tai yra išeivio iš tos tautos, kuri viena iš visų pasirinko Kristų savuoju Karalium. Pirma mintis šito pasirinkimo išėjo iš Girolamo Savonarolos 1495 metais, tačiau jos nepavyko jam realizuoti. Ta mintis buvo iš naujo iškelta Florencijos miestui pavojingu apgulimo laiku 1527 metais, ir didžiulės daugumos priimta. Ant didžiųjų Senųjų Rūmų vartų, kurie atsiveria tarp

Dovydo Buonarroti statulos ir Herkuleso, Bandinello statulų buvo įmūryta marmurinė lenta su tokiu užrašu:

Jėzus Kristus Florencijos Karalius.

Viešuoju tautos nutarimu išrinktas.

Šitas užrašas, nors Cosimo laikais ir buvo pakeistas, dar dabar tebėra; šitas nutarimas niekad formališkai nebuvo panaikintas ir užginčytas, ir šito veikalo autorius laimingas jaučiasi laikyti save, dar ir šiandie, po keturių šimtų metų įvairių uzurpacijų, Kristaus Karaliaus pavaldiniu ir kareiviu.

Tvartas.

Jėzus gimė tvarte.

Tvartas, tikra žodžio prasme, tai ne koks lengvutis pažiūrėti prieangis, kokį krikščionių tapytojai yra įsigalvoję sukurti savo vaizduotėje Dovydo Sūnui, lyg gėdindamiesi, kad jų Dievasbūtų galėjęs gulėti ant paprasčiausio mėšlyno.

Nebuvo tai kokia gipsinė prakartėlė, kokią vaizduojasi mūsų laikų lakios vaizduotės svajotojai, su gražiai paruoštomis ėdžiomis ir loveliu, su asilėliu nuo žemės pakilusiu iš vienos ėdžių pusės ir jaučiu iš antros, su angeliukais, skriejančiais prakartėlės palubėje, gražiomis gėlėmis apkaišytoje, su karalių statulėlėmis, papuoštomis purpuriniais drabužiais ir piemenimis su ilgomis lazdomis ir plačiabrylėmis skrybėlėmis, klūpančiais prie prakartėlės slenksčio. Tai galėtų būti veikiausiai jauno levito sapnas, klebonui prabanga, vaikui gražus žaislas; Aleksandro Manzoni „išpranašauta užeiga“, bet tai nebūtų tikrumoje tas tvartas, kur Jėzus gimė.

Tvartas, tikras tvartas, yra gyvulių namas, gyvulių, dirbančių žmogaus naudai kalėjimas. Senovės neturtingų kraštų tvartas, kur Jėzus gimė, nebuvo kokia pastogė iš mūro su kolonomis, paremta stulpais, tai dar ir ne moderniškai statyta arklidė pas mūsų laikų turtuolius, tai ne elegantiškai išpuošta prakartėlė Kalėdų išvakarėse.

Tvartas tėra keturios paprastos sienos, apipelėjusios, su mėšluota asla, murlatais ir stogu. Tikras tvartas yra tamsus, nešvarus, dvokiąs: nieko švaraus jame nėra be ėdžių ir lovio, kur šeimininkas uždeda šieną ir pila gyvuliams grūdus.

Pavasario metu pievos, ankstybą rytą kaip gyvos, vėjelio kedenamos linguojančios ir žvilgančios rasa, nuo saulės šviesos žėrinčios auksu, pilnos skanaus kvepėjimo, jau buvo nušienautos: pakirto jas aštrūs dalgių smūgiai, gėlių balti, raudoni, geltoni, mėlyni žiedai nukrito nuo kotelių ant pradalgio. Viskas nu-

vyto, išdžiūvo, nublanko, įgavo šieno spalvos. Pajungti jaučiai suvežė į kluonus gegužės ir birželio negyvą apdarą.

Dabar tos žolės ir tos gėlės, išdžiovintos žolės ir tebekvepiančios gėlės suverstos čia į ėdžias, kaip pašaras Žmogaus Vergams. Gyvuliai tamsiais snukiais ramiai sau pašioja, po kurio laiko kitados kvepėjusi pieva vėl išvysta saulės šviesą, pakeista į drėgną mėšlą, kuris iš pakratų yra pasidaręs.

Tai tokiame tvarte Jėzus buvo pagimdytas. Menkiausia ir nešvariausia pasauly vieta buvo vienintelis rūmas vienui vieno Švariausiojo, moters pagimdyto. Žmogaus Sūnus, kurį turėjo sunaikinti Gyvuliai, vadinami Žmonėmis, pirmuoju lopšeliu teturėjo ėdžias, iš kurių Galvijai pergromuloja Pavasario gėles.

Ne atsitiktinai Jėzus gimė tvarte. Ar pasaulis nepanašus į didžiausi tvartą. kur žmonės nardosi dumbluose? Švariausius ir gražiausius dalykus, dieviškuosius daiktus gal nepaverčia su pragariškos alchemijos pagalba į mėšlynus? Vėliau raitosi patys po šituos mėšlynus, tvirtindami, jog tai reiškia „džiaugtis gyvenimu“.

Nepastovioje dvokiančioje žemėje, kur jokiais pagražinimais ir smilkalais negali būti nuslėptas jos dvokimas, vieną naktį pasirodė Jėzus, Mergelės be jokios dėmės pagimdytas, niekuo neapsiginklavęs, išskyrus savo Nekaltybę.

Pirmieji, kurie Jėzų pagarbino, buvo Gyvuliai, o ne Žmonės.

Žmonių tarpe ieškojo prasčiokėlių, prasčiokėlių tarpe — vaikų; kuklesni už vaikučius Jį pasitiko naminiai Gyvuliai. Nors ir nuolaidūs ir tarnaudami silpnesnėms už save esybėms ir žiauresnėms, Asilas ir Jautis dažnai pastebėdavo suklupusius prieš juos minias. Jėzaus tauta, Šventoji tauta, kurią Jahve buvo išvadavęs iš Aigipto vergijos, tauta, kurią jos Vadas buvo palikęs vieną tyrumose, kopdamas į Praamžių ir kalbėdamas su juo privertė Araoną nuliedinti jai Aukso Veršį, kad jį pagarbintų.

Asilas Graikijoje buvo pašvęstas ad Ares Dionizo, Apolonui Hiporbozėjui. Balaamo Asilaitė išgelbėjo savo žodžiais vieną išmintingiausią pranašą; Ochos. Persų karalius, liepė pastatyti Ftos šventykloje Asilą ir įsakė jį garbinti.

Keli metai prieš Kristaus gimimą jo būsimasis valdovas, Oktavianas, Acijaus kovos išvakarėse, eidamas prie savo laivyno, sutiko asilų augintoją su asiliuku. Gyvulį praminė Nikonu Nu-

galėtoju; kovai praėjus, imperatorius liepė pastatyti šventykloje iš bronzos nuliedintą asilą, kuris primindavo laimėjimą.

Karaliai ir tautos ligi tol nusilenkdavo Jaučiams ir Asilams. Tai buvo žemės karaliai, tautos, kurios buvo pamilusios Medžiagą. Bet Jėzus negimė žemėje viešpatauti, nei medžiagai pamilti. Su Juo gyvulių garbinimas pasibaigs, ir Araono silpnybė ir Augusto prietarai. Jeruzalės niekšai Jį užmuš, bet tuo tarpu nebylės Betlejaus būtybės ji savo kvapu šildo. Kai Kristus vyks Paskutinei Vakarienei į Mirties miestą, Jis jos asilu. Bet Jis didesnis už Balaamo pranašą, atėjęs išgelbėti visą žmoniją, o ne vienus žydus, ir nepasuks iš kelio, nors ir visos Jeruzalės mulai, baubdami, pastotų Jam kelią.

f;

f

Piemens.

Po Gyvulių — Gyvulių Sargai. Jei Angelas ir nebūtų pranešęs apie didįjį Užgimimą, jie būtų atbėgę prie Tvarto pamatyti Svetimšalės Sūnų.

Piemens beveik visumet gyvena vienumoje, toliau nuo kitų. Nieko nežino jie apie tolimą pasaulį ir apie Žemės Šventes. Nors ir mažiausias atsitikimas jų kaiminystėje juos sujaudina. Saugojo savo kaimenę tamsią naktį, šviesos persilaužimą su tamsuma, kol nebuvo nustebinti nepaprastos šviesos ir Angelo žodžių.

Vargiai pastebėjo apytamsėje Tvarto šviesoje Mergelę jauną ir gražią, tyliai žiūrinčią į savo sūnelį ir pamatė vaikelį, kuris tik ką galėjo praverti akutes, jo rausvą švelnutį kūnelį ir jo burnytę, kuri dar buvo nieko nevalgiusi, jų širdys apsalo. Užgimimas, naujo žmogaus užgimimas, žmogaus sielos įsikūnijimas ir apsigyvenimas su kitomis sielomis vargti šioje ašarų pakalnėj yra toks graudus stebuklas, jog sukelia užuojautos jausmus net prasčiokėliams, nors jie to nė nesupranta. Šitas naujagimis, sujaudintiems naujiena piemenims, nebuvo kaž kas nežinoma, kaip visi kiti vaikai kūdikėliai, bet tas, kurio tūkstantį metų laukė jų vargstanti tauta.

Piemens paaukojo tą mažmeną, kurią turėjo, tą mažmeną, kuri turi daug reikšmės, jei duota iš meilės; atnešė baltąsias piemenų dovanas: pieną, sūrį, vilnas, avinėlį. Dar ir ligi šios dienos mūsų kalnynuose, kur jau baigia nykti vaišingumo ir brolystės pėdsakai, kai tik moteris pagimdo kūdikį, tuojau sueina seserys, žmonos ir piemenų dukros. Nė viena neateina tuščiomis rankomis: viena neša dar šiltas iš gūžtos dvi poras kiaušinių, kita tik ką pamilžto šviežio pieno uzbonėlį, kita vėl sūrelį, tik ką išimtą iš po slėgos, ketvirta viščiuką sriubai išvirti dėl ligonės. Nauja esybė atėjo į šį pasaulį ir ėmė verkti: kaimynai, lyg norėdami ją suraminti, neša motinai savo dovanas.

Piemens gilioje senovėje buvo patys vargšai ir neniekindavo vargdienių, buvo kuklūs kaip kūdikėliai ir džiaugdavosi, žiūrėdami į kūdikėlius. Jie buvo iš Uro giminės Piemenų, išlikusių nuo Madiano laikų. Pirmieji jų karaliai buvo taip pat Piemens: Saulius ir Dovydas, avių piemens prieš tai kaip vėliau tapo giminės Piemenimis. Bet Betlejaus piemens, „anksčiau nepažįstami rūsčiojo pasaulio“, nebuvo išdidūs. Vargdienis gimė jų tarpe ir jie žiūrėjo į jį meilės kupinu žvilgsniu, sudedami jam tas vargingas dovanėles. Žinojo, jog šitas kūdikėlis, iš vargšų gimęs Varguose, kuklus savo kuklume, gimęs iš Prasčiokėlių tarpo Prasčiokėliams, taps išgelbėtojas Nužemintųjų, tų „geros valios“ žmonių, kuriems Angelas paskelbė ramybę, taiką.

Lygiai taip pat Nežinomasis Karalius, pasaulio perėjūnas Odisėjus, niekieno nebuvo su tokiu džiaugsmu priimtas, kaip piemens Eumėjaus jo Tvarte. Tačiau Ulisas grįžo į įtaką atkeršyti savo priešams, žengė į savo namus užmušti savo neprietelių. Tuo tarpu Jėzus atėjo į šį pasaulį pasmerkti kerštо ir išmokyti atleisti priešams. Betlejaus Piemenų meilė nustelbė įtakos piemens vaišingumo reikšmę.

Trys Išminčiai.

Po kelių dienų atvyko iš Chaldėjos trys Išminčiai ir suklaupė prieš Jėzų.

Atvyko, gal būt, iš Ekbatanos, gal nuo Kaspijos jūros krantų. Jų kupranugariai su prikabintais prie balnų pilnais maišais vandens perėjo Tigrą ir Eufratą upių seklumomis ir brido didžiulėmis Nomadų smėlio dykumomis, apeidami Mirties Jūras. Nauja žvaigždė, panaši į kometą, pasirodančią dangaus erdvėse pranešti Pranašo užgimimui ar Cezario mirčiai, vedė juos ligi Judėjos.. Jie atvyko pagarbinti Karalių ir atrado menkuose vystykluose Kūdikėlį, paguldytą Tvarte.

Beveik tūkstantį metų anksčiau už juos iš Rytų Karalienė atvyko į Judėją ir taip pat atsivežė su savim dovanas: auksą, kvepalus ir brangius akmenis. Bet ji atrado didelį Karalių ant sosto, vieną iš didžiausių Karalių, kurie kitados viešpatavo Jeruzalėje ir iš jo išmoko to, ko niekas jos išmokyti negalėjo.

Išminčiai, priešingai, manydamiesi esą protingesni už visus karalius, atrado prieš kelias dienas gimusį Kūdikėlį, Kūdikėlį, kuris dar negalėjo nei paklausti, nei atsakyti, Kūdikėlį, kuris paūgėjęs turėjo paneigti medžiaginius turtus ir medžiaginius mokslus.

Išminčiai nebuvo karaliai, bet buvo Medijos ir Persijos karalių mokytojai. Karaliai valdė tautas, o Išminčiai mokė ir vadovavo karaliais. Aukų atnašautojai, sapnų aiškintojai, pranašai ir vadovai, jie vieni temokėjo kalbėtis su Ahura-Mazda, Dievu Geruoju, tik jie vieni žinojo Ateitį ir Likimą. Savomis rankomis užmušdavo kenksmingus žmonėms gyvulius ir prinokusiems laukams paukščius. Apkuopdavo žmonių sielas ir laukus: jokia auka nebūdavo Dievui maloni, jei ne jų rankomis paaukota, nė vienas karalius nebūtų galėjęs pradėti karą su jais nepasitaręs. Jie laikė dangaus ir žemės paslaptis, vadovaudavo savo tautai mokslo ir religijos vardu. Būdami žmonių tarpe, kurie gyveno medžiaginiu pasauliu, jie atstovaudavo dvasinei jų daliai.

Teisingai tat buvo atvykę nusilenkti prieš Jėzų. Po Gyvulių, kurie vaizduoja materiją, po Piemenų, kurie primena Žmoniją, ši pastaroji pajėga — Išmintis — priklaupia prieš Betlejaus ėdžias. Senoji Rytų kunigų kasta nusilenkia naujam Viešpačiui, kuris pasiųs savo skelbėjus į Vakarus; Išminčiai klaupiasi prieš tą, kuris jų žodžių ir skaičių Išmint] pakeis nauja Meilės Išmintimi.

Išminčiai Betlejuje reiškia senuosius mokslus, kurie pripažįsta apreiškimo tiesą, Išmintį, kuri nusilenkia prieš Nekaltybę, Turtą, paskleidžiamą po Neturto kojomis.

Jie aukoja Jėzui tą auksą, kurį Jėzus pamins po kojomis; jie ne tam aukoja, kad vargingoji Marija galėtų juo kelionėje pasinaudoti, bet jau iš kalno nusilenkdami Evangelijos žodžiams: parduok, ką turi, ir atiduok vargšams. Ne tam aukoja smilkalą, kad juo permuštų Tvarto dvokimą, bet kad jų liturgija jau pasibaigė ir nebebus reikalingi smilkylai ir kvepalai jų altoriams. Aukoja mirą, skiriamą mirusiems balzamuoti, nes žino, jog šitas kūdikėlis mirs dar jaunas būdamas ir jog dabar šypsančiai motinai bus reikalingi kvepalai balzamuoti jo kūnui.

Suklaupę su majestotiškais karalių ir kunigų apdarais ant tvarto drėgnų pakratų jie, galiūnai, mokslinčiai ir pranokėjai aukoja patys save kaip pasaulio paklusnybės užstatą.

Jėzus jau gavo visas tas teises, į kurias turėjo teisių. Išminčiams išvykus Jį pradeda persekioti tie, kurie Jo neapkęs ligi mirties.

Oktavianas.

Kai Kristus atėjo į šį pasaulį, valdovai buvo visiems gerai žinomi nusikaltėliai piktadariai. Jis gimė kaip dviejų vadovų pavaldinys vieno galingesnio ir tolimo, Romoje; antro artimesnio ir niekšiškesnio, Judėjoje. Vienas avantūristas nedorėlis per laimingą nužudymą pasiekė Imperatorių sostą; antrasis piktadaris lygiai tokiomis pat žmogžudystėmis prasiveržė į Dovydo ir Salamono sostą.

Abu pasiekė aukštas vietas niekšingais ir neteisėtais keliais; sukeldami broliažudiškus karus, išdavimais, žiaurumais ir žmogžudystėmis, puikiai viens antrą supratę. Buvo, deja, draugai ir suokalbininkai, kiek tai leido Nedorėlio vasalo veidmainiškas nusilenkimas prieš Nedorėlį valdovą.

Oktavianas buvo skudurininko iš Velenti sūnus; per karą jis pasidarė kaip bailys, kerštingas, nugalėjęs priešą, išdavikas draugavime ir žiaurus keršytojas. Nuteistajam mirti, kuris kreipėsi į jį prašydamas vien būti palaidotas, jis atsakė: „laidotuves paruoš varnai“. Perugijos žudomiems gyventojams, kurie maldavo pasigailėti, sušuko: „moriendum esse“! Pretoriui L. Galijui kurį jis ėmė įtarti, prieš tai kaip jis buvo nužudytas, savo rankomis išlupo akis. Pasiekęs valdžios, iššudęs ir išvaikęs savo priešus paėmęs į savo rankas visas valdžios įstaigas ir savavališkai naudodamasis jų teisėmis, užsidėjo žmoniškumo kaukę ir iš visų jaunystės nedorų darbelių pasirinko paleistuvavimą. Žmonės pasakodavo, jog jaunas būdamas dukart buvo pardavęs savo nekaltybę: pirmą kartą Cezariui, o antrą kartą Ispanijoje Ircijui už tris šimtus tūkstančių sestercijų. Dabar žaidė išsiskyrimais su žmonomis, naujomis jungtuvėmis su paimtomis iš savo draugų žmonomis, beveik viešu svetimoteriavimu, vaidindamas komedijanto rolę kaip kuklumo atstatytojas.

Šitas ištvirkėlis ir paliegėlis žmogus buvo Vakarų viešpats, kada gimė Jėzus, ir jis niekad nesužinojo, jog tas, kuris gimė, sugriaus jo sukurtas valstybes. Jam pilnai užteko pigios nykštuko

išpurtusio eiliakalio Horacijaus filosofijos: gyvenkim dabar ragaudami vyną ir meilės nuodus, mirtis be jokios vilties iš jos pasprukti laukia visų, tad nepraleiskim progos. Veltui Keltas Vergilijus, kilęs iš kaimo ir taip pamilęs girių paūksmes ir aukso spalvomis žėrinčias pievų lygumas, tas pats, kuris su Enėju buvo nužengęs į pragaro gelmes pamatyti pasmerktųjų likimo ir kuris norėjo melancholijos siaubo apimtas atrasti žodžių muzikoje ramumą, veltui tikintis Vergilijus skelbė naujosios eros artimumą, naują tvarką, naują kartą Dangaus karalijos, nors ir ne tokios pastovios ir žemiškos, kaip ta, kurią Kristus paskelbs, bet vis dėlto kilnesnės ir padoresnės už tą Pragaro Karaliją, kuri tais laikais artėjo. Veltui, nes Augustas tuose žodžiuose matė prasčiokėlio svajonę ir, gal būt, šis patvirkęs patvirkėlių valdovas įsivaizdindavo, jog jis būsiąs išpranašautas Vadas, Saturno viešpatijos atstatytojas.

Gal kiek nujautė Jėzaus gimimą, tikrojo karaliaus gimimą, kuris turėjo pakeisti Nedorėlius karalius, prieš pat mirtį didelis Augusto garbintojas rytuose, jo vasalas Judėjoje, Erodas Didysis.

/

Erodas Didysis.

Erodas buvo išsigimėlis: tai buvo vienas iš šlykščiausių išsigimėlių, kokių pasitaiko klaikiose Rytų dykumose; reikia pasakyti, jog tokių išsigimėlių buvo ten daugybė.

Jis nebuvo nei Žydas, nei Graikas, nei Romėnas. Tai buvo Idumietis: barbaras, besiraitąs kaip žaltys prieš Romą, apsimetėlis prieš Graikus, kad tuo būdu geriau galėtų įsitvirtinti valdyti Žydus. Būdamas išdaviko sūnus, išplėšė iš savo valdovų, paskutiniųjų nelaimingų Asmonėjų valdžią, kad pridengtų savo išdavimą, jis vedė jų anūkę, vardu Mariamną, kurią, kiek palaukęs, dėl neteisingo įtarimo, nužudė. Tai nebuvo jo pirmoji piktadarystė. Prieš tai išdavikišku būdu įsakė prigirdyti savo svainį Aristobutą; antrą žmonos brolį, Juozapą, ir Irkaną Antrąjį, paskutinį nugalėtosios dinastijos valdovą nuteisė mirti. Nepasitenkino jis Mariamnos nužudymu, įsakė nužudyti ir jos motiną, Aleksandrą, nepaliko neišžudęs nė Babbos vaikų, vien dėl to, kad jie buvo tolimi Asmonėjų giminaičiai. Protarpiais, dėl malonumo, liepdavo deginti Judą Sarifejų ir Matą iš Margalothos sykiu su kitais farizėjų vyresniaisiais. Kiek vėliau, bijodamas, kad vaikai, kurių buvo prigyvenęs su Mariamna, neatkeršytų jam už motiną, įsakė juos pasmaugti. Jau mirties patale gulėdamas davė įsakymą užmušti ir trečią sūnų, Arkelajų. Patvirkęs, įtaringas, beširdis, garbės ir aukso ištroškęs, niekad nerado ramybės nei savo namuose, nei Judėjoje, nei pats savyje. Kad Roma neatkreiptų akies į jo piktadarybes, paaukojo tris šimtus talantų išdalinti žmonėms švenčių metu, pramogai; lenkėsi prieš Augustą, kad tas nekreiptų dėmesio į jo niekšiškus darbus, ir mirdamas paliko jam dešimtį milijonų drachmų, aukso laivą ir sidabro laivą Lybijai.

Tai šitas akiplėša kareivis, nedaauklėtas arabas dėjo pastangų patraukti į savo pusę Elenus ir juos sutaikyti su žydais: sugebėjo papirkimais išsigimusių Sokrato ainių įsigyti Atėnuose paminklą, kurį graikai išdrįso jam pastatyti, tačiau Žydai neapkentė jo ligi pat mirties. Be reikalo atstatė jis Samariją ir

atnaujino Jeruzalės Šventyklą: jis visumet buvo žydų laikomas pagoniu ir uzurpatoriu.

Bailys, kaip visi nauji ir nedori valdovai senatvėje, drebėdavo nuo kiekvieno lapo sušlamėjimo, šokinėdavo pamatęs judantį šešėlį. Prietaringas, kaip visi rytiečiai, įvairių burtų ir paslaptingų prajovų vergas, greitai patikėjo Trims, kurie atvyko iš Chaldėjos gilumos, žvaigždės vedami, į kraštą, kurį jis niekšiškai buvo užgrobęs. Kiekvienas, nors tai būtų ir fantastiškas pretendentas, sukeldavo jam išgąstį. Ir kai išgirdo iš Išminčių lūpų, jog gimė Judėjos Karalius, jo niekšišką barbaro širdį pervėrė baimė. Nesulaukęs grįžtant Astrologų, kurie turėjo nurodyti jam vietą naujai gimusio Dovydo anūko, įsakė nužudyti visus Betlejuje buvusius vaikučius. Juozapas Flavius nemini šito paskutinio karaliaus žygio, bet tas, kuris nužudė savo vaikus, negi galėjo susilaikyti nuo svetimų vaikų kraujo praliejimo. Niekas nesužinojo, kiek vaikučių buvo iššudyta dėl Erodo baimės. Nebe pirmą kartą po geležies ašmenimis žūdavo Judėjoje kūdikėlių galvos, atplėštos nuo žindančių motinų krūtinės; patys žydai anais laikais bausdavo užimtus miestus iššudydami ligi vieno senelius, moteris ir vaikus: į nelaisvę imdavo tik mergaites, iš kurių pasirinkdavo guloves, paversdami jas vergėmis. Dabar Idumietis vykdė Mozės kerštingą įstatymą, pritaikydamas jį tautai, kuri jį priėmė.

Nežinome, kiek buvo Nekaltųjų vaikų, bet, jei patikėti Makrobijui, žinome, jog jų tarpe buvo Erodo sūnus, kuris buvo auklėjamas Betlejuje. Senas monarchas, žmonos ir sūnų užmušėjas, kažin ar pajuto širdgėlą, kai jam buvo pranešta apie įvykusią klaidą. Neužilgo ir pats jis turėjo apleisti pasaulį biaurių ligų pakirstas. Jo kūnas pradėjo pūti dar gyvam esant; kirmėlės suėdė jo sąnarius; kojas atėmė paraližos; kvėpavo sunkiai ir iš burnos dvokė nepakeliamas oras. Nebeapkęsdamas pats savęs mėgino prie stalo nusižudyti peiliu, pagaliau mirė, prieš tai dar įsakęs Salome nužudyti daugelį jaunuolių, uždarytų kalėjime.

Nekaltųjų vaikų žudynės buvo paskutinis kraujagerio ištižėlio senio žygis. Šitos Nekaltųjų aukos buvo atneštos prie Nekaltojo lopšelio; šitas kraujo upelis naujagimiui, kuris savo kraują atiduos nusidėjėlių atpirkimui, šita žmonių auka tam, kuris pats bus auka, turi pranašingos reikšmės. Tūkstančių tūkstančiai turės mirti ir po jo mirties tik už tą vienintelį nusikaltimą, kad

įtikėjo Jo Prisikėlimu: gimsta pakelti mirčiai už kitus, ir štai tūkstančiai naujagimių miršta už Jį, rodos tam, kad išpirktų Jo gimimą.

Šitoje kruvinoje nekaltųjų aukoje, šitoj bendramečių skerdynėje glūdi baisi paslaptis. Jie priklausė prie tos kartos, kuri turėjo išduoti Jį ir prikalti prie kryžiaus. Bet tie, kurie tą dieną Erodo kareivių buvo iššudyti, Jo nematė ir neturėjo išvysti tos dienos, kurią jų Viešpats buvo nužudytas. Išgelbėjo Jį savo mirtimi ir patys išsigelbėjo amžinai. Buvo Nekalti ir liko amžinai Nekalti. Jų tėvai ir broliai, išlikę gyvi, atkeršys už juos, bet jiems bus atleista, „nes nežino, ką daro“.

Vakarop, kai Betlejaus namai pradėjo skęsti nakties glūdumoje ir kur-ne-kur pasirodė šviesos žiburėliai, Motina, slėpdamasi, kaip pabėgėlė, kaip vagilka, kurią seka, išėjo. Išvagia iš karaliaus rankų vieną gyvybę; gelbsti žmonijos viltį; glaudžia savo vaikelį prie krūtinės, savo turtą, savo skausmą.

Eina į Vakarus; pereina seniausiąją Chanaano žemę ir artinasi trumpais perėjimais — nes dienos trumpos — prie upės Nilo krantų, kol pasiekia Mizraimo žemę, kur tiek ašarų prieš keturiolika šimtmečių buvo išlieta jos protėvių.

Aigiptas, pirmųjų epochų įvairių nedorybių ir prabangos tėvynė, Afrikos Indija, į kurią istorijos bangos atsiremdavo ir be atgarsio sustingdavo — Pompėjus ir Antonijus ant smiltėtų jos krantų prarado savo sapnus apie viešpatavimą ir gyvybę—šalis, kurią upė gaivino nuo saulės kaitrų, tiek tautų krauju apšlakstyta, tiekos dievų gyvulių ir žvėrių pavidale gyvenama, ta niekam tikusi ir stebuklinga šalis, buvo priešingumo teise ir likimo lėmimu bėglių prieglauda.

Aigipto turtas buvo bala, riebus mulas, kurį kasmet Nilo srovė išplaudavo ir išnešiodavo po visą tyrlaukį kartu su daugybe šliužų; Aigiptui nuolat grėsė mirties pavojai; nutukę Aigipto gyventojai nenorėjo mirties, neigė mirtį; norėjo nugalėti mirtį, balsamuodami, kaldami ant akmens paveikslus panašius į žmonių pavidalą, kurių apsčiai pridarydavo jų skulptoriai. Turtingas, nutukęs aigiptietis, iš mulo išaugęs, jaučio ar šuns galvos garbintojas, nenorėjo mirti. Busimajam gyvenimui jis statė milžiniškus mirusiųjų miestus, perpildytus suvyniotų į drobę ir sulaistytų kvepalais mumijų, iš medžio ir marmuro drožtinių pa-

veikslų, ir statė savo mirusiems piramidas, kad jų akmeninės sienos saugotų juos nuo išnykimo.

Kai Jėzus pradės kalbėti, pasmerks Aigiptą; ne vien tą Aigiptą, kuris ilsisi ant Nilo krantų, bet Aigiptą, kurs dar nepranyko nuo žemės paviršiaus kartu su jo karaliais, su jo žalčiais, su jo plėšriaisiais paukščiais. Kristus duos griežtą amžiną atsakymą aigiptiečių žiaurumui. Pasmerks turtus, surinktus iš dumblo ir vėl pavirstančius į dumblą ir visus prietarų fetišius iš Nilo pakraščių; pergalės mirtį be pagalbos iškalinėtų iš akmens statulų, be paminklinių rūmų mirusiems, be granitinių ir bazaltinių paminklų pagalbos. Nugalės mirtį mokydamas, jog nusikaltimas yra žiauresnis kirminas naikintojas, ir jog dvasios skaistybė yra vienintelė priemonė, apsaugojanti nuo išnykimo.

Gyvulių ir Mulo garbintojai, Turtų ir Žvėrių vergai negalės, išsigelbėti. Nors jų kapai būtų aukšti kaip kalvos, papuošti kaip karalaičių patalai, ne ką kitą reikš kaip pelenus, kaip mulą, kurs lygiai taip pat pavirsta į dulkes, kaip gyvulių mėšlas. Mirties negalime nugalėti iš akmens ar medžio padarytais gyvybės atvaizdais: akmuo sutrupa ir pavirsta į dulkes, medis supūsta, pavirsta į dulkes, ir vienas ir antras tik dulkės ir amžinai dulkėmis lieka.

Atrastas Pamestasis.

Prieglauda Aigipte buvo trumpa. Supamas ant Motinos rankų visą ilgą ir ištvermingą kelionę asilėliu, Jėzus buvo parneštas į tėvo namelius Nazarete, vargingus namelius, kuriuose ligi saulės sėdimo poškėjo kūjelis ir girgždėjo grąžtas.

Kanoniškieji Evangelistai nieko nesako apie šitą laiką; apokrifuose yra net perdaug žinių, tačiau juose yra peiktinų ir nepatikėtinų dalykų.

Lukas, mokytas gydytojas, pasitenkina tiek tepasakydamas, jog „vaikutis augo ir tvirtėjo“ — tai lyg pasako, jog nebuvo nei ligotas, nei paliegėlis. Sveikas vaikinas, išaugęs ir taisyklingai išsiplėtojęs, kaip ir pritiko būti tam, kuris kitiems turėjo grąžinti sveikatą vienu savo rankos palytėjimu.

Kiekvienais metais, pasakoja Lukas, Jėzaus tėvai eidavo į Jeruzalę Velykų švenčių (Neraugintos Duonos šventė), kuri buvo atminimu išėjimo iš Aigipto. Eidavo nevieni: kaimynai, draugai, giminės, tarnai eidavo krūvoje ir tuo būdu trumpindavo ilgą ir nuobodžią kelionę. Visi buvo linksmi lyg, rodos, būtų ėję į pokylį, ne į pergyventų kančių paminklinę Šventę, nes Pascha Jeruzalėje buvo virtusi milžiniškais atlaidais, išblaškytų po visą Imperiją žydų susirinkimu.

Dvylika Paschų praslinko nuo Jėzaus gimimo. Tais metais, kai Nazareto kompanija jau buvo išėjusi iš šventojo miesto, Marija pastebėjo, jog sūnaus su jais nebuvo. Visą dieną jo ieškojo klausinėdama sutinkamų pažįstamų ar kas jo nematė. Kitą dieną iš ryto grįžo į miestą, eidama tomis pačiomis gatvėmis, apeidama Jeruzalės aikštes ir skersgatvius, įsmeigdama savo juodas akis į kiekvieną sutiktą vaikezą, klausinėdama sėdinčių prie namų slenksčių moterų, prašydama dar tebebuvusių mieste kaimiečių, kad padėtų jai rasti dingusį. Motina, kuri pametė iš akių sūnų, nenurims kol jį ras; negalvoja apie save, nejaučia nuovargio, prakaito nei alkio; nevalo savo drabužių nuo dulkių, netaiso plaukų, nekreipia dėmesio į praeivių

smalsumą. Išsiilgusios jos akys temato vienintelį vaizdą to, kurio šalia jos nėra.

Pagaliau, tai buvo jau trečia diena, įėjo į Šventyklą, apžiūrėjo prieangius ir pamatė vienos įlankos šešėlyje būrelį seniukų, kurie gyvai kalbėjosi. Su baime prisiartino — ilgomis togomis apsitaisę barzdoti vyrai atrodė jai aukštos kilmės žmonėmis, kurie vargu būtų padėję vargšei kaimietei iš Galilėjos — ir ūmai išvydo šito būrelio viduryje garbiniuotus plaukus, žvilgančias akis, tamsų veidą ir rausvas savo Jėzaus lūpas. Šitie senyvi vyrai kalbėjo su jos Sūnumi apie Įstatymą ir Pranašus; klausinėjo jį ir jis atsakinėjo ir, pats atsakęs, duodavo jiems klausimus, jie aiškino jam pamokydami ir stebėdamiesi, jog tokio amžiaus vaikezas taip gerai žino Viešpaties žodžius.

Marija kurį laiką stabterėjo ir žiūrėjo į jį, netikėdama savo akimis: jos širdis, kuri prieš tai taip išsiilgusi jo plakė, dabar dar smarkiau plakė iš nustebimo. Bet ilgiau nebegalėjo susilaikyti ir pašaukė jį garsiai vardu; seniai prasiskyrė ir moteriškė be žodžių smarkiai prisiglaudė sūnų prie krūtinės, suvilgydama jo veidą ašaromis, ištryškusiomis iš suspaustos širdies gelmių. Paėmusi už rankos išsivedė, būdama įsitikinusi, jog vėl jį turi prie savęs, jog jį surado, jog nebuvo jo pametusi, laimingoji motina prisiminė dabar sielvarto pagautą motiną.

— Kodėl taip pasielgei? Štai tavo tėvas ir aš susikrimtę visur tavęs ieškojome.

— Kam manęs ieškojai? Ar nežinojai, jog turiu rūpintis mano Tėvo reikalais?

Atrodo, lyg būtų šiurkštūs tie žodžiai, pasakyti dvylikos metų sūnaus motinai, kuri ištisas tris dienas dėl jo buvo susirūpinusi.

„Ir Jie —sako Evangelistas — nesuprato to, ką Jis jiems sakė“. Tačiau mes, po tiekos amžių krikščioniško patyrimo, galime tuos žodžius suprasti, kurie daro šiurkščių ir išdidžių žodžių įspūdžio.

Kam manęs ieškot? Gal būt nežinot, jog aš negaliu pražūti, jog manęs niekas nepames, net tie manęs nenustos, kurie užkas mane į žemę? Aš būsiu visur ten, kur kas nors tikės manimi, nors akimis manęs ir nematys; niekam nedingsiu, jei tik žmogus turės mane savo širdyje. Nepražūsiu likęs vienas Dy-

kumoje, kai būsiu pats vienas ant Ežero vandens, kai būsiu Alyvų darže, kada vienas liksiu Kape. Jei ir pasislepiu, grįžtu, jei mirštu, prisikeliu; kas pameta mane, negali manęs nerasti.

Ir kas yra tėvas, apie kurį man sakot? Tai yra mano tėvas iš įstatymų, žmonių nuomonės. Tačiau mano tikrasis Tėvas yra danguose; tai yra tas Tėvas, kuris veidas į veidą kalbėjosi su Patriarchais, kuris į Pranašų lūpas dėjo savo žodžius. Aš turiu žinoti tai, ką Jis jiems buvo pasakęs apie mane, Jo amžinąją valią; įstatymus, kuriuos paliko savo tautai, sandoras, sudarytas su visais. Jei turiu išpildyti tai, ką man pavedė, turiu tuos dalykus žinoti, kurie yra tikrai Jo. Ką tad reiškia formalinis sąryšis, laikinas akivaizdoj mistiško ryšio, dvasinio bendrumo, amžinosios sandoros?

Dailidė.

Dar nebuvo atėjusi Jėzaus valanda galutinai apleisti namus. Dar nebuvo praskambėjęs Jono balsas, todėl su tėvu ir motina grįžo į Nazaretą prie Juozapo varstoto padėti jo amate.

Jėzus nevaikščiojo į Įstatymo Rašytojų mokyklas, nei į graikų mokyklas. Tačiau jis nepasigedo mokytojų; jų buvo trys didesni už mokslinčius: Darbas, Gamta ir Knyga.

Niekad nereikia pamiršti, jog Jėzus buvo Darbininkas ir Darbininko įsūnis; nepridera slėpti tai, jog gimė Vargdienis, tarp žmonių, kurie buvo juodadarbiai, kurie užsidirbdavo duoną Rankomis, ir jog Jis, prieš pradėdamas skelbti savo Naujieną, užsidirbdavo kasdienę duoną savo Rankų darbu. Tos Jo Rankos, kurios laimino prasčiokėlius, kurios gydė raupsuotus, akliems grąžino šviesą, kurios kėlė iš mirusiųjų, tos Rankos, kurios turėjo būti prikaltos prie medžio, buvo Rankos, kurios prakaitavo nuo darbo, Rankos, kurios jautė darbo nuovargį, Rankos, kurios nuo darbo buvo pūslėtos, Rankos, kurios naudojosi darbo įrankiais, kurios kaldavo į medį vinis: buvo Amatninko Rankos.

Jėzus buvo medžiagos Darbininkas, prieš tai kaip tapo Dvasios Darbininkas; buvo Vargdienis, kol pakvietė prie stalo Vargdienius į savo Karalystės pokylį. Neatėjo į šį pasaulį piniguočių tarpe, turtų pertekusiuose namuose, atlasu ir purpuru išpuoštame patale. Karalių ainis gyveno Dailidės dirbtuvėlėje, Dievo sūnus gimė Tvarte. Nepriklauso Didžiūnų luomui, nei Karių aristokratijai, nei Turtuolių draugijai, nei kunigų sinedrionui. Gimsta paskutiniame liaudies luome, tame būtent luome, už kurį žemiau stovi valkatos, elgetos, bėgliai, vergai, prasikaltėliai, patvirkėlės. Kai nebebus juodadarbis, o taps dvasios Darbininkas, savigarbos pilnų žmonių akyse nužengs dar žemiau ir ieškos sau prietelių toje nelaimingoje minioje, kuri stovi žemiau už Liaudį. Laukiant tos dienos, kurią Jėzus, prieš nužengdamas į Mirusiųjų Pragarą, nužengs į Gyvųjų Pragarą, nuo amžių esame

luomų pasiskirstyme, jis atvaizduoja ne ką kitą, kaip vargšą darbininką ir daugiau nieko.

Jėzaus amatas yra vienas iš seniausių ir švenčiausių senovės amatų. Būtent Žemdirbio, Murninko, Kalvio ir Dailidės amatai tarp amatų daugiausia susiję su žmogaus gyvenimu, tai švariausi ir švenčiausi amatai. Karys išsigimsta į Plėšiką, Jūrininkas į Piratą, Pirklys į Nenaudėlį. Tačiau Žemdirbys, Murninkas, Kalvis ir Dailidė neišsigimsta, negali išsigimti, nepatvirksta. Perdirbinėja visiems žinomą medžiagą žmonių akivaizdoje, turi ją perdirbti visų naudai į apčiuopiamus dalykus, tikslius, kilnius ir tikrus. Žemdirbis aria gilią vagą ir pelno duoną, kurią valgo ir šventasis savo lindynėlėje, kaip ir Žmogžudys kalėjimo rūsyje; Murninkas sulipdo akmenis ir stato namą, vargšo namą, karaliaus rūmus, Dievo namus; Kalvis ištirpdo geležį ugnyje ir ją užgrūdo, kad galėtų duoti Kariui kardą, žagrę artojui, plaktuką dailidei; Dailidė piausto ir kalinėja medį, kad galėtų padalyti duris ar vartus namams apsaugoti nuo vagių, lovas, ant kurių piktadariai ir nekaltieji mirs.

Šitie paprasti dalykai, bendri, naudingi, visuotini, tiek naudingi ir paprasti, jog jų beveik nė nepastebime, kaip jie praslenka pro mūsų akis, pripratusias stebėti nepaprastus dalykus, yra kukliausi žmogaus padarai, bet taip pat stebėtini, būtinesni už kitus dalykus, vėliau išgalvotus.

Dailidė Jėzus savo jaunatvės metu gyveno tarp šitų dalykų ir juos dirbo savo rankomis, ir per juos pirmą kartą pažino arčiau žmonių gyvenimą, švenčiausią ir patikimiausią šeimos židinį. Padarė stalą, prie kurio taip malonu atsisėsti su draugais, nors jų tarpe ir būtų išdavikas; lovą, ant kurios pirmą ir paskutinį kartą žmogus atsikvepia; indaują, į kurią nuotaka sudeda savo kuklius drabužėlius, priejuostes, išeigines skareles ir baltus kočiotus išeiginius marškinius; rėtį, kuriame užmiešiama su rūgštimi tešla, kad išsikeltų, kol jau bus galima dėti į krosnį; suolelį, ant kurio seneliai vakarais atsisėda aplink židinį prisiminti jaunystės laikus, kurie nebegrįš.

Dažnai, kai plonos druožlės raitėsi iš po oblio, kai sykiu su nuobodžiu piūklo ritmu byrėjo piuvenos, Jėzus turėdavo susimąstyti apie Tėvo pažadus, apie Pranašų liudymus ir apie

darbą, kuris nieko bendro neturėjo nei su jo lentomis, nei su kirviu, bet su siela ir teisybe.

Amatas jį išmokė, jog gyventi reiškia iš nevartojamų, negyvų dalykų daryti gyvus ir naudingus daiktus; jog ir menkiausia medžiaga perdirbta ir apdirbta gali tapti vertinga žmogaus padėjėja; jog, norint išgelbėti, bendrai reikia pakeisti, ir jog tokiu pat būdu, kaip iš kreivo ir šakoto medžio galima padaryti vaikučiui lopšelį ir lovą nuotakai, taip lygiai galima iš nudrįžusio gobšo ir nelaimingos patvirkėlės padaryti du Dangaus Rūmų gyventoju.

Tėvystė.

Gamtoje, kur saulė šviečia geriems ir blogiems žmonėms, kur auga ir bręsta javas, kad duotų ant stalo duonos Žydui ir Pagoniui, kur žvaigždės blizga ties piemens lūšnele ir broliažudžių kalėjimo urvu, kur vynuogių kekės sirpsta, kad duotų vyno jungtuvių pokyliui ir žmogžudžio apsigėrimui, kur paukščiai laisvai čiulbėdami be vargo atranda sau peną ir plėšriosios lapės turi urvus, ir laukinės lelijos gražiau yra pasipuošusios už karalius, Jėzus rado žemišką patvirtinimą amžinai savo minčiai, jog Dievas nėra tas Valdovas, kuris tūkstantį metų primena savo padarytą geradarybę, nėra tas Teisėjas, kuris liepia išnaikinti priešus, nepanašus į Didįjį Sultoną, apsuptą didžponių satrapų, ir prižiūri, kad jo tarnai ligi mažiausios smulkmenos išlaikytų griežtą apeigų etiketą tų karališkųjų rūmų, koki yra Šventykla.

Kristus, kaip Sūnus, žinojo, jog Dievas yra Tėvas — visų žmonių tėvas, ne vien iš Abraomo giminės. Vyro meilė yra gili, bet pavydulinga; Brolio meilė dažniausiai esti užnuodyta pavydu; Sūnaus meilė linkusi pasipriešinti; Draugo meilė dažnai esti apgaule suteršta; Valdovo meilė yra išdidi ir nuolaidi. Tik Tėvo meilė vaikams yra tobula Meilė, švari ir be jokių sumetimų Meilė. Tėvas padaro Sūnui tą, ko nepadarytų niekam kitam. Sūnus yra jo padaras, kūnas iš jo kūno, kaulas iš jo kaulų; tai yra jo dalis, išaugusi diena iš dienos šalia jo; tai yra jo tęsinys, patobulinimas ir papildymas jo esybės; senas jauname atgimsta; praeitis žvalgosi ateityje; tas, kuris jau gyveno, pasišvenčia tam, kuris dar turi gyventi; tėvas gyvena dėl sūnaus, sūnuje džiaugiasi .savimi, sūnuje pats save įstebi ir išauga aukščiau už save. Kai sako „kūrinys“, mąsto apie save kaip apie kūrėją; tas sūnus gimė jam didžiausio susijaudinimo momentu moters, parinktos iš visų moterų, glėbyje, gimė iš dieviško šitos moters skausmo; vėliau jis daug kaštavo jam ašarų ir vargo; matė jį augant prie savo kojų, kaip stiebėsi prie jo šono; šildė jo mažytes šaltas rankutes tarp savo rankų, išgirdo jo pirmą

ištartą žodį — amžiną ir visada naują stebuklą; matė pirmuosius nedrąsius žingsnius per savo namų aslą; matė kaip pamažėli šitame kūne, jo sukurtame, kuris jo akivaizdoje pražydo, palaipsniui reiškėsi jo siela — nauja žmogaus siela: vienintelis turtas, kurio niekas neatstos — ilgainiui pradėjo pastebėti jo veide savo veido bruožus kartu su savo moters bruožais, tos moters, su kuria šitame vieninteliame bendrame vaisiuje be kūnų padalinimo pasireiškia tapatybė — pora, kuri meilėje norėtų būti vienu kūnu, ir tik sūnuje tesutampa, ir šitos tat naujos esybės akivaizdoje, šito savo kūrinio akivaizdoje jaučiasi esąs kūrėjas, geradaris, galiūnas ir laimingasis. Kadangi sūnus tikisi visa iš Tėvo ir, kol dar mažas, visiškai Tėvu pasitiki ir drąsus jaučiasi tik šalia Tėvo. Tėvas žino, jog turi dėl jo gyventi, kentėti už jį ir už jį dirbti. Tėvas yra žemiškasis Dievas Sūnui, o Sūnus yra beveik Dievas Tėvui.

Tėvo meilėje nėra Brolio pareigos nei papročio pėdsakų, lenktyniavimo ir kitų Draugo sumetimų, aistringo Meilužio lūkesčio, dirbtinio Tarno stropumo. Tėvo meilė yra gryna Meilė, vienintelė Meilė, tikra žodžio prasme Meilė, kurią galima Meile pavadinti; gryna ir laisva nuo bet kurių priemaišų; tai yra laimė atsiduoti ir pasiaukoti kitos esybės laimei.

Šita mintis, jog Dievas yra Tėvas —viena iš daugelio Kristaus Naujienų — šita gili mintis, jog Dievas yra Tėvas ir myli mus, kaip Tėvas myli savo vaikus, bet ne kaip Karalius myli savo Vergus, duoda visiems savo vaikams kiekvieną dieną duonos, ir džiaugsmingai sutinka net tuos, kurie yra nusidėję, kai jie grįžta priglausti savo galvas prie jo krūtinės; tą mintį, kuria užskleidžiama Senojo Įstatymo epocha ir pradedama Naujosios Sandoros era, Jėzus yra pastebėjęs Gamtoje. Kaip Dievo Sūnus, sudarydamas tapatybę su Dievu, žinojo gerai visumet apie tėvystę, tik šviesiausių pranašų nujaustą, bet dabar, prisiimdamas ant savęs visą žmonišką patyrimą, mato jos atspindį ir apreiškimą visumoje ir panaudos gražiausius gamtos vaizdus paskelbti žmonijai šitą pirmą linksmą naujieną. Jėzus, kaip visi kilniasieliai, mylėjo Kaimą. Nusidėjėlis, norėdamas apsivalyti, Šventasis, maldos išsiilgęs, Dainius, norėdamas kurti, slepiasi kalnuose, medžių pavėsyje, kur vanduo čiurlena, kur pievos kvepia ir savo maloniu kvapu pripildo orą, arba bėga į saulės

prakeiktas klaikias bedugnes. Jėzus pasisavino laukų kalbą. Beveik niekad nevartoja mokslišky žodžių, atitrauktų sąvokų, bendrų ir“ beprasmiškų žodžių. Jo kalbose aiškiai pasireikš žydinčios spalvos, laukų ir Sodnų kvapas, jausis naminių gyvulių pavaizdavimas. Jis matė savo Galilėjoje figos medį, kurio vaisius auga ir bręsta po didelių juodų lapų vainiku; matė kaip sausos vynuogių šakos velkasi lapų žalumu, kaip vėliau nuo vynmedžio šakų žemyn nusvyra balti ir melsvi pumpurėliai vyno rinkėjų džiaugsmui; matė augant garstyčią, lengvučių šakelių pilną iš beveik neįžiūrimo grūdelio; girdėjo nakties metu nendrių verksmus, vėjo bangos paliestų vandenyse; matė kaip javo grūdas, palaidotas žemėje, prisikelia pribrendusios varpos pavidalu; matė, kaip orui atšilus ant tik ką pradėjusios žaliuoti javų dirvos pražysta lelijos, raudonos, geltonos ir mėlynos lelijos; matė žaliuojančias pievų tankmes, kurios šiandie žvilga saulės spinduliuos, o rytoj, sudžiūvus, sudegs krosnyje. Matė ramius ir piktus žvėris: balandėlį, burkuojantį ant namų stogo, šiek tiek pasipūtusį dėl savo kaklelio, gražiomis plunksnomis papuošto; arą, kuris plačiais išplėstais sparnais puola ant gyvulėlio; žvirblius, lakstančius ore, kurie lygiai kaip karaliai be Dievo valios negali nukristi; varnus, kurie snapą ir nagas suleidžia į kritusį gyvulį; perekšlę vištą, šaukiančią po savo sparnais viščiukus kai tik dangus pradeda temti; klastingą lapę, kuri, papjovusi kažką bėga į savo tamsų urvą; šunis, kurie po šeimininko stalu ryja seilę, laukdami numestų trupinių ir kaulų. Ir matė, kaip žolėje slėpdamasis šliaužia žaltys ir tarp byrančių kapo akmenų guli pasislėpusi juodoji gyvatė.

Gimęs tarp Piemenų, kad pasidarytų žmonijos Ganytoju, prižiūrėjo ir mylėjo avis; avis motinas, kurios ieško nuklydusio avinėlio, ėriukus, kurie beveik pasislepia po pilnu gyvybės tešmeniu žysdami motinas ir bliauna; avis, kurios ieškojo sau peno ant sausų pūdymo kalvų. Vienodai mylėjo ir grūdelį, kurį sunku įžiūrėti padėjus ant delno ir seną figos medį, kuris savo šešėliu apgaubia visą kaimiečio trobelę; dangaus paukščius, kurie nei sėja, nei piauna, ir žuvis, nuo kurių sidabru žvilga pilni tinklai, ir kurios bus jo ištikimųjų beveik kasdienis maistas. Ir, karštais priešaudrio vakarais, pakeldamas akis aukštyn, matė žaibą, skriejantį iš Rytų ir perveriantį tamsias erdves ligi Vakarų.

Bet Jėzus skaitė ne vien pravertą įvairiaspalvę pasaulio knygą. Žino jis, jog Dievas kalbėjo žmonėms, Angelams tarpininkaujant, Patriarchams ir Pranašams. Jo žodžiai, jo įstatymai, jo laimėjimai surašyti yra Raštuose. Jėzus žino ženklus, kuriais mirusieji pasireiškia tiems, kurie dar nėra gimę, mintis ir senųjų laikus atsiminimus. Jėzus skaitė tik tas knygas, kuriose jo pirmtakūnai surašė savo tautos istoriją ir žino tų knygų turinį ir prasmę, jų raidę ir dvasią geriau už Rašytojus ir Įstatymo Mokytojus; jos duos jam teisės iš mokinio tapti Mokytoju.

Senasis Įstatymas.

Iš visų tautų žydas buvo laimingiausias ir sykiu nelaimingiausias. jo istorija prasideda Džiaugsmų Daržo idilija ir baigiasi tragedija ant Kaukolių[1]) kalno.

Pirmieji jo tėvai buvo sukurti spindinčiomis saulės šviesa Viešpaties Dievo rankomis ir pastatyti valdovais Dausų, amžinosios, derlingiausios Vasaros šalies, Upių tarpeklyje, kur turtingųjų Rytų vaisiai svyrėjo švariais branduoliais šviežių lapų paunksmėje, rankos siekimo atstume. Giedrus dangus, tyras naujo rytmečio aušra, nė vienu debesėliu neapdraikytas, nesuraižytas žaibais, nesudegintas saulėlydžiais, budėjo ties jų galvomis visų žvaigždžių akimis.

Protėvių pora turėjo mylėti Dievą ir mylėtis savitarpy: tai buvo Pirmoji Sandora. Darbo jokio, jokių skausmų, mirties jie nežinojo ir neturėjo mirties baimės.

Pirmas Neklusnumas užtraukė pirmą Bausmę: Ištrėmimą. Vyras buvo nubaustas Darbu, Moteris Gimdymu. Darbas dirbamas veido prakaite, bet suteikia užmokesti vaisium; gimdymas yra skausmingas, bet neša paguodą vaikuose. Tačiau ir šitie nepastovūs ir netobuli džiaugsmai veikiai išnyks kaip lapai, suėsti kirminų.

Brolis pirmą kartą užmušė Brolį: žmogaus kraujas, susigėręs į žemę, sugedo ir, garuodamas, užkrėtė orą nusidėjimu. Žmonių dukros susijungė su siaubūnais ir pagimdė pasauliui Milžinus, laukinius šaulius, žudančius žvėris, kurie iš pasaulio padarė Pragarą, kraujais pasruvusį.

Tada Dievas pasiuntė antrą Bausmę: apvalyti žemę beribiniu Krikštu užliedamas Tvano vandenimis visus žmones ir jų nedorybes. Tik vienas, teisingasis, išsigelbėjo, ir su juo Dievas sudarė antrą Sandorą.

[1]) **Golgota — kalnas, kur būdavo žudomi piktadariai. Vert.**

Su Nojum prasidėjo senieji, laimingi Pranašų laikai; klajokliai piemens, žilagalviai seniai, klajojantieji tarp Chaldejos ir Aigipto, iešką ganyklų, šaltinių ir ramybės. Neturėjo pastovios tėvynės, nei namų, nei miestų. Jų pėdomis sekė ilgais karavanais jų labai vaisingos moterys, ištikimi sūnūs ir posūniai, nesuskaitomi anūkai ir anūkų vaikai, klusnūs tarnai ir vergės, raguoti jaučiai, baubdami, karvės su nusvirusiais tešmenimis, šokinėjančios telyčios ir veršiai, avinai ir ožiai, avys, paskendę vilnose, dideli žemės spalvos pabalnoti kupranugariai su kietomis kupromis, ožkos, trepsenančios neramia koja, pagaliau, paslėpti palapinėse auksiniai ir sidabriniai indai, naminių dievukų statulėlės, išdrožtos iš akmens ir metalo.

Atėję į pasirinktą vietą statydavosi ant upelio krantų ar prie šaltinio palapines, Patriarchas atsisėsdavo kiek atokėliau, lapotų ąžuolų paunksmėje ir žiūrėdavo į palapines, iš kurių rūkdavo dūmai ir girdėjos moterų klegesys ir piemenų balsai, sykiu su gyvulių maurojimu ir bliovimu. Ir džiaugėsi širdyje Patriarchas, žiūrėdamas į vaikus ir anūkus, kilusius iš jo sėklos, į
visas tas gyvulių bandas, kurios jam priklausė, į žmonių giminę
ir į giminę gyvulių, kurie metai iš metų vis dauginosi.

Vakare pakeldavo akis aukštyn ir sveikindavo pirmą pasirodžiusią žvaigždę, kuri sužibėdavo kaip ugnis ties kalvos viršūne, ir tiek kartų jo balta garbiniuota barzda švytravo sidabrinėje šviesoje mėnulio, kurį jau šimtą metų buvo pripratęs matyti mėlyname nakties danguje.

Laiks nuo laiko ateidavo pas jį Viešpaties Angelas aplankyti ir sėsdavosi su juo kartu prie stalo, prieš atlikdamas savo uždavinį, arba pats Viešpats, karščių metu, ateidavo Keleivio drabužiais apsivilkęs, sėsdavosi su senoliu palapinės paunksmėje ir kalbėdavosi abu veidas į veidą kaip du jaunystės laikų draugai, kurie susiėjo pasikalbėti apie savo reikalus. Giminės Galva, tarnų ir vergų valdovas, pats tapdavo savo ruožtu tarnu klausydamas įsakymų, patarimų, pažadėjimų ir pranašysčių savo dieviškojo Valdovo. Taip įvyko tarp Jehovos ir Abraomo Trečioji Sandora, daug iškilmingesnė už pirmąsias dvi.

Vieno Patriarcho sūnus, brolių parduotas į vergiją, pasiekia Aigipte aukštą valdovo vietą ir kviečia ten visus saviškius: Žydai tiki atradę savo tėvynę ir išauga jų skaičius ir turtai. Bet

pasidavė Aigipto dievų pagundai ir Jehova ruošia jiems Trečiąją Bausmę. Aigiptiečiai, pavydo apimti, nustumia žydus į didžiausią skurdą ir vergiją.

Kad bausmė būtų ilgesnė, Viešpats užkietina Faraono širdį, bet pažadina, pagaliau, Antrą Išgelbėtoją, kuris išveda juos iš vargų ir nelaimių klampynės.

Tačiau mėginimas dar nebaigtas. Keturiasdešimt metų klaidžioja po Tyrulius: dūmų debesys jiems rodo kelią dienos metu ir ugninis stulpas — naktį. Dievas pažadėjo jiems stebuklingą žemę, su daugybe vaisių ir vandenų,, vynmedžių ir alyvų šešėliais apgaubtą, bet kol kas jie neturėjo nei vandens atsigerti, nei duonos pavalgyti ir gailavo Aigiptiečių dievaičių ir svogūnų. Dievas atveria uolą, iš kurios paplūsta vandens šaltinis, iš dangaus nuleidžia maną ir plunksnotus paukščius, tačiau pavargę ir neramūs žydai daros nebeištikimi savo Dievui, pasidaro sau aukso veršį ir garbina jį. Mozė nuliūdęs, kaip visi savųjų nesuprasti Pranašai, kaip visi Išgelbėtojai priversti grumtis su užsispyrėliais kiekviename žingsnyje, kaip visi naujųjų žemių Atradėjai, su dideliu vargu velka už pečių murmančią minią ir prašo Dievą leisti jam užmigti amžinai. Bet Dievas nori sudaryti su savo tauta Ketvirtą Sandorą.

Mozė nusileidžia nuo kalno, apsupto dūmais ir perkūnija, su Dviem akmeninėm Lentom, ant kurių Viešpaties ranka įrašė Dešimtį Įsakymų.

Nebepamatys Mozė Pažadėtosios žemės, tų Naujųjų Dausų, kurias žydai paveldės vietoj prarastųjų. Dieviškasis pažadas buvo ištesėtas: Jozuė ir kiti didvyriai pereina Jordano upę, įeina į Chanaano žemę ir nugali tautas; trimitams gaudžiant sugriūva miestai; Debora gali giedoti pergalės giesmę. Tauta neša su savim Galybių Viešpatį, Sandoros Skrynią apgaubtą uždangomis ant vežimo, pakinkyto jaučiais. Tačiau gausingi priešai nenori užleisti savo laukų ateiviams. Žydai ilgai dar čia bei ten klajoja, piemens ir žmogžudžiai virsta nugalėtojais kai laiko sandoros įstatymus, ir — nugalėtais kai juos pamiršta.

Didvyris niekad nekirptais plaukais išmuša vienas tūkstantį Filistimų ir Amalecitų, bet moteriškė apgauna jį: priešai išlupa jo akis ir pristato prie girnų sukti akmenis. Neužtenka vien Didvyrių, reikalingi Karaliai. Benjamino padermės jaunuolis,

aukštas ir gražus, kartą išėjęs ieškoti nuklydusios jo tėvo asilaitės, sutinka Pranašą, kuris šventu aliejum patepa jo galvą ir paskelbia jį visos tautos karalium. Saulius, pasidaręs galingu Karvedžiu, nugali Amonitus ir Amalecitus ir įkuria karingą Karalystę, pavojingą kaimynams. Bet tas pat Pranašas, kuris jį karalium pastatė, juo nepasitenkinęs, žadina prieš jį pretendentą.

Dovydas Vaikas Piemuo užmuša milžiną Karaliaus priešą, skambindamas arfa išsklaido Karaliaus juodas pykčio mintis, įgyja karaliaus pirmagimio prielankumą ir meilę, veda Karaliaus dukterį, tampa Karaliaus karvedžiu. Tačiau Saulius pradeda jį įtarti ir nori jį nužudyti. Dovydas slapstosi kalnų urvuose, surenka gaują žmogžudžių, pereina tarnauti pas Filistimiečius, ir, kai pastarieji nugali Saulių ir užmuša jį ant Gelboės kalno, pats pasiskelbia viso Izraelio Karalium. Drąsus Piemuo, didis kaip Dainius ir Karalius, bet žiaurus ir gašlus, statosi sostinę Giboriečiams, t. y. drąsuoliams, padedant, Jeruzalėje, nugali ir pavergia kaimyninius karalius. Pirmą kartą žydas daros pavojingas, sukelia baimės. Amžių amžius ištroškęs lauks Dovydo grįžimo ir visą savo viltį dės į tolimojo ainio asmenį, kad išgelbėtų jį iš paniekinimo.

Dovydas yra Kalavijo ir Giesmių Karalius; Saliamonas yra Aukso ir Išminties Karalius. Pavaldiniai neša auksą į jo namus; auksu papuošia pirmą Jehovos rūmą, siunčia laivyną net ligi tolimojo Ophiro aukso ieškoti; Sabos Karalienė padeda prie jo kojų aukso maišus. Bet ir visas aukso puošnumas ir Saliamono Išmintis neišgelbės karaliaus nuo ištvirkimo ir karalystės nuo žlugimo. Jis veda svetimšales moteris ir nusilenkia svetimiems dievams. Viešpats atleidžia jo žilai galvai gerbdamas jo jaunų dienų žygius, tačiau tik senasis karalius miršta, tuoj Karalystė padalinama ir prasideda tamsūs ir nedori žlugimo amžiai. Rūmų suokalbiai, karalių užmušimai, karvedžių sukilimai, nelaimingi namų karai, begėdiškos stabmeldystės laikai, po kurių pradedami trumpi atgailavimo laikotarpiai, pripildo Padalinimo laikus. Pakyla Pranašai ir šaukia karalius susivaldyti, tačiau karaliai jų neklauso ir nuteisia juos ištremti. Izraėliaus priešai atsigauna; Fenikiečiai, Aigiptiečiai, Asiriečiai ir Babiloniečiai užpuola čia vieną čia kitą karalystę, priverčia mokėti jiems duoklę, pagaliau, beveik šešis šimtus metų prieš Jėzaus gimimą Jeruzalė

sugriauta, Jehovos Šventykla sunaikinta ir žydai išvaryti į Babilono nelaisvę upių pakraščiuose. Neteisybės ir neištikimumo saikas perpildytas ir tas pat Dievas, kuris išvedė juos iš aigiptiečių vergijos, padavė juos Babiloniečiams vergauti. Tai yra Ketvirtoji Bausmė, baisiausia iš visų buvusių, kadangi galo jai nebus. Nuo šio laiko Žydai visada, per amžius, gyvens išsklaidyti tarp svetimųjų, svetimųjų bus valdomi. Kai kurie iš jų grįš atstatyti Jeruzalės ir jos Šventyklos, bet kraštą užplūs Skitai, apiplėš Persai, užkariaus Graikai, kol, pagaliau, po paskutinių Makabėjų žygių, jis pateks į rankas puslaukinės Arabų dinastijos, priklausančios Romėnams.

Tauta, kuri tiek amžių gyveno laisva ir turtinga savo tyrlaukiuose ir kitados buvo karalysčių valdovė ir buvo laikoma, Dievo ypatingoj globoj būdama, išrinktąja pasaulio tauta, dabar, suskaldyta į dešimtį dalių, prislėgta mokesčių, svetimųjų valdoma ir stumdoma, tapo žmonių pajuoka, tautų Juobu.

Po Jėzaus mirties jos likimas bus dar aštresnis: Jeruzalė bus antrą kartą sunaikinta, sunaikintoje ir nualintoje šalyje viešpataus Romėnai ir Graikai, Izraelio likučiai išsisklaidys po visą pasaulį, kaip gatvės dulkės, išnešiojamos vėjo.

Nė viena tauta nebuvo taip mylima savo Dievo ir taip aštriai nubausta. Buvo parinkta tapti viena iš pirmųjų tautų,
o tapo paskutiniųjų vergė; norėjo turėti savo galingą tėvynę, tačiau tapo tremtinė ir vergė svetimose šalyse.

Kadangi tai buvo daugiau piemenų, o ne kariautojų tauta, neturėjo ramybės nei savųjų tarpe, nei su svetimaisiais. Kovojo su kaimynais, su savo svečiais, su savais kunigaikščiais, kovojo su savo Pranašais ir su savuoju Dievu. Paskendusi nedorybėse, žmogžudžių, išdavikų, svetimoterių, galvažudžių, šventvagių ir stabmeldžių valdoma, sykiu buvo ta tauta, kuri matė savo namuose pagimdytus didžiausius Rytų šventuosius: teisingus, drausmingus, atsiskyrėlius, pranašus. Joje gimė, pagaliau, naujų šventųjų tėvas, tas, kurį visi pranašai buvo išpranašavę.

Tauta, kuri neturėjo savos metafizikos, nei muzikos, nei tapybos, nei skulptūros, nei statybos meno, sukūrė didžiausią senovės poeziją, kuri blyksi ugninga ekstaze Psalmėse ir Pranašystėse, be galo jautrią Juozapo ir Ruth'os žygiuose, liepsnojančią ugnimi nakties svajose Giesmių Giesmėje.

Išaugęs laukinių dievaičių kulte pakilo prie vienatinio ir visuresančio Dievo Tėvo meilės; godžiai ištroškęs žemės ir aukso, savo pranašuose iškelia į padanges vargšų gynėjus ir prieina ligi turtų paneigimo; ta pati tauta, kuri atnašaudavo ant savo aukurų žmonių aukas ir ligi paskutinio nekaltojo iššudymo miestus, duoda mokinius tam, kuris skelbs neprieteliams meilę; ta tauta, pavydulinga dėl savo pavydulingo Dievo, kiekviename žingsnyje būdavo neištikima, sekdama svetimais dievais; iš jo Šventyklos, tris kartus statytos ir tris kartus sugriautos, pasiliko tik dalelė akmeninės sienos, tiek tik, kad saujelei verkiančiųjų būtų kur atremti galvas ir paslėpti savo ašaras.

Tačiau ši nevykusi, problematiška tauta, turinti savyje kažką viršžmogiško ir vergiško, pirma ir paskutinė iš visų tautų, nors ir vergauja kitoms tautoms, dar ir dabar tebevyrauja ant kitų tautų Pinigais ir Žodžiu; nors ir prarado nuo amžių savą tėvynę, tačiau tebėra valdovų tarpe, kurie visoms šalims duoda įsakymus; nors nužudė didžiausią savo Sūnų ir šituo krauju pasaulio istoriją padalino į dvi dali ir dievažudžių ainiai tapo negarbingiausia, bet sykiu ir švenčiausia iš visų tautų.

Pranašai.

Nė viena tauta neturėjo tiek perspėjimų, kaip Žydai. Nė viena nebuvo tiek kartų žadinama ir perspėjama. Nuo žemiškosios karalystės įkūrimo ligi padalinimo; didžiomis nugalėtojų karalių dienomis, skaudžiomis ištrėmimo dienomis, apkartusiomis vergijos dienomis ir blogą lemiančiomis pakrikimo dienomis.

Indija turėjo Asketų, kurie slėpdavosi miškuose, nugalėti kūnui ir sielai panerti į amžinybę; Kinija turėjo naminio žydinio Išminčių, ramių, žilagalvių, kurie pilietišką dorą aiškindavo prastiems žmonėms ir valdovams; Graikai turėjo filosofų, kurie, sėdiniuodami savo namų prieangių paunksmėje kūrė pilnas harmonijos sistemas ir iškalbingumo taisykles; Roma turėjo Teisininkų, kurie žmonijos naudai amžino ant bronzos pagrindus aukščiausio teisingumo, prie kurio gali pakilti tas, kurs yra valdovas ir Viešpatis; Vidur-amžis turėjo Pamokslininkų, kurie dėjo pastangas, sužadinti apsnū-dusią krikščionybę, primindami Kryžiaus Kančias ir Pragaro šiurpulingas bausmes; žydų tauta turėjo Pranašų.

Pranašas — ne žynys, kuris verčiasi prietaringais burtais kalnų lindynėse; neseiliojasi burdamas ir neblaško žodžių iš trikojo. Kalba apie Ateitį, ir ne vien apie Ateitį. Svarsto dar neįvykusius dalykus ir atskleidžia praeities darbus. Jis valdo laiką trijuose jo momentuose: apskaito praeitį, nušviečia dabartį ir grasina ateitimi.

Žydų Pranašas yra Balsas, kuris kalba, arba Ranka, kuri rašo. Balsas, kuris kalba Karalių rūmuose ir kalnų lindynėse, ant Šventyklos laiptų ir sostinės aikštėse. Balsas, kuris kalba grasinamą maldą, grasinamą, kuriame glūdi dieviškoji viltis. Jo širdis pripildyta skausmo, burna gailesčio pilna, jo ranka pakyla bausmei priminti; jis kenčia už savo tautą, peikia ir prikaišioja jai, nes myli ją, grasina bausmėmis, kad ji pasitaisytų ir pro kraujo klanus ir gaisrų pašvaistes parodo prisikėlimą po mirties ir gyvenimą, triumfą ir palaimą, naujojo Dovydo karaliją ir san-dorą, kuri nebebus sulaužyta.

Pranašas stabmeldžius grąžina prie tikrojo Dievo, primena išdavikams jų priesaikas, nedorėliams primena dorybes, paklydėliams — skaistybę, žiauriesiems — pasigailėjimą, karaliams — teisybę, sukilėliams — paklusnumą, nusidėjėliams — atgailą, išpuikusiems — pažeminimą. Eina pas karalių ir perspėja jį, eina į žmonių minias ir grasina joms, prisiartina prie kunigų ir prikaišioja jiems, pastoja turtuoliams kelią ir tyčiojasi iš jų. Vargšams paguodos žodžius skelbia, prislėgtiems atpildą, ligotiems sveikatą, pavergtiesiems žmonėms — laisvę, paniekintiems žmonėms — Nugalėtojo atėjimą.

Jis nėra nei karalius, nei kunigaikštis, nei kunigas, nei įstatymų rašytojas; tai yra atsiskyrėlis žmogus, kuris neturi nei ginklo, nei turtų, nei aukštos vietos, nei pasekėjų; tai atsiskyrėlio graudus balsas ir galingas kartu šauksmas, kuris pasipiktina ir smerkia, tai balsas, kuris šaukia prie atgailos ir laiduoja amžinybę.

Pranašas tai ne filosofas: jis nekreipia dėmesio, ar pasaulis atsirado iš vandens ar iš ugnies; jei vandens ir ugnies neužtenka žmonių sieloms geresnėms padaryti; tai yra savaimingas Dainius, kai jo lūpose verda pasipiktinimas arba žvilga svajonių burtai tokiais galingais vaizdais, kokių net iškalbingiausi kalbėtojai nepanaudos; tai ne Kunigas, kadangi nebuvo pateptas Šventykloje pasamdytų Rašto sargų; tai ne Karalius, kadangi nevadovauja ginkluotiems būriams ir vienintelis jo ginklas yra žodis iš aukštybių; tai ne kareivis, tačiau pasiryžęs mirti už savo Dievą ir už savo žmones.

Pranašas yra balsas, kuris kalba Dievo vardu, ranka, kuri rašo Dievui diktuojant; tai Dievo pasiųstas skelbėjas nurodyti kelią tiems, kurie paklydo, kurie pamiršo sandorą, kurie nepildo įstatymo. Jis yra Dievo pasiuntinys, skelbėjas, aiškintojas ir reiškėjas, todėl yra aukštesnis ir už Karalių, kuris neklauso Dievo, ir už Filosofą, kuris neigia Dievą, ir už Žmones, kurie apleido Dievą bėgdami paskui iš medžio ir iš akmens padarytą stabą.

Pranašas yra tas, kuris, neramia širdimi bet giedria akim, mato šiandie viešpataujančią blogybę, Bausmę, kuri ateis rytoj, laiminga karalystę, kuri stos po bausmės ir atgailos.

Tai yra balsas tų, kurie negali kalbėti, ranka nemokančiųjų rašyti, gynėjas pakrikusių, beteisių žmonių, vargšų užtarėjas, už silpnuosius, po galingojo kojų verkiančius, keršytojas. Jis ne

skriaudėjų šalininkas, bet tų, kuriems daroma skriauda; neina jis su “sočiais gobšais, bet su alkanais vargšais.

Įkyrus balsas, jautrus ir nesuvaldomas balsas, didžiūnų nekenčiamas, minios gerai nesuprastas, net mokinių ne visumet gerai suvoktas balsas. Kaip hiena, iš tolo užuodžianti dvėselienos dvokimą, kaip varnas, vienodai kranksėdamas, kaip vilkas iš bado staugiąs kalnuose, Pranašas išvaikšto Izraelio kelius, lydimas įtarinėjimų ir keiksmų. Tik vargšai ir nuskriaustieji jį laimina, bet vargšai yra bejėgiai, o nuskriaustieji temoka jo klausyti ir tylėti. Taip kaip ir visi tie, kurie teisybę skelbia, tuomi kliudydami miegančiųjų poilsiui ir viešpačių (ponų) ramybei, pranašas yra tas raupsuotasis, kurio vengiama arba tas priešas, kurį persekiojama. Karaliai jį vos toleruoja, kunigai kovoja su juo, turtingieji jo neapkenčia.

Elias turi bėgti nuo rūstybės Jezabelės, kuri įsako pranašus žudyti; Bethelio kunigas, Amasias ištremia iš Izraėliaus Amozą; Urias Joachimo įsakymu nužudomas; Izaias, Manasso įsakymu; Zacharias užmušamas tarp šventyklos ir altoriaus; Jonas įmetamas į jūrą; kardas paruoštas Jono-Krikštytojo galvai, kryžius paruoštas Jėzaus kūnui. Pranašas yra kaltintojas, bet žmonės neprisipažįsta kaltais esą; jis yra užtarytojas, bet aklieji atmeta matančiojo ranką; jis yra pranešėjas, bet nebyliai negirdi jo žadėjimų; jis yra gelbėtojas, bet merdantieji patenkinti savo puvimu ir nenori būti išgelbėti. O vis dėlto pranašų balsas amžinai liudys, užtars už šiuos žmones, kurie juos nužudys, bet kurie bent sugebėjo juos pagimdyti; ir vieno Pranašo didesnio už pranašus mirties pakaks atpirkti nusidėjimus visų kitų žmonių paskendusių žemės purve.

Tas, kuris ateis.

Nazareto namuose Jėzus galvoja apie Įstatymų įsakymus, bet tik Pranašuose, Pranašų graudinguose ir ugninguose žodžiuose pamato savo paskyrimą. Pažadai yra primygtinai įtikiną, kaip beldimas į duris, kurios neatsiveria, — pakartoti, papildyti, padauginti, niekumet neatšaukti ir patvirtinti. Šiurpulingas tikslumas, pasibaisėtinas nuosakumas, lyg tai būtų iš kaino atpasakota istorija ir neužginčijamas liudymas.

Kada Jėzus, sulaukęs trisdešimties metų, apsireikš žmonėms kaip Žmogaus Sūnus, iš kalno žinos, kas jį laukia, nuo pradžios ligi galo; net ir pirmosios jo gyvenimo dienos yra diena iš dienos pažymėtos užrašytuose puslapiuose prieš tai kaip jis žemėje gimė.

Žino, jog Dievas pažadėjo Mozei naują Pranašą: „Pastatysiu „jiems pranašą iš jų brolių tarpo, panašų į tave, ir į jo burną „įdėsiu mano žodžius ir jis skelbs jiems visa tai, ką jam liepsiu“. Kadangi Dievas padarys su savo žmonėmis Naują Sandorą. „Ne tokią Sandorą, kokią buvau padaręs su jų tėvais, ... bet „įskiepysiu įstatymą jų viduriuose ir įrašysiu jų širdyse, ... at- „leisiu jiems jų nedorybes ir nebeatsiminsiu jų nusidėjimų“ Sandorą sieloj pažymėtą, o ne akmenyje iškaltą; dovanojimo, o ne bausmės Sandorą. Mesiją turės Pirmtakūną, kuris jį paskelbs žmonėms. „Štai aš siunčiu savo Angelą, kuris paruoš kelią prieš „mane“. „Gimė mums kūdikėlis — šaukia Izajas — ir bus pragintas Pagarbinimo Vertuoju, Patarėju, Galinguoju, Busimojo „Amžiaus Tėvu, Ramybės Kunigaikščiu“.

Bet žmonės bus akli jo akivaizdoje ir neklausys jo. „Užgrūdyk šitų žmonių širdis ir užkimšk jo ausis, užmerk akis, kad savo akimis nematytų ir ausimis negirdėtų, širdimi neparaustų ir neatsiverstų“. „Ir jis bus... įžeidimo akmeniu ir akmeniu pasipiktinimo abiem Izraelio namam, ir klasta ir griuvėsiais „Jeruzalės gyventojams“. Nesiverš į didingumą ir iškilmingumą, neateis kaip triumfuotojas ir išdidėlis. „Džiaukis, Siono dukterie,

ir linksminkis Jeruzalės dukterie! Štai artinasi prie tavęs tavo kakalius, teisingasis karalius ir išgelbėtojas; jis yra neturtingas ir joja ant asilaitės su asilėliu“.

Jis atneš teisingumą ir vaduos nelaiminguosius: „Viešpats patepė mane, kad skelbčiau kukliesiems Gerą Naujieną; pasiuntė mane gydyti tuos, kurių širdys palaužtos, kad praneščiau pavergtiesiems išvadavimą įkalinamiesiems laisvę..., kad nuraminčiau ir paguosčiau visus tuos, kurie verkia“. „Ramieji džiaugsis kasdien vis daugiau... ir vargdieniai nudžiugs, nes išnaudotojas jau parblokštas, pasityčiotojas išnaikintas ir išnaikinti tie visi, kurie stengėsi daryti pikta“. „Tada atsimerks aklųjų akys ir atsidarys, kurčiųjų ausys... tada raišas šokinės, kaip šokėjas ir atsipalaiduos nebylių liežuviai“. ,,Aš, tavo Viešpats, pašaukiau tave iš. meilės tiesai... kad atmerktum aklųjų akis ir išvestum iš požemių kalinamuosius ir iš kalinių urvo tuos, kurie gulėjo tamsybėse“. Bet tie, kurių jis atėjo išgelbėti, meluos prieš jį ir kankins. ,,Jis nepasižymi iškilmybe ir puošnumu, matėm jį ir nebuvo gražus pasižiūrėti, nepajautėm prie jo palinkimo. Paniekintas, žemiausias iš žmonių, skausmų Vyras, kuris patyrė kentėjimą. Jo veidas lyg buvo paslėptas, tiek išniekintas, jog negalėjom nė apskaičiuoti. Tiesa, jis prisiėmė mūsų skriaudas ir pakėlė mūsų skausmus, laikėm jį raupsuotą, kaip Dievo ištiktąjį ir pažemintą. Bet jis sužeistas už mūsų nedorybes ir sutriuškintas už mūsų piktybes. Bausmė, mūsų ramybės pagrindas, krenta ant jo ir jo mėlynėmis esame išgydyti. Buvome visi „kaip paklydusios avys, kiekvienas savo kelyje paklydo; ir Viešpats uždėjo ant jo pečių mūsų visų nedorybes. Paaukotas, nes „tokia buvo jo valia, ir neatvėrė savo burnos; kaip avis bus vedamas į užmušimą, ir, kaip avinėlis, neatveria savo burnos prieš „tą, kuris jį kepa, taip jis neatvers savo burnos... Ir iškirstas jis „iš gyvųjų žemės: dėl mano žmonių nedorybių ištikau jį. . . .Ir „Viešpats nusprendė išnaikinti jį kentėjimuose, jei jis atiduos savo „sielą, kaip auką už nusidėjimą, išvys jo ilgaamžį vaisių ir Viešpaties valia per jį bus įvykdyta. Kadangi jo siela buvo nerami,... „savo mokslu daugelį pateisins; prisiims ant savęs jų nedorybes“.. Nenusigręš net prieš žiauriausius piktžodžiavimus ir paniekinimus: „Atidaviau savo kūną tiems, kurie mane mušė ir savo veidus, „tiems, kurie rovė mano barzdą; neuždengiau savo veido prieš

.„tuos, kurie tyčiojosi iš manęs, ir kurie spiaudė mane“. Paskutinę valandą visi stos prieš jį. „Visi kalbėjo prieš mane vylingais liežuviais, ir apdrabstė mane pykčio persunktomis išvadomis, puldami mane be priežasties ir pagrindo. Užuot mylėję mane, buvo mano priešai. Už gerą piktu man atsimokėjo, „už mano meilę — neapykanta. „Tau žinomi yra — sušunka „Sūnus į Tėvą — skausmai, kuriuos aš kenčiu, mano paniekinimai ir pažeminimai... Ir laukiau, kad kas pasidalintų mano liūdesiu, bet neatsirado nė vieno; ir kas mane nuramintų, bet to-,kio neradau. Ir padavė man tulžį pasistiprinti, ir troškulį mano pagirdė actu“.

Pagaliau prikals jį vinimis prie kryžiaus ir pasidalins jo drabužius. „Šunų gauja apstojo mane; kerštaujančiųjų minia apipuolė mane. ***Pervėrė mano rankas ir mano kojas...*** Ir, stovėdami, žiūrėjo ir stebėjosi iš manęs. Pasidalino mano drabužius ir metė burtus dėl mano apsiausto“. Pervėlai susipras, ką yra padarę, „ir atgręš veidą į tą, kurį pervėrė ietimi, ir verks jo, kaip apverkiamas vienatinis sūnus, ir apgailės jo, kaip apgailestaujama pirmagimio mirtis“.

„Ir pagarbins jį visi žemės karaliai ir visos tautos taps jo tarnai. Kadangi vargšą atvaduos nuo galiūnų ir išgelbės vargdienių sielas“. „Ir ateis pas tave susilenkę vaikai tų, kurie tave pažemino, ir bučiuos tavo kojų pėdas tie, kurie melagingai prieš tave liudijo“. „Žemė ir tautos paskęs tamsybėse, bet ties tavim, Izraeliau, užgims Viešpats, ir jo garbė tavyje atspindės. Ir prie tavo šviesos keliaus tautos ir karaliai dėl to spindėjimo, kuris žėri nuo tavęs. Pakelk savo žvilgsnį ir apsidairyk aplinkui: visi jie susirinko ateiti pas tave; iš toli atvyks tavo sūnūs ir iš kiekvienos šalies gims tau dukros“. „Atidaviau Jį liudininku pasauliui, tautų vadu ir mokytoju... ir tautos, kurios tavęs nežinojo, atbėgs prie tavęs, Izraeliau, iš meilės Viešpačiui tavo „Dievui“.

Šituos ir kitus žodžius prisimena Jėzus savo pasirodymo išvakarėse. Žino visa ir nenori nieko atsisakyti; jau nuo tos valandos žino savo likimą, širdžių nedėkingumą, bičiulių kurtumą, galiūnų neapykantą, mušimo smūgius, spiaudymus, pasityčiojimus, pajuokas, išniekinimus ir pažeminimus, perkalimą rankų ir kojų,

kančias ir mirtį, žino baisius ir šiurpulingus skausmų vyro mėginimus, bet vis dėlto nenusigręžia prieš tai.

Žino, jog kūnininkai, materialistai, pasauliečiai, užnuodyti; pažeminimais, pilni įsižeidimų, prisisunkę nedorų minčių, žydai nelaukia vargdienio Mesijos, neapkenčiamo ir ramaus. Visi, išskyrus toliaregius ir žynius, svajoja apie žemiškąjį Mesiją, ginkluotą Karalių, antrąjį Dovydą, apie karžygį, kuris žudo priešus, liedamas tikro kraujo upelius, raudoną priešų kraują, apie valdovą, kuris atstatys Saliamono rūmus ir Saliamono šventyklą, ir visi karaliai mokės jam duoklę, ne meilės ir pagarbos, bet aukso ir sidabro duoklę, ir šitas žemiškasis karalius atkeršys visiems. Izraelio priešams, ir tiems, nuo kurių Izraelis kentėjo, kurie laikė Izraelio tautą vergijoje; ir vergai taps valdovais, o valdovai bus belaisviais; ir visi pasaulio kraštai savo sostine laikys Jeruzalę, ir vainikuoti karaliai klaupsis prieš naujo Izraelio valdovo sostą; ir dirvos Izraelio bus derlingesnės už visas kitas dirvas, ir ganyklos riebesnės; ir kaimenės dauginsis be galo; ir kviečius ir miežius du kart per metus piaus; ir varpos bus sunkesnės ir pilnesnės, kaip seniau būdavo; ir vynuogių kekę neš du, įsiryžę; ir indų nebeužteks naujam vynui ir alyvai supilti; ir. medų galima bus rasti medžių stuobriuose ir klevuose prie kelio; ir medžių šakos luš nuo vaisių sunkumo, ir vaisiai bus saldūs ir sultingi, kaip niekumet nebuvo buvę.

To tikisi prisirišę prie kūno ir žemės žydai, kurie gyvena aplink Jėzų. O Jis žino, jog negalės duoti to, ko iš Jo laukia; jog negalės būti laimingu karvedžiu nei išdidžiu karalium, triumfuojančiu prieš nugalėtuosius karalius. Jis žino, jog Jo karalystė yra ne šio pasaulio; jog galės aukoti tik tiek duonos, visą savo kraują ir visą meilę. O jie Jam nepatikės, ir nukankins Jį, ir nužudys kaip apgaviką ir valkatą. Jis visa tai žino, lyg matydamas savo akimis, lyg kentėdamas visa tai savo kūnu ir siela. Bet žino taip pat, jog Jo žodžio grūdas, numestas į dirvą tarp usnių ir erškėčių, sutryptas žmogžudžių kojomis, pavasariui atėjus išleis diegus, pamažėli išsikeros, pradžioje augs kaip krūmas, vėjo linguojamas, pagaliau išaugs medžiu, kuris išskleis, savo šakas ir apgaubs žemę, ir visi žmonės galės susėsti aplinkui, minėdami mirtį to, kuris jį pasėjo.

Ugnies Pranašas.

Tuo metu, kai Jėzus Nazareto lūšnelėje darbavosi su piūklu ir oblių, praskambėjo Balsas Dykumose, Jordano upės ir Mirusiųjų Jūros pakrašty.

Paskutinis Pranašas, Jonas Krikštytojas, ragino Žydus prie atgailos, skelbė Dangaus Karalystės atėjimą, garsino netolimą Mesijos pasirodymą, grasė nusidėjėliams, kurie rinkdavosi aplink jį, ir gramzdindavo juos į upės vandenis, kad šitas išorinis apsiplovimas būtų lyg pradžia vidujinio apsivalymo.

Šituo neramiu Erodo laikotarpiu Judėja, Idumiečių grobuonių sutrypta, užsikrėtusi graikų įtaka, buvo varginama romėnų; be karaliaus, be vienybės, be garbės, pusiau išblaškyta po pasaulį, savo kunigų apleista ir išduota, be paliovos apgailestaudama dingusios prieš tūkstantį metų žemiškosios karalystės didingumą, visada tikinti su pasiryžimu į didelį atsiteisimą kerštu, į stebuklingą prisikėlimą, ir pergalės grįžimą, į savojo Dievo triumfą, išvaduotojo atėjimą, kuris turi užimti sostą naujojoj Jeruzalėj, galingesnėje ir gražesnėje už Saliamono Jeruzalę, ir nuo Jeruzalės sosto viešpatauti visoms tautoms, nuversti monarchus ir atnešti savo tautai ir visiems žmonėms laimę, — senoji Judėja, — nepatenkinta savais valdovais, mokesčių nuomininkų plėšiama, pasamdytų Rašto žinotojų ir Farizejų — apsimetėlių ligi įkyrumo nuvarginta, senoji Judėja, perplėšta, pažeminta, apiplėšta, nežiūrint visų šitų nelaimių, pilna tikėjimo į ateitį, mielai klausėsi Dykumų Balso, gausingai rinkdamasi prie Jordano krantų.

Jonas savo pavidalu buvo lyg sąmoningai sukurtas pavergti vaizduotei. Senatvės ir stebuklo sūnus nuo pat gimimo buvo pašvęstas būti N a z i r u, t. y. pašvęstas skaistybei; nė karto nebuvo nusikirpęs savo plaukų, niekad nepamėgino vyno, nė kitų svaiginamų gėrimų, niekad nebuvo prisilytėjęs prie moters ir nepažino kitokios meilės be Dievo meilės.

Anksti, dar būdamas jaunas, apleido senukų namus ir apsisstojo Dykumose. Ten gyveno daugel metų, be namų, be palapinės, be tarnų, be jokio savo daikto, išskyrus tą, ką turėjo ant savęs.

Apsivilkęs kupranugario kailiu, persijuosęs strėnas odiniu diržu, aukštas, liesas, prakaulis, idegęs nuo saulės, apžėlusia krūtine, ilgais plaukais, siekiančiais pečius, ilga barzda, kuri beveik dengė veidą, įsmeigdavo į minias, kurios susirinkdavo prie jo, veriantį akių žvilgsnį, kai iš paslėptos burnos išsiveržd-avo prakeikimo žodžiai.

Tas puslaukinis magnetizatorius, kaip indų yogas atsiskyręs, nepakęsdamas prabangos kaip stoikas, atrodė tiems, kuriuos krikštijo, paskutine nusiminusios tautos viltimi.

Jonas, įdegęs nuo Dykumų saulės, Karalystės pasiilgimu degančia siela, yra Ugnies apreiškėjas. Mesijoje, kuris turi pasirodyti, jis mato Ugnies valdovą. Naujas Karalius bus žiaurus kaimietis: medis, kuris neduoda gero vaisiaus, bus nukirstas ir įmestas į Ugnį; supils kviečius į aruodą, o pelus sudegins neužgesinama Ugnimi. Bus krikštytoju, kurs krikštija Ugnimi.

Griežtas, užgaulingas ir staigus, Jonas neglosto tų, kurie prisiartina prie jo, nors ir galėtų didžiuotis, kad patraukia juos prie savęs. Ir kai ateina apsikrikštyti Farizejai ir Sadukėjai, žymesni žmonės, mokyti raštų, visuomenės gerbiami, autoritetingi šventykloje, daugiau už kitus juos bara:

— „Žalčių veisle, kas išmokė jus bėgti ir slėptis nuo būsimos rūstybės? Darykit tad atgailos vertą darbą ir nesakykite: turime Abraomą savo tėvu, ir aš sakau jums, kad Dievas gali iš šitų akmenų pažadinti Abraomui sūnus“.

Jūs, kurie užsidarote savo akmeniniuose namuose, kaip žalčiai, kurie slepiasi po akmenimis, jūs, Farizejai ir Sadukėjai, kietesni esate už akmenis; suakmenėjo jūsų protas su įstatymo ir apeigų raide; jūsų savameilė širdis suakmenėjusi; alkanam, kuris prašė aš jūsų duonos, įdėjot į ranką akmenį; metėt akmenimis tuos, kurie mažiau už jus nusidėjo; jūs Farizejai ir Sadukėjai, esat išdidūs akmeniniai stabai, kuriuos tik ugnis gali sunaikinti, nes vanduo nubėga paviršium ir veikiai nudžiūsta. Bet tas Dievas, kuris iš molio savo rankomis padarė Adomą, gali iš akmenų krūvos, iš uolos gabalų, iš gatvės grindinio padaryti kitus žmo-

nes, kitas gyvybes, kitus savo sūnus, permainyti uolą į kūną ir sielą, kaip jūs kad kūną ir sielą esat pavertę uola. Neužtenka tad apsiplauti Jordane. Apsiplovimas yra šventas ir išganingas dalykas, bet tai yra tik pradžia: pakeiskit savo gyvenimo būdą, priešingai elkitės, negu elgėtės ligi šiol, o jei nepasikeisit, būsit paversti į pelenus To, kuris ateis krikštyti Ugnimi.

Tada minios jį klausė:

— Ką turim daryti?

O jis jiems atsakė:

— Kas turi du apsiaustu, teduoda vieną neturinčiajam; ir kas turi maisto, tegu lygiai taip daro, kaip su apdarais.

Ir muitininkai nuvyko pas jį apsikrikštyti ir tarė jam:

— Mokytojau, ką mes darysime?

Ir tarė jiems:

— Nereikalaukite daugiau, kaip kad jums yra paskirta.

Kareiviai taip pat jį klausė:

— Ką mes turime daryti?

Ir jiems tarė:

— Nemuškit nieko, nesikeikit ir pasitenkinkit tuo, kas jums mokama.

Jonas lyg tampa antžmogiu, kai skelbia klaikų padalinimą į Gerus ir Nedorus, ir besigilindamas į prasmę, išsyk pataiko, galima sakyt, į farizejų papročių centrą. Ne kitą ką jiems liepia daryti, kaip išmaldą: aukoti kiek yra pertekliaus, be kurio galima apsieiti. Iš muitininkų reikalauja tik aiškios teisybės: tegu ima tiek, kiek nustatyta, ir nieko daugiau. Iš kareivių, gyvenančių smurtu ir plėšimu, reikalauja susivaldymo: pasitenkikit savo algomis ir nevokite. Esame pilnumoje mozaizmo: Amosas ir Izaijas, daug anksčiau už jį, buvo daug toliau pažengę į priekį.

Jau laikas Apkaltintojui nuo Mirusių Jūros krantų pasišalinti ir užleisti vietą Išgelbėtojui nuo Tiberiados Ežero.

Liūdnas Pirmtakūnų likimas; štai jie žino, bet nepamatys; pasieks net Jordano krantus, bet neįžengs į Pažadėtosios Žemės ribas; paruoš kelią tam, kuris eina paskui juos, bet pirma jų įeis; paruoš sostą, bet neatsisės jame; Viešpaties tarnai, kuriam dažniausiai nepažvelgs į veidą. Gali būti, jog Jono žiaurumą galima išaiškinti tuo savotišku jo sąmoningumu, kad jis jautėsi tik paprastu pasiuntiniu — apreiškėju, ir daugiau niekuo, tuo sąmo-

ningumu, kuris neperauga į pavydą, bet nugrimsta liūdesy į jo nusižeminimo gelmes.

Iš Jeruzalės atvyko kunigai ir levitai ir norėjo paklausti:

— Ar esi Elijas?

— Ne.

— Ar esi Pranašas?

— Ne.

— Ar nesi Kristus?

— Ne. Aš esmi balsas šaukiantis Dykumose. Po manęs, ateis tas, kuriam aš nesu vertas atrišti sandalių dirželio ir apauti sandalėmis kojų.

Nazarete tuo laiku niekam nežinomas Darbininkas suveržė savo rankomis sandales dirželiu, eidamas į Dykumas, kur skambėjo balsas, tris kartus atsakęs: ne.

Jau buvo beveik trisdešimties metų. Tinkamas subrendimo amžius. Prieš trisdešimtį metų žmogus tik baigia formuotis; bendri jausmai, visų meilė jais vadovauja; nepažįsta gerai žmonių, todėl ir negali mylėti ta gražia pasigailėjimo meile, kuria patys esti mylimi, ir jei jų nepažįsta ir nemoka mylėti, neturi teisės autoritetingai kalbėti, nei priversti klausyti, nei dovanos išgelbėti.

Išvakarės.

Jonas šaukia nusidėjėlius apsiplauti upėje prieš pradedant daryti atgailą. Jėzus ateina pas Joną apsikrikštyti: argi tuo pačiu pasisako esąs Nusidėjėlis?

Tekstai yra aiškūs. Pranašas „skelbė atgailos krikštą nuodėmių atleidimui“. Kas pas jį ėjo, tuo pačiu laikė save nusidėjėliu; kas eina nusiplauti, tas jaučiasi esąs nešvarus.

Tai, jog nieko nežinome apie Jėzaus gyvenimą tarp dvylikos ir trisdešimties metų—apie tuos jaunystės metus, kurie esti blogų įpročių palinkimo priežastis, apie karštos svajingos jaunystės metus—davė progos spėliojimams, jog tuo laiko periodu jis galėjęs būti nusidėjėliu, arba bent pats save laikė nusidėjėliu, kaip kiti..

Visa tai, ką mes žinome apie tuos trejus metus, kurie jam beliko gyventi—daugiausia nušviesta Keturių Liudininkų žodžiu, geriausia atmenama mirusiųjų paskutinės dienos ir jų kalbos — neduoda jokių pėdsakų tam samprotavimui, kad tarp prasidėjimo Nekaltybės ir pabaigos Garbės būtų galėjęs įsiterpti Nusidėjimas.

Kristuje negali būti nė šešėlio atsivertimo. Pirmieji jo žodžiai turi tą patį akcentą, kaip ir paskutinieji: šaltinis, iš kurio jie plaukia, yra švarus nuo pirmosios dienos; nėra jame jokių, drumzlių, nei dumblo nuosėdų. Pradeda pilnu savim pasitikėjimu, atvirai, nesivaržydamas; lengvai pastebimu autoritetiškumo kilnumu; galima pajusti, jog nieko tamsaus nepaliko savo praeity: jo balsas, skambus, laisvas, platus; tai melodinga giesmė, kurios nereikia praskiesti svaigulingu vynu nei užkimusiu nusiskundimu. Jo žvilgsnio giedrumas nusišypsojime ir mintyje nėra toji giedra, kuri pasirodo po debesuotos audros, arba neaiški rytmečio prieblanda, kuri pamažėle išsklaido tamsius nakties šešėlius. Tai yra to žmogaus giedrumas, kuris vieną kartą tegimė ir liko kūdikiu subrendęs; giedrumas, aiškumas, ramumas ir dienos giedra, kuri užtems naktį, bet neužges prieš vakarą; amžina ir rami diena, nesutepta kūdikystė, ant kurios nekris jokio šešėlio ligi pat mirties.

Jis eina tarp nešvariųjų su prigimtu skaistumo kuklumu, tarp nusidėjėlių su prigimta nekaltybės galia, tarp ligotų su prigimta sveikatos laisve.

Atsivertėlis, priešingai, visumet yra sielos gelmėje šiek—tiek neramus. Kartybių lašelis, likęs ant dugno, lengvutis sužalojimo šešėlis, gailesčio prasiveržimas, mažiausios pagundos dvelkimas gali pastūmėti jį į nusiminimą. Nuolat jis abejoja, kad nepajėgė nuplėšti nuo savęs paskutinės senojo žmogaus odos, kad neužmušė, o tik užmigdė savyje, šito Antrojo, kuris gyveno jo kūne: užmokėjo, pakėlė, tiek daug iškentėjo dėl savo sveikatos, visa tai atrodo jam toks brangus dalykas, ir toks trupus, jog nuolat jis bijo pasiduoti naujiems mėginimams, bijo tai nustoti. Nevengia nusidėjėlių, bet prisiartina prie jų su nesąmoningo drebėjimo jausmu; su baime, ne kartą atvirai pripažįstančia naują užsikrėtimą; su įtarimu, jog net nepadorus reginys, kuriuo ir jis gėrėdavosi, atnaujins žiaurius atsiminimus nebepakeliamos šiandie nešlovės ir privers paabejoti apie paskutinį išsigelbėjimą. Kas yra buvęs tarnas, tas, patapęs šeimininku, sunkiai išmoksta apsieiti su tarnais; kas yra buvęs vargšu, turtų pasiekęs nesti dosnus vargšams; kas buvo nusidėjęs, padaręs atgailą ne visumet esti nusidėjėlių draugu. Savimeilės pėdsakai, kurie net šventų žmonių širdyse palieka nuosėdas, sykiu su dievobaimingumu įterpia paniekos priemaišą: kodėl nedaro tai, ką jie galėjo padaryti? Visiems yra atviras kelias kilti, net ir daugiausia užsikrėtusiems ir užkietėjusiems piktybėje; atpildas yra didelis: tad kodėl tebebūna pakalnėje, pasinėrę aklame pragare!

Kai atsivertėlis kalba į savo brolius, kad ir jie atsiverstų, negali išvengti savo praeities atsiminimų, savu nupuolimo, ir savo išsigelbėjimo. Kaž kas jį lyg verste—verčia prie to, tur būt, tik ne savimeilė, bet troškimas paveikti, save parodyti malonės pavyzdžiu, kaip brangaus išganymo liudininką.

Galima praeities išsiginti, tačiau sunaikinti jos negalima; ji peržydi net nepastebima tose širdyse, kurios antrą kartą pradeda gyvenimą antrą kartą užgimdamos per atgailą.

Jėzaus asmenyje toji tariamoji atsivertėlio praeitis niekad nebeperžydi jokioj formoj; ji nepastebima vaizduotės panaudojime, negalime susekti net ir mažiausiame jo veiksme, net ir neaiškiausiame iš jo žodžių. Jo meilė nusidėjėliams neturi nieko

bendro su atsivertėlio užsispyrimu, kuris veržiasi kitus atversti. Tai yra meilė iš pačios prigimties kilusi, bet ne iš prievolės išplaukianti. Tai meilė panaši į švelnią brolio meilę, be jokios priekaištų priemaišos. Tai savaimingas draugo broliavimasis, kuriam nėra reikalo nugalėti koktumą. Skaistuolio patraukimas prie nusidėjėlio, nuo kurio jis nebijo užsikrėsti ir kurį turi galios pagydyti. Meilė be apskaičiavimų. Aukščiausiame šventumo laipsnyje šventų žmonių meilė. Meilė, kurios akivaizdoje visokia kita meilė yra nublankusi, žema. Meilė, kokios niekas prieš tai nebuvo pastebėjęs. Meilė, kuri vėliau, nors ir retai, pražysdavo, atsiminus arba sekant aną meilę. Meilė, kuri vadinsis krikščioniškąja ir niekad jokiu kitu žodžiu nesivadins. Dieviškoji Meilė. Jėzaus Meilė. Meilė.

Jėzus eidavo tarp nusidėjėlių, bet nebuvo nusidėjėlis. Atėjo apsiplauti tekančiame vandenyje Jono akivaizdoje, bet neturėjo ant savęs dėmių.

Jėzaus siela buvo kūdikio siela taip toli siekiančia, jog išminčius viršijo savo išmintimi ir šventuosius savo šventumu. Nebuvo joje puritonų griežtumo arba išgąsčio išsigelbėjusio jūrininko, kuris su dideliu vargu pasiekė krantą. Smulkmeniškiems galvotojams gali atrodyti nusidėjimais ir mažiausios dėmelės absoliutiškai tobulybei nesąmoningai prasilenkiant su bet kuriuo įsakymu iš šešių šimtų įstatymų. Bet Jėzus nebuvo nei farizejas nei manjakas. Žinojo jis, kas yra nusidėjimas ir kas yra dorybė, nė kiek nenutoldamas nuo įstatymo prasmės. Pažinojo gyvenimą ir jo neišsižadėjo, nors tai nėra pati per save gerybė, bet visokio gero sąlyga. Valgyti ir gerti nelaikė už blogumą, lygiai kaip žiūrėti į pasaulį; arba žvilgsniu gerai linkėti piktadariui, kuris slepiasi paunksmėje, arba mergaitei, kuri tepa savo lūpas, kad paslėptų neprašytų bučkių seilę.

Atėjo tad Jėzus kartu su nusidėjėlių minia pasinerti Jordane. Šita paslaptis negali būti paslaptinga tiems, kurie norėtų įžiūrėti šitame Jono atnaujintame paprotyje tik paprasčiausią reikšmę.

Jėzaus pavyzdys yra vienintelis. Jėzaus Krikštas, paviršutiniškai imant, atrodo panašus į kitus, bet kitais keliais yra pateisinamas. Krikštas yra ne tik kūno nuplovimas, kaip simboliškas noras apvalyti sielą, pirmykštis vandens analogijos palikimas, Kuriuo nuplaunamos medžiaginės dėmės ir galima

nuplauti dvasines dėmes. Šita fizinė metafora, tinkama bendroje simbolikoje, ta būtinoji apeiga žmonių akyse, kurie reikalingi medžiaginio įrodymo, kad įtikėti tuo, kas yra ne medžiagiška, ne Jėzui buvo skiriama.

Todėl jis atėjo pas Joną, kad išsipildytų Pirmtakūno pranašystė: priklaupdamas prieš Ugnies Pranašą, jis tuo pačiu pripažįsta tikrąją apreiškėjo pasiuntinybę ir patvirtina jo pasiuntinybės nuopelnus, išpildo savo pasiuntinybę, ir dabar gali pasakyti, jog savo darbą atliko. Jėzus, pasiduodamas šitai simboliškai investitūrai, tikrumoje suteikia tuo pačiu teisėtą investitūrą Jonui kaip Pirmtakūnui.

Norint Jėzaus Krikšte pastebėti dar kitą reikšmę, galima būtų prisiminti, jog pasinėrimas į vandenį yra Žmogaus Pasiaukojimo pergyvenimas. Senovės tautose buvo amžinas paprotys užmušti priešus arba ką nors iš savo tautiečių kaip auką užrūstintiems dievams permaldauti, išpirkti kuriai nors didelei tautos nuodėmei, arba išprašyti kuriai nors nepaprastai malonei, kuriam išsigelbėjimui, kuris atrodė nebegalimas, beviltiškas. Hebrejai pašvęsdavo Jehovai pirmagimių gyvybę. Abraomo laikais šitas paprotys buvo atmainytas Dievui liepiant, tačiau vėliau dar ne kartą pasikartojo.

Pašvęstosios aukos būdavo įvairiais būdais nužudomos: jų tarpe buvo ir paskandinimas. - Kurijuje, Kipro saloje, Teracinoje, Marsely, jau istoriniais laikais, kasmet įmesdavo žmogų į jūrą, ir ta auka būdavo laikoma piliečių likimo atpirkimu. Krikštas yra apeiginio paskandinimo palikimas, ir kadangi šita atpirkimo auka vandeniui buvo laikoma išganinga lygiai aukotojams, lygiai pačiai aukai, todėl buvo nedidelis žingsnis ją suprasti kaip naujo gyvenimo pradžią ir prisikėlimo laidą. Tas, kuris pasinėrė į vandeni, miršta už visų išgelbėjimą ir vertas yra prisikėlimo. Krikštas, nors jau seniai užmirštas jo žiaurus atsiradimas, liko atgimimo simboliu.

Jėzus buvo naujos savo gyvenimo epochos išvakarėse, dar daugiau — jis buvo savo tikrojo gyvenimo išvakarėse. Pasinėrimas į vandenį reiškė jo pasiryžimą mirti, bet kartu ir prisikėlimo laidą. Nebrenda į Jordaną apsiplauti, bet patvirtinti savo antrojo gyvenimo pradžiai, kad jo mirtis bus tik atsitiktinė, kaip atsitiktinis yra jo apsivalymas Jordano vandenyse.

Dykuma.

Tik ką išėjęs iš vandens, Jėzus nueina į Dykumas: iš Minios eina į Vienumą.

Ligi šiol buvo tarp Galilėjos laukų ir vandenų ir prie žaliuojančių Jordano krantų — dabar eina į uolotus kalnus, kur nesruvena versmės, kur javas neplauko, kur tik žalčiai ir gyvatės teišsimaitina.

Ligi šiol buvo tarp Nazareto darbininkų, tarp Jono atgailaujančių, dabar eina į tolimus kalnus, kur nesimato žmogaus veido, ir neskamba žmonių balsai. Naujas žmogus tarp savęs ir jų stato Dykumą.

Tas, kas yra pasakęs: vargas atsiskyrėliui! parodė tik savo bailumą. Visuomenė yra pasišventimas, juo didesnis, juo yra koktesnis. Turtingos sielos žmonėms vienuma yra turtas, o ne Bausmė. Tai tikrojo gero apyaušris, išvidinio grožio kūryba, laisvas susitaikymas su visais nesamais žmonėmis. Tik vienumoje gyvename su sau lygiais: su tais, kurie, būdami vienumoje, sukūrė didžiausias sielos mintis, kurios gali mus suraminti, netekus visų kitų gėrybių. Negali pakelti vienumos ribotas, mažas žmogus. Kas nieko kitiems negali duoti. Kas bijo pats savęs ir savo tuštumo. Kas yra pasmerktas amžinai savo sielos vienumai, tai vidujinei apverktinai dykumai, kur auga tik nuodingos žolės nedirbamuose plotuose. Kas jaučiasi neramus, nuobodžiauja, yra nusivylęs, pažemintas, kai negali kituose užsimiršti, svetimų kalbomis apkvaisti, pasinerti dirbtiniame gyvenime tų, kurie patys ieško užsimiršimo jame; kuris nesugeba gyventi taip, kad galėtų nepasinerti kaip neveiklus atomas į purvyną, kuris kas rytą nuteka iš miesto į atmatų tvenkinius.

Jėzus buvo žmonių tarpe ir grįš į žmonių tarpą, nes jis juos myli. Dažnai tačiau, norėdamas būti vienumoje, slapstysis net ir nuo savo mokinių. Norint mylėti žmones, reikia kartas nuo karto nuo jų pasišalinti, apleisti juos.

Būdami tolimi labiau susiartiname. Kūdikis prisimena tik blogį, kuris jam padarytas; jo naktis esti užnuodyta įžeidimo, lūpos dega pykčio ugnimi. Suaugęs žmogus prisimena gėrį ir nors dėl savo mažyčio savo patirto gėrio užmiršta visas blogybes, kurių buvo patyręs. Net ir tai, ko nebūtų atleidęs tuojau, pamažu išnyksta iš širdies. Sugrįžta į žmonių tarpą su ta pačia meile, su kuria pirmą kartą į juos ėjo.

Jėzui šita keturiasdešimt vienumos dienų yra paskutinis pasiruošimas. Keturiasdešimt metų Žydų Tauta — pranašiškas Kristaus pavaizdavimas — turėjo klajoti Dykumose prieš įeidama į Dievo pažadėtąją Karalystę; Keturiasdešimt dienų Mozė buvo Dievo akivaizdoje, klausydamas jo įsakymų; Keturiasdešimt dienų Elijas priverstas buvo klajoti Dykumose, vengdamas nedoros karalienės keršto.

Tad ir naujam išgelbėtojui tenka Keturiasdešimt dienų laukti, prieš paskelbsiant Pažadėtąją Karalystę ir būti su Dievu Keturiasdešimt dienų pasisemti aukščiausiems įkvėpimams.

Bet jis nebus visai vienas. Sykiu su juo yra Gyvuliai ir Angelai. Žemesnės už žmogų esybės ir aukštesnės už žmogų. Tokios esybės, kurios žmogų žemyn traukia, ir tokios, kurios jį kelia aukštyn. Esybės, gyvenančios medžiaga, ir esybės, gyvenančios dvasia.

Žmogus yra Gyvulys, kuris turi tapti Angelu. Jis yra Medžiaga, kuri pasikeičia į Dvasią. Jei Gyvulys paima viršų, žmogus nupuola žemiau už gyvulį, kadangi proto dalį paveda gyvuliškumui; kai Angelas nugali, tada žmogus susilygina su juo ir iš paprasto Dievo kareivio tampa paties Dieviškumo dalininku. Bet nupuolęs Angelas, pasmerktas priimti Gyvulio paveikslą, yra pavydus ir atkaklus žmonių priešas, kurie nori tapti angelais ir pakilti į tas aukštybes, nuo kurių jis buvo nustumtas.

Jėzus yra pasaulio priešas, žmonių gyvuliškojo gyvenimo kuriuo gyvena daugybė, neprietelis. Atėjo, kad Gyvuliai taptų žmonėmis, o žmonės Angelais. Gimė pakeisti Pasauliui ir jam nugalėti. Tai yra, nugalėti Pasaulio Valdovui Dievo Priešininkui, ir žmonių suvedžiotojui, nedorėliui, kurstytojui. Gimė išvaryti Šėtonui iš žemės, kaip Tėvas jį išvarė iš dangaus.

Ir Piktoji Dvasia, Keturiasdešimčiai dienų besibaigiant, pasirodo Dykumose gundyti savo priešą.

Reikalas, kuris verčia mus kasdien pripildyti savo skilvį, yra pirmuoju pažymiu mūsų vergavimo medžiagai, o Jėzus troško nugalėti ir medžiagą. Būdamas žmonių tarpe jis gers ir valgys, kad palaikytų su draugais draugavimą ir kad atiduotų kūnui tai, kas kūnui priklauso, pagaliau kad aiškiai parodytų pasipriešinimą prieš veidmainingus Farizejų pasninkus. Paskutiniuoju Jėzaus pasiuntinybės aktu bus Vakarienė, bet pirmuoju, po Krikšto, bus Pasninkavimas. O dabar, vienas būdamas ir nepažemindamas savo gyvenimo prasčiokėlių draugų, negali būti sugretintas su pamaldumo apsimetėliais ir užmiršta apie valgį.

Tačiau po Keturiasdešimties dienų pradėjo alkti. Velnias tykojo, pasislėpęs, šito momento. Kai medžiaga primena medžiagą, tada galima ko nors tikėtis.

Priešininkas sako:

— Jei tu esi Dievo sūnus, įsakyk šitiems akmenims tapti duona.

Atsakymas jau paruoštas:

— Ne viena duona žmogus gyvas, bet kiekvienu žodžiu iš Dievo lūpų.

Velnias nesijaučia pralaimėjęs ir parodo jam nuo kalno viršūnės žemės karalystes:

— Aš atiduosiu tau visą šitą valdžią ir jų garbę; nes man jos pavestos ir, kam noriu, galiu duoti. Jei tu nusilenksi prieš mane, visa bus tavo.

O Jėzus atsako:

— Eik šalin, Šėtone, nes yra parašyta: Garbink Viešpatį Dievą tavo ir jam vienam tarnauk.

Tada Piktoji Dvasia nuveda jį į Jeruzalę ir pastato ant Šventyklos prieangio:

— Jei tu esi Dievo sūnus, pulk nuo viršaus žemyn.

O Jėzus tuojau jam sako:

— Pasakyta yra: Negundysi Viešpaties tavo Dievo.

„Baigęs savo gundymus — sako Lukas—velnias pasitraukė nuo jo lig laiko“. Pamatysim jo grįžimą ir paskutinį mėginimą.

Šitas trilypis dialogas atrodo, iš pirmo žvilgsnio, tik savitarpiu atsirėmimu biblijos tekstais. Piktoji Dvasia ir Jėzus nekalba savo žodžiais, bet lenktyniuoja Raštų priminimais. Tai galėjo

atrodyti kaip kokia teologinė kova: tikrybėje tai yra tik pirmas Evangelijos Palyginimas, atvaizduotas, o ne atpasakotas.

Nieko nuostabaus, kad Šėtonas prisiartino su nevykusia viltimi privesti Jėzų prie nupuolimo. Nieko nuostabaus, kad Jėzus kaip žmogus buvo gundomas. Šėtonas gundo tiktai didelius ir švarius. Kitų neturi reikalo net pusbalsiu paskatinti. Jau priklauso jam nuo kūdikystės prieblandų, su pirmais jaunystės žingsniais. Nėra reikalo vargti, nes ir taip jam klusnūs. Eina į jo glėbį prieš tai kaip juos pašaukia. Daugelis net negalvoja, kad jis yra. Niekad jiems nepasirodė, kadangi iš tolo vykdė jo valią. Priešingai, niekad jo nematę, yra linkę jį neigti. Velniškieji netiki velniu. (Piktosios dvasios apsėstieji netiki piktajai dvasiai). Paskutinė Velnio klasta, kaip buvo rašyta, buvo ta, kad jis paleido žinią apie savo mirtį. Pasireiškia įvairiais pavidalais: kartais tokiais gražiais, jog galima jo nepažinti. Pavyzdžiui Graikai, inteligencijos ir prašmatnybių kūrėjai, savo mituose neturi vietos Šėtonui. Kadangi visi jų Dievaičiai, kai į juos įsižiūri, rodo velnio ragus iš po laurų vainikų ir vynuogių. Velniškos prigimties, yra gašlusis užsispyrėlis Jupiteris (Jovis), Venera svetimoteriauja, Apolonas lupa nuo galvos odą, Marsas vyro užmušėjas, Dionizas girtuoklis. Toki stropūs yra tie Graikų dievaičiai, jog duoda žmonėms meilikavimo gėralus ir kvepiančius smilkylus, kad jie nepajustų blogybių dvokimo, kuris užplūsta žemę.

Bet jei dauguma žmonių jo nepastebi ir juokiasi iš jo, kaip iš baidyklės, bažnyčios išgalvotos atgailavimo tikslu, patyrimas sako, kad atkakliausiai jis persekioja tuos, kurie jį pažįsta, bet neseka jo. Jis apgauna Pirmosios Poros Nekaltybę; sugundo nusidėti Dovydą Galingąjį; kreivais keliais nuveda Išmintingąjį Saliamoną; prieš Dievo sostą apskundžia Juoba Teisingąjį. Visi šventieji, kurie pasišalina į dykumas; visi Dievą mylintieji bus Šėtono gundomi. Juo kas toliau nuo jo laikosi, juo iš arčiau jis skverbiasi prieiti. Juo aukščiau įstengiame pakilti, juo žemiau nori mus nugramzdinti. Suteršti jis gali tik švarų; nesirūpina ištvirkimu, kuris pats per save pūva dėl ugningos gašlumo nuotaikos. Būti Velnio gundomu reiškia būti švariu, tai didybės ženklas, tai ženklas kilimo į aukštybes. Kas pažino Šėtoną, kas matė jo veidą, tas gali turėti savim pasitikėjimo. Jėzus daugiau už kitus nusipelnė šitą pašventinimą. Dukart Piktoji Dvasia iš-

šaukia jį į kovą ir duoda vieną pasiūlymą. Prašo pakeisti negyvą medžiagą į gyvybę palaikančią medžiagą ir nupulti nuo aukštumos, kad Dievas, jį gelbėdamas, pripažintų jį savo tikruoju sūnumi. Siūlo jam žemės karalysčių valdžią ir garbę, kad tik Jėzus pasižadėtų, užuot tarnavęs Dievui, tarnauti Demonui. Prašo iš jo medžiaginės duonos ir medžiaginio stebuklo ir sykiu siūlo jam medžiaginę valdžią. Jėzus nepriima iššaukimo ir atmeta pasiūlymus.

Jis nėra laikinas ir kūninis Mesijas, kurio laukia žydų žmonės; medžiagos Mesiją, kokį vaizduojasi savo niekšingume Gundytojas. Neatėjo duoti kūnams peno, bet atnešti maisto sieloms: tą vienintelę paramą, kuri yra teisybė. Kai jo broliai, būdami toli nuo savo namų, neturės pakankamai duonos alkiui numalšinti, perlauš keletą kepalėlių, kuriuos mokiniai turi, ir visi pavalgys sočiai ir pririnks pilnus rėčius trupinių. Bet be būtino reikalo nebus dalintoju duonos, kuri iš žemės išauga ir grįžta į žemę. Jei jis paverstų duona gatvės akmenis, kiekvienas eitų paskui jį iš meilės prie savo kūno ir apsimestų kad tiki visa tą, ką jis sako; net ir šunes atbėgtų į jo pokylį. Bet to jis nenori. Kas tiki jį, tas turi tikėti jo žodžiais, nežiūrint alkio, kančių ir skurdo. Priešingai, kas norės paskui jį eiti, priverstas bus palikti laukus, kurie augina javus, ir pinigus, už kuriuos galima įsigyti duonos. Turi eiti paskui jį be paviržio ir be užmokesčio, vienais marškiniais, ir gyventi kaip dangaus paukščiai, gliaudydami laukuose varpas, arba prašant išmaldos prie namų durų. Be žemiškosios duonos galima apsieiti; užsilikusi tarp lapų fyga, ežere sugauta žuvis gali ją pavaduoti. Bet be dangiškos duonos niekas negali apsieiti, kas nenori mirti amžinai, kaip tie, kurie jos neragavo. Ne viena tik duona žmogus gyvas, bet meile, pasiryžimu ir teisybe. Jėzus yra pasiryžęs Žemės Karalystę pakeisti į Dangaus Karalystę, beprotišką Gyvuliškumą į laimingą Šventybę, tačiau nepanorės pakeisti akmenų į duoną, Medžiagą, kita Medžiaga.

Dėl tų pačių priežasčių Jėzus atmeta ir antrą pasiūlymą. Žmonėms patinka naujoviškumas (nepaprasti dalykai). Išoriniai prajovai, Stebuklas, fiziškai negalimi dalykai, jų akyse pasidarą galimi. Alksta ir trokšta stebėtinumų. Pasiryžę pulti ant kelių prieš stebukladarį, nors jis veiktų su velniška galia, nors tai būtų

valkata. Reikalaus iš Jėzaus parodyti Ženklą, t. y. norės nepaprasto stebukladarystės žaislo. Bet jis jiems atsisakys tai daryti. Nenori stebuklais patraukti. Gydys ligonis — ypatingai dvasios ligonis ir nusidėjėlius — tačiau ne kartą praleis progą šitiems stebuklams ir lieps pagydytiems neskelbti išgydžiusiojo vardo. Žmonės turi tikėti, nežiūrint jokių pastebiamų priešginybių, turi tikėti jo didybę net ir žiauriausio jo pažeminimo valandą, tikėti jo dieviškumą, net akivaizdoje atsitiktinės jo žmogystės išnaikinimo. Nupulti nuo Šventyklos prieangio be būtino reikalo atnešti kam—nors palengvinimą kentėjimuose, tik turint tikslo pavergti žmones ir patraukti juos prie savęs, sukeliant nusistebėjimo ir baimės jausmus; pastatyti Dievą viršūnėje; lyg versti jį prie bereikalingo ir betiksliško stebuklo, kad tik Šėtonas nelaimėtų savo lažybų, paremtų pasityčiojimu ir pyktžodžiavimu, tai ne Jėzaus darbas. Širdis nori kalbėti į širdis; jis yra prakilnybė, tad nori padaryti kilnius; jis yra gryna dvasia, todėl nori apvalyti kitų dvasią; jis yra meilė, tad nori kitus uždegti meile; jis yra didelė siela, todėl nori apdovanoti mažas, apleistas sielas. Užuot nupuolęs, kaip paprastas magas, (burtininkas) į bedugnę, esančią po Šventyklos prieangiu, iš Šventyklos pakils į Kalną nuo aukštumos paskelbti Dangaus Karalystės palaiminimų.

Žemiškųjų karalysčių valdžios pasiūlymai pripildo ji rūstybe, ir dar didesne rūstybe — kaina, kurios prašo iš jo Šėtonas. Piktoji dvasia turi teisės pasiūlyti tai, kas jam priklauso; žemės karalystės yra įkurtos jėga ir laikosi apgaule; čia yra jo dirva, čia yra jo atgautos dausos; kiekvieną naktį ilsisi Šėtonas prie galiūnų priegalvio; o jie garbina jį kiekvienu veiksmu ir moka kasdien jam duoklę savo mintyse ir žygiuose. Bet jei Jėzus visiems laiduotų duoną be darbo; jei Jėzus, kaip ėjikas virve klajoklis, atidarytų viešąjį paprastų stebuklų teatrą, tai galėtų atimti iš karalių jų karalystes nenusilenkdamas Priešininkui ligi kojų. Jei norėtų pasirodyti tuo Mesiją, apie kurį Žydai svajoja savo vergiškuose išsiilgusiuose sapnuose, žinotų, kuriuos pasirinkti kelius; galėtų papirkti juos perteklium ir stebuklais, iš kiekvieno kampelio padaryti žemės aruodus, stebuklingą kraštą, ir tada tuoj būtų užėmę visus Šėtono pavaduotojų sostus.

Bet Jėzus nenori būti atstatytojas žlugusios karalystės arba užkariautojas priešininkių valstybių. Jam nerūpi valdžia, o juo labiau

garbė. Karalystė, kurią skelbia ir stato, nieko bendro neturi su žemės karalystėmis; jo Karalystė, priešingai, yra skiriama žemės karalystėms išnaikinti. Dangaus Karalystė yra mumyse; kiekvieną dieną, su kiekvienos sielos pasikeitimu, jos ribos plečiasi, nes įgyja naują pilietį, išplėštą iš žemės karalysčių.

Kai kiekvienas taps geras ir teisingas, kai visi mylės brolius, kaip tėvai myli vaikus, kai mylėsis net priešai, jei dar tada bus priešų, kai niekas negalvos apie turtų krovimą ir, užuot plėšęs kitus, kiekvienas dalysis duona su alkanaisiais ir drabužiais su šąlančiaisiais, kur tada bus žemės karalystės? Kam bebus reikalingi kareiviai, jei niekas nenorės padidinti savo žemių svetimų plėšimu? Kam bebus reikalingi teisėjai ir gynėjai, jei nusikaltimas bus nebežinomas pasikeitusių žmonių? Kam bebus reikalingi karaliai, jei kiekvienas savo teises laikys sąžinėje, jei nebebus kariuomenių, kurioms reikia vadovauti ir teisėjų, kuriuos reikia skirti? Kam bebus reikalingi pinigai, ir mokesčiai, kai kiekvienam bus laiduotas duonos kąsnis, kuriuo jis pasitenkins, ir nebus reikalo mokėti algų kareiviams ir tarnams? Kai visų žmonių siela pasikeis, tada ta statyba, vadinama visuomene, tėvyne, teisingumu sugrius ir išnyks, kaip blogos ir ilgos nakties, haliucinacija.

Kristaus žodis nesiekia pinigų ir ginkluotos jėgos, bet jei tas žodis tikrai sąžinėse amžinai įsiviešpataus, tada visa tai, kas pančioja ir apakina žmogų, neteisinga valdžia ir būtina, niekšinga kovų garbė, išsisklaidys kaip išsisklaido rytmečio rūkai saulės spinduliuose ir vėjui papūtus. Dangaus Karalystė, kuri viena tėra, atstos Žemės Karalystę, kurių yra daug. Žmonės tada nebus suskirstyti į karalius ir pavaldinius, į ponus ir tarnus, į turtingus ir vargšus, į nusidėjėlius veidmainius ir nusidėjėlius cinikus, į piktadarius išdidžius ir nužemintus piktadarius, į laisvus ir pavergtus. Karalystės piliečiai bus kaip viena tėvų ir brolių šeima ir Dausų vartai atsivers prieš Adomo vaikus, kurie tada bus panašūs į Dievus.

Jėzus nugalėjo pats savyje Šėtoną; dabar apleidžia Dykumą, kad galėtų nugalėti jį tarp žmonių.

Sugrįžimas.

Tik ką grįžęs į žmonių tarpą, Jėzus sužinojo, kad Tetrarka — antrasis Erodiados vyras — liepė įmesti Joną į Makeronto tvirtovę.

Šaukiančiojo Dykumose burna tuo būdu buvo užčiaupta, ir jei kas būtų nuvykęs prie Jordano upės krantų, nebūtų galėjęs pamatyti vandeny puslaukinio Krikštytojo šešėlio.

Savo uždavinį buvo atlikęs ir turi užleisti vietą galingesniam balsui. Tamsiame kalėjimo urve Jonas laukia, kad jo galva, kraujais paplūdusi, būtų paduota ant auksinės lėkštės prie pokylio stalo, lyg koks paskutinis valgis nedoros moters, kuri tiek vyrų buvo apgavusį.

Jėzus suprato, kad jo diena atėjo. Ir, perėjęs Samariją, grįžta į Galilėją, norėdamas tuoj pranešti (pradėti skelbti) apie Karalystės atėjimą.

Neina į Jeruzalę. Jeruzalė, Didelio Karaliaus miestas, yra sostinė. Jėzus ateina sunaikinti Jeruzalės, tos akmens ir išdidumo pilnos Jeruzalės; išdidžios ant kalvų stovinčios su kietomis kaip akmuo širdimis. Jėzus ateina nugalėti kaip tik tų, kurie giriasi savo išdidumu dideliuose miestuose, sostinėse, pasaulio Jeruzalėse.

Jeruzalėje gyvena pasaulio didžiūnai, Romėnai, Žemės ir Judėjos valdovai, ginkluotų kareivių apsupti. Jeruzalę valdo atstovas Cezarių: Tiberijaus, girtuoklio, galvažudžio, išdaviko, Augusto įpėdinio, valkatos, pederasto ir Julijaus, svetimoteriaujančio, palaidūno.

Jeruzalėje gyvena didieji kunigai, seni Šventyklos sargai, Farizejai, Sadukėjai, Raštų žinotojai, Levitai ir jų tarnai; ainiai tų, kurie išvydavo ir akmenimis užmušdavo Pranašus, įstatymo ir raidės vergai, išdidūs paveldėtojai beprasmiško Pamėgdžiojimo.

Jeruzalėje gyvena Dievo iždininkai, Cezario iždininkai, turtų saugotojai, turtų mėgėjai, muitininkai su gauja išnaudotojų ir prisiplakėlių, turtuoliai su savo tarnais ir gulovėmis, pirkliai su pilnais prekių sandėliais, laikantieji po atviru dangumi bankus,

nešiojantys prikimštas sidabriniais pinigines užančiuose, čia pat prie širdies.

Jėzus eina prieš juos visus. Ateina nuversti Valdovų Žemės — kuri visiems priklauso, — ištikti Valdovus Žodžio, kuris dvelkia tenai, kur Dievas nori, — pasmerkti Valdovų Aukso — tos pragaištingos ir nepastovios medžiagos.

Ateina sugriauti Romos kareivių, kurie vargina kūnus, karalystę; Šventyklos kunigų karalystę, kurie prislegia dvasią; pinigų rinkėjų karalystę, kurie spaudžia vargšus. Ateina gelbėti kūną ir dvasią vargšų. Mokinti laisvės prieš Romą; meilės prieš Šventyklą; neturto prieš turtuolius.

Todėl nenori pradėti savo pasiuntinystės nuo Jeruzalės, kur yra susitelkę stipriausi jo priešai. Nori ją apeiti, laikydamasis nuošaliai, ateiti į ją daug vėliau, turėdamas už savo pečių žmonių minias, kai jau Dangaus Karalystė pamažėle ją apsups iš visų pusių. Jeruzalės paėmimas bus paskutinis mėginimas; bus pasibaisėtina kova tarp Vieno iš didžiausių pranašų ir miesto pranašų žudytojo. Jei dabar eitų į Jeruzalę, kur vėliau įžengs kaip karalius, o bus palaidotas kaip piktadaris — tuojau būtų sugautas ir negalėtų pasėti savo žodžio į dėkingesnę, ne tokią akmenuotą, kaip eina, dirvą.

Jeruzalė, kaip visos sostinės — didžiausi nuotakumai, į kuriuos nuteka tautų drumzlės, atmatos ir šiukšlės, gyvenamos lengvapėdžių masės, nenaudėlių, tinginių, skeptikų, išpaikusių, lengvaduonių; visagalių pramogų rengėjų, kurie žaidžia tuščia papročių pramoga ir beprasmišku nusigyvenimo pykčiu; turtuolių ir spekuliantų aristokratijos, sudarančios ištikimą Mamonos bandą; ir šiurkščių, neramių, aklų minių, gyvenančių tarp Šventyklos prietarų ir svetimojo kalavijo baimės.

Ne, Jeruzalė negalėjo būti gera dirva Jėzaus sėjai.

Kaimo žmogus — vadinasi, sveikas ir vienišas — grįžta į savo kaimą. Stengiasi nunešti Linksmą Naujieną tiems, kurie anksčiau už visus kitus turi ją išgirsti. Vargšams, prasčiokėliams, kukliems, nes jo Naujiena visų pirma jiems skirta, ir laukia jos jau seniai, ir džiaugsis ja daugiau už kitus.

Ateina dėl vargšų ir savo pajėgas semia iš vargingiausių kraštų. Todėl, aplenkęs Jeruzalę, atvyksta į Galilėją ir eina į Šventyklą mokyti.

Pirmieji Jėzaus žodžiai yra paprasti, negausingi. Rodos, lyg būtų tie patys, kaip Jono žodžiai.

— Jau išsipildė laikas; artinasi Dievo Karalystė; darykit atgailą ir tikėkite Evangelijai.

Pliki žodžiai, nesuprantami naujųjų laikų žmonių dėl paties jų paprastumo. Norint suprasti juos ir tą tarpą tarp Jono pasiuntinystės ir Jėzaus pasiuntinystės, reikalinga juos mūsų kalba suprastinti, dar kartą papildyti juos amžinai gyva prasme..

Jau atėjo laikas. Laikas, kurio laukta, pranašauta, skelbta. Jonas skelbė, kad greitu laiku ateis Karalius uždėti naują karalystę, Dangaus Karalystę. Karalius atėjo ir praneša, jog naujos Karalystės vartai atverti. Jis yra vadovas, kelias, ranka prieš tai kaip taps pilname dangiškosios garbės majestote Karalium.

Tas laikas nėra tik penkioliktieji metai cezario Tiberijaus viešpatavimo. Jėzaus laikas yra dabar ir visumet, tai yra amžinybė, jo užgimimo momentas, jo mirties momentas, jo grįžimo momentas, jo aukščiausiojo triumfo momentas, kuris šiandie dar, mums teberašant, nėra atėjęs. Laikas kiekvieną momentą išsipildo; kiekvieną valandą įvyksta jo pilnatis, kad tik darbininkai būtų pasiruošę; kiekviena diena yra jo; jo era nepažymėta ir neapribota skaičiumi; amžinybė nežino pradžios nei apskaitymo metų. Kiekvieną kartą, kai žmogus nori įeiti į Karalystę, suprasminti Karalystę, praturtinti Karalystę, sustiprinti ją, apsaugoti, patvirtinti jos nepasibaigiantį šventumą ir jos amžinas teises prieš kitas žemiškas karalystes, tada visumet, laikas yra atėjęs. Šitas laikas vadinasi Jėzaus epocha, krikščioniškąja era, nauja sandora. Dar nepraėjo nė dviejų tūkstančių metų nuo to laiko; nepraėjo nė dviejų dienų, kadangi Dievui ir tiems, kurie nusimano, tūkstantis metų yra kaip viena diena. Atėjo laikas; ir šiandie mes tebesame laikų pilnatyje. Jėzus šaukia mus ir šiandie; antroji diena dar nepasibaigė; Karalystės atstatymas dar tik pradėtas. Mes, kurie tebegyvename šįmet, šiame amžiuje (bet amžinai negyvensime, gal net kitų metų nesulauksime ir, be abejo, nesulauksime šio šimtmečio pabaigos, mes, sakau, gyveną dabar, galime būti tos Karalystės dalyviai, įeiti į ją, gyventi joje, ja džiaugtis. Karalystė nėra svajonė, kurią išplatino prieš dvidešimt amžių vargšas Žydas; tai ne senovės koks palaikas, ne atgyventas prisiminimas, ne pamiršta beprotystė. Tai yra

Karalystė nuo šios dienos. Tai rytojaus Karalystė. Tai amžių Karalystė. Tai dabarties ir ateities realybė, gyva, visumet pasireiškianti, mūsų. Tai darbas, tik-ką pradėtas. Kiekvienas yra laisvas tuojau pridėti prie jo savo ranką; pradėti jį iš naujo, tęsti. Atrodo, kad tai senas pasakymas, pasenęs jau skelbimas, pakartotas dviejų tūkstančių metų atgarsių, bet Karalystė — kaip faktas, kaip įvykis, kaip išpildymas — yra nauja, jauna, vakar gimusi, dar neišaugusi, nepražydėjusi, neišklestėjusi. Jėzus pasėjo į dirvą grūdą, bet tas grūdas per du tūkstančiu žmonijos amžių, kurie praslinko kaip sutingusi žiema, šešių dešimčių žmonijos kartų laikotarpy, tik-ką pradėjo kilti.

Ar dabarties laikai, po baisaus kraujo tvano, bus tuo laukiamuoju, dieviškuoju pavasariu?

Kas yra toji Karalystė, sužinosime puslapis po puslapio iš paties Jėzaus žodžių. Tačiau nėra reikalo Įsivaizduoti jį kaip naujas kokias smagumų dausas, kaip kokią šventųjų buveinę, kaip nesuskaitomą chorą, giedantį garbės giesmes Viešpačiui, pasistiebus kojomis Į debesis ir įrėmus tarp žvaigždžių galvas.

Dievo Karalystė Jėzaus žodžiuose yra prieš pastatyta Šėtono Karalystei: Dangaus Karalystė yra Žemės Karalystės priešginybė. Velnio Karalystė yra Nedorybės Karalystė, — melagystės, žiaurumo ir išdidumo: Žemumo Viešpatystė. Todėl tat Dievo Karalystė reiškia Karalystę gero, — ištikimybės, meilės, kuklumo ir nusižeminimo: tai yra Aukštumo Karalystė.

Žemės Karalystė yra medžiagos ir kūno Karalystė, aukso ir pavydo Karalystė, gobšumo ir ištvirkimo, viso to, kuo taip džiaugiasi žmonės apjakę ir nedori, Karalystė.

Dangaus Karalystė bus jos priešginybė, dvasios ir sielos Karalystė, atsižadėjimo ir skaistybės Karalystė, visų vertybių Karalystė, kurių ieško žmonės, žiną visų kitų daiktų nevertingumą.

Dievas yra Tėvas, Geradaris; Dangus yra tai, kas yra ties Žeme, būtent, Dvasia. Dangus yra Dievo sostas; Dvasia - yra Geradarystės viešpatija.

Kas šliaužioja po žemę, kas žemėje knaisiojasi, kas medžiagą myli, tas yra Gyvulys; kas gyvena žiūrėdamas į dangų, dangaus ilgėdamasis, auklėdamas viltį amžinai apsigyventi danguje, tas yra Šventasis. Didesnė žmonių dalis yra Gyvuliai:

Jėzus trokšta, kad Gyvuliai taptų Šventaisiais. Čia glūdi paprasta ir amžinai gyva Dangaus ir Dievo Karalystės prasmė.

Dievo Karalystė yra žmonių karalystė ir žmonėms skirta. „Dangaus Karalystė yra mumyse.“ Ji tuojau prasideda: tai yra mūsų darbas, mūsų laimei, šitame gyvenime, šioje žemėje. Tai pareina nuo mūsų valios, nuo mūsų atsakymo taip ar ne. Būkit tobuli, ir Dangaus Karalystė praplis ir žemėje, Dievo Karalystė stos ir tarp žmonių.

Teisingai tad prideda Jėzus: darykite atgailą. Ir čia seniausias žodis tapo atplėštas nuo savo tikros ir didingos reikšmės. Morkaus pasakymo — metanoeite — nepritinka versti žodžiu „poenitemini,“ arba darykite atgailą.“ Metanoia yra tikrumoje „mutatio mentis,“ protavimo pasikeitimas, dvasios persiesybinimas. Metamorfoza yra pakeitimas formos; metanoia yra dvasios pasikeitimas. Tiksliau būtų išversti šį žodį „atsivertimu,“ kuris reiškia vidujinį žmogaus atsinaujinimą; „atgailavimo“ ir „atgailos“ prasmė yra tik pavaizdavimas ir pritaikymas Jėzaus obalsio.

Jėzus kaip sąlygą Karalystės atėjimo — ir sykiu kaip naujos tvarkos pagrindą — statė prieš akis visišką atsivertimą, gyvenimo ir visų gyvenimiškų vertybių pakeitimą, jausmų, sprendimų ir pasiryžimų pakeitimą: žodžiu sakant, viso to, ką pasikalbėjime su Nikodemu yra pavadinąs „antruoju užgimimu.“

Laiks nuo laiko jis išaiškins, kuria prasme ir kuriuo būdu gali būti įvykdytas šitas visiškas žmogaus paprastos dvasios pakeitimas; visas jo gyvenimas bus pašvęstas šito mokslo išplatinimui ir pavyzdžiui. Tuo tarpu tenkinasi tik vieną išvadą pridėdamas:

— Tikėkite Evangelijai.

Mūsų laikais žmonės Evangeliją supranta paprastai kaip Knygą, kurioje yra atspausdinta ir įrišta ketveriopa Jėzaus istorija. Tačiau Jėzus knygų nerašė ir negalvojo tomais. Jis suprato Evangeliją — atatikdamas šio pasakymo ramią ir malonią prasmę, — kaip tą, ką pagal tikros vertimo prasmės vadiname „Gera Naujiena,“ ką dar geriau būtų galima išversti „Linksma Žinia.“ Jėzus yra Pasiuntinys (graikiškai Angelas), kuris neša linksmą žinią, atlieka gerą pasiuntinybę. Atneša gerą žinią, kad ligoniai bus pagydyti, kad aklieji praregės, kad vargšai nusi-

pelnys nesuvartojamų turtų, kad liūdintieji susilauks suraminimo, kad nusidėjėliai susilauks atleidimo, kad nešvarūs bus apiplauti, kad neištikimieji galės pasiekti tobulybės. Gyvuliai galės tapti Šventaisiais, o Šventieji tapti Angelais, panašiais į Dievą.

Kad ateitų Karalystė, kad kiekvienas prisidėtų ją siekti, būtinai reikia tikėti į tą žinią, tikėti, kad Karalystė yra pasiekiama ir arti. Jei nėra pasitikėjimo pažadu, niekas neatliks būtiniausių dalykų, kad galėtų pažadą pasiekti. Tik įsitikinimas, kad Pranešimas nėra apgaulė, kad Karalystė nėra nuotykių ieškotojo išgalvota arba nepilnapročio svaigulys; tik įsitikinimas. Pranešimų tikrumu ir reikšmingumu gali patraukti žmones prisidėti savo rankomis prie didelio kūrybos darbo.

Nedaugelyje šių Jėzaus žodžių, daugumos žmonių nesuprantamų, glūdi jo mokslo pagrindai. Laikų pilnatis: reikia pradėti dabar, tuojau. Karalystės atėjimas: Dvasios pergalė ant .Medžiagos, Gėris nugali Blogį, Šventasis — Nedorėlį. Metanoia: visiškas sielos pasikeitimas. Evangelija: džiaugsminga žinia, kad visa tai yra tikra ir amžinai galima.

Kapharnaumas.

Tai tokius dalykus Jėzus skelbė saviems Galilėjiečiams, baltų bakūžėlių, iš molio sukrėstų, prieangiuose, miestelių aikštelėse, medžių šešėliais apgaubtose, arba Ežero šlaituose, atsirėmęs į kokį laivelį, ištrauktą į krantą, stovėdamas ant akmenų, pavakary, kai paraudusi saulė jau slenka į vakarus, kviesdama poilsio.

Daugelis jo klausė ir ėjo paskui jį, nes, kaip sako Lukas, „jo žodis buvo galingas“. Ne visiems jo žodžiai buvo nauji, bet buvo naujas žmogus, nauja jo žodžių šiluma ir naujas įspūdis, kurį darydavo jo žodžiai, iš širdies gilumos pasakyti ir skverbiąsi į širdis. Jo žodžių skambesys buvo naujas ir nauja buvo jų reikšmė, kurios tie žodžiai įgaudavo šitose lūpose, šituo žvilgsniu paskaidrinti. Tai jau nebuvo tas Pranašas, gyvenąs nuošaliose vietose, vienišas atsiskyrėlis, verčiąs žmones ieškoti jo buveinės, jei nori jį išgirsti. Tai buvo Pranašas, kaip kiti žmonės, gyvenąs tarp žmonių, visiems prielankus, net tiems gerai nusiteikęs, kuriems niekas nebūdavo prielankus; draugas, brolis ir prietelis, kuris atlanko savo prietelius, vaikšto pas juos, esti su jais ten, kur jie darbuojasi, užeina į jų namus, susitinka gatvėse, valgo duoną ir geria vyną su jais už stalo, ir, jei esti reikalo, traukia kartu su žvejais tinklą iš ežero, moka pasakyti visiems gerą žodį: ir liūdinčiam, ir sergančiam, ir elgetai.

Prasčiokėliai, lygiai kaip gyvuliai ir vaikai, instinktyviškai pajunta kas juos myli, tiki jam ir jaučiasi laimingi, kai ateina pas juos—net jų veido išraiška tuojaus pasikeičia, — ir nuliūsta tada, kai juos palieka. Kartais negali su juo persiskirti, ir eina paskui jį ligi mirties.

Su jais Jėzus praleisdavo savo dienas, vaikščiodamas pėsčiomis iš krašto į kraštą, arba atsisėsdamas ir kalbėdamasis su pirmos valandos draugais. Jam visumet buvo brangi šita saulėta Ežero apylinkė, kuri iš visų pusių gaubė tyrą, skaidrią, ramią ežero tėkmę, labai nežymiai dykumos dvelkimu siūbuojančią,

su labai negausingais laiveliais, taip ramiai slankiojančiais vandens paviršiumi, kad iš tolo atrodė, tarytum plauktų be irklų ir be žmonių. Vakarinis Ežero krantas buvo jo tikra karalystė; čia atrado pirmuosius klausytojus, kuriuos įtikino ir patraukė prie savęs, pirmuosius mokinius.

Nazarete, nors nuo jo pradėjo, neilgai teužtruko. Sugrįš į jį vėliau, Dvylikos draugijoje, pirma jau išgarsintas savo stebuklais, ir priims jį gimtasis miestas taip, kaip visi kiti pasaulio miestai— net ir garsiausieji savo civilizacija: Atėnai ir Florencija —priimdavo tuos savo piliečius, kurie juos iškėlė aukščiau už visus kitus. Prisityčioję iš jo, pažino ir matė jį tebesant vaiku: argi būtų galimas daiktas, kad jis būtų tapęs didžiausiu pranašu?
— norėjo nustumti jį į bedugnę.

Nė viename mieste jis neapsistoja ilgą laiką. Jėzus yra Klajoklis: jis yra tas, ką sotus, nutukęs ir savo namų kevale sustingęs žmogus galėtų pavadinti Valkata. Jo gyvenimas yra amžina kelionė. Jis yra prieš Aną antrąjį, prieš tą, kuris buvo nusmerktas nemirtingumui, pats būdamas nusmerktas mirti —tikruoju Klajokliu Žydu. Ateina į šį pasaulį kelionėje, užeigoje, ir neužgimsta užeigos name tik dėlto, kad Betlejaus užeigos name nebuvo vietos nėščiai keliauninkei. Dar prie krūtinės tebebūdamas atliko ilgą karštą kelionę po saulės spinduliais į Aigiptą; iš Aigipto grįžta į Galilėjos lankas, prie Galilėjos ežerų. Iš Nazareto dažnai vaikšto Velykų šventėms į Jeruzalę. Jono balsas pašaukia jį prie Jordano; o vidujinis balsas traukia į Dykumas. Po keturių dešimtų dienų pasninkavimo ir gundymų pradeda neramią kelionę nuo miesto į miestą, nuo kaimo į kaimą, nuo kaino į kalną ištisai per visą suskaldytą Palestiną. Dažniausiai randame jį jo Galilėjoje, Kapharnaume, Korazin'e, Kanoje, Magdalijoje, Tiberiadoje. Tačiau ne kartą pereina Samariją ir mielai sėdiniuoja prie Sichem'o šulinio. Sutinkame jį laikas nuo laiko Pilypo Tetrarkijoje, Betsaidoje, Gadaroje, Erodo Antipos Peraiėjoj. Judėjoje labiausiai mėgdavo apsistoti Betanijoje, kelių mylių atstume nuo Jeruzalės, arba Jerichone. Nesivaržo ir nedvejoja taip pat peržengti senovės Karalystės sienų ir atsidurti Pagonių tarpe. Jį sutinkame Fenikijoje, Tyro ir Sidono apylinkėse ir, jei jo Persimainymas įvyko ant Hermono kalno, Syrijoje. Po Prisikėlimo pasirodo Emmaus'e prie savo Tiberiados Ežero krantų,

pagaliau Betanijoje, netoli nuo prisikėlimo namų, iš kur apleidžia savo draugus amžinai.

Jis yra Keleivis, nežinąs poilsio, Keliautojas be namų, Klajoklis iš meilės, laisva valia ir savo tėvynėje Tremtinys. Jis pats sako neturįs akmens galvai priglausti; teisybė, kad neturi savo patalo, ant kurio galėtų naktimis pasilsėti; neturi net kampelio, kurį galėtų pavadinti savuoju. Tikruoju jo namu yra kelias, kuris jį veda sykiu su pirmaisiais jo draugais naujų draugų beieškant; jo patalu esti laukų velėna, žvejų laivo sėdynė, alyvos medžio paunksnis. Kai kada ilsisi namuose tų, kurie jį myli, bet esti tik laikinasis svetys, trumpą laiką.

Pradžioje mes dažnai jį randame Kapharnaume. Iš čia prasidėdavo jo kelionės ir čia baigdavosi. Matas vadina tai „jo miestu“. Mūsų kalbose Kapharnaumas įgavo labai neaiškios ir mišrios reikšmės. Primityvinis žvejų ir ūkininkų miesčiukas pastaraisiais laikais buvo padidėjęs ir viskuo pertekęs. Būdamas prie kelio, kurį atlankydavo karavanai, einą iš Damasko per Huriją jūrų linkui, pamažėle jis išaugo į gana reikšmingą prekybos rinką. Apsigyveno jame amatninkai, perkupčiai, pirkliai, tarpininkai, krautuvininkai. Kaip musės puola ant supuvusių kriaušių, atsirado žmonių su pinigais: (piniguočių) verteivų, muitininkų ir kitų iždo tarnų. Pradžioje mažas pusiau ūkininkų, pusiau žvejų miesčiukas pasikeitė į augantį sudėtingą miestą, kuriame buvo atstovaujami visi tų laikų visuomenės gaivalai, neišskiriant kareivių ir paleistuvių. Tačiau Kapharnaumas, vainiku apjuosdamas ir atsispindėdamas Ežero paviršiuje lyg veidrody, dvelkiąs netolimų kalvų vėsuma ir gryna vandens drėgme, dar nebuvo visiškai supuvęs, kaip Syrijos miestai arba kaip Jeruzalė. Dar buvo jame žemdirbių, kurie kasdien eidavo dirbti į laukus, ir žvejų, kurie kasdien plaukydavo laiveliais po ežerą. Geri, vargšai, prasčiokėliai, nuoširdūs žmonės; žmonės, su kuriais dar buvo galima pasikalbėti ir apie kitus dalykus, ne tik apie pinigus ir valgį. Jų tarpe galima buvo atsikvėpti, pasilsėti.

Sabat’e Jėzus eidavo į Sinagogą. Kiekvienas turėjo teisės įeiti į ją, turėjo teisės skaityti ir kalbėti apie tai, kas perskaityta. Tai buvo paprastas namas, plikas kambarys, kur būdavo einama su draugais, brolių ir prietelių draugijoje apmąstyti ir sapnuoti apie Dievą.

Jėzus atsistodavo, liepdavo paduoti Raštų ritinius—dažniausiai Pranašų, ne įstatymų — ir perskaitydavo ramiu balsu du, tris, keturis trumpus sakinius. Vėliau pradėdavo kalbėti drąsia, iškalbinga kalba, kuri išvesdavo iš pusiausviros ir pasitikėjimo savimi Farizėjus, perimdavo baime nusidėjėlius, patraukdavo vargšus, žavėdavo moteris.

Senovinis tekstas nejučiomis pasikeisdavo, tapdavo skaidriai aiškus, visiems suprantamas; atrodė lyg nauja tiesa, naujas išradimas, pirmą kartą girdėtas dalykas; sugrubę nuo senumo žodžiai ir išdžiūvę nuo kartojimo, pasidarydavo gyvi ir įgaudavo spalvos: kažkokia nauja saulė juos iš eilės skiemuo už skiemens paauksindavo; atrodė tik ką nukalti, nauji žodžiai, žvilgą visų akyse, kaip netikėtas pranešimas.

Niekas Kapharnaume negalėjo atsiminti, kad kurs nors Rabbi būtų kalbėjęs taip, kaip šis. Subatomis, kai Jėzus kalbėdavo, Sinagoga būdavo perpildyta, minia išsiveržda vo net į gatvę. Kas tik galėdavo ateiti, eidavo.

Daržininkas, kuris tą dieną mesdavo kastuvą ir nesukdavo rato laistyti viralų ir daržovių; Kalvis, doras apylinkės kalvis, juodas žmogus nuo suodžių, dulkių ir žiežirbų visą savaitę, bet šiandie, subatos dieną, apsiplovęs ir apsikirpęs, dar šiek tiek tamsiu veidu, kad ir nuvalytų, pabaltintu, keliuose vandenyse nuplautu, lygiai kaip su nuplautomis rankomis, sušukuota ir ištepta nebrangiu aliejum barzda (nežiūrint to kvepiančia ne prasčiau už turtuolių kvepalus); Kalvis, kurs kasdien stovi prie ugnies, susitepęs ir išprakaitavęs, išskyrus tą dieną, subatos dieną, ir eina į Sinagogą klausyti Visagalio Kūrėjo žodžių, savo tėvų Dievo, eina iš pamaldumo, bet eina dar ir dėl to, kad ten eina jo giminės, jo draugai, kaimynai ir juos visus ten suranda; pagaliau, eina dar ir dėl to, kad diena yra ilgesnė, visa ši šventadienio diena be darbo, be kūjo delne, be replių, ir Kapharnaume nėra kitos susitikimo vietos, kaip ši; Mūrininkas — tas pats, kuris dirbo prie šito nedidelio Sinagogos namo statymo, o pastatė jį tokį mažą, kadangi miesčiuko tėvai, žmonių gerbiami ir nuolaidūs, nors šiek tiek gobšūs, nenorėjo daug išlaidų padaryti— Mūrininkas, kuris dar tebejaučia pečiuose nuospaudas ir sugrubimą po šešių darbo dienų, ir nebeskaito dedamų į sieną akmenų ir kelnies sviedinių, mėtančios akmuo po akmens kalkę visą savaitę;

Mūrininkas, kuris šiandie apsivilko nauju apsiausiu ir prisėdo ant žemės; tas, kuris visada kitomis dienomis stovi išsitiesęs, nuolat judėdamas, įtemptai žiūrėdamas, kad darbas sparčiai eitų ir gerai, kad darbdavys būtų patenkintas; lygiai ir doras Mūrininkas atėjo į šitą Sinagogos namą, kurį jis lyg savu laikytų.

Atėjo taip pat ir Žvejai, jaunas ir senas, abu saulės nudegti, su akimis, kurios nuo įpročio merkiasi prieš kaitrą ir vandens paviršiaus blizgėjimą; senasis gražesnis dėl savo baltų plaukų, kurie jį išdidingai gaubia ir baltos barzdos pajuodusiame raukšlėtame veide; Žvejai apvertė savo laivelius ant pakrantės smėlio, pririšo juos prie stulpelių, padžiovė tinklus ant stogo ir atėjo į Sinagogą, nes jie nepratę būti tarp keturių sienų, ir, galimas daiktas, yra išsiilgę bangų šiurenimo po siūbuojančio laivelio krūtine.

Čia yra iš gretimojo kaimo atvykusių žemdirbių, galima sakyti, pasiturinčių, su tunikomis ant pečių, kurios nuo kitų beveik nesiskiria, patenkintų pasėliais, kurie jau laukė greitu laiku piūtės: jie nenori pamiršti Dievo, kuris brendina javus ir vynuogėms leidžia žydėti.

Yra taip pat ir Piemens, atvykę iš pat ryto, avininkai ir ožkininkai, nuo kurių jaučiamas bandų kvapas; Piemens, kurie ištisą savaitę gyvena kalnotose ganyklose, nematydami žmogaus, niekam nepratardami nė žodžio, patys vieni su savo bandomis, kurios ramiai ėda šviežią žolę.

Smulkūs savininkai, nedideli pirkliai, miesčiuko diduomenė, visi čia atėjo. Stovi pirmose eilėse, rimti, nuleistomis žemyn akimis, patenkinti paskutinių dienų atliktais darbais ir patenkinti savo ramia sąžine, kuri jiems nedarė priekaištų. Matai jų kiek išsikišusius eilėmis pečius, apgaubtus brangiais drabužiais, šiek tiek įlenktus, bet plačius ir išdidžius pečius, valdovų pečius, žmonių gyvenančių taikiai su pasauliu ir Dievu, pilnus autoritetingumo ir religijos pečius. Čia yra pravažiuojančių svetimšalių, pirklių, vykstančių į Syriją, arba grįžtančių į Tiberiadą. Atėjo iš mandagumo ir iš papratimo, galimas daiktas, ieškodami klijentų arba bendrininkų, ir žvalgosi į visų veidus tuo žmonių išdidumu, kuris duoda vargingoms sieloms išmaldą.

Namo gilumoje—nes Sinagoga tėra pailgas namas, išbaltytas, kiek didelesnis už mokyklą, užeigos namus, ar valgyklą—glaudžiasi į krūvą, nelyginant kaip šunes čia pat prie durų, kaip tie, kuriuos

visumet baimė persekioja, kad juos gali tuojau kas nors išmesti lauk, vargšai, aplinkiniai pavargėliai, vargingesni už visus kitus, kurie gyvena iš išmaldų, iš kitų malonės, arba kai kada net — o, varge!—iš kokios menkos vagystės; nuskurėliai, gyvio apsėsti, vergai, likimo pasmerkti; senyvos našlės, turinčios kaž kur vaikus; mažamečiai našlaičiai, kurie dar negali pelnytis duonos; kuproti seniai, kurių niekas nepažįsta; ligoniai, paliegėliai; tie, kurie serga nepagydomomis ligomis; tie, kuriems galva nebepasako teisybės, kurie nemoka ir negali dirbti. Silpnapročiai, paliegėliai, nupuolėliai, atstumtieji, užmirštieji, tie visi, kurie kartais pavalgo, kartais ne — ir niekumet nedavalgo — tie, kurie renka tai, ką kiti išmeta lauk, pluteles, žuvų galvas, luobas, trupinius; kartais čia užmiega, kartais kitur, žiemą kenčia šaltį, kasmet laukia vasaros, tos vargšų dausos, kai pakelės medžiuose galima rasti bent kokį vaisių. Ir jie, elgetos, vargšai, sužalotieji, gyvų žmonių skarmalai, prakeikti, subatai atėjus, ateina taip pat į Sinagogą pasiklausyt iš knygų pasakojimų. Negalima jų išvaryti; turi teisės, kaip visi kiti; yra to paties Tėvo vaikai ir to paties Viešpačio tarnai. Tą dieną jaučiasi kiek suraminti ir paguosti savo nelaimėje, kadangi klausosi tų pačių žodžių, kurių klausosi turtingi ir sveiki. Čia neskiria jiems kito valgio, blogesnio, prastesnio, kaip esti tuose namuose, kur šeimininkas valgo geresnį valgį, o elgeta prie durų turi tenkintis blogu valgiu. Čia yra lygus maistas ir tiems, kurie turi, ir tiems, kurie nieko neturi. Mozės žodžiai yra tie patys, amžinai tie patys, ir tam, kuris turi riebiausią bandą, ir tam, kuris neturi net kąsnelio avienos Velykų dieną. Tačiau Pranašų žodžiai jiems yra geresni už Mozės žodžius. Blogesni didžiūnams, bet geresni prasčiokėliams. Vargdieniai, į gilumą nustumti, kiekvieną subatą laukia, kad perskaitytų kas skyrių iš Amos'o ar Izaijos. Nes Pranašai stovėjo už alkanuosius, nuskurėlius ir skelbė bausmę ir naują pasaulį: „O tas, kuris vaikščiojo purpure, priverstas bus raitytis (voliotis) mėšlyne".

Ir štai šitą subatą buvo Vienas, kuris tyčia dėl jų atvyko, kuris dėl jų kalbėjo, kuris apleido Dykumas, kad galėtų pranešti Gerą Naujieną Vargšams ir Ligotiems. Niekas ligi tol nekalbėjo apie juos taip, kaip Jis. Niekas jiems neparodė tiek meilės. Kaip tie seni Pranašai, kurie jau (šiandie nebebuvo) nebegrįžo jų suraminti, taip lygiai jis palaikė jų pusę, kuri įžeidė galingus

laiminguosius, bet vargšų širdis pripildydavo paguoda ir viltimi.

Kai Jėzus baigdavo kalbą, pastebėdavo, kad senesnieji, miesto tėvai, ponai, miestiečiai, farizejai, žmonės, moką skaityti ir pelnytis, piktai purtindavo galva, atsistodavo iš savo vietų, kraipydami žandais ir merkdami vienas kitam, pusiau įsižeidusiais veidais, pusiau pasipiktinę, kai tik atsidurdavo už durų, sulaikytas pyktis išsiveržda vo aikštėn iš garbingų juodų ir sidabruotų barzdų. Bet nė vienas nesijuokdavo.

Po jų išeidavo, nekantraudami, pirkliai, jau galvodami apie rytojaus dieną. Paskutiniai likdavo Darbininkai, Elgetos, Piemens, Žemdirbiai, Daržininkai, Kalviai, Žvejai, o po jų įvairių vargšų vilkstinė, našlaičiai be globos, seniai be prieglaudos, valkatos be pastogės, atstumtieji be draugų, alkani be skatiko, sužaloti, bejėgiai, paliegėliai, ištremtieji. Jie negalėjo atitraukti nuo Jėzaus akių. Norėjo, kad jis dar kalbėtų — kad praneštų naujos Karalystės, dieną, kad ir jie galėtų atsikratyti tų savo nelaimių ir savo akimis pamatyti Nugalėjimą. Jaunuolio žodžiai padvigubindavo jų širdžių plakimą, širdžių išvargintų ir sužeistų. Kokia tai skaisti giedra, lyg būtų dangus prasivėręs ir garbė praskambėjusi, lyg tai būtų vynuogių raškymo svajonė, pokylių, poilsio ir perteklių, tryško iš tų didelių žodžių turtingose vargšų sielose. Galimas, daiktas, kad ir jie nesuprato gerai to, ką Mokytojas norėjo pasakyti ir išsvajota jų Karalystė buvo panaši į filistinų Aukso Šalį..

Bet niekas jo taip nemylėjo, kaip jie; niekas labiau nepamylės, kaip tie, ištroškę ramybės ir teisybės, Galilėjiečiai. Net ir tie vargšai, ne tiek suvargę: juodadarbiai, darbininkai, žvejai, kurie mažiau tejautė alkį, mylėjo jį už anų meilę.

Ir jie visi, kai eidavo iš Sinagogos, laukdavo jo ant kelio, kad galėtų pamatyti jį dar kartą, eidavo nedrąsūs paskui jį, susimąstę. Kai užeidavo į namus kurio nors draugo pasistiprinti, juos apimdavo beveik pavydas, ir ne vienas sustodavo prie vartų, kol Jėzus vėl pasirodydavo. Tada, įsidrąsinę, prisiartindavo prie jo ir eidavo kartu visi Ežero krantais. Pakeliui prisidėdavo prie jų kiti, ir štai, kartą vienas, kitą kartą kitas—po atviru dangum už Sinagogos sienų drąsa padidėdavo—užduodavo jam klausimus. Ir Jėzus, sustodamas, atsakinėdavo tai pilkai ir tamsiai miniai žodžiais, kurie niekad nebus pamiršti.

Pirmieji Keturi.

Iš Kapharnaumo žvejų tarpo Jėzus rado pirmuosius savo mokinius. Beveik kasdien būdavo Ežero pakrantėje; kai kada laivais išplaukdavo į vidurį; kartais buvo matomi grįžtą su išskleistomis pasipūtusiomis nuo vėjo burėmis, išlipą iš laivų basi žmonės, kurie braidė ligi kelių vandenyje, nešdami dviese pilnas pintines šlapio nebegyvų žuvų sidabro, kartu sudėto gero ir netinkamo vartoti, ir tiesią ant kranto senus, primirkusius vandens tinklus.

Kartais jie išplaukdavo visą naktį, kai švietė mėnuo, o grįždavo anksti rytą, kai mėnulis nusėsdavo ir saulė dar nebūdavo patekėjusi. Dažnai Jėzus jų laukdavo ant kranto ir pirmas pasveikindavo juos su laimikiu. Bet ne visumet žygis pasisekdavo: kai grįždavo nuvargę ir susirūpinę, tuščiomis rankomis, Jėzus pasitikdavo juos žodžiais, kurie kutendavo širdis, todėl nusivylę žvejai, nors ir visą naktį nemiegoję, noriai jo klausėsi. Vieną rytą du laivai yrėsi Kapharnaumo linkui, kai Jėzus, stovėdamas ant kranto, kalbėjo į žmones, kurie jį buvo apstoję. Žvejai, išlipę į krantą, pradėjo plauti tinklus. Tada, įlipęs į vieną laivelį, Jėzus paprašė atstumti jį kiek nuo kranto, kad minia jo nespaustų. Ir, atsistojęs prie vairo, mokė tuos, kurie liko ant kranto. Pabaigęs tai, ką turėjo pasakyti, kreipėsi į Simaną:

— Išplaukite į gilumą ir užmeskit tinklus.

Simanas, Jono sūnus, laivo savininkas atsakė:

— Mokytojau, visą naktį dirbdami nieko mes nesugavome, nė vienos žuvelės, bet pagal tavo žodžių užmesiu tinklą.

Kiek nuplaukę nuo kranto, Simanas ir jo brolis, Andrius nuleido į vandenį didelį tinklą. Ir, kai ištraukė jį į viršų, buvo toks pilnas žuvies, jog pradėjo plyšti. Tada abudu broliai pašaukė iš kito laivo draugus, kad ateitų jiems padėti, antrą kartą užmetė tinklą, vėl ištraukė jį pilną žuvies. Simanas, karštas iš prigimties, puolė ant kelių prieš Jėzų, šaukdamas:

— Pasišalink nuo manęs, Viešpatie, nes esu nusidėjėlis žmogus, ir nesu vertas šventąjį turėti savo laive.

Tačiau Jėzus, šypsodamasis, tarė:

— Eik su manim ir tikėk mano žodžiu, aš padarysiu tave žmonių žveju.

Grįžę ištraukė valtis į kraštą, ir, palikę tinklus, abu broliai nuėjo su juo. Kelioms dienoms praslinkus, Jėzus pamatė dar du brolius, Jokūbą ir Joną, Zabedėjaus sūnus, kurie anksčiau buvo Simono ir Andriaus bendrininkai, ir pašaukė juos, kai jie taisė suplyšusius tinklus. Ir jie taip pat, atsisveikinę su tėvu ir tarnais, kurie buvo valtyje, ir metę sudriskusius tinklus, nuėjo su juo.

Jėzus dabar nebebuvo vienas. Ketvertą žmonių, dvi poros brolių, kurie dar giliau susibroliavo bendrame tikėjime, pasiryžę buvo jį lydėti visur, kur tik jis panorėtų eiti, kartoti jo žodžius, klausyti jo kaip tėvo, ir dar daugiau, negu kad Jis būtų jų tėvas. Keturi vargdieniai žvejai, keturi paprasti žmonės iš paežerės, žmonės nemoką skaityti ir su vargu temoką kalbėti, keturi prasčiokėliai žmonės, kurių niekas nebūtų galėjęs išskirti nuo kitų, buvo Jėzaus pašaukti Karalystės sukūrimui, kuri turėjo apimti visą pasaulį. Dėl jo paliko savo ištikimas valtis, kurias tiek kartų leisdavo į vandenį ir tiek kartų pririšdavo uoste, ir senus savo irklus, ir samčius, kuriais tūkstančius žuvų ištraukdavo iš vandens; apleido dėl jo tėvą, gimines, šeimyną ir namus; apleido viską, kad galėtų eiti paskui žmogų, kuris nežadėjo jiems nei pinigų, nei žemės plotų, o kalbėjo tik apie meilę, neturtą ir tobulinimąsi.

Ir jei jų dvasia visumet liks labai nedidelėj aukštumoj lyginant su Mokytoju, jei bus ji griežta, nešvelni, jei kartais svyruos ir abejos, ir nesupras jo teisybės ir palyginimų, viskas jiems bus atleista už tą jų nuoširdų ir tikrą pasiryžimą, su kuriuo jie nuėjo paskui jį, kai tik buvo pirmą kartą pašaukti.

Kas šiandie iš mūsų, kiek tik gyvena, būtų pasiryžę pasekti keturių vargšų iš Kapharnaumo pėdomis? Jei Pranašas ateitų pas pirklį ir jam pasakytų: apleisk krautuvės stalą ir kasą; ir Profesoriui: nulipk nuo katedros ir mesk šalin knygas; ir Ministeriui: apleisk savo raštus ir melagystes, tinklus taikomus žmonėms; ir Darbininkui: padėk savo įrankius, nes tau duosiu kitą darbą; ir Žemdirbiui: nustok aręs ir palik vagoje noragus, nes

žadu tau nuostabiausį piūtį; ir Mašinistui: sustabdyk savo mašiną ir eik paskui mane, nes dvasia daugiau reiškia, negu metalas; ir Turtuoliui: išdalink visus savo turtus, nes su manim pelnysi nesuskaitomus turtus — jei tuo būdu į mus prabiltų kuris nors Pranašas, į dabar gyvenančius žmones, kiek pasektų Jį ir eitų paskui Jį su tuo paprastu senovės žvejų pasiryžimu? Bet Jėzus nesikreipė į pirklius, kurie prekiauja krautuvėse ir aikštėse, nei į rūpestinguosius, kurie pergrumuloja net mažiausius įstatymo nurodymus, ir moka atmintinai Šventųjų Knygų tekstus, nei į žemdirbius, kurie yra labai prisirišę prie žemės ir gyvulių, nei juo labiau į sotus, patenkintus, pertekusius turtais, kurie nesirūpina kitomis karalystėmis, kadangi jų karalystė jau seniai yra atėjusi.

Ne atsitiktinai Jėzus išsirenka savo pirmuosius draugus iš Žvejų tarpo. Žvejas, didesnę dalį laiko praleisdamas vandens nesudrumstoje vienumoje, yra ***žmogus, kuris moka laukti.*** Jis yra kantrus žmogus, kuris nesiskubina, kuris užmeta tinklą ir pasitiki Dievu. Vanduo turi savų užgaidų, ežeras savų svajonių; diena į dieną yra nepanašios. Išplaukdamas nežino, ar grįš su pilna žuvų valtimi, ar gal ir tiek nesugaus, kiek reikia išsikepti pietums. Savo likimą paveda į rankas Viešpaties, kuris duoda, perteklių ir nepriteklių; po nevykusios dienos raminasi, galvodamas apie sėkmingą dieną, kuri jau buvo, ir apie tą, kuri dar bus. Netrokšta netikėto praturtėjimo, linksmas, jei pavyksta savo valkšnos vaisių parduoti už duonos kąsnelį ir ąsotėlį vyno. Švarus kūnu ir siela; rankas mazgoja ežero bangose, o sielą — vienumoje.

Iš šitų Žvejų, kurie būtų mirę Kapharnaumo tamsumoje, nėkieno, be kaimynų, nepastebėti, Jėzus padarė savo Šventuosius, kuriuos dar ir šiandie žmonės tebeatmena, ir kuriems tebesimeldžia. Didžiausiasis tapo didelių kūrėjas; iš apsnūdėlių tautos pašaukė žadintojus; iš ištižėlių tautos — karžygius, iš tamsios tautos — šviesėjus. Visais laikais gali ugnis suliepsnoti, jei tik atsiranda ranka jai uždegti. Kai pasirodo Dovydas, tuojau susiranda savo Ghibborim'us; Agamemnon'as — savo Didvyrius; Artūras — savo Paerus; Karlomanas (Karolis Didysai) — savo Paladinus; Napoleonas — savo Maršalus. Ir Jėzus susirado tarp Galilėjos prasčiokėlių savo Apaštalus.

Kalnas.

Pamokslas ant Kalno yra didžiausias žmonių būties pagrindas. Prieš žmones neribotame pasaulyje. Mūsų pačių pakankamas pateisinimas. Įrodymas mūsų esybių, siela apdovanotų, vertingumo. Tai laidas, kad galime pakilti už save aukščiau ir tapti kai kuo daugiau, negu žmonėmis. Tai pažadas šito aukščiausio galėjimo, šitos vilties: mūsų pakilimo aukščiau už gyvulį.

Jei koks Angelas, nužengęs į mūsų tarpą iš aukščiausio pasaulio, paklaustų, ką turime geriausio savo namuose ir ką brangiausio, jei paklaustų mūsų užsitikrinimo įrodymų apie pagrindinį dvasios darbą aukščiausiajame jos laipsnyje, nevestume o prie didelių išteptų mašinų, prie mechanikos stebuklų, kuriais kvailai didžiuojamės, tuo tarpu kai jos patį gyvenimą apsunkino, pavergė ir sutrumpino — ir yra tik medžiaga, tarnaujanti medžiaginiems reikalams ir prabangai—bet nurodytume į Pamokslą ant Kalno, o vėliau, tik po to, kokį šimtą puslapių, išplėštų iš visų tautų Poetų veikalų. Tačiau Pamokslas visumet būtų vienintelis deimantas, žvilgąs skaidriu spindėjimu nepalytėtas šviesos tarp spalvoto rubinų ir safirų skurdo.

Ir jei žmonės būtų pašaukti prieš virš-žmonišką teismą, ir jei reikėtų prieš teisėjus atiduoti apyskaitą už visas neišpirktas klaidas, už seną negarbę, kasdien pakartojamą, už visą kraują, iš mūsų brolių gyslų ištekintą, už žmogžudystes, kurios tūkstančius metų traukiasi, už visas ašaras, žmonių akių išverktas ir už mūsų širdžių kietumą, už mūsų nepastovumą, kurį galima tik su mūsų neišmanymu kai kada lyginti, nenusineštume į tą teismą filosofų išvadų, nors būtų jos protingos ir puikiai išdėstytos; nei, mokslų, tų viendienių simbolių ir receptų sistemų; nei mūsų įstatymų, tų įtartinų kompromisų tarp žiaurumo ir baimės. Neturėtume ką parodyti, kaip persvarą prieš tą pikto daugybę, kaip atpildą už mūsų nedorybes, kaip išpirkimą už šešiasdešimt šimtmečių kruvinos istorijos, kaip vienintelę sušvelninančią kaltinime aplinkybę, nieko kito kaip tik keletą sakinių iš Pamokslo ant kalno.

Kas ji yra bent karią skaitęs ir nejautė, nors tą trumpą skaitymo momentą, jautraus dėkingumo virpėjimo, verksmo besiveržiančio iš krūtinės gelmių, meilės ir priekaišto išsiveržimo, kokio neaiškaus, bet jaudinančio reikalo ką nors padaryti, kad tie žodžiai nebūtų tik žodžiai, kad tas pamokslas nebūtų tik ženklas ar atgarsis, bet neapgaulinga viltis, gyvas gyvenimas visuose gyvenančiuose, esama teisybė, teisybė amžinai ir visiems — kas jį bent kartą skaitė ir viso to nejautė, tas nieko savyje neturi, kas būtų verta mūsų meilės, kadangi visos žmonijos meilė neįstengs jam atmokėti už tai, ką jis prarado.

Kalnas, ant kurio Jėzus sėdėjo Pamokslo dieną, buvo, aišku, žemesnis už tą, nuo kurio Šėtonas parodė jam žemės karalystes. Nuo jo viršūnės matės tik laukai, ramiai besiilsį pavakario saulės atokaitoje, iš vienos pusės sidabruotai žalias ežero lankas, o iš antros miško apgaubtas Karmelio kalnas, kur Elijas ugnimi ištiko Baalo karaliaus sėbrus. Tačiau nuo šito žemo kalno, kurį tik senovės liekanų rinkėjų hiperbolė pavadino kalnu, kuris gal tebuvo kalva, tik šiek tiek nuo žemės pakilus uola, nuo šito kalno, kuris net kalno vardo nenusipelno, parodė Jėzus Karalystę, kuri neturi nei sienų nei pabaigos, ir įrašė žmonių širdyse—ne akmeninėse plokštelėse, kaip Jehova—naujo žmogaus giesmę, pergalėjimo himną.

„Kokios gražios yra kojos to, kuris ant Kalnų apreiškia ir skelbia taiką“. Izaijas niekumet nebuvo toks didelis Pranašas, kaip tą valandą, kai iš jo sielos išsiveržė šitie žodžiai.

Jėzus sėdėjo ant kauburio vidury pirmųjų savo apaštalų, su šimtu porų akių į jį įremtų iš visų pusių ir žiūrinčių į jo akis, kai vienas iš jų paklausė, kas galėtų tikėtis Dangaus Karalystės, apie kurią taip dažnai kalbėjo.

Jėzus atsakė Devyniais Palaiminimais, kurie yra lyg „žaibo ugnies“ viso Pamokslo stulpai.

Palaiminimai, dažnai ir šiandie dar tebeskiemeniuojami tų žmonių, kurie jų prasmę pametė, beveik visumet esti blogai suprantami. Nukirsti, sužaloti, iškraipyti, sugadinti, deformuoti, iškoneveikti, paneigti. Bet vis tiktai jie įprasmina pirmąją dieną, Jėzaus mokymo iškilmingąją dieną.

„Palaiminti dvasios pavargėliai, nes jų yra Daugaus Karalystė“. Lukas praleido žodį „dvasia“, turėdamas galvoje papras-

tus bendrai vargšus, o jį daugelis pasekė; tai vienas, tai kitas; moderniškas priekaištininkas suprato tamsius žmones, kvailius, silpnapročius. Žodžiu sakant, galim pasirinkti, bendrai, iš paklydėlių ir kvaišiukų.

Jėzus tuo tarpu neturėjo galvoje nei vienų, nei antrų.. Nemėgo Jėzus turtuolių ir visa siela neapkentė lenktyniavimo dėl turtų, tos didžiausios kliūties į tikrąjį sielos praturtėjimą; Jėzus mylėjo vargšus ir leido jiems prisiartinti prie savęs, nes neturėjo jie kur sušilti, ir kalbėjo į juos, nes buvo išsiilgę meilės žodžio, tačiau nebuvo toks neišmintingas, kad manytų, jog užtenka būti vargšu — medžiagiškai, sociališkai, visuomeniškai vargšu ir jau turėsi teisės įeiti į Karalystę.

Jėzus niekumet neparodė, kad stebisi moksliškumu, kuris tėra atitrauktų sąvokų moksliškumas bei atsiminimas atskirų posakių; grynieji sistematizatoriai, metafizikai, sofistai, gamtos tyrinėtojai, knygų gromuluotojai nebūtų radę jo akyse prielankumo. Bet moksliškumas, kaip galia suprasti ateities ženklus ir simbolių prasmę — šviesus ir pranašingas moksliškumas, meilės paskatintas teisybės supratimas ir jos pasisavinimas — buvo ir jo akyse dovana, ir daug kartų jis nusiskundžia, kad taip maža jį tepareiškia jo klausytojai ir mokiniai. Aukščiausias moksliškumas jo akyse turėjo remtis supratimu, kad pats moksliškumas savyje yra nepakankamas, kad visa siela turi persikeisti pasiekti laimei — nes laimė nėra koks nevykęs sapnas, bet amžinai galimas dalykas, ir kad užtenka jos siekti — bet moksliškumas turi mums padėti visame šitame persikeitime. Negalėjo tad pakviesti į Dievo Karalystės sostą kvailių ir silpnapročių.

Dvasios vargšai yra tie, kurie turi pilną ir skaudų nusimanymą savo dvasinio skurdo, savo sielos netobulumą pažįsta ir mato kaip maža tėra kiekviename iš mūsų gero, kiek moralinio skurdo, į kurį dauguma yra pasinėrusi. Tik tie vargšai, kurie nusimano, kad jie tikrai yra vargšai, kenčia dėl savo skurdo, ir, kadangi kenčia dėl jo, stengiasi išeiti iš jo. Tuo skiriasi, ir dar kaip skiriasi! — nuo apgaulingų turtuolių, nuo aklų ir išdidžių turtuolių, kurie laiko save tobulais ir nereikalaujančiais tobulėjimo, gyvenančiais santaikoje su žmonėmis ir Dievo malonėje, ir nejaučia noro pakilti, nes patys save apgaudinėja, manydami

esą tinkamoj aukštumoj, ir niekad nepraturtės, kadangi patys nepastebi savo beprasmiško skurdo.

Tie tik, kurie savo skurdą mato ir kenčia, kad galėtų pasiekti aną tikrąjį turtą, kuris yra tobulybė, taps šventi, kaip Dievas yra šventas, ir jiems priklausys Dangaus Karalystė; priešingai, tie, kurie pasineria smaguriavime, patys savimi patenkinti, ir nejaučia lėbavimu pridengto dvokiančiojo purvyno, neįeis į Karalystę.

„Palaiminti ramūs, nes jie žemę paveldės“. Šitame pažade minima žemė, tai ne žemdirbio dirva, nei valstybių žemės plotai, su pastatytais juose miestais. Mesijoniška kalba „paveldėti žemę“ reiškia būti naujos Karalystės dalyviu. Kareivis, kovojąs už žemiškąją teritoriją, auklėja savyje žiaurumą. Bet tas, kuris kovoja pats savyje naujai žemei ir naujam dangui paveldėti, gali nepasiduoti užsidegimui, blogo patarėjui, nei žiaurumui, kuris paneigia meilę. Ramūs yra tie; kurie pakelia blogų žmonių ir savo kaimynystę, labai dažnai dar nedėkingesnę, kurie nesukyla prieš blogus žmones, bet nugali juos gerumu; neburnoja dėl priešginybių (nepasisekimų), bet nugali savo vidujinius priešus tuo ramiu pasipriešinimu, kuris parodo daugiau dvasios pajėgumo, negu staigūs ir beprasmiški išsišokimai. Panašūs yra vandeniui, kuris pasiduoda rankoms ir prieš viską nusilenkia, tačiau pamažu pakyla, ramiai užtvenkia, ir ramiai, metais ištvermingas, išgriauna tvirčiausias užtvaras.

Tie, kurie verkia.

„Palaiminti, kurie verkia, nes jie bus suraminti.“ Nuliūdę, verkią, tie, kurie jaučia pasibiaurėjimo savimi ir gailesčio pasauliui, ir nesitenkina bejėgišku ir beprasmišku visuomeniško gyvenimo atbukimu; verkia dėl savo ir savo brolių nelaimės, verkia išaikvotų pastangų, verkia dėl aklumo, kuris trukdo šviesos laimėjimą — nes šviesa žmonėms negali iš dangaus nušvisti, jei jų akis jos nepastebi, verkia dėl tos gėrybės tolumo, tiek kartų sapnuose matytos, tiek kartų pažadėtos, tačiau kas kart labiau nutolstančios dėl mūsų pačių ir visų kaltės; tie, kurie verkia dėl patirtų įžeidimų užuot padidinę skriaudą kerštu, verkia padaryto blogo ir to gero, kurį galėjo parodyti, tačiau nepadarė; tie, kurie nepasiduoda nusiminimui, praradę matomus turtus, bet yra išsiilgę nematomų turtų; tie, kurie verkia ir savo ašaromis pagreitina atsivertimą, teisingai tad turi būti kada nors suraminti.

„Palaiminti, kurie alksta ir trokšta teisybės, nes jie bus pasotinti“. Teisybė, kurią Jėzus supranta, nėra žmonių teisybė, paklusnumas žmonių įstatymams, prisitaikymas įstatymų rinkiniams, žmonių priimtų papročių ir nuostatų gerbimas. Psalmistų ir pranašų kalba, teisingas yra žmogus, gyvenąs pagal Dievo valios, kaip, pavyzdžiu, visokios tobulybės. Ne pagal žinovų surašytais įstatymais, talmudistų kazuistika praskiestais, bet pagal vienintelio paprasto įstatymo, kurį Jėzus sutraukia į vieną įsakymą: Mylėk visus žmones, artimus ir tolimus, tautiečius ir svetimšalius, prietelius ir priešus. Tie visi, kurie yra šitos Teisybės išsiilgę, pasotins savo alkį ir troškimą Karalystėje. Jei ir nepasiektų visame kame tobulybės, daug jiems bus atleista už tai, ką yra pakėlę budėdami.

„Palaiminti gailestingi, nes jie ras gailestingumą“. Kas myli, bus mylimas, kas ateina į pagalbą, tas pats patirs pagalbos. Atsiteisimo teisė panaikinama blogyje, bet visada tebeveikia gėryje. Nuolat papildome nusidėjimus prieš dvasią, ir tie nusidėjimai bus mums atleisti tik tada, kai atleisim nuodėmes prieš

mus pačius padarytas. Kristus yra visuose žmonėse, ir visa tai, ką kitiems padarysime, bus ir mums padaryta. „Ką tik padarysit vienam mažiausiam iš jūsų tarpo, man padarysit“. Jei kitų pasigailėsim, ir mūsų pasigailės, Dievas galės atleisti mums skriaudas, kurias patys sau padarome.

„Palaiminti nekaltos širdies, nes jie Dievą regės“. Nekaltos širdies yra tie, kurie kitų troškimų nepažįsta be tobulybės troškimo, kitokio džiaugsmo be nugalėjimo blogio, kuris iš visų pusių mus tyko. Kieno širdis pilna yra žemų geidulių, žemiškos savimeilės, visokių žemų kūniškų palinkimų, kuriais minta šliaužioją kirminai žemėje, niekad negalės pamatyti Dievo veido, niekad jis negalės saldžiai pasinerti jo laimingoje šlovėje.

„Palaiminti ramybę darantieji, nes jie bus Dievo sūnumis pavadinti“. Ramybę darantieji nėra tie ramūs, apie kuriuos antrajame palaiminime kalbama. Anie neatsakinėjo piktu už piktą; ramybę darantieji yra tie, kurie daro gėrį kur yra blogis, kurie stiprina taiką kur siautė karas. Kai Jėzus pasakė, kad neatėjo taikos daryti, bet skelbti karą, turėjo galvoj karą prieš Piktą, prieš Šėtoną, prieš Pasaulį; prieš Piktą, kuris yra skriauda, prieš Šėtoną, kuris žudo, prieš Pasaulį, kuris yra amžinasis maištas; žodžiu sakant, turėjo galvoje karą prieš karą. Ramybę darantieji kaip tik yra tie, kurie veda karą prieš karą; taikytojai, santaikos kūrėjai. Kiekvieno karo šaltinis yra savimeilė — savimeilė, kuri pavirsta turtų troškimu, išdidumu viešpatauti, pavydu prieš tuos. kurie daugiau turi, neapykanta silpnesniųjų, — o naujasis Įstatymas moko neapkęsti savęs, niekinti turtus, kuriuos galima apskaičiuoti, moko visoms būtybėms rodyti meilę, net ir toms, kurios mūsų neapkenčia. Ramybę darantieji, kurie skelbia ir vykdo šitą meilę, pakerta visokiam karui šaknis; kai kiekvienas žmogus mylės labiau savo brolius negu pats save, nebebus daugiau karų: nei mažų, nei didelių, nei naminių, nei valstybinių, nei žodžiais, nei kumščiais, žmogaus su žmogumi, luomo su luomu, tautos su tauta. Ramybę darantieji nuramins žemę ir teisingai tad bus pavadinti tikrais Dievo sūnumis, ir įžengs pirmųjų eilėse į savo Karalystę.

„Palaiminti, kurie kenčia persekiojimus dėl teisybės, nes jų yra Dangaus Karalystė“. Siunčiu jus įkurti šitą Karalystę, kuri yra Dangaus Karalystė, tos aukščiausios teisybės, kuri yra meilė,

tos tėviškos gerybės, kuri vadinasi Dievu; siunčiu jus todėl kovoti prieš neteisybės gynėjus, prieš medžiagos vergus, prieš Neprietėliaus pasekėjus. Jie, užklupti, ginsis; gindamiesi, jie puls jus. Kankins jūsų kūnus, nukryžiuos jūsų sielas, neteksit ne kartą laisvės ir gal net gyvybės. Bet, jei kančias pakelsit su džiaugsmu, kad galėtumėt kitiems tą Teisybę nunešti, už kurią kenčiat, persekiojimas bus jūsų neginčijamu įrodymu būti Karalystės dalyviu, kurią ir jūs savo srityje kūrėt.

„Palaiminti esat, kai jus niekins ir piktžodžiaus prieš jus, persekios ir visa pikta prieš jus kalbės meluodami. Džiaukitės ir linksminkitės, nes didelis užmokestis yra danguje jums paruoštas, nes taip persekiodavo pranašus, kurie buvo prieš jus“. Persekiojimas yra medžiaginis dalykas, kuris įvyksta fizinėje plotmėje, teisinėje ir politinėje srityje. Galės atimti iš jūsų duoną, skaisčią saulės šviesą, dievišką laisvės turtą, norės jūsų kaulus sutriuškinti. Bet nepasitenkins persekiojimais. Būkit pasiruošę išniekinimams ir šmeižtams. Nepasitenkins smerkimais jus kankinti už tai, kad norit žmones gyvulius pakeisti į šventuosius; jie nenori jokia kaina apleisti gyvuliškų geidulių klampynės, kurioje murkdosi, nepasitenkins jūsų kūno kankynėmis. Kankins dar ir jūsų sielas: primes jums įvairias niekšybes, įžeidimais ir melagingais priekaištais, kaip purvais, apdrabstys; kiaulės darys priekaištus, kad esat nešvarūs, asilai tvirtins, kad esat tamsūs, varnai kranksės, kad maitinatės dvėseliena, avinai jus varys iš visur, kaip kokius pasmirdėlius, pasileidėliai piktinsis jūsų laisvu elgesiu, o vagys apkaltins jus vagyste. Bet jūs turit vis labiau džiaugtis, kadangi nedorėlių išniekinimas bus jūsų gerumo pašventinimas, o purvai, kuriais apdrabstys jus patvirkėliai, bus jūsų skaistybės laidas. Čia kaip pasakys Šventasis Pranciškus, glūdi Tobulas Džiaugsmas. „Už visas malones, kurias Kristus suteikia savo prieteliams, didesnė yra nugalėti patį save ir laisva valia pakelti visas sunkenybes, skriaudas, piktžodystes ir išniekinimus, nes negalime didžiuotis kitomis Dievo dovanomis, kadangi ne mums jos priklauso, bet Dievui, bet mėginimais ir kančiomis galime didžiuotis, nes tai yra mūsų“. Visi pranašai, kurie mokė žemėje, buvo žmonių persekiojami, tas pat laukia ir tuos, kurie ateis. Iš to tik pažįstami Pranašai: kai, purvais apdrabstyti ir paniekos lydimi, eina tarp žmonių linksmu veidu, kalbėdami ir toliau tą, ką jiems-

diktuoja širdis. Tačiau purvas yra bejėgis užrišti jiems lūpas, kurios turi kalbėti. Ir net tada, kai nemėgstamas užsispyrėlis bus nužudytas, neįstengs priversti jo tylėti, nes jo Balsas, padaugintas jo mirties atgarsiais, kalbės visomis kalbomis, visais amžiais.

Šituo pažadu baigiasi Palaiminimai.

Karalystės piliečiai yra rasti ir paskirstyti į vietas. Kiekvienas juos gali iš to pažinti. Užsispyrėliai susilaukė įspėjimo, abejojantieji sustiprinti.

Turtuoliai, išdidingieji, savimi pasitenkinę, smurtininkai, neteisingieji, kovotojai, tie, kurie juokauja, kurie nealksta tobulybės, kurie persekioja ir skriaudžia, neįeis į Dangaus Karalystę. Negalės į ją patekti, kol patys nebus nugalėti, kol nepasikeis, netaps priešginybe tam, kuo šiandie yra. Tie, kurie laiko save palaimintais pasaulio akyse, kuriems pasaulis pavydi, kuriuos pasaulis pamėgdžioja ir kuriais stebisi, yra begalinėj tolumoj nuo tikrojo palaiminimo tų, kurių pasaulis neapkenčia ir niekina. Šitoje iškilmingoje įžangoje Jėzus atvertė žmonių mases; žengdamas toliau pakeis visas gyvenimo vertybes ir joks kitas pervertinimas nebus toks dieviškai reikšmingas, kaip šis.

Perversmininkas.

Mokytieji Eunukizmo sofistai ir baili Saturnistų sekta — Rimti Žmonės, kurie remiasi jau esamais daiktais, kurių nebeperdirba, bet kuriuos pakartoja ir gadina — visumet pasirodydavo apsiginklavę prieš tai, kas vadinama arba atrodo Paradoksu. Nenorint varginti savęs skyrimu šventų Paradoksų nuo tų, kurie dažnai esti nedakeptų ir nesveikų galvų žaislas, iš kalno stengiančiųsi autoritetingai aptarti, kad Paradoksai yra ne kas kita, kaip Iškraipimai senovės pripažintų tiesų: vadinasi, tai esančios klaidos, ir, be to, jie priduria — turint tikslo pakirsti tuščios garbės sparnus — pigiausiu būdu sugalvotos. Tartum, jiems sunkiau eiti seniai pramintu taku ir skiemuo už skiemens išskaityti tą, kas buvo parašyta dar jiems negimus tų žmonių, kurie, be abejo, neturėjo tokių, kaip jie, niekšingų įpročių.

Jei šitos Pasakytų Dalykų papūgos — kaip pakenčiamos Padavimų laikytojos, kenksmingos kaip Naujenybės kliūtis — pamėgintų dirstelėti į gerbiamos Atminties atsargą ir išgauti keletą Pagrindinių Idėjų, kuriomis gyvenama, arba geriau sakant, kurios marina moderniškąją mintį, pamatytų tada, su didžiausiu pasipiktinimu, kad tos visos, ar beveik visos idėjos yra Iškraipymai, t. y., Paradoksai.

Kai Rousseau sako, kad iš prigimties žmonės yra geri, bet visuomenė juos padarė blogus, jis atskleidžia tik paveldėtą dogmą apie prigimtąją nuodėmę; tą patį daro Pažangos teoretikas, tvirtindamas, kad iš Blogų dalykų išauga Geri, ir Evoliucijos teoretikas, kuris tvirtina, kad Sudėtingieji dalykai susidaro iš Paprastų; Monistas mano, kad įvairumas yra tik Vienatos pažymys, ir Marksistas, kuris tvirtina, kad Dvasinis veiksnys atsiranda iš Ekonominio veiksnio; kai mūsų laikais Filosofai Matematikai tvirtina, jog žmogus, kaip kad lig šiol buvo sakoma, nėra visatos branduolys, tik mažytis gyvulio atvaizdas vienoje iš visatos planetų, išsklaidytų erdvių beribėje, ir kai Protestantai sušuko: Popiežius joks autoritetas — autoritetas tiktai Šv. Raštas; kai Prancūzijos

revoliucionieriai paskelbė: Trečioji Valstybė pati savaime yra niekas, bet turi tapti visu kuo — ką kita jie visi darė, be to, kad atskleidė bendrus senovės samprotavimus?

Bet didžiausias senų tiesų Perversmininkas yra Jėzus. Jis yra aukščiausias Paradoksų Kūrėjas, griežtas ir drąsus Perversmininkas. Čia ir glūdi jo didybė. Amžina yra jo Naujybė ir Jaunystė. Jo Paslaptis yra ta, kad kiekviena išdidi širdis, anksčiau ar vėliau, nusilenkia prieš jo Evangelijos žavingumą.

Nužengė į žemę, kad galėtų perdirbti žmones, grimstančius į piktą ir klaidas; klaidas ir piktą žemėje rado: tad argi galėjo nepakeisti pasaulio pagrindinių dėsnių?

Dar kartą perskaitykit paskelbtus ant Kalno žodžius. Su kiekvienu žingsniu Jėzus trokšta, kad visa tai, kas buvo Žema, būtų pripažinta Aukštu, kad Paskutinis taptų Pirmu, kad Atstumtasis taptų Išrinktuoju, kad Paniekintasis taptų Pagerbtu, ir, pagaliau, kad senoviška Teisybė būtų pripažinta Klaida, o įprastasis Gyvenimas—Ištvirkimu ir Mirtimi.

Akivaizdoje sustingusios, nykstančios Praeities, akivaizdoj Prigimties, kurios pernelyg griežtai laikytasi, akivaizdoj bendros visuotinės Nuomonės Jėzus ištarė iškilmingiausią Ne, kurį pasaulio istorija pasižymėjo.

Čia jis yra ištikimas savo rasės dvasiai, kuri iš nupuolimo gelmių visada sugebėjo pasisemti pagrindą didesnėms viltims. Vergaujanti daugiau už kitas tauta svajoja iškelti Dovydo Sūnaus sostą aukščiau už kitas tautas; visų labiausiai niekinama jaučiasi esanti pašaukta į Garbę; daugiausia Dievo nubausta, tikisi esanti labiausiai jo pamilta; būdama didžiausia nusidėjėlė yra įsitikinusi, kad tik ji viena bus išganyta. Tačiau šis beprasmiškas žydų nusivokimo įsivaizdavimas virsta Kristuje vertybių patikrinimu, kuris, dėl nežemiško logikos pagrindo, veda prie dieviško pagrindų pertvarkymo, kuriais žmonija seka ir kuriuos gerbia.

Pirmas pamatinis Jėzaus perspėjimas yra lygus pirmam Buddhos išradimui. Žmonės yra nelaimingi. Visi. Net ir tie, kurie atrodo laimingi.

Siddharta, panaikinti skausmui, moko sunaikinti gyvenimą; Jėzus remiasi kitokia viltimi, juo labiau kilnesne, juo ji atrodo daugiau beprasmiška. Žmonės yra nelaimingi, kadangi nemo-

kėjo rasti tikrojo gyvenimo; tegu tampa priešginybe tam, kuo yra, tegu daro priešingai su tuo, ką daro, ir laimės šventė žemėje ateis.

Lig šiol sekė prigimtim, savo instinktams leido vadovauti; nusilenkdavo, ir tai tik žodžiais, prieš laikinus ir nepakankamus įstatymus; garbindavo melagingus dievus; tikėjosi rasti laimę gėrime, kūno smaguriuose, aukse, valdžioje, žiaurume, mene, išmintyje ir, užuot laimės, patirdavo savo nelaimių aistrumą. Tai reiškia, kad buvo pasirinktas klaidingas kelias; kad reikia tą kelią palikti; atsisakyti nuo to, kas atrodė gera ir siekti to, kas buvo atstumta; garbinti ir gerbti tai, kas buvo deginama, ir sudeginti, ką garbindavom; nugalėti savo gyvulišką prigimtį, vietoj ją teisinus; sukurti naują įstatymą ir, neprasilenkiant su juo, gyventi jo dvasia.

Jei ligi šiol nepasiekta, ko ieškota, nieko kito nelieka, kaip pakeisti dabartinį gyvenimą, t. y., pakeisti savo sielą.

Mūsų nuolatinės nelaimės yra įrodymas, kad senojo pasaulio patyrimai apvylė; kad prigimtis yra priešas; kad praeitis apgavo; kad gyventi gyvulių gyvenimą, pirmykštį gyvuliškų instinktų gyvenimą, šiek tiek pagražintą ir nudažytą žmoniškumu, reiškia tą pat, kaip merdėti susigraužime ir žūti nusiminime.

Tie, kurie su pasigailėjimu bei piktžodžiaudami parodydavo begalinį žmogaus skurdą, turėjo pagrindo. Pesimistai neklysta. Kaip atremti kaltintojus, prikaišiojančius mums niekšiškumą, kaip atremti panieką tų, kurie mums prikaišioja bejėgiškumą ir parodo mūsų storžieviškumą?

Jei kas nors negimė pasitenkindamas būti paprastu duonos valgytoju, kas turi ne vien skilvį ir dvi ranki, bet taip pat sielą ir širdį, kas paveldėjo jautresnę sielą, vadinasi, kas turi nuolat sužeistą sielą, tas negali išvengti virpėjimo prieš žmones. Šiurkštesniems žmonėms šitas drebulys pereina į pasibiaurėjimą ir neapykantą; kitiems švelnesniems žmonėms ir kilnesniems — į pasigailėjimą ir meilę.

Kai Jokūbas Leopardi, gal dėl tų netobulų krikščionių, kurie su juo buvo, nustojo kūdikiškos Kristaus meilės, kankindavosi iš nusiminimo ir prieidavo išvados, kad „šis gyvenimas yra ne kas kita, kaip kartybė ir nuobodulys“, kas gi turėtų drąsos jam pasakyti: Nutilk, nelaimingasis! Jei nejauti, kad kartybė kyla iš

nuodų, kuriuos burnoje perkramtai ir jei nuobodžiauji, tai tavo yra kaltė, kadangi pragariška galvosūkių ugnim sunaikinai jausmus, kurie būtų galėję įnešti į tavo gyvenimą džiaugsmą arba bent padaryti jį pakenčiamą.

Ne. Leopardi nesuklydo. Kai kas nors mato žmones tokius, koki jie yra, ir neturi vilties jų išgelbėti, tariant, perkeisti, ir negali taip gyventi, kaip jie gyvena, nes perdaug yra skirtingas nuo jų, ir negali sužadinti jiems savo meilės, kadangi jo akyse jie yra pasmerkti amžinai nelaimei ir nedorybei, ir nedorėliai bus jam nedorėliai visados, niekšai visumet niekšai, o patvirkėliai kas kart giliau pasiners dumbluose, ką geresnio jis gali pasiekti, kaip liepti širdžiai nutilti ir pasitikėti mirtimi?

Vienas tėra klausimas: Ar žmonės nesugeba pasikeisti, persiauklėti, pasitaisyti? Arba priešingai, ar žmogus gali pakilti aukščiau už save, įgyti šventumą, pasiekti dieviškumo? Visas mūsų likimas glūdi šitame klausime. Didesnė, žmonių dalis, net ir aukščiau pakilusi už minią, negalėjo aiškiai perprasti šios dilemmos. Dauguma manė ir mano, kad gali pasikeisti gyvenimo būdas, bet ne jo šaknis, ir kad žmogus viską gali pasiekti, tik ne sugebėjimą pakeisti savo dvasios prigimtį. Gali žmogus įgyti didesnę valdžią pasaulyje, didesnius turtus, didesnę išmintį (mokslą, žinojimą), bet jo moralinė kūryba liks nepakeista; (negalės pasikeisti) jo jausmai, pagrindiniai jo palinkimai bus visumet tie patys, koki buvo miškų lindynėse, tų gyventojų, kurie gyveno paupiais susikūrusiuose miestuose, puslaukinių pirmykščių ordų gyventojų, seniausių karalijų tautų.

Kiti pajaučia tokį pat klaikumą prieš žmogų, koks jis buvo ir koks dabar yra, bet, prieš prasmegdami nihilizmo nusiminime, žiūri į žmogų iš to atžvilgio, kuo jis būtų galėjęs tapti, tvirtai tiki žmogaus sielos atgimimą ir patiria laimės dieviškame, nors ir baisiame pasiryžime išsaugoti savo brolių laimės kelią.

Žmonės, žmonėmis būdami, neturi kitokio pasirinkimo. Arba beviltiškiausias nusiminimas arba drąsiausias tikėjimas. Arba Mirtis arba Išganymas.

Praeitis yra šiurpulinga, dabartis — šlykšti. Pašvęskim visą savo gyvenimą, paaukokim visą mūsų pajėgumą mylėti ir suprasti, kad rytojus būtų geresnis, kad ateitis būtų laiminga. Jei ligi šiol klaidžiojom,— o tą įtikinamai mums pasako tas faktas, jog mums

bloga, (kad niekas gerai nesijaučia) — dirbkime sukurdami naują žmogų ir naują gyvenimą. Tai vienintelė šviesa. Arba laimė niekad netaps žmonių turtu, arba, kuo Jėzus giliai tiki, jei laimė gali tapti mūsų visų bendru ir amžinu turtu, pasiekim ją tik ta vienintele kaina. Pakeisti tuos kelius, kuriais eita, perdirbti sielą,, sukurti naujas vertybes, atmesti senas, pasakyti „Ne“ Šventumui prieš vylingą „Taip“ Pasaulio. Jei Kristus suklydo, tai mums belieka absoliutus visa ko paneigimas ir sąmoningas pačių savęs išnaikinimas. Arba griežtas ir tobulas ateizmas—tik ne nūdienis beprasmiškas mūsų laikų šiaudadūšių skeptikų — arba tikėjimas, veiklus Kristuje, tikėjimas, kuris neša išganymą ir prisikėlimą iš Meilės.

Pasakyta yra.

Žmogaus istorija yra mokymo istorija, tai kovų istorija arp mažumos, tvirtos dvasia, ir daugumos, stipresnės skaičiumi. Tai istorija auklėjimo, kuris nuolat pertraukiamas ir nuolat pradedamas iš naujo; nedėkingo ir sunkaus auklėjimo, labai dažnai priimamo su dideliu nepasitenkinimu, dažnai atmetamo; laiks nuo laiko pasmerkiamo atsilikti ir kas kart žengiančio pirmyn.

Pirmieji Pranašai, seniausieji iš visų Įstatymų leidėjų, gimstančiųjų ir pradedančiųjų gyventi tautų Vadovai, Karaliai, miestų įkūrėjai ir teisybės pagrindų nustatytojai, išmintingi ir šventi Mokytojai jau anais laikais pradėjo jaukinti gyvulius. Gyvu ir rašytu žodžiu stengėsi prijaukinti žmones vilkus, pralavindavo puslaukinius, pažabodavo barbarus, mokydavo žilaplaukius vaikus, sudrausdavo žiauruolius, palenkdavo kraujagerių sprandus, kerštytojų, beširdžių. Žodžių švelnumu arba bausmių šiurpulingumu. Artėjai ir Drakonai, pažadais ir grasymais, dangaus ir požemio Dievų vardu karpydavo nuolat ataugančius plėšriųjų nagus, užmaudavo apinasrius ir pažabodavo dantuotas žiotis, globodavo beginklius, aukas, keleivius ir moteris.

Senoji Teisė, kurią mes randame, su nežymiais skirtumais, *Manava Dharmasastra* ir *Pentateuchė, Ta-hio* ir *Avestoje* Solono ir Numos padavimuose, Heziodo ir Septynių Išminčių sentencijose yra pirmoji pastanga, netobula, šiurkšti, be pusiausviros, nukreipta pakelti iš gyvuliškumo gelmių žmogiškumo pradmenį, pradžią, panašumą.

Šitoji Teisė buvo sutelkta keletoje pirmųjų draudimų: nevok, neužmušk, nesiek melagingai, nesvetimoteriauk, neskriausk silpnesnio, nekankink be reikalo svetimšalio ir vergo. Tai yra visuomeninės dorybės, būtinai reikalingos naudingam visų sugyvenimui. Įstatymo leidėjas pasitenkina nurodydamas visuotiniausias nedorybes. Jis pasitenkina mažiausiu draudimų skaičium: jo idealas retai teprašoka paprasčiausios teisybės laipsnį.

Bet ši teisė duoda progos suprasti, prieš save ir šalia savęs, blogio persvarą, instinktų įsigalėjimą. Kiekvienas įsakymas leidžia prileisti jo sulaužymą, kiekvienas dėsnis—priešingo dėsnio buvimą. Todėl senovės įstatymas, pirmųjų tautų Įstatymas yra nepakankamas veiksnys prieš amžinai triumfuojantį gyvulį. Tai yra kompromisų ir pusiautinų priemonių mišinys: tarp papročio ir teisybės, tarp prigimties ir proto, tarp besipriešinančio gyvulio ir dieviškojo pavyzdžio.

Senovės laikų žmonės, kraujingi žmonės, fiziški, kūniški, augaloti, stiprūs, petingi, gerai sudėti žmonės, ilgais plaukais, raudonais veidais, žalios mėsos valgytojai, mergaičių žagintojai, bandų vagiliai, priešų medžiotojai, verti pavadinimo, kaip Trojos Hektorius, „vyrų žudytojų," kariautojai iš prievartos ir iš laisvo noro, kurie, parmušę priešą, velka jį už kojų per kovos lauką, o paskum stiprinasi, plėšydami dantimis riebias jaučių ir avinų strėnas, ir ištuštindami didžiausius vyno indus; tie žmonės, nepakankamai prijaukinti, neperdaug Įstatymo prislėgti, kokius matome Mahabharatoje ir Iliadoje, Izdubaro Poemoje ir Jehovos Karų Knygoje, būtų buvęs be bausmių grasos ir Dievų, dar žiauresni ir palaidesni. Tais laikais, kai už akį reikalaudavo galvos; už pirštą — rankos, o už vieną gyvybę — šimto gyvybių, Keršto Teisė, l e x t a l l i o n i s, kuri tereikalavo akies už akį ir gyvybės už gyvybę, buvo ryškus kilnybės ir teisybės laimėjimas, nors mums, po Jėzaus, tai atrodo baisenybė.

Bet Įstatymas būdavo daug dažniau peržengiamas, negu vykdomas, galingieji nenoromis jį pakęsdavo; didžiūnai, kurie turėdavo jį apsaugoti, vengdavo jo; nedorėliai atvirai jį laužydavo; silpnesnieji apeidavo jį. Ir jei jis būtų buvęs visas vykdomas, ir visi jį būtų vykdę, visumet, tai net ir tada jis būtų negalėjęs apgalėti pikto, besinardančio gelmėse ir nuolat išsiveržiančio į aikštę, kartais tik sudraudžiamo, bet niekad visai nesunaikinto, daug sunkesnio padaryto, tačiau ne negalimo, pasmerkto pikto, bet neišnaikinto. Tai buvo prigimto žiaurumo pažabojimas, bet ne visiškas jo išnaikinimas. Ir žmonės, supančioti, nors neapkęsdami pančių, pasidavė paklusnumo simuliacijai; darydavo šiektiek gero tik žmonių akims, kad tuo būdu galėtų daryti blogą paslapčiomis, perdėdavo, pildydami išorinius įstatymo reikala-

vimus, kad galėtų juo labiau būti neištikimi įstatymų prasmei ir dvasiai.

Ligi to jau buvo priėję, kai Jėzus kalbėjo ant Kalno. Žinojo jis, jog senasis Įstatymas buvo išsisėmęs, virtęs pelenais, sustingęs negyvų formalumų klampynėje. Tūkstantametį žmonijos auklėjimo darbą reikėjo pradėti iš naujo. Reikėjo, nuvalius ir išbarsčius pelenus, kad jis vėl suliepsnotų pirmąja ugnimi, reikėjo grąžinti jį prie pirmojo tikslo, kuris yra ir bus visumet Metanoia, sielų atmaina. Vadinasi, įvykdyti senąjį Įstatymą nuvytusį ir išblėsusį Įstatymą, bet jam įvykdyti geresnio būdo nebuvo, kaip pastūmėti jį ligi kraštutinumo, įtempti ligi paradokso, ir pagaliau, sudaryti naują Įstatymą, kuris galėtų atstoti aną senąjį, ir, pasiektų tikro esminio žmonių prigimties perversmo.

Vienas Evangelijos posakis atrodo lyg prieštarautų, kad Jėzus būtų turėjęs tai per aukščiausią savo uždavinį. „Nesamprotaukite, kad aš atėjau Įstatymo panaikinti arba pranašų; atėjau ne panaikinti, bet papildyti“. Tačiau to paties Mato Evangelijoje, čia pat, po taip aiškaus tvirtinimo, eina mintis, kuri šį tvirtinimą apriboja, ir, dalinai, jį nugincija. Gal būt šita mintis nebuvo tinkamai suprasta iš esmės, nes visi laikosi tos pagrindinės minties, kad Jėzaus įstatymas yra tik t o l i m e s n ė e i g a Mozės Įstatymo. „Kol dangus ir žemė išnyks, nė viena raidė, nė vienas ženklas nepasikeis įstatyme, prieš tai, kaip viskas nebus išsipildę“. Tariant, niekad neatsitiks (kaip negali atsitikti, kad dangus ir žemė išnyktų), kad išnyktų net mažiausia įstatymo dalelė, „tol, kol visi dalykai nebus jame išsipildę“. Šie pastarieji žodžiai tiksliai išversti, nes juose glūdi paslapties išaiškinimas. Jėzus nori tik pasakyti: Prieš tai kaip viskas jo neišsipildys—vadinasi, ta teisybės ir teisingumo dalelė, kuri yra senajam Įstatyme nebus įvykdyta, nepataps, tikrumoje, nuolatine gyvenimo taisykle, visuotiniu pirmaeiliu papročiu, — tol senieji įsakymai liks pilnoje galioje. Jie sudaro tą minimumą ir tuo pačiu pirmą būtiną laipsnį pakilti į naująjį Įstatymą. Tačiau, kai ***viskas*** bus pasiekta, kai senovės Įstatymas pasidarys jūsų kraujo krauju, ir kai bus paskelbtas naujas Įstatymas, tada nebebus jums reikalingi seni ir nepastovūs įstatymai, ir aukštesnis, svarbesnis Įstatymas, kuris aną (senąjį) pralenks, ir iš dalies jį paneigs, užims jo vietą.

Ginčydamasis su Farizejais, Jėzus dar aiškiau yra pasakęs: „Įstatymas ir Pranašai truko ligi Jono; nuo to laiko skelbiama Dievo Karalystės nauja žinia, ir k i e k v i e n a s v e r ž i a s i į j ą p e r jėgą. Sykiu su Jėzumi, tuo būdu, atsiveria naujas Įstatymas, senasis panaikinamas ir paskelbiamas nepakankamu.

Pradeda jis kiekvieną palyginimą tais žodžiais: „Pasakyta yra“... Ir tuojau, po seno įsakymo, kurj paradokse apvalo, arba visai sugriauna (atremia), skelbia naują! „O aš jums sakau“...

Sykiu su tais „O“ prasideda naujas žmonijos auklėjimo laikotarpis. Ne Jėzaus kaltė, jei mes ligi šiol tebeklaidžiojam apgrabomis rytmečio prieblandoje.

O aš jums sakau.

„Pasakyta seniesiems: neužmušk... o aš jums sakau: kiekvienas, kurs užsirūstins prieš savo brolį, kaltas bus teismo; o jei kas pasakytų savo broliui: Raka — bus pašauktas atsakyti prieš Sinedrioną (tarybą); ir jei kas pasakytų broliui: kvaily,— kaltas bus pragaro ugnies“. Jėzus eina ligi kraštutinumo. Neprileidžia nė galimumo užmušti; nenori nė manyti, kad atsirastų žmogus, galįs užmušti brolį. Net sužeisti jį. Neįsivaizduoja net sumanymo ar noro užmušti. Vienas užsidegimo momentas, vienas paniekos žodis, vienas įsižeidimo prasiveržimas prilygsta užmušimą. Neaiškios ir žemos dvasios tipai pasakys: perdėjimas. Nes nėra ten didingumo, kur nėra perdėjimo, tariant, entuziazmo. Jėzus turi savo logiką ir neklysta. Žmogžudystė tėra paskutinis tam tikro jausmo pasireiškimas. Nuo pykčio pereinama prie įžeidžiančių žodžių, nuo blogų, piktų žodžių prie blogų veiksmų, prie muštynių, prie užmušimo. Tad neužtenka uždrausti galutinąjį veiksmą, išorinį, medžiaginį veiksmą. Pastarasis esti tik išsiveržimo momentu vidujinių pajėgų, kurios padarė jį neišvengiamą. Tad piktą reikia užgniaužti pačioje pradžioje; sudeginti neapykantos šaknis, kurios išaugina užnuodytus vaisius pačioje jų sėkloje.

Achilas, Pelėjaus sūnus, tas pat Achilas, kuris užsidegė pykčiu, nes jo gulovę paveržė, ir kuris prie žuvusio priešo lavono maldauja Dievus, kad galėtų tapti žmogėdra, kad galėtų įleisti dantis į tą kūną, Achilas, kreipdamasis į savo sidabruota koja motiną, sakė:

O! nuo Dievų ir žmonių ateik mirtinga kova, sykiu su tulžimi, kuri taip paveikia, kad net šalčiausiai galvojančio žmogaus, užsidega rūstybė! Daug saldesnė už tirpstantį burnoje medų, rūstybė, kuri žmogaus krūtinėje smilksta ir prasiveržia aikštėn dūmų pavidalu.

Achilas, po draugų žudynių, mirus brangiausiam draugui, pastebi, pagaliau, ką reiškia rūstybė, kai ji atsipalaiduoja sudegi-

nusi visas kliūtis, kad net išlieti kraujo upeliai negali jos užgesinti. Žino tai anas užsirūstinęs didvyris, bet nepasitaiso, neatsiverčia. Ir savo kerštingumą prieš žmonių Karalių tik- dėl to atmetė, kad pagiežos ugnį galėtų išlieti ant užmuštojo Hektaro lavono.

Rūstybė yra kaip ugnis: galima ją užgniaužti, kol yra tik kibirkštis. Vėliau esti pervėlu. Visai teisingai Jėzus pasmerkė pirmą įžeidžiantį žodį lygiai su žmogžudyste. Kai visi išmoks užgniaužti įžeidimus jų pradmeny ir susivaldyti nuo keiksmų,, nebebus tarp žmonių nesantaikos žodžiais ar veiksmais, o žmogžudystė bus vienintelis šiurpus atsiminimas mūsų žiaurumo senovės laikais.

„Girdėjot jūs, kad buvo sakoma: Nesvetimoteriauk. Bet aš j u m s s a k a u: kad kiekvienas, kuris žiūri į moterį geisdamas jos, jau svetimoteriauja su ja savo širdyje“.

Jėzus ir čia nesustojo ant medžiaginio įvykio, kuriam teikia reikšmės grubūs žmonės. Nuolat jis pakyla nuo kūno prie sielos, nuo patraukimo prie valios, nuo matomo dalyko prie dalykų nematomų. Medį sprendžiame iš jo vaisių, bet sėkla sprendžiama pagal medžio.

Blogybė, kurią mato visi, esti pervėlai tepastebima. Savo subrendimo momente darosi nebeišvengiama. Nusidėjimas yra šašas, kuris ūmai persprogsta, tačiau jis nebūtų atsiradęs visai, jei kraujas būtų buvęs apvalytas nuo nedoro ūpo.

Kai vyras paviliojo kitam vyrui moterį ir abu pageidauja vienas antro, išdavimas yra pilnas, svetimoterystė papildyta, ar eis ar neis kartu į patalą. Vyras, vesdamas moterį, prisiekia ne vien kūnu, bet ir siela būti ištikimas. Jei moters siela jam prarasta, prarastas yra brangiausias dalykas, ir praradimas mažesnės vertės dalyko gali būti nepakeliamai skaudus, tačiau tai dar nėra esminis praradimas. Užpulta moteris ir iššaginta, jai nesutinkant, pašaliečio žmogaus, kurio nemyli, nėra svetimoterė. Sprendžiamuoju veiksniu yra pasiryžimas, jausmas. Kas nori būti švarus, turi susivaldyti nuo paprasto pageidimo. Kadangi geismu degąs žvilgsnis, pirmą kartą nesuvaldytas, grįžta antrą kartą; nuo žvilgsnių greitai pereinama prie žodžių, prie pasibučiavimų, o meilė, kaip žinoma ir Pragare, nė vienam iš įsimylėjusiųjų nedovanoja.

Mąstyti, svajoti, pageidauti neištikimybės jau yra neištikimybė; tas tik, kas pirmą giją nukerpa, galės išvengti didelio apgaulingo tinklo, kuris gimsta iš pirmo žvilgsnio, ir kurio net mirtis vėliau negali perplėšti. Ir Jėzus pataria tuč tuojau išlupti akį ir mesti ją nuo savęs, jei piktybė iš akies yra kilusi, ir nukirsti ranką, jei ranka yra papiktinimo priežastis. Patarimas, kuris sukelia pykčio bailiams ir net drąsuoliams, patarimas baisus, kaip absoliuto logika. Nors kartais ir silpnabūdžiai žmonės, kai gangrena pradeda plėstis, liepia nupiauti sau rankas ir kojas, arba kai skaudulys pradeda keltis viduriuose, yra pasiryžę perrėžti sau pilvą, kad tik išsigelbėtų. Bet tai liečia kūno išgelbėjimą; norint išsaugoti sveiką sielą be kurios kūnas yra tik beprasmiška mėsos mašina, kiekvienas pasiaukojimas atrodo kaip baidyklė.

„Girdėjot taip pat pasakymą seniesiems: neduosi netiesios priesaikos... O aš jums sakau, kad bendrai neprisiektumėt, nei dangum, nes tai yra Dievo sostinė, nei žeme, nes tai yra jo kojų atrama; nei Jeruzale, nes tai yra didelio Karaliaus miestas. Nedarysi priesaikos savo galva, nes negali nė vieno plauko pakeisti į baltą ar juodą; tačiau jūsų kalba tesie: taip, taip; ne, ne; kas tą pereina, yra kilę iš pikto.

Kas teisingai prisiekia, tas bijo; kas kreivai prisiekia, tas išduoda. Pirmasis mano, kad valdžia, į kurią kreipiasi, gali jį nubausti; antrasis yra apgavikas, kuris kitų tikėjimą išnaudoja, kad tuo būdu lengviau juos apgautų. Abiem atvejais prisiekavimas yra nedoras darbas. Kai toks bejėgis padaras, kaip žmogus, šaukiasi kaž kurios aukštesnės galios, kad ji būtų liudininkė ir sprendėja niekinguose ginčo dalykuose; prisiekti savo galva, ar savo vaikų galvomis, negalint net mažiausios dalelės savo pavidalo pakeisti, net mažiausios kūno dalelės, yra niekam vertas iššaukimas ir piktžodžiavimas. Kas sako visumet teisybę, ne bausmių bijodamas, bet iš prigimto sielos liepimo, tam nereikia griebtis priesaikos. Beveik visumet prisiekiama bloga valia ir nepatarnaujama net tam, kad būtų duotas tobulas įsitikinimas tiems, kurie bent išoriniai pasitenkina. Daug daugiau pasaulio istorijoj buvo sulaužytų priesaikų, negu išlaikytų, ir tas, kurs iškilmingai prisiekia, galvoja apie tai, kaip ją sulaužys.

„Pasakyta buvo seniesiems: gerbk tėvą ir motiną... O a š j u m s s a k a u: kas myli tėvą ar motiną daugiau negu mane, nėra manęs vertas“. To dar maža: „Jei kas eina pas mane, ir neapkenčia savo tėvo ir motinos, ir žmonos, ir vaikų, ir brolių, ir seserų, pagaliau net savo gyvenimo, negali būti mano mokinys“. Ir čia taip pat senovės įsakymas, kuris naujus žmones riša su senaisiais pagarbos ryšiais, labai griežtai pakeičiamas.

Jėzus nepasmerkia sūnaus meilės, bet nurodo jai pritinkamą vietą, kuri nėra pirmaeilė, kaip kad senovės žmonės samprotaudavo. Aukščiausia meilės išraiška, skaisčiausia meilė yra tėvo meilė. Tėvas myli sūnuje ateitį, naujenybę; sūnus myli tėvo praeitį, senatvę. Bet Jėzus ateina pakeisti senovės, sugriauti senus palikimus; paklusnumas tėvams, užsidarymas papročiuose ir šeimos gyvenime yra užtvara pasaulio atsinaujinimo kelyje. Visai žmonijai rodyti meilę yra kaž kas kilnesnio, negu meilė tiems, kurie mums davė gyvybę; visų žmonių išganymą reikia statyti nepalyginti aukščiau, negu pasišventimą šeimynai, susidedančiai iš keleto asmenų. Norint daugiau pasiekti, reikia mažiau apleisti. Parankiau būtų mylėti tik savuosius tokia meile, labai dažnai priverstina bei nuduota, ir pasikliauti ja, kaip pateisinimu, nieko kito nemylėti. Tačiau kiekvienas, kas savo gyvenimą pašventė kaž kam aukštesniam, kas stovi aukščiau už jį, kokiam nors dideliam sumanymui, kuris paima visą žmogų ir visas jo valandų minutes užpildo ligi paskutiniosios, kas nori visatai gyventi, visatos dvasia persiėmęs, tas turi paneigti, o jei to dar neužtenka, atmesti visiems bendrus jausmus. Kas nori būti tėvas gilia ir dieviška prasme, net ir be gamtinės tėvystės, tas negali būti tik sūnus. Leiskite mirusiems laidoti mirusius“.

Senajame Įstatyme, ypač įstatymo daktarų padavimuose, buvo šimtai įsakymų kūno švarumui palaikyti. Smulkmeniškų įsakymų, įkyrių, sudėtingų be jokios esminės žemiškos arba dangiškos prasmės. Tačiau Farizejai šitų padavimų laikymą laikė beveik svarbiausia religijos prasme. Nes mažesnis vargas yra išplauti taurę, negu apiplauti savo sielą. Negyviems daiktams užtenka lašelio vandens ir sklypelio drobės iššluostymui; o sielai reikia meilės ašarų ir valios liepsnos.

„Ne tai, kas į žmogaus burną įeina žemina žmogų, bet tai, kas iš burnos išeina žmogų pažemina“ ... Nesuprantat jūs, kad

visa tai, kas iš lauko į žmogų įeina negali jo pažeminti, kadangi tai neįeina į širdį, bet į vidurius, ir viskas išeina į atmatas?.. Bet tai, kas iš žmogaus burnos išeina, tas žemina žmogų; nes iš vidaus, t. y., iš žmonių širdžių, išeina blogos mintys, svetimoterystės, vagystės, užmušimai, paleistuvavimai, gašlumai, nedorybės, apgaulės, neapykantos, pavydai, šmeižtai, išdidumas, kvailystės“.

Šulinio ar šaltinio vandens maudyklė, apeiginė, kūninė maudyklė neatleidžia nuo nepalyginti būtinesnės vidujinės maudyklės, ir geriau valgyti prakaituotomis, nešvariomis rankomis, negu atstumti alkstanti brolį nuplautomis trijuose vandenyse rankomis.

Mėšlai išeina iš kūno, išnyksta duobėje ir nutręšia sodus ir laukus. Bet daug yra gerai pasipuošusių ponų, kurie pilni yra ligi gerklės kitokios rūšies trąšų, kad sykiu su žodžiais išsiveržia iš lūpų dvokimas, nors dažnai plaunamos ir perplaunamos jų burnos. Šitos rūšies mėšlai nenuteka grioviais į požemius, bet užteršia kitų gyvenimą, užkrečia orą, suteršia net nekaltuosius. Nuo šitų žmonių atmatų turime būti toli, nors jie ir dvylika kartų plautųsi per dieną; nieko nepadės odos valymas, kai iš širdies veržiasi niekšingos mintys. Išeinamųjų vietų valytojas, jei tik nieko blogo nemano, yra nepalyginti švaresnis už turtuolį, kuris maudosi kvepiančiame vandenyje marmurinėje tynėje, svajodamas apie naujus paleistuvavimus arba puotavimus.

Nesipriešinti.

Tačiau Jėzus dar nepriėjo ligi stebėtiniausio savo perversmo.

„Girdėjote jūs pasakymą: Akis už akį ir dantis už dantį. Bet aš j u m s s a k a u: Nesipriešinkit piktybei; priešingai, jei kas užgaus tave per dešinį skruostą, atgręšk jam antrą; ir jei kas norės pašaukti tave į teismą, norėdamas atimti iš tavęs marškinius, atiduok jam ir apsiaustą. Ir jei kas norėtų priversti tave eiti su juo tūkstantį žingsnių, eik su juo dar du tūkstančiu“.

Senasis Keršto įstatymas negalėjo būti iškalbingesniais žodžiais paneigtas, kaip šiais, absoliutiniais. Didesnė dalis tų, kurie save vadina krikščionimis, ne tik niekad šito naujo įsakymo nepildė, bet nė neparodydavo, kad bendrai jam pritaria. Nesipriešinimo piktybei dėsnis nesuskaitomam tikinčiųjų skaičiui buvo nepakeliamas ir neleistinas Krikščionybės papiktinimas. Į prievartą, prieš žmogų pavartotą, gali žmogus trejopu būdu reaguoti: kerštu, pasišalinimu, antrojo skruosto atstatymu. Kerštas yra barbarų dėsnis, šiandie paslėptas įstatymų rinkiniuose, tačiau po senovės tebepraktikuojamas. Piktu atsakoma į Piktą — ar tai daroma asmeniškai — ar tarpininkaujant pastatytiems asmenims, civilizuotos kloakos įgaliotiniams, vadinamiesiems Teisėjais ir Budeliais. Prie padaryto pirmojo skriaudėjo Piktybės pridedama Piktybė, padaroma sprendimais ir bausmėmis. Dažniausiai bausmė atsigręžia prieš keršytoją, ir baisi keršto grandinė, ir kerštų į kerštus, eina be galo. Piktybė kartojasi, grįžta. Net ir geru tikslu pavartota grėsmė vėl krinta ant to, kas ją pavartojo. Ąr tai liečia tautas, ar šeimynas, ar atskirus asmenis, pirma piktadarybė sukelia kerštus ir bausmes, kurios su kerštingu šališkumu esti dalinamos tarp skriaudžiamųjų ir skriaudėjų. Keršto Teisė gali patenkinti gyvulišką jausmą tik to asmens, kuriam buvo suduotas pirmas smūgis, tačiau, užuot Piktybę išnaikinus, ji stiprinama ir dauginama.

Pabėgimas ne geresnis yra būdas už pirmąjį. Kas slepiasi, tuo pačiu puoliko drąsą padvigubina. Keršto baimė kartais gali

sulaikyti piktadario ranką. Tačiau tas, kuris pabėga, duoda kitam progos jį vytis; kas užmuštas apsimeta, tas paskatina priešą užduoti paskutinį smūgį: užpultojo silpnumas daros užpuoliko žiaurumo dalyvis. Ir čia Piktybė Piktybę gimdo.

Vienintelis tėra kelias, nežiūrint paviršutiniško jo netikslingumo, kurį nurodė Jėzus. Jei kas tau šėrė per veidą, o tu atsakai dviem smūgiais per veidą, anas griebsis kumščio, tu padvigubinsi smūgius, tada abu griebsitės už ginklų ir vienas iš jūsų, galimas daiktas, dėl kokio menkniekio neteks gyvybės. Jei pradėsi bėgti, priešas ims vytis, arba, kur nors tave sutikęs, įsidrąsinęs pirmu įspūdžiu, puls tave ir sutryps kojomis. Priešingai, kas atgręžia antrą veidą, tas išvengia antro smūgio. Tai reiškia pertraukti virtinę neišvengiamų smūgių su pirmąja grandim. Tavo priešas, pasiruošęs sutikti iš tavo pusės pasipriešinimą arba pabėgimą, pajunta savo žemumą prieš tave ir pats savo akyse. Buvo pasiryžęs sutikti visa ką, tik ne tą. Susigėsta tiek, kad tai virsta lyg sau pačiam suduotu smūgiu. Turi pakankamai laiko giliau pažvelgti pats į save. Tavo ramumas atšaldo jo piktį, duoda laiko pagalvoti. Negali primesti tau bailumo, nes pasiruošęs esi priimti ir antrą smūgį, ir pats nurodai jam vietą, kurią gali užgauti. Kiekvienas žmogus turi slaptos pagarbos kito žmogaus drąsumui, juo labiau, jei tas drąsumas yra moralinis, t. y., drąsa, kurią rečiausia galima pastebėti, ir kuri daugiausia branginama, Įžeistasis, kuris įstengia užgniaužti ir nugalėti užgaulę, tuo pačiu parodo savo didelį dvasios pajėgumą, daugiau susivaldymo, daugiau tikro karžygiškumo už tą, kuris užsidegęs aklu pykčiu puola skriaudėją, kad dvigubai jam grąžintų smūgius už patirtą skriaudą. Susivaldymas, jei nesti beprasmiškas, švelnumas, jei nedviprasmiškas, sukelia nusistebėjimo, kaip visi stebėtini dalykai, net paprasčiausioms sieloms. Duoda supratimo gyvuliui, kad žmogus yra daugiau negu žmogus. Tas pat gyvulys, nesutikęs pasipriešinimo pavidale kerštingos rankos arba niekšingo pabėgimo, susilaiko, pajunta baimės ir pagarbos prieš šią naują pajėgą, kurios dar nežinojo, ir pats suminšta.

Juo labiau, kad vienas iš didžiausių užpuoliko akstinų, yra pergyventas mintyse užpultojo pyktis, pasipriešinimas iš jo pusės, kova, kuri užvirs nuo pirmojo smūgio. Žmogus yra mėgstąs grumtis gyvulys. Bet čia visas smagumas dingsta, pasitenkinimas

prapuola; priešininko nebėra, bet išauga akyse kaž kas aukštesnio, kas, tarytum, sako: Ar tau dar maža? Štai ir kitas veidas, išliek savo pyktį ligi galo. Geriau tegu kenčia mano veidas, negu turėtų kęsti mano siela. Gali man padaryti tiek skriaudų, kiek panorėsi, bet nepajėgsi priversti mane boti tokį žiaurų, kaip tu; beprotį, koks tu esi, nedorą, kaip tu; nepajėgsi priversti manęs daryti skriaudas tuo pagrindu, kad kaž kas man skriaudą daro.

Kad būtų žodiškai išpildytas Jėzaus įsakymas, reikia suvaldyti savo kraują, dirgsnius ir visus žemesnius geidulius, ką gali padaryti tik maža žmonių dalelė. Tai yra labai karti ir daug reikalaujanti taisyklė. Bet niekumet Jėzus nesakė, kad sekti juo yra lengva. Niekumet netvirtino, kad galima juo sekti be skaudžių išsižadėjimų, be nuolatinių, aštrių vidujinių kovų, be paneigimo senojo Adomo ir naujojo žmogaus užgimimo.

Bet nesipriešinimo vaisiai, nors ir nevisumet pastebimi, nors ir nuvysta pirmam blogam nusiteikimui grįžtant, nepalyginti aukščiau stovi už pasipriešinimo ar pabėgimo vaisius. Tokio nepaprasto dvasinio susivaldymo pavyzdys, tokio nepasiekiamo ir negalimo plačiosioms žmonių minioms suprasti; beveik antgamtinis elgimosi reiškinys, taip prieštaraująs visokiems papročiams, padavimams ir minių troškimams; tas pavyzdys, tas pajėgos didingumo vaizdas, tas nepatikėtinas stebuklas, staigus, kaip visi stebuklai, sunkus suprasti, kaip visi stebėtini dalykai, sveiko ir stipraus žmogaus pavyzdys, kuris atrodo panašus į kitus žmones, o tačiau elgiasi taip, kaip koks Dievas, kaip esybė aukštesnė už kitas esybes, taip žymiai viršija pajėgas, jog tolygius su savim žmones sujaudina, kuris elgiasi, nežiūrint to, kad pats yra žmogus, taip stebėtinai skirtingai nuo kitų žmonių; tas pavyzdys, kai keletą kartų pasikartoja, ir negalima jam primesti bejėgės kvailystės, ir kai jis yra lydimas ne eilinės fizinės drąsos įrodymais, kada fizinė drąsa yra būtina kam nors padėti, o ne kenkti, tas pavyzdys turi savyje kilnumo, kurį, nors ir esame persisunkę kerštо ir atsiskaitymo idėjų, galime įsivaizduoti. Galime įsivaizduoti, nors ne be vargo. Neturime galimumo patikrinti, nes toje srityje nedaugiausia teturime pavyzdžių, kad galėtume turėti teisės pasiremti patyrimu, nors ir atsitiktiniu, kuris galėtų paremti mūsų sumetimus.

Bet, jei Jėzaus įsakymas ir nebuvo vykdomas, arba tik retais atsitikimais vykdomas, negalima sakyti, kad jis būtų neįvykdomas, ir juo labiau, kad būtų atmestas. Tai neatatinka žmogaus prigimtį, tačiau visi didžiausi moraliniai laimėjimai neatatinka mūsų prigimtį. Tai yra mūsų sielos dalies skaudi operacija — kai kuriems gal net tvirčiausio sielos lasto — tad nieko nėra nuostabaus, kada piūvio baimė sukelia šiurpulingą virpėjimą.

Tačiau patinka kam ar nepatinka, Kristaus įsakymas yra vienintelis būdas išspręsti prievartos klausimą. Tik jis vienas nekrauna pikto ant pikto, nedaugina piktybės be galo ir užkerta kelią žaizdai plėtotis, perpjauna votį, kai ji dar tebėra šašo kevale. Atsakinėti smūgiais į smūgius, piktadarystėmis į piktadarystes, tai yra sekti piktadario pėdomis, prisipažinti į jį panašiu. Atsakyti pabėgimu reiškia nusilenkti prieš jį ir paskatinti vytis. Atsakinėti rimtais žodžiais į užsidegusį pykčiu karštuolį, veltas tai būtų darbas. Bet atsakyti paprastu sutikimo judesiu, atgręžti tam krūtinę, kuris tave užgavo per pečius, atiduoti tūkstantį tam, kas nori išplėšti iš tavęs šimtą, pakęsti tris dienas tą, kuris tave vargina valandą, yra garbingiausias elgesys, nors ir atrodytų išoriniai niekingas, tiek nepaprastas veiksnys, kad žiaurumo perrūgusį užpuoliką nugali neatremiamu dieviškumo didingumu. Tas tik, kas yra save nugalėjęs; gali ir priešus nugalėti; vilkus gali švelnius padaryti tik šventi; tas tik gali pakeisti savo brolių sielą, kas savąją jau yra pakeitęs, ir padaryti tai, kad pasaulis visiems nebūtų toks skaudus.

Antinatūra.

Nesipriešinimas piktybei yra dėsnis, kuriam labai giliai priešinasi mūsų prigimtis. Bet Jėzus ir yra, kad mūsų prigimtis pajustų pasibiaurėjimą tuo, kas šiandie mums patinka, ir pasitenkintų tuo, kas vakar jai atrodė pasibaisėtina. Kiekvienas jo žodis turi galvoj šitą visišką žmogaus dvasios atnaujinimą. Jis drąsiai prieš pastatomas bendriems mūsų palinkimams ir giliausiems mūsų geismams. Giria tai, ko kiekvienas vengia; pasmerkia visa tai, ko visi ieško. Ne vien paneigia tai, ką žmonės skelbia — kas dažniausiai skiriasi nuo to, ką žmonės mano tikrumoje ir daro — bet prieš tai stoja, ką žmonės kasdien mano ir daro.

Jėzus netiki prigimta sielos tobulybe, sugadinta pirmosios nuodėmės. Tiki jos busimąja tobulybe, kuri yra pasiekiama tik per griežtą jos dabartinio stovio perversmą. Jo uždavinys yra žmogaus pertvarkymas; gal net daugiau negu pertvarkymas: žmogaus perdirbimas. Sykiu su juo prasideda nauja padermė; jis yra pavyzdys, architipas, perauklėtos ir perstatytos žmonijos Adomas. Sokratas norėjo pertvarkyti protą; Mozė — įstatymą; kiti tesirūpino pakeisti kai kurias apeigas, taisykles, sistemas, mokslus. Bet Jėzus norėjo ne kokią žmogaus dalį pakeisti, bet visą žmogų nuo galvos ligi kojų. Vadinasi, vidujinį žmogų, kurs yra veiksmas ir šaltinis visokių žygių ir pasaulio sumanymų. Nieko nėra, kas jam nepriklausytų. Netenka tikėtis, kad jis kam nusileistų arba pataikautų. Nedarys nuolaidų piktybei ir nepastoviai prigimčiai; neieškos geriausių pagrindų jai pateisinti, kaip kad daro filosofai. Negalima tuo pačiu laiku tarnauti Jėzui ir prigimčiai. Kas su Jėzumi eina, tas eina prieš seną gyvulišką prigimtį ir dirba angeliškajai prigimčiai, kurią turi laimėti. Visa kita tėra tauzyjimas ir plėnys.

Nieko nėra žmonių tarpe paprastesnio, kaip turtų gaudymas. Krauti visokiais būdais pinigus, net nedoriausiais, štai kaip įsivaizduoja žmonės maloniausią ir garbingiausią savo

darbą. Bet, kas nori sekti manim, sako Jėzus, tegu atiduoda visa, ką turi, ir su džiaugsmu tepakeičia dabartinius matomus turtus į būsimuosius ir nematomus.

Kiekvienas žmogus galvoja ir rūpinasi rytojum; nuolat bijo, kad neišslystų iš po kojų pagrindas, kad užtektų duonos ligi naujos piūties; nuolat dreba, kad neužteks jam medžiagos sau ir vaikams apsivilkti. Tačiau Jėzus moko: Nesirūpinkit rytojumi. Kiekvienai dienai užteks jos vargo.

Kiekvienas žmogus norėtų tapti pirmas net lygiųjų tarpe. Trokšta būti tuo ar kitu atžvilgiu aukštesnis už tuos, kurie jį supa. Trokšta duoti įsakymus, viešpatauti, atrodyti didesnis, turtingesnis, reikšmingesnis, išmintingesnis. Visos žmonijos istorija perpildyta yra baimės dėl pirmenybės išlaikymo. Bet Jėzus moko: Jei kas nori būti pirmasis, tas tesie paskučiausiu iš visų ir visų tarnas. Didžiausias yra mažiausias; galingiausias turi tarnauti silpniausiajam. Kas aukština save, bus pažemintas, kas žemina save, bus paaukštintas.

Kita, visuotinė žmonių silpnybė yra tuščiagarbiškumas. Jis užnuodija net tuos gerus darbus, kuriuos darome, kadangi beveik visumet daromas gėrio trupinėlis tuo tikslu, kad kitų būtų matomas. Piktybę daro paslapčiomis, o gėrį aikštėje. Jėzus kaip tik priešingai moko. Tegu tavo kairioji ranka nežino, ką daro dešinioji. Kai nori melstis, užsidaryk kambarėlyje, ir nestovėk atsirėmęs nugara į sieną tarp žmonių. Jei pasninkauji, nesirodyk gatvėje susiraukęs, kaip pamišėlis, kad pasirodytum žmonėms pasninkaująs, bet patepk plaukus ir pasirodyk linksmu veidu, kaip ir kitomis dienomis. Nedaryk niekad pikto nei viešai, nei pasislėpęs, bet kai gerą darai, daryk slaptai, kad kartais nemanytų kas, jog tai darai norėdamas, kad kas pagirtų.

Gyvybės išlaikymo instinktas yra vienas iš stipriausių, kurie mus valdo: nėra tokios niekšybės, žiaurumo, negarbės, kurios nepadarytume tada, kai kyla klausimas išgelbėti tą krūvelę rusenančių pelenų. Bet, kas nori savo gyvenimą išgelbėti, įspėja Jėzus, tas jį praras, o kas jį praranda, tas jį išgelbės. Nes ne tai yra tikrasis gyvenimas, ką bendrai gyvenimu vadiname, todėl tas, kuris išsižada sielos, pražudo sykiu ir kūną, kuriame slepiasi siela.

Kiekvienas iš mūsų mielai teisia savo brolius; skelbdami sprendimus, patys save klaidiname, manydamiesi esą aukštesni už smerkiamuosius, būk tai geresni ir teisingesni už juos: nekalti. Kaltinti reiškia sakyti: Mes nesam toki. Tikrumoje, kuproti pirmi bado pirštais tuos, kurie nors šiek-tiek yra sulinkę. Tačiau Jėzus sušunka: Neteiskit, kad patys nebūtumėt nuteisti; nepasmerkit, kad patys nebūtumėt pasmerkti, atleiskit, ir jums bus atleista.

Kiekvienas žmogus didžiuojasi, kad yra žmogus, tai yra rimtas, subrendęs ir išmintingas, reikšmingas ir gerbiamas asmuo, kuris viską žino ir apie viską gali kalbėti ir spręsti. Apie perdaug atvirą kalbą sakoma, kad ji yra vaikiška; kuklus protavimas su panieka laikomas kūdikišku. Bet, kada mokiniai paklausė jį, kas yra dangaus karalystėje didžiausias, Jėzus atsakė: „Iš tiesų sakau jums, ***jei nepasikeisit*** ir netapsit kaip kūdikiai, neįeisit į Dangaus Karalystę“.

Rimtas žmogus, dievotas, švarus, farizejus ko toliausiai šalinasi nuo nusidėjėlių draugystės, puolusių, užsikrėtusių ir prie savo stalo priima, kaip jam atrodo, pačius teisinguosius. Tačiau Jėzus be atvangos pareiškia, kad atėjo ieškoti nusidėjėlių, o ne teisingųjų, piktų, o ne geruųjų, ir nesigėdina pietauti muitininkų namuose, ir leidžia savo kojas patepti aliejais paleistuvei. Kas tikrai yra švarus, tas negali susiteršti bendraudamas su patvirkėliais ir neturi, vengdamas susiteršimo, abejingai žiūrėti, kaip jie miršta puvenose ir paniekinime.

Žmonių gobšumas yra toks didelis, jog kiekvienas stengiasi ko daugiausiai imti iš kitų, ir ko mažiausiai grąžinti. Visi susirūpinę turėti: dosnumo pagyrimai yra tik parankesnis elgetavimo pridengimas. Bet Jėzus tvirtina: Geriau yra duoti, negu gauti.

Kiekvienas iš mūsų didesnės žmonių dalies, su kuriais gyvena, neapkenčia. Neapkenčiame jų, kadangi daugiau turi už mus, kadangi neduoda mums visa, ko trokštame, kadangi mumis nesirūpina, kadangi kitokį yra, negu mes, pagaliau, kadangi jie bendrai gyvena. Prieinam ligi to, kad nekenčiam savo draugų, nei ir tų, kurie yra mums gerą padarę. O Jėzus įsako mylėti žmones, visus žmones mylėti, mylėti net tuos, kurie mūs neapkenčia.

Kas šito įsakymo nepildo, negali vadintis krikščionim. Jei net mirti būtų pasiryžęs, tačiau, jei nemylėtų savo užmušėjo, neturi teisės vadintis krikščionim.

Kadangi savęs meilė, pirmas ir paskutinis mūsų neapykantos šaltinis prieš kitus, sutelkia savyje visus kitus geidulius ir aistras. Kas nugali savęs meilę ir kitų neapykantą, tas jau visas yra pasikeitęs. Visa kita yra tik natūralus papildymas ir padarinys. Savęs neapykanta ir meilė neprieteliams yra Krikščionystės pagrindas ir tikslas. Didžiausią senovės žiauraus ir aklo žmogaus nugalėjimą ir sudaro tik tatai, o ne kas kita. Negalės žmonės atgimti ramybės laimei, kol nepradės mylėti net tų, kurie juos Įžeidžia. Mylėti priešus yra vienintelis kelias į tą, kad neliktų žemėje nė vieno priešo.

Meilės apaušris.

Kristaus neigėjai, turintieji labai daug priežasčių jo nepripažinti, turėtų paneigti net save, ir negali numatyti, kiek iš to turėtų naudos, perdaug baidosi pakelti nuostolius, nes yra prisirišę prie šiukšlyno, kuris jiems atrodo kažkuo nepaprastu — Kristaus neigėjai, kad pasiteisintų, kodėl jo nepripažįsta, nuo kurio laiko apsiginklavo dar vienu, „mokslišku“ argumentu: nieko nauja nepasakė. Jo žodžius galima rasti Rytuose ir Vakaruose visu šimtmečiu anksčiau; vadinasi, arba juos pasisavino arba juos pakartojo, nežinodamas net, kad ne jam jie priklauso. Jei nieko naujo nepasakė, tai jis nėra toks didis, kaip įprasta sakyti;
o jei nėra didis, tai nėra pagrindo jo klausyti; gali stebėtis juo bemoksliai, tarnauti jam silpnapročiai ir jo klausyti pusgalviai.

Tačiau šitie geneologinės idėjos gudruoliai nesako, ar Jėzaus idėjas, kokios jos bebūtų—senos ar naujos — reikia priimti ar jas atmesti, lygiai taip pat neišdrįsta tvirtinti, kad savo mirtimi pašventinimas kaž kokios didelės tiesos, pamirštos ir paneigtos gyvenime tiesos tiek teturėtų vertės, kaip niekas; taip pat nesigilina rūpestingai, ar tarp Jėzaus ir kitų seniausių idėjų yra tikra dvasinė ir esminė tapatybė, ne vien paprastas atgarsis ir tolimas žodžių panašumas; tačiau, kad nesuklydus, neklauso nei Jėzaus nurodymų, nei tariamų Jėzaus mokytojų, ramiai sau gyvendami savo kiaulišką gyvenimą, lyg rodos Evangelija nesikreiptų ir į juos.

Buvo laikas, įstatymą paskelbus, kad mylėjosi tarp savęs žmonės vieno kraujo; o to paties miesto gyventojai toleruodavo viens kitą, kol vienas padarydavo kitam skriaudą; svetimšaliams, jei tik jie nebūdavo svečiai, tebuvo neapykanta ir išnaikinimas taikomi. Bent kiek meilės šeimos vidujiniame gyvenime; Valstybės viduje tam tikra sąlyginė teisybė; už pilies mūro ir valstybės ribų išsibujojusi neapykanta.

Pasigirsdavo tada, šimtmečių protarpiais, balsai, kurie reikalaudavo kiek meilės taip pat ir artimiesiems, tiems, kurie

nepriklausė prie tos pačios šeimynos, bet prie tos pačios tautos; balsai, kurie reikalaudavo bent dalelės teisybės svetimšaliams ir net priešams. Tai būtų buvęs vertas nusistebėjimo progresas. Bet tie balsai — taip retai tepasigirstą, negyvi, tolimi — jei ir būdavo kieno nugirsti, nesusilaukdavo pritarėjų.

Keturiais amžiais anksčiau prieš Kristų kiniečių išminčius Me-ti parašė ištisą knygą Kie-siang—ngai norėdamas pasakyti, jog žmonės turi savitarpy mylėtis. Jis sakė: „Išminčius, norėdamas pasaulį pataisyti, gali jį pataisyti, jei tik jis aiškiai žino netvarkos priežastį; jei jos nežino neįstengs pasaulio pataisyti... Kodėl atsiranda netvarka? Todėl atsiranda, kad vieni kitų nemyli. Valdininkai ir vaikai negerbia savo perdėtinių ir tėvų; vaikai myli save, bet nemyli gimdytojų ir daro tėvams nemalonumų, siekdami savo naudos. Jaunesnieji broliai myli pačius save, bet nemyli vyresniųjų brolių; pavaldiniai myli patys save, bet nemyli savo valdovų... Tėvas neturi pasigailėjimo sūnui; vyresnysis brolis jaunesniajam broliui; valdovas — pavaldiniui. Tėvas myli pats save, tačiau sūnaus nemyli, daro sūnui skriaudą savo naudai... Taip, po atviru Dangumi, žmogžudžiai myli savo namus, o nemyli savo kaimynų ir todėl apiplėšia svetimus namus, kad galėtų savąjį pripildyti. Vagys myli savo kūną, bet žmonių nemyli, todėl apvagia žmones savo kūno gerovei. Jei vagys žiūrėtų į kitų žmonių kūną, kaip žiūri į savąjį, kas vogtų? vagys išnyktų... Jei užviešpatautų tarp žmonių visuotinė savitarpio meilė, valstybės nesigrumtų tarp savęs, šeimynos nesivaidytų, vagys išnyktų, valdovai, pavaldiniai, tėvai ir vaikai būtų pilni pagarbos ir nusileidimo ir pasaulis pasitaisytų“.

Me-tijui meilė, arba geriau sakant, tam tikras gero troškimas, pagristas pagarba ir nuolaidumu, yra tas cementas, kuris turi geriau sucementuoti piliečius ir valstybę. Tai vaistas bendrojo gyvenimo negalavimams prašalinti: tai yra visuomeniškas vaistas

„Į įžeidimus atsakinėk mandagumu“,—pataria labai atsargiai paslaptingasis Lao-tse. Bet mandagumas yra išmintingumas arba švelnumas, o ne meilė.

Jo bendrymetis, senasis Konfucijus, skelbė mokslą, kuris, pagal jo mokinio, Tsen-tse’jaus, rėmėsi širdies atvirumu ir liepė artimą mylėti kaip patį save. Įsidėmėkime, „artimą“, bet ne „tolimą“, ne svetimšalį ar priešą. „Kaip patį save“, ir ne

d a u g i a u, kaip patį save. Konfucijus patarė sūnaus meilę ir bendrą, gerą nusiteikimą, prielankumą kaip būtiną reikalą dėl gero valstybių sugyvenimo, bet nesirūpino pasmerkti neapykantos.. Tuose pačiuose Lun-yu, kur skaitome Tseng-tse'jaus žodžius, užtinkame tokias mintis, paimtas iš seniausio Konfucijaus teksto— Ta-hio: „Tik teisingas ir žmoniškas žmogus gali mylėti ir n e a p k ę s t i ž m o n i ų, k i e k j i e t o v e r t i.

Jo bendralaikis Gautama patarė mylėti žmones, visus žmones, net nelaimingiausius ir niekinamus; Bet tokios pat meilės turime turėti gyvuliams, mažiausiems gyvulėliams, visoms gyvoms esybėms. Budizme žmogaus meilė žmogui yra tik labai naudingas lavinimasis visiškai išnaikinti savęs meilę, pirmą ir galingiausią buities akstiną. Buddha trokšta išnaikinti skausmą, ir kad skausmų išnaikinimui neranda kitokio būdo, kaip panerti atskirų asmenų sielas visuotinoje sieloje, nirvanoje, nebūtyje. Budistas myli brolį, ne iš meilės broliui, bet iš meilės pačiam sau, tai yra—norėdamas pašalinti skausmą, nugalėti savimeilę, prisiartinti prie išnykimo. Jo visuotinoji meilė yra šalta ir apskaičiuota, egoistinė: yra savo rūšies stoikų abejingumo atvaizdas lygiai skausmui, lygiai džiaugsmui.

Aigipte kiekvienas velionis nusinešdavo su savim į kapą M i r u s i ų j ų K n y g o s vieną nuorašą,, iš kalno surašytą sielos apologiją prieš Osiris'o tribunolą. Mirusis giria pats save: buvęs teisingas ir davęs net tiems, kurie reikalingi buvę pašalpos;. „Nieko nesmerkdavau badauti! Nebuvau nekieno ašarų kaltininkas! Nieko neužmušiau! Neduodavau įsakymo užmušti iš pasalų! Nieko naapgavau!.. duodavau duonos alkanam ir vandenio troškstančiam, nuogus apvilkdavau; daviau laivą tam, kas sustodavo kelyje; sudėdavau aukas dievams; mirusiems iškeldavau šermenis". Tai yra teisingumo veiksmai, tai gailestingumo darbai — tik ar visi iš tikrųjų buvo išpildyti? bet nėra čia meilės, ir juo labiau— priešų meilės. Jei norime žinoti, kaip Aigyptiečiai elgdavosi su priešais, perskaitykim užrašą didžiojo faraono Pepi I Miriri: „Šita kariuomenė nužygiavo ramiai: įėjo, kaip jai patiko, į Hirishaitų kraštą. Šita kariuomenė ramiai nužygiavo: nuteriojo Hirishaitų kraštą. Šita kariuomenė ramiai nužygiavo: iškirto visus to krašto figos ir vynuogių medžius. Šita kariuomenė ramiai nužygiavo: jo karius iššudė tūkstančiais. Šita kariuomenė ramiai

nužygiavo: nusivedė su savim jo vyrų, moterų ir vaikų neapsakomai dideli skaičių, ir šituo, daugiau negu kitais, džiaugiasi Jo Šventybė“.

Ir Zarathustra paliko Irano krašto gyventojams Įstatymą. Tas įstatymas liepia Ahura—Mazdo pasekėjams būti gerais savo tikėjimo vienminčiams: liepia apvilkti nuogus ir neatsakyti kąsnelio duonos tiems, kurie dirba alkani. Perdėm esam medžiaginės užuojautos srityje tiems, kurie priklauso sykiu su mumis tai pačiai bendruomenei, mums tarnauja, arba yra mūsų kaimynai. Apie meilę nekalbama.

Buvo sakoma, kad Jėzus nieko nepridėjo prie Mozės Įstatymo ir tik pakartojo su didesniu iškalbingumu senuosius įsakymus. „Akį už akį, dantį už dantį, koją už koją, nudeginimą už nudeginimą, žaizdą už žaizdą, apsvaiginimą už apsvaiginimą“... taip byloja Mozė Išėjimo knygoje. „Tu paglemši visas tautas, kurias Viešpats Dievas paduos į tavo valdžią. T e g u t a v o a k i s n e b ū n a j i e m s p a l a n k i ...“ Taip yra parašyta Deuteronomium’e. (Atkartoto įstatymo knygoje). Dar vienas žingsnis ir ir randame meilę. „Nedarysi skriaudos ir neversi liūdėti svetimšalio; nes ir jūs buvote kitados Aigipte svetimšaliai“. Tai yra dėsnis: nepadarys skriaudos svetimšaliui atmindamas tuos laikus, kad ir tu buvai svetimšalis. Tačiau svetimšalis, mūsų tarpe gyvenąs, nėra mūsų priešas, ir nedaryti jam skriaudos dar nereiškia gerą jam daryti. Exodas liepia nevarginti jo; Deuteronomium pasirodo kilnesnis: „Jei svetimšalis gyvena jūsų krašte ir su jumis bendrauja, nepuldinėsite, bet teesie jis jūsų tarpe, lyg būtų jūsų tarpe gimęs, ir mylėkit jį, kaip patys save“... Visumet svetimšalis; svetimšalis, gyvenąs su jumis, kuris tampa jūsų bendrapilietis, ir tampa, kaip vienas iš jūsų, jūsų prietelis.

Toj pačioj knygoj skaitome: „Neieškosi keršto ir nelaikysi savo atmintyje įsižeidimo prieš s a v o b e n d r a p i l i e č i u s “ (vientaučius). Dar vienas žingsnis pirmyn: nedaryk pikto tam, kas tau skriaudą daro, jei jis priklauso tavo tautai. Prisiartinam prie ribos, jei ir ne prie skriaudų dovanojimo, tai bent prie kilnaus jų pamiršimo, nors ir taikomo tik artimiausiems.

„Mylėsi savo draugą kaip pats save“. Draugą, vadinasi, kaimyną, bendrapiletį, kuris yra tavo tautos brolis, kuris gali tau kuo nors padėti. O priešą? Ir priešui yra šis-tas. „Jei sutiksi

savo priešo jautį arba asilą, kuris yra pabėgęs, parvesk juos jam. Jei pamatysi asilą to, kuris tavęs nekenčia, sukniubusį po sunkia našta, nepraeik pro šalį, bet pastumk ranka, kad atsikeltų“.

O, koks didelis senovės žydų gerumas! Taip būtų malonu pavyti asilą dar toliau, kad šeimininkas turėtų daugiau vargo jį surasti! O kai atsitaikys asilas ant kelio, parpuolęs po sunkia našta, maloniau būtų nusišypsoti ir nueiti tolyn! Tačiau seno Žydo širdis nesuakmenėjo ligi to laipsnio. Pernelyg brangus gyvulys buvo tais laikais ir tuose kraštuose asilas. Niekas negali apsieiti be nors vieno asilo tvarte. Kiekvienas turi asilą, ir prietelis ir priešas, šiandie tavo asilas pabėgo, rytoj gali mano pabėgti. Nekeršykim gyvuliams, nors jų šeimininkas ir būtų gyvulys. Nes, jei aš esu jo priešas, tai ir jis yra mano priešas. Duokim jam gerą pavyzdį; pavyzdį, reikia tikėtis, kuris nenueis veltui. Parveskim jam asilą į namus; paduokim ranką nukelti balnui ir išlyginti naštos pusiausvirai. Padarykim kitiems tai, ką, tikėkimės, ir mums kiti padarys. Ir čia pat, ant asilo ausų ir kupros, gailestingumo pagauti sudėkim visokias blogas mintis.

Tai lyg permaža būtų. Senas Žydas jau yra padaręs baisiausią žingsnį prie savęs nugalėjimo, rūpindamasis savo priešo gyvuliu. Bet Psalmės, tarytum dėl pusiausviros, kiekviename žingsnyje skamba priešų prakeikimais ir nuolatiniu šauksmu į Viešpatį, kad juos ištiktų ir persekiotų. „Ant galvų tų, kurie mane apsupo, tegu nukrinta piktybė ir skriauda iš jų pačių lūpų! Tegu nukrinta ant jų nugarų degą angliai; tegu jie bus įmesti į ugnį, į giliausius urvus, iš kurių nebegalėtų išlipti... Tesie jie ištikti staigaus žlugimo ir tegu patys patenka į spąstus, kuriuos tiesė kitiems; teįkrinta į griovį, kurį iškasė, ir teprasmenga savo žuvime! Tada mano širdis nudžiugs Viešpatyje“. Nėra nieko nuostabaus, kad taip sutvarkytame pasaulyje Saulius nustemba, kodėl jis nebuvo savo priešo, Dovydo, užmuštas, ir kad Jobas giriasi jog savo priešo nelaime nesidžiaugdavęs. Tik vėlesnėse Patarlių knygose užtinkame kai kurių žodžių, turinčių panašumo su Jėzaus žodžiais: „Nesakyk: piktu už piktą atsiteisiu: padėk viltį Viešpatyje, o jis tave išgelbės“. Priešas turi būti nubaustas, bet galingesnių, negu tavo, rankų. Nežinomas moralistas prieina net ligi pasigailėjimo: „Jei tas, kuris neapkenčia tavęs, kenčia badą, duok jam duonos pasistiprinti; jei trokšta, duok jam van-

dens atsigerti:“ Tai jau yra pažanga: pasigailėjimas apima ne vien jaučius, bet pasiekia ir jų šeimininką. Tačiau iš šitų nedrąsių patarimų, įspraustų kaž kur raštų kampeliuose, negalėjo, savaime suprantama, išsiveržti meilės stebuklai, paskelbti Pamoksle ant Kalno.

Bet priduriama, yra Hillel: rabinas Hillel’is didysis Hillel’is, Gamalielio mokytojas, Habablės HilleTis, arba Babilionietis. Šitas garsusis Farizejus gyveno ir mokė kiek anksčiau už Jėzų, sakoma, tuos pačius dalykus dėstė, kuriuos vėliau Jėzus skelbęs. Tai buvo liberališkų pažiūrų Žydas, protingas Farizejus, apsišvietęs Rabinas: bet ar jis buvo Krikščionis? Pasakė, tiesa, šiuos žodžius: „Nedaryk kitiems to, kas tau pačiam nemiela: tai yra visas įstatymas, visa kita tėra paaiškinimas.“ Tai gana gražūs žodžiai senojo įstatymo mokytojo pasakyti, tačiau kaip dar tolimi nuo senojo įstatymo perversmininko žodžių! Hillelio dėsnis yra neigiamas: n e d a r y k. Nesako, daryk gerai tam, kas tau daro piktą. Bet: nedaryk kitiems (o tie kiti yra be abejo jo draugai, vientaučiai, giminės, prieteliai) to, ką pats pajustum kaip piktybę. Tai yra švelnus draudimas kam nors kenkti, o ne absoliutus įsakymas mylėti! Hillelio pasekėjai faktiškai buvo Talmudistai, kurie įklampino įstatymą į kazuistikos balą; Jėzaus pasekėjai buvo Kankiniai, kurie laimino savo žudytojus.

Ir Filonas, žydas aleksandrietis, platoniškasis metafizikas, kokia dvidešimčia metų senesnis už Jėzų, paliko veikalėlį apie žmonių meilę. Tačiau, žiūrint savo talento ir visų mistiškų ir mesijoniškų spekuliacijų, Filonas yra perdėm, kaip Hillel’is, teoretikas, plunksnos žmogus, mėginimų, tyrinėjimų, knygos, sistemų, samprotavimų, abstrakcijos, klasifikacijų. Dialektinė jo strategija išveda į lauką tūkstančius žodžių parodavimo eile, bet nemoka rasti žodžio, kuris viena akimirka sudegina praeitį, žodžio, kuris suburia širdis. Daugiau kalbėjo apie meilę už Kristų, bet nesugebėjo pasakyti — ir nebūtų galėjęs net suprasti — to, ką Kristus pasakė savo bemoksliams draugams ant Kalno.

Argi galimas tai daiktas, kad Graikijoje, tame šaltinyje, iš kurio visi gėrė, nebūtų atsiradusi ir priešų meilė? Graikijoje, mielai pasakoja supagonėję ponai, „Palestinos prietarų“ priešininkai, yra visko. Dvasios srityje tai yra Vakarų Kinija, visokių išradimų motina.

Sofoklo Ajakse garsusis Odisėjus susijaudina akivaizdoje priešo, patekusio į nelaimę. Veltui pati Athena, ellėnų išmintis, vaizduojama šventos pelėdos pavidalu, primena jam, kad „maloniausias juokas esti priešų pajuokimas. Bet Ulisas tuo dar nepasitenkina. „Man gaila jo, nors jis yra mano priešas, nes matau jį tokį nelaimingą, nelemto likimo prislėgtą. Ir, žiūrėdamas į jį, galvoju apie patį save. Nes matau, kad mes esam ne kas kita, kaip prajovai, tik greitai išnykstą šešėliai, visi mes, kurie gyvenam... Nepadoru daryti žmogui pikto, kai jis miršta, nors jo ir neapkęsčiau.“ Atrodo man, kad dar esam labai tolimi. Gudrus, tiesa, Ulisas, bet ne toks jau gudrus, kad nepastebėtume jo nenatūralaus sušvelnėjimo priežasčių. Užjaučia savo priešui, kadangi galvoja pats apie save, kad ir jis gali patekti į tokią pat nelaimę, ir atleidžia jam, nes mato jį nelaimingoje padėtyje ir mirštantį.

Išmintingesnis už Ulisą Sofronisko skulptoriaus sūnus, be kitų klausimų eilės, statė sau klausimą, kaip teisingas vyras turi elgtis su priešais. Skaitant tačiau tekstus, su nusistebėjimu atrandame du Sokratus, kurių nuomonės yra vieno antram priešingos. Ksenofonto Sokratas priima visumoje bendrus jausmus. Draugai traktuojami gerai, o priešai blogiausiai. Dar daugiau, reikia priešams užbėgti už akių piktą daryti. „Aukščiausio pagyrimo yra vertas tas — sako Cherekratui — kas užbėga priešams už akių, darydamas skriaudą, ir prieteliams rodydamas jiems savo prielankumą.“ O Platono Sokratas nesutinka su įsivyravusia nuomone. „Nereikia, sako Kritonui, neteisybe atsakinėti į neteisybę, piktu už piktą, kad ir kokia tai būtų neteisybė, kurią esi patyręs.“ Tą patį tvirtina ir Respublikoje, savo tvirtinimui paremti pridurdamas, jog nedorėliai, kuriems keršijama, nesidaro geresni. Tačiau viešpataujanti Sokrato galvoje mintis yra galvojimas apie teisybę, bet ne meilės jausmas. Teisingas žmogus neturi jokiu atveju daryti pikto, gerbdamas save patį, įsidėmėkime, o ne dėl priešo užuojautos. Blogas žmogus turi pats save nubausti, nes, priešingai, jis bus nubaustas po mirties pragaro teisėjų. Platono mokinys, Aristotelis, ramiai grįš prie senos minties. „Nejausti įžeidimų — pasakys Etikoje Nikomakui — yra požymis niekšingo žmogaus ir vergo."

Graikijoje, kaip matome, nedaug tėra dalykų, kuriais galėtų: remtis atkasinėtojai krikščionių pirmtakūnų.

Tačiau Kristaus neigėjai, kad galėtų išrodyti Krikščionybės buvimą prieš Kristų, rado Jėzaus lenktyniuotoją pačioje Romoje, cezarių rūmuose: Seneką. Seneka, „jaunų ponaičių“ sąžinės valdovas, platesnio pasaulio sureformuotam stoicizme; abstraktinis aristokratas, kuris niekad nesijaudina dėl prasčiokėlių skausmų; didelių turtų valdovas, kuris niekina turtus, bet laiko juos kietai savo rankose; kuris skelbia lygybę tarp laisvų žmonių ir vergų, bet pats naudojasi vergais; puikus analitikas prietykių, mažmožių, skriaudų, faktinų nedorybių ir tariamų dorybių; tas, kuris seną Krizippos, kvailą bet permatomą, mokslą suglaudė į paauksuotus rėmus; moralus ir Seneka, galėjo būti, net pats to nežinodamas, krikščionis kaip tik tuo laiku, kuriame gyveno ir mokė Jėzus. Nes, knaisiojantis po gausingus jo veikalus — o daugybė jų buvo parašyta po Jėzaus mirties, kadangi Seneka traukė su savižudyste ligi 65 metų—buvo rastas pasakymas, kad „išminčius neieško keršto, bet pamiršta skriaudas“ ir kad „reikia gerai daryti nedėkingiems, nes saulė šviečia ir nedorėliams, o jūrų bangos nešioja ir piratų laivus“, pagaliau, kad „reikia padėti priešams drauginga ranka“. Tačiau šitas filosofo „pamiršimas“ nėra „atleidimas“; o „parama“ gali būti geradarystė, bet tai dar nėra meilė. Puikuolis, stoikas, farizejus, filosofas, išdidus dėl savo filosofijos, teisingas pasitenkinęs savo teisingumu, gali nekreipti dėmesio į prasčiokėlių užgauliojimus, nesiskaityti su priešininkais ir gali kai kada leisti sau prakilnumo mostą ir, tikėdamasi minios pagyrimų, duot kąsnelį duonos badaujančiam priešui, kad tuo būdu dar labiau jį pažemintų nuo savo kilnybės aukštumų. Tačiau ta duona buvo iškepta tuštybės mielėmis, o toji drauginga ranka nemokėtų nušluostyti nė vienos ašaros, nei aprišti bent vieną žaizdą.

Senovės pasaulis Meilės nepažįsta. Pažįsta aistrą moterei, draugiškumą draugui, teisingumą piliečiui, svetingumą svetimšaliui. Bet nepažįsta Meilės. Zeusas globoja keliauninkus ir svetimšalius; kas į graiko duris pabels svetingumo vardu, gaus duonos kąsnį, mėsos, stiklą vyno ir patalą. Vargšai ras prieglaudos, ligoniai bus slauginami, verkiantieji gražiais žodžiais bus paguosti. Bet Meilės senovės žmonės nepažįsta, meilės, kuri

kenčia ir pasišvenčia, meilės visiems, kurie kenčia ir yra visų apleisti, meilės praščiokėliams ir vargšams, atstumtiems, išniekintiems, sumindžiotiems, iškeiktiems, visų pamirštiems, meilės, kuri nedaro skirtumo tarp piliečio ir svetimšalio, tarp gražaus ir biauraus, tarp nedorėlio ir filosofo, tarp brolio ir priešo.

Paskutinėje Iliados giesmėje matome senelį, matome verkiantį žmogų, tėvą, kuris bučiuoja Priešo ranką, baisiausio savo priešo, ranką to, kuris iššudė jo sūnus, o prieš kelias dienas užmušė brangiausį jo sūnų. Priamas, senovės karalius, valdovas paniekinto miesto, daugybės turtų valdovas, penkių dešimtų vaikų tėvas, klaupia prie Achilo kojų, didžiausio didvyrio ir nelaimingiausio iš visų Graikų, jūrų Deivės sūnaus, Patroklo keršytojo, Hektoro užmušėjo. Klūpančio senio žila galva lenkiasi prieš jaunuolio nugalėtojo laukinę drąsą. Ir verkia Priamas žuvusio sunaus, stipriausio, gražiausio, mylimiausio iš visų penkių dešimtų, ir bučiuoja ranką, kuris jį nužudė. Ir tu, sako jis užmušėjui, turi taip pat žilaplaukį tėvą, kuris gyvena kaž kur toli pasenęs ir beginklis. Tavo tėvo meilės vardu grąžink man bent lavoną mano sūnaus.

Achilas, žiaurus, nesusivaldąs, Achilas užmušėjas, švelniai atstumia maldaujantį senuką ir pats ima verkti. Ir štai abu priešu, nugalėtasis ir nugalėtojas, tėvas, kuris sūnaus neteko, ir sūnus, kuris nebematys savo tėvo, Senis pražilęs ir Jaunuolis kirptais šviesiais plaukais, abu verkia kartu, pirmą kartą per skausmą susibroliavę. Kiti, aplink juos stovėdami žvalgosi, lyg stabo ištikti, nė žodžio nepratardami. Trisdešimčiai amžių praslinkus mes patys negalime suvaldyti susijaudinimo akivaizdoj šito verksmo.

Bet Priamo pabučiavime nėra atleidimo, nėra meilės. Karalius nusižemina prie Achilo kojų, nes jaučiasi esąs vienas ir be to priešas, nes nori išgauti labai sunkią ir prieštaraujančią papročiams malonę. Jeigu Dievas nebūtų davęs jam įkvėpimo, niekados nebūtų iš Iliono išvykęs. Ir Achilas neverkia dėl Hektoro mirties, nei dėl verkiančio Priamo, nei dėl Valdovo, kuris turėjo nusižeminti, nei dėl priešo, kuris priverstas buvo bučiuoti žmogžudišką ranką. Verkia prietelio nustojęs, verkia Patroklio, nes jis buvo brangiausias iš visų žmonių, verkia apleisto visų Ftijoje Pelėjaus, savo tėvo, kurio jau niekad neapkabins, nes žino, kad jo jaunatvės dienos jau suskaitytos. Ir atiduoda tėvui sūnaus

kūną — tą kūną, kurį tiek dienų vilko žemės dulkėse — nes Zeusas nori, kad būtų atiduotas, o ne dėlto, kad jo kerštas jau būtų atlyžęs. Kiekvienas iš tų dviejų verkia pats savęs: Priamo pabučiavimas yra sukeltas būtino reikalo; velionies atidavimas yra Achilo paklusnumas Dievams. Kilniausiam senovės karžygių pasauly nėra vietos meilei, kuri sudegina savyje neapykantą ir užima neapykantos vietą; galingesnei meilei už neapykantos galingumą, karštesnei, nepermaldaujamai ir ištikimiausiai; meilei, kuri nėra tik skriaudų pamiršimas, bet skriaudų meilė, kadangi skriauda yra nelaimė to, kuris ją daro, didesnė už mums padarytą, — nėra priešų meilei vietos.

Apie tą meilę niekas prieš Kristų nekalbėjo: nė vienas iš tų, kurie apie meilę kalbėjo. Tos meilės niekas nepažino ligi P a m o k s l o a n t K a l n o.

Tas ir sudaro Jėzaus didybę ir naujenybę: didžiausią jo naujenybę, jo didybę amžinai naują, net ir mums naują, nes, nesuprastą, nepasiektą, neįvykdytą; be galo amžina ji, kaip teisybė.

Mylėkite.

„Girdėjote, kaip buvo pasakyta: Mylėsi savo artimą ir neapkęst savo priešo. O aš jums sakau: mylėkite savo priešus, laiminkite tuos, kurie prieš jus piktžodžiauja, gerai darykite tiems, kurie jūsų neapkenčia; melskitės už tuos, kurie jums skriaudą daro, kurie jus niekina, kurie jus persekioja. Kad būtumėt panašūs į jūsų Tėvą; kuris yra danguose; nes Jis liepia saulei šviesti nedorėliams ir geriems ir lietui lyti teisinguosius ir neteisinguosius. Nes, jei mylėt tuos, kurie jus myli, kokj nuopelną turite? Ar gi muitininkai ne tą patį daro? Ir, jei tik savo brolius prielankiai sutiktumėt, ką nepaprasta tuo parodot? Ar ir pagonys ne tą patį daro? Tad būkite tobuli, kaip yra tobulas jūsų dangiškasis Tėvas“.

Nedaug žodžių, plikų, paprastų, be filosofijos: bet juose glūdi didžioji chartija naujosios rasės, trečiosios kartos, dar negimusios. Pirmoji karta buvo Gyvulys, be Įstatymo, jos vardas buvo Karas; antroji karta buvo Barbarų, Įstatymo aptašyta, kuri pasiekė aukščiausios savo tobulybės Teisingume; tai yra ta karta, kuri ir dabar tebėra, Teisybė dar nenugalėjo Karo, ir Įstatymas dar nepajėgia Gyvuliškumo atstoti. Trečioji turi būti tikrų žmonių karta, ne vien Teisingų, bet Šventų, ne į gyvulius panašių, bet į Dievą.

Jėzus turi vieną tikslą, tik tą vieninteli: pakeisti iš esmės Žmones, iš Gyvulių Šventus padaryti per meilę. Gražiosios mitologijos nimfė Circėja, šėtono bendrininkė, paversdavo karžygius gyvuliais per lėbavimą. Jėzus, kaip antišėtonas, anticircėja, gelbsti žmones nuo gyvuliškumo galingesne už lėbavimą pajėga.

Nemažesnės galios reikia šitam darbui atlikti, kuris visiems, šiek-tiek atverstiems iš gyvuliškumo gyvuliams ir visiems, šiek-tiek sužmonėjusiems žmonėms atrodo beviltis dalykas—atvertimo darbas sekti Dievu. Norint prisiartinti prie Šventumo, reikia taikyti į Dieviškumą. Būkit Šventi, nes Dievas yra šventas. Būkit tobuli, nes Dievas yra tobulas.

Šitas atsišaukimas ne svetimas žmogaus širdžiai. Šėtonas pasakė darže: Būsit patys kaip Dievai. Jehova tarė Teisėjams: Būkite Dievai, būkite teisingi, kaip Dievas yra teisingas. Bet dabar ne apie tai kalbama, kad reikia būti išmintingiems kaip Dievas; neužtenka būti teisingiems lygiai su Dievu. Jau Dievas ne vien išmintis ir teisybė. Dievas tapo su Jėzumi, mūsų Tėvas: tapo Meilė. Jo žemė gimdo duoną ir gėles taip pat ir žmogžudžiui; tas, kuris prieš jį piktžodžiauja, kiekvieną rytą keldamasis, mato tą pačią, spinduliais žėrinčią, saulę, kuri šildo rankas, maldingai sudėtas besimeldžiančiųjų laukuose. Tėvas vienoda meile myli ir tą, kuris jį apleido, kaip ir tą, kuris ieško jo, kas jam tarnauja savo namuose ir kas išvemia jį kartu su vynu. Tėvas gali ir liūdėti, Tėvas gali kentėti, gali verkti, bet joks nedorėlis nesugebės padaryti jo į save panašaus, niekas jo prie kerštо nepalenks.

O mes, tiek žemiau stovėdami už Dievą, mirti pasmerktos būtybės, teturėdami galios prisiminti, kas užvakar dėjosi, tačiau nežinantieji rytojaus, mes, žemesnės ir nelaimingos būtybės, argi neturime daugiau motyvų elgtis su savo vargo broliais taip, kaip Dievas elgiasi su mumis?

Dievas yra aukščiausia mūsų idealo hypostazija, mūsų būties troškimas. Apleisti jį, nutolti nuo jo, nebūti su juo taip, kaip mes jį maldaujame būti su mumis, argi tai nereiškia nutolti nuo mūsų vienintelio paskyrimo, amžinai padaryti negalimą, beviltiškai nepasiekiamą tą laimę, kuriai esame leisti, dėl kurios troškstame gyventi, kuri yra mūsų įsivaizduota, išsvajota, pageidauta, ieškota, išsiilgta, veltui pamėgdžiota visose dirbtinėse laimėse, kuri ne iš Dievo būtų kilusi? „Soyons des Dieux — šaukia Bossuet—soyons des Dieux, il nous le permet pour l'imitation de sa sainteté“ (Būkime Dievai—šaukia Bossuet—būkime Dievai, jis mums leidžia jo šventumu pasekti).

Kas nenorėtų būti panašus į Dievą, ir su Dievu būti? D i i e s t i s. Dieviškumas yra mumyse; gyvuliškumas jį apjuosia ir spaudžia kaip kokia bloga žievė, kuri sutrukdo mūsų augimą. Kas nenorės būti Dievas? Argi iš tikrųjų, žmonės, esat patenkinti tuo, jog esat žmonės, žmonės, koki esat dabartiniu metu, pusiau žmonės, pusiau gyvuliai, lyg koki centaurai be užsimojimo, sirenos be vilionių, demonai su faunų snukiais ir ožių kojomis?

Argi taip esat patenkinti savo nepastoviu pavainikiu žmoniškumu, savo šiek tiek pažabotu gyvuliškumu, savo tik pageidaujamu šventumu? Argi jums atrodo, kad žmonių gyvenimas, koks vakar buvo, koks šiandie yra, yra toks brangus, patogus, laimingas, jog nereikia imtis priemonių, kad taip nebūtų, kaip kad yra, kad viskas kitaip būtų, priešingai šitam gyvenimui, kad jis taptų panašus į aną, tūkstančius metų išsilgtą gyvenimą, kurį įsivaizduojame ateityje ir danguje? Argi nebūtų galima iš šito gyvenimo padaryti kitą gyvenimą, pakeisti šitą pasaulį į dieviškesnį pasaulį, perkelti dangų, pagaliau, dangiškąjį įstatymą, į žemę?

Tas naujasis gyvenimas, tas žemiškasis pasaulis, tačiau dangiškasis, yra Dangaus Karalystė. Ir kad Karalystė ateitų, turime dangiškumu, dieviškumu spindėti, persiesybinti patys, tapti su Dievu panašūs, Dievą atvaizduoti.

Dievo atvaizdavimo paslaptis yra Meilė, tikrasis persiesybinimo kelias yra Meilė, žmogaus meilė žmogui, draugo ir priešo meilė. Jei šita meilė yra negalima, negalimas yra mūsų išganymas. Jei atstumsim tą meilę, atstumsim vienintelę savo laimę. Jei tai yra kvailystė, tai mūsų atpirkimo viltis būtų ne kas kitas, kaip nesąmonė.

Priešų meilė, einant bendra nuomone, atrodo beprotystė. Tai reiškia, kad mūsų išganymas yra beprotystėje. Meilė priešams panaši yra į savęs pačių neapykantą. Tai reiškia, kad pasieksim laimės tik su sąlyga neapkęsti pačių savęs.

Niekas negali mūsų išgąsdinti toje padėtyje, prie kurios jau priėjom. Nes jau esam patyrę viską, visas viltis jau praradom. Nepasakysim, kad maža buvo mums laiko visiems šitiems mėginimams, kuriuos norėta ištirti. Jau tūkstančius metų nieko kito, žemėje neveikiam, kaip tik mėginam ir tiriam. Išmėginom žiaurumą, tačiau kraujas troško kraujo. Išmėginom lėbavimą, tačiau lėbavimas paliko mūsų burnoje puvėsių dvokimą ir dar baisesnį karštį. Išvarginom įvairiausiais iškraipytais smaguriavimais kūną, kol pasijutome išsemti, nusiminę ir atsigulėm į pasibiaurėjimo ir koktumo patalą prieš mus pačius. Tyrėme Įstatymą, bet nebuvom Įstatymui paklusnūs; keitėm jį, tačiau ir vėl nebuvom jam paklusnūs, ir Teisybė mūsų širdies nepasotino. Mėginom Protą, darėm apskaičiavimą visatos sukurtų daiktų, suskaitėm žvaigždes, aprašėm augalus, negyvus ir gyvus daiktus, rišome juos lengvu-

čiais sąprotavimų siūleliais, perdirbinėjom juos į magiškuosius metafizikos rūkus, tačiau visų tų mėginimų gale pastebėjom, jog daiktai liko daiktais, amžinai toki pat, ir mūsų patenkinti negalėjo, ir nesidavė atnaujinami, vardai ir skaičiai negalėjo nutildyti mūsų alkį, ir išmintingiausieji priėjo prie liūdnos išvados, prisipažindami nieko nežiną. Mėginome Meną, tačiau mūsų pajėgų menkumas net ir stipriausius pastūmėjo į nusiminimą, kadangi Absoliutus negali būti suglaustas į formą, Įvairumas trykšta iš Vienatos, apdirbtoji Medžiaga negali sugauti Akimirkos. Išmėginom Turtus, tačiau dar didesniame varge atsidūrėm; Jėgas išmėginom, tačiau daug silpnesni atbudome. Niekas mūsų sielai nedavė ramybės; jokioje paunksmėje gulėdamas mūsų kūnas nepasilsėjo; o širdis, visumet kažko ieškanti, visumet apvilta paseno, pavargo, tuščia pasidarė, kadangi jokioje gėrybėje Rimties nerado, nė vienoj linksmybėj tikro Džiaugsmo, nė viename laimėjime tikrosios savo Laimės.

Jėzus kviečia mus pasekti jo pavyzdžiu, padaryti paskutinį mėginimą. Meilės mėginimą. Tą, kurio niekas nemėgino arba kurį nedaugelis, retais gyvenimo atsitikimais, temėgino daryti. Kiečiausią mėginimą, mūsų instiktui priešingiausią, bet vienintelį, kuris gali tesėti tai, ką pažada.

Toks, koks iš gamtos išeina, žmogus galvoja tik apie save, tik pats save myli. Pamažėle, palaipsniui, beveik neįstebiamais žingsniais pradeda mylėti kai kurį laiką savo moterį, mylėti savo vaikus, maloniai bendrauti su savo medžioklės draugais, žudymų ir karo. Retkarčiais gali pamilti draugą; lengviau sugeba neapkęsti tą, kuris jį myli; nenori mylėti to, kas jo neapkenčia.

Todėl Jėzus ir liepia mylėti priešus. Norint žmogų visiškai perdirbti, sukurti naują žmogų, reikia su šaknimis išrauti senojo žmogaus likusias liekanas. Iš savimeilės gimsta visokios nelaimės, žudymai ir pasaulio skurdas. Kad galima būtų apgalėti senąjį Adomą, reikia nuplėšti šitą savęs meilę, ir į jos vietą pastatyti meilę priešingiausią jo dabartinei prigimčiai: meilę priešų. Visiškas žmogaus pasikeitimas yra tokia kilni nesąmonė, jog prieiti prie to tegalima nesąmoningu keliu. Tai yra nepaprastas, nenatūralus ir beprotiškas pasiryžimas, kuri tegalima įvykdyti per nepaprastą, nenatūrališką beprostystę.

Ligi šiol žmogus myli pats save ir neapkenčia tų, kurie jo neapkenčia; busimasis žmogus, Karalystės gyventojas, turi nekęsti savęs ir mylėti tuos, kurie jo nekenčia. Mylėti artimą, kaip patį save, yra nepakankama formulė, tai yra nuolaida visuotiniam egoizmui. Nes kas myli pats save, negali tobulai mylėti kitų ir per prievartą atsiduria su kitais nesantaikoje. Lemianti tėra pačių savęs neapykanta. Nes perdaug esam patys save pamilę, perdaug savimi stebimės ir lepinamės. Kad galima būtų tą aklą meilę nugalėti, gera yra pamatyti savo niekingumą, savo žemumą, savo niekšingumą. Savęs neapykanta yra nusižeminimas, o sykiu atsipeikėjimo ir tobulybės pradžia. Ir tik nusižeminę įeis į Dangaus Karalystę, nes tik jie vieni jaučia, kokia ilga kelionė juos skiria nuo dangaus. Rūstaujame prieš kitus už tai, kad mūsų brangusis „aš“ mums atrodo neteisingai jų įžeistas, nepakankamai kitų aptarnautas; užmušame brolį, nes mums atrodo, kad jis yra ***mūsų gerovės*** kliūtis; ***dėl savo kūno*** meilės vagiam; svetimoteriaujam, kad galėtume suteikti ***savo kūnui*** malonumą; lenktyniavimo motina, pavydas—priežastis karų — yra skausmas, kyląs iš to, kad kitas daugiau už mus turi, turi tai, ko mes neturim; puikybė yra mūsų įsitikinimo parodavimas, kad daugiau turime už kitus reikšmės, kad žinome ir galime daugiau už kitus. Visa tai. ką religijos, etikos ir įstatymai vadina nuodėmėmis, nedorybėmis ir nusikaltimais, turi savo pradžią toje pačių savęs meilėje, kitų neapykantoje, kuri gimsta iš šitos vienintelės, išimtinos ir netvarkingos meilės.

Kokią turim teisę neapkęsti savo priešų, jei ir patys nusikalstam ta pačia kalte, už kurią leidžiam sau jų neapkęsti, būtent neapykanta?

Kokios turim teisės jų neapkęsti, jei ir būtų kokią piktybę padarę, nors ir būtų mūsų laikomi neištikimi, kai ir mes patys, labai dažnai, esam papildę tą pačią piktybę ir nusikalstam ta pačia neištikimybe?

Kokios turim teisės jų neapkęsti, jei, beveik visumet, esam atsakomingi už jų neapykantą, mes, kurie, nesuskaitomomis pačių savęs prajoviškos meilės klaidomis privertėme juos neapkęsti?

Kas neapkenčia, yra nelaimingas, tas yra pirma kentėjimo auka. Tad nors atsiteisimo vardu už tą kentėjimą, kurio esam,

tikra žodžio prasme, artimi ar tolimi kaltininkai, turim meile atsakyti į tą neapykantą, malonumu į patirtą kartumą.

Mūsų priešas yra kartu ir mūsų išgelbėtojas. Kiekvieną dieną turime jausti dėkingumo priešams. Jie tik vieni aiškiai mato ir sako atvirai, kas yra mumyse nedora ir nekilnaus. Primena mums mūsų tikrąją būtį; žadina mums mūsų dvasinį skurdą, tą pagrindinę sąlygą antrojo mūsų užgimimo. Ir šito dėkingumo vardu turime jiems rodyti meilę.

Mūsų priešas yra reikalingas meilės, ir tik mūsų meilės. Kas mus myli, jau turi pats savyje savo džiaugsmą ir savo užmokestį. Nereikalinga jam mūsų dovana. Bet tas, kuris neapkenčia, yra nelaimingas, neapkenčia todėl, kad nelaimingas: neapykanta yra kartus pasitenkinimas jo nelaimėje. Dalį šitos nelaimės kaltės ir mes prisidedam daryti. Ir jei manoma, kad nesame tuo kalti, aklai pasitikėdami savo dorovingumu, ir tada savo meile turim mažinti nelaimę to, kuris neapkenčia, geresnį jį padaryti ir atversti meilės palaimai. Mylėdami jį geriau pažinsime; geriau jį pažinę, labiau jį mylėsime. Tikrai mylėti galima tik tą, ką pažįstame; meilė duoda galimumo kiaurai permatyti tą, kas mylimas. Jei tik mylėsim savo priešą, tai jo siela mums taps aiškesnė ir, juo giliau pažvelgsim į ją, juo labiau galėsim įsitikinti, jog yra verta mūsų meilės, mūsų pasigailėjimo. Nes kiekvienas priešas yra mūsų nepažintas brolis; neapkenčiami, dažniausiai, tie, į kuriuos turimas panašumas; kaž kas mūsų pačių, galimas daiktas, kaž kas nežinomo mums patiems yra mūsų priešuose ir esti kai kada priežastis mūsų nedraugingumo. Priešą mylėdami skaidriname savo sielos pažinimą ir jo sielą keliame aukštyn. Iš neapykantos, kuri skiria mus, gali suspindėti šviesa, kuri išvaduoja. Iš blogiausio piktumo gimsta didžiausias gėris.

Todėl Jėzus liepia pakeisti iš esmės santykius tarp žmonių, Kai pamylės žmogus tai, ko šiandie nekenčia ir neapkęs to, ką šiandie myli, žmogus taps kitoks, gyvenimas bus priešingas ligšioliniam gyvenimui. Ir jei nūdienis gyvenimas pilnas yra nedorybių ir nusiminimo, tai naujasis gyvenimas, būdamas dabartiniam griežtai priešingas, bus paguodos ir palaimos gyvenimas. Laimė, pirmą kartą, taps mūsų savybė; Dangaus Karalystė žemėje įsiviešpataus. Atgausim dausas amžinai. Prarastas dausas dėl to, kad pirmieji tėvai panorėjo sužinoti skirtumą tarp piktybės

ir gėrio. Tačiau meilė be atodairos, lygi Tėvo meilei, nežino nėr gero nei pikto. Piktybė išnaikinama, gėrio nugalėta. Rojus- buvo meilė, meilė tarp Dievo ir žmogaus, tarp vyro ir moters. Kiekvieno žmogaus meilė visiems žmonėms bus naujosios Žemės Rojus, prarastojo Rojaus atgavimas. Šita prasme Kristus yra tas, kuris veda Adomą atgal prie Sodo vartų ir moko, kaip galima į jį grįžti ir apsigyventi jame amžinai.

Adomo ainiai nepatikėjo Jėzui; pakartojo jo žodžius, tačiau nepasekė jais; ir per tą savo širdies kurtumą žmonės ligi šiai dienai vaitoja Žemiškame Pragare, kuris iš amžiaus į amžių darosi kaskart pragariškesnis. Kol kančios taps, pagaliau, tokios žiaurios ir nepakeliamos, kad patiems pasmerktiesiems išsiverš neapykantai prieš neapykantą; kol mirštantieji sukilėliai, nusiminimo siaubo apimti, pradės mylėti savo budelius. Tada iš didelio skausmu debesio suspindės, pagaliau, skaisti stebuklingiausio pavasario, šviesa.

Tėve musų.

Apaštalai paprašė Jėzų Maldos.

Jis buvo liepęs jiems, ir visiems, kad kalbėtų trumpas maldas ir paslapčiomis. Tačiau jie nepasitenkindavo maldomis, įsakytomis šiltų, knygos pasekėjų, Šventyklos kunigų. Jie troško turėti savo maldą, kuri lyg būtų buvusi pažinimas tų, kurie pasekė Jėzum.

Jėzus pirmą kartą ant Kalno išmokė žmones Tėve Mūsų. Tai vienintelė malda, kurią Jėzus patarė kartoti. Viena iš paprasčiausių pasaulio maldų. Viena iš giliausių maldų, kokios pakyla iš žmonių ir Dievo namų. Malda be literatūros, be teologijos, be pagyrimų ir vergiškumo. Gražiausia iš visų maldų.

Tačiau, nors T ė v e m ū s ų yra paprasčiausia malda, bet ne visi ją supranta. Amžiais pakartota, mechaniškai kartojama liežuviu ir lūpomis; tūkstantmetis kartojimas, formališkas, apeiginis, nedėmesingas, abejingas padarė iš jos virtinę skiemenų, kuriuose dingo jos pirmoji suprantama prasmė. Skaitant ją šiandie, žodis po žodžio, kaip naują tekstą, lyg pirmą kartą pasirodžiusį prieš akis, ji nustoja savo ritualinių pasakymų požymio ir išnaujo ima spindėti pirmąja savo reikšme.

T ė v e m ū s ų: iš tavęs esame kilę, ir tu myli mus, kaip vaikus: jokia piktybė iš tavęs mūsų neištiks.

K u r s e s i D a n g u o s e: erdvėse, kurios yra priešpastatytos Žemei, erdvėse priešingose Medžiagai, vadinasi, Dvasioje, sykiu toje mažiausioje, bet vis tik amžinoje Dvasios dalelėje, kuri yra mūsų siela.

T e s i e š v e n t a s t a v o V a r d a s. Ne vien žodžiais turime šlovinti tave, bet būti tavęs verti, artintis prie tavęs per kaskart karštesnę meilę. Nes tu nebesi Keršytojas, Galybių Viešpats, bet Tėvas, kuris laimina ir moko ramybėje.

T e a t e i n i e t a v o K a r a l y s t ė: Dangaus Karalystė, dvasios Karalystė ir Meilės, Evangelijos Karalystė.

T ę s i e t a v o v a l i a D a n g u j e i r Ž e m ė j e: tegu tavo Gerumo ir Tobulumo įstatymas viešpatauja Dvasioje ir Medžiagoje visame matomame ir nematomame pasaulyje.

K a s d i e n ė s m ū s ų d u o n o s d u o k m u m s š i a n d i e, nes mūsų kūno medžiaga, būtina mūsų dvasios palaikymo parama, kasdien reikalauja šiek tiek medžiagos išsilaikyti. Neprašom tavęs turtų, pragaištingos kliūties, tik to kąsnelio, kuris duotų galimumo gyventi, kad taptume vertesni pažadėtojo gyvenimo. Ne vien duona žmogus gyvena, bet be šito duonos kąsnelio, siela, gyvenanti kūne, negalėtų naudotis kitais dalykais, brangesniais už duoną.

A t l e i s k m u m s m ū s ų k a l t e s, k a i p i r m e s a t l e i d ž i a m e s a v o k a l t i n i n k a m s. Atleisk mums, nes ir mes kitiems atleidžiam. Tu esi mūsų amžinas ir begalinis skolintojas: niekad nepajėgsim tau atsiteisti. Bet pamanyk apie mus, apie mūsų sergančią prigimtį, kad mums brangiau yra dovanoti tik vieną skolą vienam iš savo skolininkų, negu tau pamiršti visa tai, kuo esama tau skolingi.

N e v e s k m u s į p a g u n d ą. Silpni dar tebesame, dar tebesame pavergti kūno šiame pasaulyje, kuris protarpiais mums atrodo toks gražus ir vilioja mus visais nepastovumo būdais. Padėk mums, kad mūsų atsinaujinimas nesutiktų tiek daug sunkumų ir kliūčių, kad mūsų įėjimas į Karalystę nebūtų niekuo sutrukdytas.

G e l b ė k m u s n u o p i k t o. Tu, kuris esi Danguje, kurs esi Dvasioje, ir Piktybei viešpatauji, nepakeičiamai ir neprietelingai Medžiagai, kuri apsupa mus iš visų pusių, ir iš kurios pančių ne visumet galima išsivaduoti, Tu, Šėtono priešininke, Medžiagos paneigėjau, padėk mums. Šitoje Piktybės pergalėje,

— Piktybės, kuri nuolat atauga, nes visiškas išnaikinimas bus tiktai tada, kai visi ją nugalės, — kaip tik yra mūsų didingumas, tačiau šitas visiškas nugalėjimas bus artimesnis, jei tu mums padėsiu savo bendravimu.

Šituo pagalbos prašymu T ė v e M ū s ų baigiasi. Čia nėra įkyraus rytiečių maldų nuobodulio, pagyrimų virtinės ir perdėto vergiškumo, kuris atrodo lyg būtų šuns išgalvotas, kad savo šuniška dvasia galėtų šlovinti savo šeimininką, prašydamas, kad leistų jam būti ir ėsti. Nėra graudingų, verkšlenančių psalmisto

maldavimų, kuris maldauja Dievą visokių gėrybių, dažniausiai laikinų, ne dvasinių, ir skundžiasi, kai javas neauga, kai vientaučiai jo negerbia, ir prašo keršto ir strėlių prieš neprietelius, kurių pats nugalėti nepajėgia.

Čia vienintelis pagyrimo žodis yra Tėvas. Tas pagyrimas yra pareiga, tai yra meilės pareiškimas. Prašom šito Tėvo tik kąsnelį duonos, esam pasiryžę nupelnyti jį darbu, nes ir Dievo Karalystės skelbimas yra neišvengiamas darbas, ir, be to, prašom to paties atleidimo, kurį teikiam savo priešams; pagaliau, prašom galingos paramos nugalėti Piktybei, tam bendram visų priešui, aklai akmeninei sienai, kuri pastoja kelią įeiti į Karalystę.

Kas sako Tėve Mūsų, nepakyla į puikybę, bet ir nenusižemina. Kalba į savo Tėvą ramiu ir širdingu pasitikėjimo balsu, kaip lygus su lygiu. Tikras yra dėl jo meilės ir žino, jog tėvui nereikalingi ilgi išvedžiojimai suprasti jo troškimams. „Žino jūsų tėvas — perspėja Jėzus — kas jums reikalinga pirmiau, negu prašote“. Net gražiausia iš visų maldų yra mums kasdienis priminimas, kaip daug mums dar trūksta, kad galėtume tapti panašūs į Dievą.

Galybės veiksmai.

(Stebuklai).

Paskelbęs naują Dievo Sekimo įstatymą, Jėzus nusileido nuo Kalno.

Negalima visumet būti kainuose. Tik ką pakilę į kalno viršūnę jau jaučiame reikalo nuo jos žemyn nusileisti. Būtinai, be jokių atsikalbinėjimų priversti esam nusileisti žemyn. Kiekvienas lipimas į kalną yra įsipareigojimas nulipti žemyn. Pasižadėjimas grįžti į pakalnę. Sutikimas prisitaikyti prie žemumos. Pakilimas atsimoka nusileidimu: atpirktu, atsilygintu, atsiteistu nusileidimu žemyn. Nusileidimo žemyn liūdesys yra sulygtoji kaina už džiaugsmą lipti aukštyn. Kėlimosi aukštyn smagumas yra iš kalno apmokėtas už nusileidimo nesmagumą.

Kas turi ką nors pasakyti, turi rasti klausytojų; jei nuolat kalba aukštumose, nedaugelis su juo liks — kalnų viršūnėse šalta esti tiems, kurie neturi savyje vidujinės ugnies — ir nedaugelis teišgirs jo žodžius. Kas atėjo duoti, negali reikalauti, kad žmonės su silpnais plaučiais, pavargusiomis širdimis, pavargusiomis kojomis koptų į viršų kalno uolomis. Turi ieškoti jų daubose, po namus, kur yra susimetę lizdais: turi nusilenkti ligi jų, kad juos išaukštintų.

Jėzus, kad visi išgirstų Gerą Naujieną, supranta, jog neužtenka perdaug aukštų, ant kalno pasakytų, pamokslų. Žino, jog reikia ne bendrų žodžių, bet artimesnių įvykiams, vaizdingų žodžių, pasakojimo žodžių, kurie galėtų patys pavaizduoti įvykius. Ir žino gerai, jog net ir šitų žodžių permaža.

Paprasta minia, grubi, praščiokų minia, kuri eina paskui Jėzų, susideda iš žmonių, gyvenančių medžiaginiais dalykais, iš žmonių, kurie prieina prie dvasinių dalykų — bet kaip lėtai ir su kokiu vargu—tik per medžiaginių dalykų mėginimus, ženklus ir matomus simbolius. Nesupranta dvasinio veiksmo be jo medžiaginio įkūnijimo, nesuesybinus ir nepadarius jo medžiagiškai apčiuopiamo. Be liudijimo, be patikrinimo, be medžia-

ginio įrodymo. Matomas vaizdas gali juos pakreipti dvasinio apreiškimo linkui; stebuklas yra naujos tiesos, neužginčijamos pasiuntinybės patvirtinimas. Pamokslų — veikiančių išvadomis ir aforizmais — tiems rytiečių vaizduotės žmonėms neužteko. Jėzus vaduojasi stebuklingais veiksmais ir poezija. Daro Stebuklus ir kalba Palyginimais.

Stebuklai, apie kuriuos kalba Evangelistai, daugeliui naujesnių laikų galvočių buvo pirmas paskatinimas apleisti Jėzų ir jo Evangeliją. Negali Stebuklui tikėti; paniurusiuose jų smegenyse Stebuklas netelpa: vadinasi, Evangelija meluoja; bet, jei tiek vietų meluoja, tai negalima remtis nė likusiąja dalimi. Negalėjo Jėzus prikelti mirusių; vadinasi, jo žodžiai neturi jokios vertės.

Tie, kurie tokiu būdu galvoja — o galvoja nevykusiai, nes tik tam tikras mokslas gali stebuklams pripažinti vertę, nors stebuklai ne visumet yra doktrinų įrodymai — suteikia stebuklams daug didesnės reikšmės ir svorio už tą, kokį jiems Jėzus teikdavo.

Jei būtų skaitę Keturias Evangelijas, būtų pastebėję, jog J ė z u s d a ž n a i v e n g i a d a r y t i s t e b u k l ų. Jog priešinasi tiems, kurie jų trokšta, jog neteikia didelės reikšmės šitai savo dieviškai valiai.

Kiekvieną kartą atsisako daryti, kai randa rimto pagrindo atsisakyti. Kada, nežiūrint jo pasipriešinimo, primygtinai reikalauja, nusileidžia, kad kenčiančiųjų tikėjimą praturtinti, kurie prašo. Bet sau, savęs išgelbėjimui, niekad nepadarys stebuklo. Nenori padaryti Dykumose, kad galėtų Šėtono akivaizdoje išsiaukštinti, nedaro jų Nazarete, kada kėsinamasi jį nužudyti, nei Gethsemane, kai ateina suimti jį, nei ant Kryžiaus, kai jam, pasityčiodami, pataria išsigelbėti. Jo galybė tik kitiems tarnauja, jo mariųjų brolių gerovei.

Tiek kartų prašyta jo įkyriai ženklo, ženklo iš dangaus, ženklo, kuris būtų įtikinęs netikinčius, jog jo žodis yra tiesos žodis. „Nedora ir svetimoteriaujanti giminė reikalauja ženklo, tačiau jai nebus duota ženklo, be Pranašo Jonos ženklo“. Kas tai per ženklas? Evangelistai, rašydami po prisikėlimo, aiškina, jog Joną, kuris po trijų dienų išsivadavo iš banginio vidurių, yra Jėzaus vaizdas, kuris trečią dieną išeis iš karsto. Tačiau toli-

mesnės kalbos tęsinys leidžia manyti, jog Jėzus turėjo dar kitą dalyką galvoje. „Niniviečiai atsikels teismo dieną su šita gimine ir pasmerks ją už tai, k a d d a r ė a t g a i l ą p o J o n o s p a m o k s l o; o čia, štai, yra, kuris daugiau už Joną duoda“. Ninivos miestas nereikalavo stebuklų: vien pats žodis juos atvertė. Tie, kurie Jėzaus pamokslų įtakoje neatsiverčia—nors jis skelbia neapsakomai didesnes tiesas už Joną — žemiau stovi už Niniviečius, stabų garbintojus barbarus.

Neturit man tikėti tik dėl to, kad darau stebuklus, bet turit nepamiršti, jog tikėjimas — daug aukštesnis ir tobulesnis, jei be stebuklų įgytas — gali taip pat daryti stebuklus. Užkietėjusių širdžių, tiesai užsidariusių, neatvers nė didžiausias stebuklas: „Jei neklauso Mozės ir pranašų, neįtikins jų taip pat numirėlio prikėlimas“. Miestai kuriuose padarė didžiausius stebuklus, nepasekė juo, apleido jį. „Vargas tau Karazaim, vargas tau Bethsaida! Nes jei Tyro ir Sidono miestuose būtų buvę padaryti stebuklai, kurie jumyse įvyko, senai jau būtų darę atgailą, apsivilkę ašutiniais drabužiais ir pabarstę galvas pelenais“.

Visi gali daryti nuostabius dalykus, kurie atrodytų stebuklais, net juodosios magijos šalininkai burtininkai. Tais laikais kaž koks Simonas burtininkas darė Samarijoje stebuklus; tai darė ir Farizcjų mokiniai. Bet jų niekas neskaičiuos. Neužtenka stebuklų įeiti į Karalystę. „Daugelis man sakys aną dieną: Viešpatie, Viešpatie, argi mes tavo vardu nepranašavom ir nevarėm tavo vardu piktosios dvasios, ir argi nedarėm tavo vardu daugelio stebuklų? Ir tada aš jiems viešai pasakysiu: aš nepažinau jūsų niekados; atsitraukit nuo manęs v i s i j ū s, k u r i e d a r o t e n e t e i s y b ę“. Negana išvarinėti velnius, jei neišvarei to, kuris tavyje yra, puikybės ir geidulių velnio.

Ir po jo mirties ateis kiti, kurie stebuklus darys. „Pasirodys netikri kristai ir netikri pranašai, ir darys didelius ženklus norėdami suvedžioti, jei būtų galima, net išrinktuosius“. Įspėju jus: netikėkit tiems ženklams ir tiems prajovams, kol neateis Žmogaus Sūnus. Netikrų pranašų stebuklai negali paremti jų skelbiamų mokslų tiesos.

Dėl visų šitų priežasčių Jėzus, kiek buvo galima, susilaikydavo nuo Stebuklų, bet nevisumet tačiau galėdavo pasipriešinti kenčiančių maldavimams, o kai kada jo gailestingumas nelauk-

davo prašymų; kadangi Stebuklas yra tikėjimo galybė ir būdavo didelis tikėjimas prašančiųjų. Tačiau dažnai tik ką pagydęs ką nors liepdavo pagydytiems tylėti. „Eik, ir niekam nepasakok“.

Tie, kurie neklauso Kristaus tiesų, nes juos piktina Stebuklai, turėtų prisiminti tuos gilius žodžius, kuriais jis kreipėsi į Tomą: „Palaimintas, kurs pamatė ir įtikėjo, bet didesnės palaimos verti yra tie, kurie nematė, bet įtikėjo!“

Žmonės negali apsieiti be trijų dalykų. Be Duonos, Sveikatos ir Vilties.

Be visų kitų — keikdamiesi ir skųsdamiesi — gali išgyventi. Bet, jei neturi nors tų trijų dalykų, šaukiasi ko greičiausiai mirties. Nes gyvenimas tada esti panašus į mirtį. Daros mirtim su kentėjimų priedu. Apsunkinta, pablogėjusia, žiauresne mirtim, net be to atsikvėpimo, kurį duoda nejautrumas. Alkis kūną naikina; skausmas pažadina kūno neapykantą; nusiminimas—nuslopinimas tikėjimo geresnės būties galimumu, paguoda, susiraminimu—atima visų dalykų skonį. Paneigia būties ir veikimo pagrindą. Esti žmonių, kurie nebaigia gyvenimo savižudyste, nes ir savižudystė yra veiksmas.

Kas nori žmones patraukti prie savęs, turi duoti Duonos, Sveikatos ir Vilties. Turi pavalgydinti, pagydyti ir sukurti gražesnio gyvenimo viltį.

Jėzus davė tą tikėjimą. Tiems, kurie lydėjo jį dykumose ir kalnuose, išdalino medžiaginę ir dvasinę duoną. Nenorėjo akmenų paversti duona, bet padarė tai, kad tikros duonos užtenka tūkstančiams. O akmenis, kuriuos žmonės turėjo krūtinėse, pakeitė į meilės pilnas širdis.

Ir neatstūmė sergančiųjų. Jėzus nėra paties savęs kankintojas, kaž koks žiauruolis. Netiki, kad kančios būtų reikalingos-piktui nugalėti. Piktybė yra piktybe, ir ją reikia prašalinti, bet ir kančios yra taip pat pyktybė. Užtenka, tikrajai sveikatai pasiekti, sielos skausmų; kodėl be reikalo turi kentėti ir kūnas? Senovės žydai ligoje matydavo tik bausmę: Krikščionis mato joje pirmiau už visa ką atsivertimo pagalbą.

Bet Jėzus netiki į kerštą prieš nekaltuosius ir nelaukia tikrojo išganymo iš kankinimų, žaizdų ir ašutinių drabužių. Duokit kūnui tą, kas yra kūno, o sielai tą, kas sielai priklauso. Be jokios prievartos sėdasi už stalo draugiškai vakarienei; neatsisako,

kai jį vaišina senu vynu, ir neatstumia moterų, kurios pila kvepiančią alyvą ant jo plaukų ir kojų. Jėzus daugelį dienų gali išbūti be valgio; gali pasitenkinti duonos plutele ir gabalėliu keptos žuvies, gali užmigti ant žemės, atrėmęs galvą į akmenį. Bet neieško kentėjimų, skausmų, bado, Kol jie pagaliau taps nebeišvengiami. Sveikata jam yra turtas, o, kai kiti dėl tos priežasties nekenčia skriaudos, kartais ir su nekaltu smagumu valgo pietus su draugais, priima stiklą vyno širdingoje draugijoje, ir alabastrinį indą kvepiančių gėlių.

Kai prisiartina prie jo ligonis, pagydo jį. Jėzus neatėjo paneigti gyvenimo, bet atėjo jo patvirtint. Patvirtinti, pastūmėti priekin, prie tobulybės ir laimės. Neieško sąmoningai ligonių. Jo pašaukimas yra šalinti dvasinį skausmą, skleisti dvasinį džiaugsmą. Tačiau, jei pakeliui atsitinka pašalinti kūno skausmą, nutildyti kieno nors kančias, grąžinti su sielos sveikata taip pat ir kūno sveikatą, jis negali atsisakyti. Dažniausiai pasipriešina, nes ne toks yra jo uždavinys; jo tikslas yra kur kas aukštesnis; ir nenorėtų žmonių akyse rodytis kaip praeivis stebukladaris, arba pasauliečiu Mesiją, kurio dauguma laukia. Tačiau, jeigu nori pagaliau piktybę nugalėti, ir yra žmonių kurie tiki, jog jis gali nugalėti v i s o k i ą p i k t y b ę, jo meilė ne kartą verčia jį taip pat prašalinti ir kūno piktybę.

Kai ant kelio, kuriuo vaikšto sveiki žmonės, sutinka žmonių grupes po dešimtį, raupsuotus, šlykščius, žmonių pavidalo netekusius, pasibaisėtinai atrodančius raupsuotus, ir mato tą balsganą patinimą, odos po skarmalais suskilimą, tą pajuodusią, dėmėtą, įvairiose vietose suplyšusią odą, tuos krauju pasruvusius šašus ir žaizdas, nuo kurių išsikreipia lūpos, pasrūva pūliais akys, subrinksta spuoguotos rankos; kai pamato tuos nelaimingus kenčiančtus žmonių šešėlius, kurių visi vengia, nuo visų atskirtus, kurie vtsiems yra šlykštūs, ir, ačiū, jei kieno nors malone turi kąsnelį duonos ir indą vandeniui, kurio laužo pastogę prisiglausti, ir su dideliu vargu stengiasi patinusiomis suplyšusiomis lūpomis ištarti žodžius ir maldauti jį, nujausdami jame žodžius ir veiksmo galią, tą paskutinę savo nusiminimo viltį, sveikatos, pagydymo, stebuklo, kaip galėtų Jėzus atsisakyti, kaip galėtų jų, kaip kiti, neišklausyti?

Ir epileptikai, kurie vartosi po žemę, su iškreiptu nejudančiu veidu, su putomis, einančiomis iš burnos; siaubo apimtieji, kurie staugia nesavais balsais, slankiodami po griūvančius kapus, kaip pikti šunes, naktibaldos, nenuoramos; paralitikai, nebevaldą sąnarių, kurie tiek beturi jausmų, kad galėtų jausti skausmus, lavonai pavergtos ir maldaujančios sielos apgyventi; ir, pagaliau, aklieji, tie baisūs aklieji, nuo pat gimimo apgaubti nakties, kuri panaši į tamsią karsto naktį, klumstantieji apgrabomis laimingųjų tarpe, kurie vaikšto kur tik nori, tie baimės apimtieji aklieji, kurie eina iškėlę galvas įbedę akis tolumon, lyg, rodos, jiems sužibės šviesa iš erdvės gilumos, kuriems pasaulis yra tik laipsniavimas rankomis patirtų kietumų: aklieji, amžinai vieni, kurie apie saulę tiek težino, kad ji šildo ir kaitina.

Kaip galėtų Jėzus nežiūrėti šito skurdo? Ne! Jo meilė, kuri tiek viršija bendrą pasigailėjimą, kiek jo prigimtis viršija žmogaus prigimtį, negali atstumti tų maldavimų, kurie sujaudintų ir pagonį. Maldavimų, kurie širdį graudina ir be žodžių.

Atsakymas Jonui.

Jėzus pagydo, tačiau nieko bendro neturi su burtininku arba užkalbinėtojum. Nepanaudoja simbolinių ženklų, užkeikimų, talismanų, smilkalų, uždangų, paslapčių. Nesišaukia į pagalbą nei antžemiškų, nei požeminių pajėgų. Užtenka jam vieno žodžio, garsaus šauksmo, malonaus atsiliepimo, širdingumo. Užtenka jo valios ir tikėjimo to, kuris prašo. Visus paklausia: Ar tiki, kad galiu tai padaryti? O kai išgijimas įvyksta: Eik, t a v o t i k ė j i m a s tave išgydė.

Stebuklas—Jėzaus akyse—yra dviejų gerų valių supuolimas; tai gyvas susidūrimas tikėjimo to, kuris veikia, ir to, kuris pasiduoda veiksmui. Dviejų pajėgų bendradarbiavimas. Tai susiliejimas, dviejų išganingų tikrybių sutikimas.

„Nes iš tiesų sakau jums: jei turėtumėt tiek tikėjimo, kaip garstyčios grūdas, galėtumėt pasakyti šitam kalnui: Eik iš čia į ten, ir pereitų; ir nieko negalimo jums nebūtų... Jei turėtumėt tiek tikėjimo, kaip garstyčios grūdas, galėtumėt pasakyti šitam kiečiausiam medžiui: Išsirauk su šaknimis ir persisodink jūroje, ir jis paklausytų jūsų“. Tie, kurie neturi nė tūkstantinės garstyčios grūdo dalelės tikėjimo priesaikauja, jog tokios galybės niekas neturi, ir jog Jėzus buvo apgavikas.

Evangelijose stebuklai vadinami trimis žodžiais: D u n a m e i s — jėgos; T e r a t a — stebėtinumai; S e m e i a — ženklai. Ženklai yra tiems, kurie prisimena mesijoniškus pranašavimus; stebėtinumai tiems, kurie ieško juose įrodymo. Bet Jėzui ir Jėzuje yra ne kas kita kaip D u n a m e i s; galybės veiksmai, nežmogiškos galios žaibo greitumo nugalėjimai.

Jėzaus pagydymai turi dvejopo požymio. Jis pagydo ne vien kūną, bet ir dvasią. Ir iš tų dvasinių negalavimų jis nori žmones išgydyti, kad Dangaus Karalystę galima būtų sukurti ir žemėje.

Didesnė ligų dalis turi dvejopą prigimtį ir ypatingu būdu pasiduoda metaforai. Jėzus pagydo luošus, šlubius, sergančius

drugiu, vandens liga, moteriškę, sergančią kraujo plūdymu. Pagydo net kardu padarytą žaizdą, Malkaus ausį, kurią Petras nukirto Gethsemano naktį, tačiau tik dėl to, kad jo Įstatymas — daryk gerą tam, kas tau piktą daro — būtų išlaikytas ligi galo.

Beveik visumet Jėzaus pagydyti esti Velnio apsėstieji, Paralitikai, Raupsuotieji, Aklieji, Nebyliai. „Apsėstieji“ velnio. Apsėstaisiais senovėje buvo vadinamos proto ligos: net profesorius Aristotelis tikėjo velnio apsėdimu. Tikėta tada, kad Apsėstieji, Lunatikai, Epileptikai, Isterikai buvo piktųjų dvasių apnikti. Vieni kitiems priešingi, dažniausiai žodžiais, moderniškųjų laikų šitų ligų aiškinimai nepaneigia fakto, kad, daugeliui atsitikimų, Apsėstieji toki yra pilna to žodžio prasme.

Šitas moksliškas ir žinomas dvasinių ligų aiškinimas labai atatiko alegorinį ir pilną priminimų Jėzaus mokymo būdo, kurį jis labai buvo pamėgęs. Jis troško įkurti Dievo Karalystę ir išnaikinti Šėtono viešpatavimą. Velnių išvarinėjimas buvo dalis jo pašaukimo. Nebuvo jo uždavinys daryti skirtumus tarp to, kuo buvo nusikalsta, dėl betvarkės arba dėl tikro piktos dvasios apnykimo. Tarp kūno ir dvasios negalavimų yra gretimumas, kurį pabrėžiame kalboje, turįs savo pagrindą ir tikrą savitarpio giminiškumą.

Beprotis ir Epileptikas, Tinginys ir Paralitikas, Susiteršėlis ir Raupsuotasis, Aklas ir tas, kuris tiesos nemato, Kurčias ir tas, kuris nenori tiesos klausyti, Išgelbėtasis ir Prikeltasis iš mirusiųjų.

Kada Jonas, įmestas į kalėjimą, pasiuntė du mokiniu paklausti Jėzų, ar buvo jis tas, kurio laukta arba reikėjo laukti dar kito, Jėzus jiems atsakė: „Eikite ir praneškite Jonui tai, ką girdite ir matote: aklieji mato, raišieji vaikšto, raupsuotieji esti apvalomi, kurtieji girdi, mirusieji keliasi iš mirusiųjų ir Evangelija skelbiama vargšams“. Neskiria Jėzus Evangelijos nuo stebuklingų pagydymų. Tai tos pačios eilės veiksmai: jis nori tuo atsakymu pasakyti, kad gydydavo kūnus, kad geriau būtų paruoštos sielos Evangelijos priėmimui.

Tie, kurie buvo nematę saulės šviesos, mato dabar net tiesos šviesą; tie, kurie nebuvo girdėję žmonių kalbos, dabar girdi net Dievo žodžius; tie, kurie buvo Šėtono apnikti, dabar yra išvaduoti iš Šėtono; tie, kurie buvo žaizdų ir spuogų apdengti, dabar švarūs kaip kūdikiai; tie, kurie negalėjo iš vietos pajudėti,

bejėgiai ir suparaližuoti, eina mano pramintu taku; tie, kurie buvo mirę sielos gyvenimui, mano vienu žodžiu kėlėsi iš mirusiųjų, o vargšai, po Geros Naujienos, tapo turtingesni už turtuolius. Štai mano pasiteisinimai, mano pateisinamieji raštai.

Jėzus, gydytojas ir išgelbėtojas, nėra toks, kokį jį moderniškieji priešai, blogiausios valios, nori atvaizduoti, norėdami, priešingai asketizmui, įpiršti patogų pagonizmą. Jis, pasak jų, yra ligonių, paliegėlių, nešvarių, nelaimingųjų, bejėgių, vergų Dievas. Bet visas Jėzaus veikimas yra sveikatos, jėgų, skaistumo, turtų, laisvės dovana. Eina pas ligonius pašalinti ligas, pas paliegėlius pakelti juos iš negalavimų, pas nešvarius juos apvalyti, pas vergus juos laisvus padaryti.

Ne todėl myli ligonius, kad jie yra ligoniai; jis myli, kaip senovės žmonės, sveikatą, ir myli ją taip, jog trokšta ją tam grąžinti, kas jos neteko.

Jėzus yra laimės pranašas, gyvenimo laidas, vertas geresnio gyvenimo. Stebuklai yra ne kas kita, kaip jo pažadų ištesėjimas.

Talitha Qumi.

„Mirę keliasi iš numirusiųjų“. Tai vienas iš ženklų, kurio turėjo užtekti kalinamajam Krikštytojui. Gerajai seserei, darbščiajai Mortai, tarė: „Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas; kas tiki mane, nors būtų miręs, gyvens; ir kas tik gyvena ir tiki mane, niekad nemirs“. Iš numirusiųjų prisikėlimas yra atgimimas tikėjime; nemarumas yra šito tikėjimo nuolatinis patvirtinimas. Jono evangelisto žodžiai yra atitrauktas palyginimas, beveik teologinis, kuris remiasi griežtai individualiniu patyrimu.

Evangelistai žino tačiau tris iš mirusiųjų prisikėlimus, istorinius įvykius, su pagražintu, bet iškalbingai aiškiu užakcentavimu liudininkų atpasakotus. Jėzus prikėlė iš mirusiųjų tris numirėlius: jaunikaitį, mergaitę ir prietelį.

Ėjo į miestą Naim — „gražus“, kuris buvo pastatytas ant kalvų už kelių mylių nuo Nazareto — ir sutiko laidotuvių procesiją. Vienos našlės sūnų lydėjo į kapus. Neseniai ji buvo netekusi savo vyro; buvo palikęs jai tik šis vienintelis sūnus; dabar ir jį nešė laidoti. Jėzus pastebėjo motiną, einančią moterų pulkelyje, verkiančią dusliu balsu, išgąsčio apimtu, kuris sukelia didžiausios baimės. Turėjo pasaulyje tik du žmones, kurie ją mylėjo; ir vienas ir antras jau buvo mirę; abu jai dingo. Liko pati viena, visiškai viena moteris, be vyro. Be vyro, be sūnaus, be paramos, be pagalbos, be paguodos (turėjo ką-nors, kad galėtų išsipasakoti, pasisakyti jam, arba bent kartu apsiverkti!). Dingo jaunystės atsiminimai, dingo meile, senatvės parama ir viltis. Amžinai užgeso šios paprastos kuklios meilės. Vyras gali būti po sūnaus paguoda; sūnus gali atstoti vyrą. Kad bent vienas jai būtų likęs! Dabar jos veido niekas nebebučiuos niekumet.

Jėzus pasigailėjo tos motinos. Jos verksmas buvo lyg apkaltinimas.

— Neverk, — tarė jai.

Prisiartinąs prie naštuvų palytėjo juos. Ant jų gulėjo išsitiesęs jaunikaitis, suvyniotas į marškonę, bet su atidengtu veidu, sustingusiu ir suakmenėjusiu pamėlynavusios lavono spalvos. Žmonės, kurie neštuvus nešė, sustojo. Visi nutilo. Net motina, sujaudinta, nustojo verkusi.

— Jaunikaiti, tau sakau, kelkis! Tau sakau. Nebe laikas gulėti; tu miegi ramus, o tavo motina nusiminusi, kelkis!

Ir sūnus, klusniai atsikėlęs, atsisėda ant neštuvų ir pradėjo kalbėti. „Ir Jėzus atidavė jį jo motinai“. „Atidavė“ jį iŠ mirties rankų, kad galėtų grąžinti jį tai, kuri be jo gyventi negalėjo. Kad motina nustotų verkusi.

Kitą kartą, kai grįžo iš Gadaros, puolė po jo kojų vienas tėvas. Jo vienintelė dukra jau merdėjo. Tas žmogus buvo vardu Jairas ir, nors buvo vienas iš sinagogos viršininkų, tikėjo Jėzų.

Pradėjo eiti kartu. Pusiaukelėje juos pasitiko Jairo tarnas.

— Tavo duktė jau mirė, tad jau be reikalo vargini mokytoją.

Bet Jėzus netiki mirčiai: Nebijok, sako tėvui, tik tikėk, ir b u s i š g e l b ė t a.

Ateina į namus. Ore prie namų jau buvo susirinkę žmonės, kurie triukšmavo ir garsino mirties įvykį. Viduje buvo moterys ir tarnai.

Išeikit iš čia. Neverkit. Mergaitė n e m i r ė, b e t m i e g a. Į ėjo į kambarį tik su trim mokiniais ir tėvais, ir, paėmęs užmigusiosios ranką, pašaukė:

— Talitha qumi! Mergaite, kelkis!

Ir tuojau mergaitė atsikėlė ir ėmė vaikščioti po kambarį, nes, pasak Morkaus, „turėjo dvylika metų“. Bet buvo dar tokia silpna ir išvargusi po tiekos ligos dienų. Jėzus liepė duoti jai tuojau valgyti. Nebuvo ji kokios dvasios ar šmėklos iššaukta. Tai buvo gyvas kūnas, kurs atsigavo šiek-tiek nuvargęs po karščio kliedėjimų naujai gyvenimo dienai.

Lozorius ir Jėzus vienas antrą labai mylėjo. Ne vieną kartą Jėzus svečiavosi jo namuose, Betanijoje, su juo ir jo seserimis.

Lozorius kartą susirgo; buvo pasiųsta pranešti Jėzui apie tai; išgirdęs tai Jėzus pasakė: Šita liga n e p a s i b a i g s m i r t i m i.

Dar pora dienų užtrūko toj vietoj. Trečią dieną savo mokiniams pasakė: Mūsų prietelis, Lozorius, užmigo, einu jį pažadinti.

Jau buvo netoliese Betanijos, kai susitiko priešais Mortą, lyg su priekaištu:

— Jei tu būtum čia buvęs, mano brolis nebūtų miręs!

Už valandėlės ir Marija išbėgo priešais:

— Jei čia būtum buvęs, mano brolis nebūtų miręs!

Šitas pakartotas priekaištas sujaudino Jėzų, ne dėl to, kad būtų bijojęs, jog vėlai atėjo, bet kad jam reikia liūdėti dėl tikėjimo stokos net tų širdyse, kurie jam buvo brangūs.

— Kur jį padėjot?

O jos tarė jam: Ateik ir pažiūrėk. Jėzus apsiverkė, ir verkdamas—pirmą kartą jį pastebėjo verkiantį—nuėjo prie kapo.

— Atstumkit akmenį.

Morta, šeimininkė, apsukri moteris, su patyrimu, įsimaišė:

— Viešpatie, jau pradėjo dvokti, nes jau ketvirta diena kaip miręs.

Bet nekreipė į jos pasakymą dėmesio.

— Atstumkite akmenį.

Akmuo buvo nuristas į šalį, o Jėzus, su pakeltomis aukštyn akimis sukalbėjęs trumpą maldą, prisiartino prie kapo angos ir pakeltu balsu pašaukė savo prietelį.

— Lozoriau, išeik iš kapo!

Ir Lozorius išėjo iš duobės, suklupdamas, nes rankos ir kojos buvo perrištos skepetomis ir veidas buvo aprištas marškone.

— Atriškit jį, kad galėtų vaikščioti. Ir visi keturi, o po jų Dvylika, kartu su minia Žydų, nustebusių dėl nepaprasto įvykio, grįžo namo. Pamažėli Lozoriaus akys pradėjo apsiprasti su šviesa; jo kojos, nors ir buvo nutirpusios, apsiprato su eisena, rankos laisvai judėjo. Apsukrioji Morta greitai paruošė pietus geriau negu galima buvo padaryti šitame sumišime, po keturių gedulos dienų, o Prikeltasis valgė sykiu su seserimis ir draugais. Marija beveik nieko nevalgė, įsižiūrėjusi į veidą to, kuris tik ką nugalėjo mirtį ir, nusišluostęs veidą, laužė savo duoną ir gėrė savo vyną, lyg, rodos, ši diena buvo panaši į visas kitas dienas.

Štai tie prikėlimai iš mirusiųjų, kuriuos atpasakoja evangelistai. Iš šitų atpasakojimų galima padaryti kai kurių išvadų, kurios išvaduoja mus nuo visokių doktoralinių, vadinasi pergreitų, aiškinimų.

Jėzus per visą savo gyvenimą prikelia iš mirusiųjų tik tris numirėlius, o prikelia juos ne norėdamas parodyti savo galybę ir nustebinti žmonių vaizduotę, bet vien sujaudintas kančių tų,, kurie tuos numirėlius mylėjo: norėdamas paguosti motiną, tėvą, dvi seseri. Du šitie prikėlimai iš mirusiųjų buvo vieši; vienas, prikėlimas Jairo dukters, padarytas kelių žmonių akivaizdoje, ir tiems keliems žmonėms Jėzus liepė niekam nepasakoti apie tai.

Čia kitas dalykas turi didesnės reikšmės. Visais trim atsitikimais Jėzus kalba į numirėlį, lyg, rodos, jis nebūtų miręs, tik įmigęs. Apie našlės sūnų neturi laiko kalbėti, nes sprendimas įvyksta pernelyg ūmai, tačiau ir į jį kreipiasi kaip į vaikiną, kuris dar vilkina atsikėlimą, nors poilsio valanda jau praėjo: Jaunikaiti, tau sakau, kelkis!

Kai jam pasakė, jog Jairo mergaitė mirė, jis tarė: Nemirė, bet miega. Kai jam patvirtina, jog Lozorius tikrai mirė, jis sako primygtinai: Nemirė, bet miega.

Netvirtina, kad prikelia iš mirusiųjų, — jis tik pažadina. Mirtis jam yra ne kas kita, kaip miegas. Kietesnis miegas už paprastą, kasdieninį miegą. Toks gilus, jog tik antžmoniška meilė jį pertraukia. Meilė tiems, kurie liko gyventi, labiau, negu įmigusiam. Meilė to, kuris verkia, matydamas verksmą tų, kuriuos myli.

Vestuvės Kanoje.

Jėzus mielai eidavo į vestuves.

Žmogui iš liaudies, kuris retai tegali leisti sau pašnekesius ir pramogas, kuris niekad sočiai nepavalgo ir neatsigeria, vestuvių diena esti geriausias viso gyvenimo atsiminimas. Tai yra lyg šventadienis parodymas turtų, dosnumo, vaišingumo ilgoje virtinėje jo pilko gyvenimo dienų.

Ponai, kurie kasdien gali puotauti; naujų laikų žmonės, kurie per vieną dieną tiek suvartoja, jog vargšui senovėje būtų užtekę visai savaitei, nejaučia tos dienos iškilmingo džiaugsmo. Bet senovės vargšas, darbininkas, kaimietis, Rytų šalies gyventojas, visus metus gyvenąs miežiene duona, džiovintomis figomis, truputėliu žuvies ir retkarčiais kietai išvirtais kiaušiniais, ir tik per didžiąsias šventes pasipiaunąs ėriuką ar ožiuką, žmogus, prisipratinęs sunkiai dirbti, susivaldyti, apsieiti be daugelio dalykų, tenkintis būtiniausiais dalykais, matė vestuvėse tikriausią ir didžiausią savo gyvenimo šventę. Kitos šventės, žmonių ir bažnytinės šventės, priklausė visiems lygiai, visiems buvo vienodos. Kasmet atsikartodavo. Bet vestuvės pačios buvo savotiška šventė, išimtinai jam priklausanti šventė, ir atsitikdavo ji tik vieną kartą jo amžiuje.

Ir todėl anais laikais visokią prabangą ir pasaulio puošnumą sutelkdavo apie jaunavedžius, kad jie niekad negalėtų pamiršti tos dienos. Jaunavedžio sutikti išeidavo nakties metu su degančiais žibintais, griežėjais, šokėjais ir dainininkais. Namai visu kuo pertekę: įvairios mėsos privirta ir prikepta, pripilti vyno indai sustatyti pasieniais, kvepiančių aliejų indai svečiams ir draugams. Šviesa, muzika, kvepalai, linksmybės, šokiai: nieko nestokavo jausmams patenkinti. Viskas, kas yra kasdieninė kunigaikščių ir turtuolių pirmenybė, triumfavo šitą vienintelę dieną po šiaudiniu vargšo stogu.

Patikdavo Jėzui šita nekalta linksmybė. Patikdavo jam atitraukto nuo kasdieninio skurdo prasčiokėlio nuotaika, kuri jį

sujaudindavo. Jis matė vestuvėse ne vien iškilmę. Jungtuvės yra aukščiausias žmogaus jaunatvės pasiryžimas nugalėti per meilę likimą, per dviejų meilių susibūrimą, dviejų jaunatvių bendrą susitarimą. Tai yra dvigubas tikėjimo į gyvenimą patvirtinimas, į jo nuolatinumą ir troškimą gyventi. Žmogus, kuris veda, yra visuomenės rankose užstatas. Tapdamas naujos visuomenės galva ir naujos kartos tėvas, laisvesnis pasidaro, tačiau kartu prisipažįsta esąs didesnis belaisvis.

Jungtuvės yra laimės pažadas ir kančių pakėlimas. Svajojimai ir nusivokimas turi jose savo vietas. Didvyriška ir šventa jungtuvių didybė glūdi tame tragedijos šešėlyje, iš kurio prasiveržia džiaugsmo spinduliai baimingos vilties ateičiai. Išvengti jų negalima, tad, egoistiškai galvojant, reikėtų jų išvengti. Kas yra matęs, neskaitant šito atsitikimo, kada nors sprendimą, kurio taip trokštų pasmerktasis?

Jėzui jungtuvės turi dar gilesnės reikšmės: tai yra amžinybės dėsnis. Tai, ką Dievas surišo, žmogus negali atrišti. Kada širdys viena antrą suprato ir kūnai tarp savęs susiartino, nėra tokio kardo arba įstatymo, kurie galėtų juos perskirti. Šitame žmogiškame gyvenime, nepastoviame, laikiname, trumpiame, greit praeinančiame, liglaikiniame yra vienas dalykas, kuris turi amžinai būti, ligi mirties ir po mirties: moterystė. Vienintelis amžinybės žiedas visoje vilkstinėje išbirančių karolių.

Labai dažnai per Jėzaus pasikalbėjimus būdavo primenamos vestuvės ir jų pokyliai. Prie gražiausių palyginimų galima priskirti kad ir palyginimą apie karalių, kuris kėlė vestuves savo sūnui ir kvietė svečius; apie mergaites, išėjusias pasitikti jaunikio ir jaunosios; apie šeimininką, kuris kėlė puotą. Jis ir save lygina su jaunikiu, kurį vaišina jo draugai, atsakydamas tiems, kurie pasipiktina, kad jo mokiniai valgo ir geria.

Nesipiktindavo, kaip tie veidmainingi raštų aiškintojai, dėl paduoto jam stiklo su vynu, o kada Dvylikos draugystėje gers tą vyną, kuris yra jo kraujas, mąstys apie naują Karalystės vyną.

Todėl nėra nieko nuostabaus, kad priėmė pakvietimą į pokylį Kanoje. Visi žino stebuklą, kurį jis tą dieną padarė. Šešias statines, vandens pripildytas, Jėzus pakeitė vynu, ir geresniu vynu, negu tas, kuris jau buvo išsibaigęs. Senieji racionalistai sako, jog tai buvo tik dovana, laikyta ligi paskutinio momento

paslėpta, savotiškas, Jėzaus sugalvotas, netikėtinumas pabaigoje pokylio pagerbti jaunavedžius. Ir, be to, priduriama, šeši šimtai litrų gero vyno yra ne bet sau dovana, kuri tik parodo Mokytojo dosnumą.

Tačiau tos volterioniškos utelės neapsižiūrėjo, jog tik vienas Jonas — alegorijų ir filosofavimų žmogus — apie Kanos Vestuvių įvykį tekalba.

Tas įvykis nebuvo žaislas — nei netikėtinumo žaislas, ne savigarbos — bet tikras permainymas, dėl dvasios galios medžiagai įvykdytas ir, tuo pačiu metu, vienas iš tų atvaizduotų palyginimų, užuot atpasakojimo pavaizduotų tikru įvykiu.

Tam, kuris pažodžiui nekamantinėja atpasakojimo, vanduo, persikeičiąs į vyną, yra antras pavaizdavimas naujos epochos, kuri prasideda su Evangelija. Prieš apreiškimą, išvakarėse, Dykumoje vandens užteko: pasaulis buvo apleistas ir pasmerktas skursti. Bet štai suskambo Linksma Žinia: Karalystė jau artėja, laimė nebetoli. Iš skurdo jau galime pakilti į džiaugsmą; iš Senojo Įstatymo našlavimo pereinama prie naujų jungtuvių su naujuoju Įstatymu. Jaunikis jau yra su mumis. Nebe laikas liūdėti, bet džiūgauti; nebe laikas pasninkauti, bet pokyliauti; nebėra vandens, bet vynas.

Pamenat, ką vestuvių iškilmių vedėjas pasakė Jaunajam? „Visi pradžioje paduoda ant stalo gerą vyną; vėliau, kai svečiai pralinksmėja, duoda prastesnį; o tu laikei atsargoje lig šiol geresnįjį“.

Toks buvo senovės paprotys, senovės Žydų ir Pagonių paprotys. Bet Jėzus ir šitą seną pokyliavimo paprotį nori pakeisti. Seniau duodavo pradžioje gerą, o vėliau prastesnį; jis, po gero, duoda geresnį. Rūgštus, neprinokusių vynuogių vynas, vynelis, galima sakyt, geriamas valgyti pradedant, yra Senojo Įstatymo vynas, kurio nepavyko gerai padaryti, kuris apkarto ir aitrus pasidarė, ir gėrimui nebetinka. O tas vynas, kurį Jėzus atneša, geriausias ir prinokęs, pralinksminąs širdis ir užkaitinąs kraują, yra naujos Karalystės vynas, skirtas dangaus vestuvėms su žeme, vynas, kuris duoda tą apsigėrimo savumą, kuris nebeužilgo vadinsis „kryžiaus beprotyste“.

Kanos Vestuvės, kurios Jono paminėtos kaip pirmasis stebuklas, yra evangeliškos revoliucijos alegorija.

Kitas palyginimas, stebuklo pavidalu pareikštas, yra palyginimas apie nudžiūvusį figos medį.

Vieną rytą, apie Velykas, grįždamas iš Betanijos į Jeruzalę, Jėzus pasijuto esąs alkanas. Prisiartino prie figos medžio, bet be lapų nieko jame nerado. Nors ir augo pietų krašte, bet dar tebebuvo ankstybas laikas figoms, net jų ankstybiausiai rūšiai.

Tačiau, pasak Mato ir Morkaus, Jėzus pasipiktino vargšu augalėliu ir prakeikė jį:

— Teneauga ant tavęs vaisiai amžinai!

Ir figos medis tuč tuojau nudžiūvo.

Pasak Morkaus, pasakė:

— Niekas per amžius tenevalgo tavo vaisių!

Ir figos medis, kai vakare pro tą vietą grįžo, jau buvo iš šaknų nudžiūvęs.

Pasakojimai apie prakeikimų padarinius Evangelistų yra visumet sugretinami su ta mintimi, kurią Jėzus yra daugelį kartų pareiškęs, jog galima pasiekti viso to, ko prašoma tikėjimo galia.

Kiti čia mato skundo pavaizdavimą, kuris labai dažnai pakartojamas Jėzaus lūpų. Figos medis atvaizduoja Izraelitus, seną žydų tikėjimą, kuris išlaikė tik bereikalingus ir nevalgomus apeigų ir iškilmių lapus, lapus, kurie duoda tamsų šešėlį, tuščiavidurius lapus, pasmerktus nudžiūti nieko nepasotinus. Jėzus, teisybės išalkęs, meilės išsiilgęs, tarp šitų lapų ieškojo pastiprinančių gailestingumo ir šventumo vaisių. Tačiau jų nerado: Izraelitai jo alkio nepasotino, neatatiko jo vilčių. Beprasmiška būtų laukti iš šito seno kelmo, lapais apsigaubusio, bet nevaisingo: tenudžiūsta amžinai! Vaisius nuo šiol teiks kitos tautos.

Prakeikto figos medžio stebuklas, tikrumoje, tėra matomas pavaizdavimas palyginimo apie nevaisingą figos medį, apie kurį skaitom pas Luką: „Žmogus buvo pasodinęs vynmedžių daržą; ir atėjęs ieškojo jame vaisių ir nerado. Tada pasakė daržo prižiūrėtojui: štai jau ***treji metai*** kaip ateinu paieškoti šitoje figoje vaisių, bet nerandu; iškirsk ją, kam ji dar čia stovi, be reikalo užimdama vietą! Tačiau prižiūrėtojas jam atsakė: Viešpatie, palik ją dar vienerius metus, kad galėčiau apkopti ir apdėti ją mėšlu; ir, jei ateityje duos vaisių, gerai, o jei neduos, tada ją iškirsi“.

Ne iš karto pasmerktas medis, tik po trijų metų nevaisingumo. Daržininkui užsistojus, sprendimas atidedamas vieneriems metams, ir per šiuos metus medis bus prižiūrėtas ir saugojamas su meile. Tai bus paskutinis mėginimas. Jei nepavyks, jo laukia kirvis ir ugnis.

Jau treji metai Jėzus moko Žydus ir mano juos apleisti, kad galėtų kitiems paskelbti Karalystę. Bet vienas jo darbininkas, jo mokinys, prie savo tautos prisirišęs, prašo malonės: dar vienerius metus palūkėti: Pamatysim, ar meilės galybe šita svetimoteriaujanti pavainikių tauta atsivers. Bet štai, einant keliu iš Betanijos, paskutinis mėginimas jau buvo išmėgintas; iš Judaizmo nebebuvo ko laukti ir tikėtis, be dviejų sukryžiuotų pagalių; nedoras žydų figos medis bėra vertas sudeginimo, ir niekas daugiau nebevalgys jo nedorų, pervėlai nunokusių vaisių.

Duona ir žuvys.

Du yra duonos padauginimai ir visame kame panašūs tarp savęs, išskyrus kiekio dydį, — tai yra visame, kas turi sąryšio su dvasine prasme, kuri iš tų padauginimų išplaukia.

Tūkstančiai vargšų ėjo paskui Jėzų po dykumas, toli nuo apgyventų vietų. Praslinko trys dienos kaip buvo valgę, taip buvo išalkę gyvenimo duonos, kuri yra jo žodžiai. Bet trečią dieną pagailo Jėzui minios—čia buvo moterys ir vaikai ir štai liepia jis mokiniams pavalgydinti minias. Mokiniai, tačiau, teturėjo kelis duonos kapalėlius ir bent kiek žuvies; tuo tarpu alkanų burnų yra tūkstančiai. Tada Jėzas liepia visiems susėsti ant žemės, ant žalios pievos, būreliais po penkiasdešimt ir po šimtą palaimina tą valgio truputėlį, kuris čia pat buvo, pasisotina visi ir pintines prirenka trupinių.

Jei mes sugretinsim du padauginimu, pastebėsim vieną ypatingą dalyką. Pirmuoju atsitikimu tebuvo penki duonos kepalėliai ir penki tūkstančiai žmonių, dvylika pintinių prisirinko trupinių. Antrą kartą buvo septyni duonos kepalėliai — dviem kepalėliais daugiau — žmonių keturi tūkstančiai — tūkstančiu mažiau — ir pabaigoje surinktos tik septynios trupinių pintinės. Mažesniu duonos skaičium didesnis žmonių skaičius nuramina alkį ir daugiau lieka trupinių; kada daugiau yra duonos, mažiau žmonių tepasisotina, ir mažiau duonos tepalieka. Kokia moralinė reikšmė yra šito proporcijų skirtingumo? Juo mažiau turime valgio, juo daugiau galime išdalinti. Mažiau sudaro daugiau. Jei duonos dar būtų mažiau buvę, tai dvigubai didesnė minia būtų ja pasisotinus, ir likučių būtų prisirinkę dar daugiau. Jei penkiais duonos kepalėliais pasotinamas penkių tūkstančių alkis, tai vienu kepalėliu būtų pasisotinę penkis kartus daugiau žmonių. Tikra duona, teisybės duona, juo labiau pasotina, juo mažiau jos yra. Senasis Įstatymas yra gausus, įvairus, padalintas į nesuskaitomas dalis. Jame surašyti šimtai taisyklių, knygose surašytų, tūkstančiai kitokių įsakymų, rašto žinovų ir

fariziejų sugalvotų. Užmetus akis atrodo, kad tai būtų lyg milžiniškas apkrautas stalas, prie kurio visa tauta gali pasisotinti... Tačiau visos šitos taisyklės, tie įstatai, tos formulės yra tik nudžiūvę lapai, bereikalingos skujos, tik stuobrio dulkės ir pelenai. Niekas negali gyventi tokiu valgiu: juo daugiau jo yra, juo mažiau pasotina. Paklusnių prasčiokėlių tauta negali nutildyti teisybės troškimo tuo nesuskaitomu, bet nevalgomu, maistu. Priešingai, vieno žodžio užtenka, kuris visus kitus žodžius suprasmina ir pergali suakmenėjusį sočiųjų ir godžiųjų paikumą; vieno žodžio, kuris sielą pripildo, širdį nuramina, teisybės alkį patenkina, ir minios pasisotins, užteks maisto net tiems, kurių tą dieną nebuvo.

Dvasinė duona pati savaime yra stebuklinga. Grūdų duonos kepalėlio nedaugeliui teužteksi, ir, kai pasibaigia jis, niekam iš jo nieko nebelieka. Bet teisybės duona, džiaugsmo duona, mistiška duona nepasibaigia, niekad pasibaigti negali. Išdalink ją tūkstančiams, o vis dėlto jos nepritruks; išdalinkit ją milijonams, bet vis tik ji nesumažės. Kiekvienas pasiėmė savo dalį, kaip tie vyrai ir moterys, kurie dykumoje buvo išalkę o juo daugiau buvo išduota, juo daugiau lieka tiems, kurie ateis.

Kitą kartą, kai mokiniai rados be duonos, Jėzus perspėjo juos saugotis Fariziejų ir Sadukėjų raugo. Mokiniai, kaip visumet negreit perprasdami jo žodžius, kalbėjo savitarpy: perspėja mus, kadangi nepasiėmė duonos. Tačiau,tai pastebėjęs, Jėzus juos sudraudė: „O mažatikių giminė, ką galvojat tarp savęs, kad duonos neturit? D a r n e s u p r a n t a t ir nepamenat penkių duonos kepalėlių išdalintų penkiems tūkstančiams žmonių, ir kiek pintinių pririnkot likučių?... kodėl nesuprantat, jog n e a p i e d u o n ą j u m s k a l b ė j a u? Bet saugokitės Fariziejų ir Sadukėjų raugo“! Tai yra aklų atkritusio įstatymo sargų.

Tai yra tie Dvylika, išrinktieji, o tačiau ir jie nesugeba iš karto suprasti ir netiki tiek, kiek tikėti reikia.

Lygiai ir laive, Audringą naktį, Jėzus turėjo juos sudrausti. Mokytojas užmigo ant sėdynės, padėjęs galvą ant irklininko priegalvio. Ūmai pakilo vėjas; audra ėmė siausti ežere; vilnys daužė laivą, ir, rodos, kiekvieną akimirką jį apvers. Persigandę mokiniai pradėjo Jėzų žadinti: Gelbėk mus, nes žūstame. Kodėl mumis nesirūpini?

Ir atsikėlęs, Jėzus įsakė vėjams: Nutilk, ir jūrai: Nusiramink. Ir vėjas nurimo, vėl rados ramu.

Tada subarė mokinius: Kodėl nusigandot, mažatikiai žmonės? Kodėl netikit? Kur jūsų tikėjimas?

Išsigelbėję, sugėdinti, kalbėjosi savitarpy: Kas tai yra per žmogus, kad vėjas ir jūra jo klauso?

Yra vienas, Simonas - Petras, kuris neišsigąsta. Ne vien jo prigimtis viršija žmogaus prigimtį, bet turi didelį tikėjimą, didelę meilę, didelę valią. Nėra jokio gyvo ar negyvo daikto, kuris galėtų šioms trims didybėms pasipriešinti. Viso to, kas yra laikina, atsižadėjo ir nugalėjo laiką; kūniškų gėrybių atsisakė, o turi galios kūną išgelbėti; išsižadėjo viso to, kas iš medžiagos yra kilę, o yra medžiagos valdovas. Kiekvienas žmogus gali būti šito viešpatavimo dalyvis. Užtenka turėti tikėjimą, kad tik tas tikėjimas nebūtų savimi pasitikėjimas.

Prieš Kristų, keletą metų prieš Kristų, vienas iš didelių Italijos vyrų, daugelio karų vadas, pats būdamas patvirkęs, bet vertas viešpatauti supuvusioje nedorybėse respublikoje, atsidūrė jūroje, tikra žodžio prasme jūroje, laive su keliolika irklų, beieškodamas kariuomenės, kuri negalėjo taip veikiai prisiartinti, kad galėtų duoti jam galimumo nugalėti. Ūmai pakilo vėjas, bangos ėmė laivą blaškyti, ir vairininkas jau norėjo grįžti į uostą. Tačiau Cezaris, suspaudęs vairininko ranką, tarė jam: Plauk drąsiai pirmyn, ir nesibijok; Cezaris yra sykiu su tavim, ir jo likimas plaukia kartu su jumis.

Tie išdidaus pasitikėjimo žodžiai padrąsino laivo įgulą, ir kiekvienas iš jų, tarytum Cezario galybės dalelė būtų persimetusi į sielą, sukaupė visas jėgas, kad įstengtų nugalėti audros siautimą. Bet, nežiūrint jūrininkų pastangų, laivas tik tik nepaskendo, ir turėjo grįžti į uostą. Cezario tikėjimas buvo ne kas kita, kaip jo išdidumas, savimi pasitikėjimas; Jėzaus tikėjimas buvo pati meilė; Tėvo meilė, meilė žmonių.

Su šituo tikėjimu galėjo eiti prie mokinių laivo, kurie su dideliu vargu plaukė, priešingam vėjui pučiant, ir vaikščioti vandens paviršium kaip žalia ganyklos pieva.

Jie pamanė tamsumoje, kad tai šmėkla, tad ir šiuo kartu turėjo juos nuraminti: Nesibijokit, tai aš esu. Tik ką įlipo į laivą, vėjas nurimo ir tuojau priplaukė krantą. Ir šį kartą mo-

kiniai buvo nustebę, „nes — priduria nuoseklusis Morkus —jų širdys buvo užkietėjusios ir n e s u p r a t o į v y k i o s u d u o n a“.

Šitas sugretinimas gali atrodyti naivus, tačiau savo prasme yra labai reikšmingas. Nes duonos stebuklas yra visų kitų stebuklų pamatas. Kiekvienas palyginimas, poezijos žodžiais atpasakotas arba pavaizduotas matomais stebuklais, yra tik įvairiais būdais pagaminta duona, kad savieji — bent savieji! — supras— tų tą vienintelę būtiną tiesą: dvasia yra vienintelis žmogaus vertas maistas, o žmogus, kuris tuo maistu gyvena, yra pasaulio valdovas.

Ne paslaptis: poetas.

Pirmą žvilgsnį metus atrodo, kad Jėzus kaž ką slepia, yra linkęs prie paslaptingumo.

Stebuklingu būdu išgydytiesiems liepia nepasakoti niekam, kad jis juos pagydė; nori, kad žmonės melstųsi ir duotų išmaldas slapta; kai Mokiniai pripažįsta jį esant Messiją, liepia niekam apie tai neskelbti; po Persimainymo visus tris liudininkus prašo tylėti;
o mokydamas beveik visumet vadovaujasi palyginimais, kuriuos ne visi tegali suprasti.

Antrą kartą metus žvilgsnį, kuris daugiau turi reikšmės, negu pirmas, ta paslaptis neatrodo taip paslaptingai. Jėzus neturi tokio paslaptingumo. Neslepia kokios paslaptingos doktrinos, kad galėtų ją perduoti keliems savo sekėjams. Jo veiksmai buvo vieši ir aiškūs. Kalbėdavo visumet miestų aikštėse, ežerų pakrantėmis, šventyklose, žmonių miniose.

Drausdavo pasakoti apie savo stebuklus, kad jo nesugretintų su burtininkais ir raganiais; liepdavo daryti gėrį paslapčiomis, kad tuščia garbė nenusmelktų nuopelnų; nenorėjo, kad Dvylika skelbtų jį esant Kristum, kol pats įžengs į Jeruzalę, kuri turėjo būti viešoji jo Pasiuntinystės inauguracija; kalbėdavo prilyginimais, kad būtų geriau suprastas prasčiokėlių, kurie noriau klauso pasakojimų, kaip pamokslų, ir geriau atmena nuotykius, negu išprotavimus.

Trys Evangelistai atpasakoja Jėzaus nuomonę, kuri lyg, rodos, visa tai paneigtų: būk tai sąmoningai stengėsi jis, nebūti visų suprastas. „Nes jums—sako Mokiniams—duota yra suprasti Dievo Karalystės paslaptis, bet jiems tai neduota... Todėl jiems kalbu palyginimais, nes, nors turi akis, nemato, ir, nors turi ausis, negirdi ir nesupranta“.

Bet Jėzus nori tik tą pasakyti: Jūs suprantat tas paslaptis, tačiau dauguma toli gražu jų nesupranta, nors turi ausis ir protą panašų į jūsų protą. Ir aniems, kad galėtų mane suprasti, kalbu prilyginimais, tai yra vaizdinga nuotykių kalba, prieinamesnė ir

lengvesnė. Vaikus mokome pasakomis, prasčiokėlius pasakojimų pagalba; tie, į kuriuos kalbu, yra užsispyrę kaip prasčiokai ir įspūdingi kaip vaikai. Kad būtų nugalėtas jų kurtumas, savo žodžius derinu su jų prigimtim. Tai yra daugumoje įgimtos turtingos vaizduotės žmonės, tačiau turį mažą gabumą protauti, todėl palyginimai greičiau sužadina vaizduotę, negu jų protą. Nevartoju jų paslėpdamas, bet geriau pavaizduodamas tiesą tiems, kurie nesugebėtų jos atskirti išprotavimo keliu. Jei jos nesupranta net taip pavaizduotos, tai čia tėra kaltas jų užsispyrimas, kuris dažniausiai užmerkia akis ir užkiša sielos ausis, kad nebūtų girdėti-

Jėzus neturėjo jokių žabangų slėpti. Troško, kad suprastų jį visi, net paprasčiausi žmonės, bemoksliai. Palyginimai buvo vartojami ne jo mokslui nuslėpti prieš bemokslius, bet kad jis taptų iškalbingesnis ir aiškesnis minioms. Jei kartais net Dvylikos gabumai buvo žemesni už tą uždavinį, Jėzus liūdėjo labai dėl šito neginčijamo fakto.

Nuostabus jo pasiuntinystės nepaprastumas poetiškąjį jos originalumą nustūmė į šalį, užtemdė, nors buvo jis labai stebėtinas. Jėzus nieko niekumet nerašė — kartą tik rašė smiltyse, bet vėjas amžinai ištrynė jo rašyseną — tačiau būtų pagarsėjęs tarp žmonių su tokia didele vaizduote, tautoje, kuri davė Psalmių rinkinį, Ruth'os Istoriją, Jobo knygą, Giesmių Giesmę, kaip vienas iš didžiausių poetų visiems laikams.

Stipri nenugalima jo kūdikystės dvasia, puslaukinė ir prasčiokiška aplinkuma, kurioje išaugo, nedaugelio knygų skaitymas — tačiau iš turtingiausių poezija knygų skaičiaus — jo gilus prisirišimas prie laukų ir žvėrių gyvenimo, bet labiausiai ir aukščiau už visą ką dieviškas troškimas nešti ir skleisti šviesą tiems, kurie kenčia tamsybėse, gelbėti tuos, kurie nebetoli amžinos pražūties, nešti laimę tiems, kurie daugiau už visus yra nelaimingi, — nes tikroji poezija neuždega savo švyturio prie degančios ugnies, bet saulės ir žvaigždžių šviesoje; ji spindi savo šviesa ne rašytuose palikimuose, išlikusiuose iš pereitųjų šimtmečių, bet iš meilės, ir skausmo, iš gilybių sujaudintos sielos, — padarė iš Jėzaus poetą, kūrėją amžinai gyvų vaizdų, kuriais stebuklą padarė, Evangelistų nepastebėtą ir neįrašytą. Stebuklą pavaizduoti aukščiausias Tiesas su pagalba palyginimų tokių paprastų, kasdieninių, tokio nepa-

prasto grožio, jog ir dvidešimčiai amžių praslinkus jie žvilga ta vienintele jaunyste, kuri yra amžinybė.

Kai kurie iš šitų prilyginimų yra tik idiliški arba epiški pakeitimai tų apreiškimų, kuriuos jis kitoje vietoje jau buvo bendrais posakiais paskelbęs; bet jų tarpe yra ir tokių, kurie turi savyje dalykų, kurių jis savo pamoksluose nebuvo paminėjęs ar pavaizdavęs. Palyginimai yra vaizdingas paaiškinimas Pamokslo ant Kalno, kuris jau galėjo jį padaryti poetu, kuriam tikra žodžio prasme, daugiau negu visiems kitiems, gimusiems šioje žemėje, priklauso dieviškojo dainiaus vardas.

Raugas.

Miestų ponios nekepa savo namuose duonos. Bet senos kaimo moterys, namų šeimininkės, prižiūrėtojos žino, kas yra raugalas. Gabalas tešlos ankstybesnio užmaišymo, kaip vaiko kumštis didumo, išmaišytas karštame virintame vandenyje ir į naują tešlą įdėtas gali iškelti ligi trijų saikų miltų.

Iš visų javų sėklų Garstyčios grūdas yra mažiausias; vargu galima jį įžiūrėti. Bet iš šito grūdelio, pasėto geroje žemėje, išauga vienas iš didžiausių karklų, kad net ant jo šakų gali paukščiai nutūpti.

Ir javo grūdas nedidelis. Ūkininkas pasėja jį į žemę ir eina prie kitų darbų. Miega, atsikelia, išeina iš namų, grįžta. Slenka dienos, naktys praeina; ūkininkas negalvoja apie grūdą. Bet ten, gelmėje, po drėgna velėna, grūdas subrendo, išauga iš jo žiupsnelis žolės, o jos viršūnėje raitosi varpa, išsyk švelnutė, žalia, kuri pamažėli pradeda brendinti grūdus ir pagelsta; prinokusių javų laukas prašyte prašosi piautuvo ir ūkininkas gali pradėti piūtį.

Tas pat dedasi ir su Dangaus Karalyste ir jos apreiškimu. Žodis atrodo lyg nieko nereiškia, — nes ir ką reiškia žodis? tai tie skiemens, garsai, kurie dažnai išeina iš lūpų, bet su dideliu vargu tepasiekia ausis ir tik tada, kai iš širdies yra kilę, gali pataikyti į širdis. Žodis yra kaž kas išnykstamo, smulkmena, trumpas atsikvėpimas, pūstelėjimas, atgarsis, kuris praskamba erdvėje ir kurį vėjas išsklaido. Tačiau žodis, Karalystę skelbiąs, panašus yra į raugą: kai jis patenka į gerus miltus, švarius, be priemaišų ir sėlenų, pradeda rūgti ir išsikelia — panašus yra į laukų sėklą, kuri pradeda brinkti žemėje, kantriai kaip žemė, kuri ją pridengia, bet, kai pavasaris išaušta, grūdas žalia strėle iškyla aukštyn, pasipuošia auksine varpa ir, vasarai atėjus štai ir derlius.

Evangeliją sudaro nedaugelis žodžių: arti jau Karalystė, permainykit savo sielas — bet jei tie žodžiai nukrenta į gerai nu-

siteikusių žmonių širdis, į prasčiokėlių žmonių širdis, kurie trokšta tapti dideli; į teisingųjų širdis, kurie trokšta būti šventi; į nusidėjėlių širdis, kurie gerame ieško tos laimės, kurios anksčiau ieškojo veltui piktame; tada tie žodžiai įleidžia šaknis, išsišakoja gelmėje, krauna pumpurėlius, pražysta kuokelėmis ir varpomis, žvilga nepaprastu vasaros grožiu, po kurios niekad rudens vytimas jų nepasieks.

Nedaug tėra aplink Jėzų tokių, kurie tikrai tiki Karalystę ir ruošiasi pasitikti tą Didžiąją Dieną. Nedaug tėra tokių, ir tai prasčiokėliai žmonės, išsklaidyti kaip dalelės raugo susiskaldžiusių tautų tarpe neribotose imperijose. Bet tie keliasdešimt prasčiokėlių žmonių, neturinčių jokios reikšmės, stovinčių išrinktosios tautos tarpe, taps, užkrečiamo pavyzdžio galia, tūkstančių tūkstančiais ir po trijų šimtų metų Tiberijaus soste viešpataus žmogus, kuris atsiklaups prieš Apaštalų vietininkus.

Tačiau, norint pasinaudoti Pažadėtąja Karalyste, reikia atsižadėti visų kitų dalykų. Argi ne tą pat daro žmonės su savo laikinais reikalais, patys būdami laikini? Kai žmogus, darbuodamasis svetimame lauke, atranda Gėrybes, ar nepaslepia jų tuojau ir nebėga parduoti viso, ką turi, kad galėtų įsigyti tą lauką? Jei pirklys, ieškodamas malonumų ir dalykų, kuriuos galėtų pasiūlyti valdovams, atras daiktą puikesnį ir už visus švaresnį, kokį tik buvo kada radęs savo gyvenime, kokį Perlą, kokio nė pats didysai Karalius savo rūmuose neturi, argi neparduos viso, ką turi, net ir mažesnės vertės perlų, kad galėtų nupirkti tą vienintelį nepaprastąjį Perlą?

Jei artojas ir pirklys, žmonės materialistai, kurie pasitenkina nepastoviu uždarbiu, esti pasiryžę parduoti visus savo turtus, kad galėtų įsigyti Gėrybes, kurios jiems atrodo brangesnės už visa, ką jie turi, — nors tai yra medžiaginiai ir nepastovūs turtai, — argi ne su didesniu pasiryžimu turi išsižadėti viso, ką turi brangiausio, visi tie, kurie trokšta įeiti į Dievo Karalystę? Jei artojas ir pirklys dėl piniginio pelno, kuris yra išvagiamas ir nepastovus, yra pasiruošę laikinai pasiaukoti, kuris pasiaukojimas, galimas daiktas, gali jiems patikrinti šimtą už šimtą uždarbio, tai argi dėl nepalyginti aukštesnio pelno, dėl pelno tokio skirtingai aukšto pobūdžio, dėl amžinosios gėrybės, neturime

viską paneigti, ką turime geriausio, nors ir ligi šios dienos mums tai atrodytų neįkainuojamos vertės daiktu?

Tačiau prieš išsižadant reikia gerai pasvarstyti, ar užteks viso to, kas liko, pasiekti naujo sumanymo riboms. Reikia mūsų sielą patirti, jėgas išmėginti. Kad ir su mumis neatsitiktų to, kas atsitiko su anuo Žmogum, kuris norėjo pastatyti Bokštą, siekiantį dangų, kaip Jeruzalės bokštai. Bet pradžioje neapskaičiavo išlaidų, pakvietė mūrininkus, liepė iškasti pamatams griovius ir pavedė išmūryti keturias pagrindines sienas. Ir kai Bokštas tik pradėjo nuo žemės kilti, bet dar nepasiekė aplinkinių namų stogų, priverstas buvo atsisakyti nuo tolimesnio darbo, nes jam pritrūko lėšų apmokėti už kalkes, plytas, akmenį ir darbininkus. Ir Bokštas liko tokioje padėtyje, žemas, nukirstas, kaip įgeidžio palikimas, ir kaimynų pašiepimų objektas.

Karalius, norėdamas kariauti su kitu Karalium, visų pirma gerai apskaičiuoja savo jėgas, ir jei įsitikina, jog tik dešimčia tūkstančių kareivių gali remtis, kai tuo pačiu metu jo priešas turi savo žinioje dvidešimt tūkstančių, atsisako nuo sumanymo kariauti ir siunčia taikos pasiuntinius, prieš tai kaip priešas išeis į karo žygį. Kas savim negali pilnai pasitikėti, kas nėra tikras ištesėti ligi galo, tegu nepradeda eiti Kristaus keliu. Nes Karalystės įkūrimas yra visiškai nepanašus darbas į Bokšto statymą, o kova dėl naujo Žmogaus yra tokia aštri, kaip jokia kita kova, nors ta kova ir vidujinė, netriukšminga.

Į Karalystę patenka tik tas, kuris yra vertas ir apsivalęs. Karalystė yra amžinasis pokylis, ir apsitaisyti jai reikia iškilmių drabužiais. Anas Karalius, kuris kėlė savo sūnui vestuvių pokylį, kai pakviestieji svečiai neatėjo, pakvietė į pokylį prasčiokėlius žmones, praeivius, elgetas, kiekvieną atsitikusį žmogų, bet kai pastebėjo pokylio buste nešvarų, purvais apdrabstytą žmogų, liepė išmesti jį pro duris, kad naktį praleistų šaltyje, kalendamas dantimis.

Į Karalystės pokylį, jei pirmieji pakviesti neateina, visi yra priimami: net vargšai ir nusidėjėliai. Karalius savo laiku pakvietė rinktinius svečius, bet vienas tuo laiku pirko dvarą, antras penkias poras jaučių, trečias tą dieną vedė žmoną. Visi buvo apsikrovę savais reikalais ir neatėjo pakviesti. Kai kurie nė nepasiaiškino ir neatsiprašė. Tada pasiuntė Karalius savo tarnus į kryžkeles, kad surinktų vargšus, raišus, driskius, paskutinius valkatas. Tačiau

tuščių vietų dar buvo: tada įsakė jėga atvesti tuos, kurie ėjo pro rūmus, visus, kuriuos rado, ir prasidėjo pokyliavimas.

Tai buvo karališka vakarienė, turtinga šventė, tai buvo iškilmė. Faktinai tai buvo valgymas lig soties avinienos ir žuvų ir apsigėrimas vynu ir sicera. Kitą dieną, pokyliui pasibaigus, stalus nuvalius ir išnešus, kiekvienas turėjo grįžti į namus prie savo skurdo. Jei kas, iš pirmoje eilėje pakviestųjų, tą medžiaginį malonumą kitu medžiaginiu malonumu buvo pakeitęs, tai galima buvo ir atleisti.

Bet pakvietimas į Karalystės pokylį žada dvasinę laimę, absoliutinę, kuri amžinai gali žmogų pasotinti. Daugiau, negu laikinus smagumus, kurių duoda žemės gyvenimas, nusigėrimas, po kurio žmonės išsivemia, apsivalgymas, nuo kurio išpučia vidurius, gašlavimai, nuo kurių pradeda sukti kaulus ir sieloje lieka kartus nusivylimas! Tačiau pakviestieji, kuriuos Jėzus parinko iš visų žmonių, ir anksčiau už visus pakvietė į naujai atgimusiųjų dieviškąjį pokylį, neatsiliepė pakviesti. Rauko kaktas, skundžiasi, išsisukinėja ir eina prie savo įprastų nešvarių darbų. Aukščiau stato paprastas sąšlavas, kuriomis aptarnaujamas kūnas, už nepaprastai aukštos vilties grožį, vienintelę protingą gyvenimo prasmę.

Tada jų vietoje kviečiama visi kiti: elgetos, vietoj turtuolių, nusidėjėliai vietoj fariziejų, paleistuvės vietoj ponių, bemoksliai vietoj mokytų žmonių, ligoniai ir kenčiamieji vietoj laimingųjų ir sveikųjų.

Net tie, kurie ateina paskutiniai, jei tik laiku ateina, bus priimti į pokylį. Vynuogyno savininkas pastebėjo rinkoje keletą darbininkų, laukiančių darbo, pasiuntė juos į savo vynuogių daržą pjaustyti vynuogių kekių, sulygęs mokėti jiems po dinarą. Kiek vėliau, apie pusdienį, pamatė kitus, stoviniuojančius be darbo, ir šituos pasiuntė į savo daržą. Ir dar vėliau rado kitus, ir su jais sulygo. Pasamdytieji dirbo, kas piaustė, kas kasė. Vakarui atėjus šeimininkas visiems užmokėjo uždarbį, visiems po dinarą. Tačiau tie, kurie dirbo nuo pat ryto, pradėjo triukšmauti: kodėl tie, kurie mažiau tedirbo už mus, gauna tą patį užmokestį? Savininkas tai nugirdo ir tarė: Argi nebuvau sulygęs mokėti jums po dinarą? Kodėl dabar nusiskundžiat? Jei aš noriu mokėti paskutinę valandą

pasamdytiems darbininkams tiek pat, argi tuo darau jums nuostolio?

Išviršinė šeimininko neteisybė tėra aukščiausias teisingumo pavaizdavimas. Visiems jis duoda tiek, kiek buvo pažadėjęs duoti, ir tas, kuris paskutinis stojo į darbą, bet dirbo su ta pačia viltim, turi tokias pat teises, kaip kiti, džiaugtis ana Karalyste, dėl kurios vargo ligi nakties.

Tačiau vargas tam, kuris pervėlai ateina. Niekas nežino paskirtos dienos, ir kas paskirtą valandą neįeis, tas belsis į duris, tačiau jos nebus jam atidarytos, ir klaidžios išorinėse tamsybėse.

Namų šeimininkas išėjo į vestuvių pokylį, tarnai nežino, kada jis grįš. Laimingi tie, kurie jo laukia, ir kuriuos jis rado budint. Pats šeimininkas pasodins juos už stalo ir jiems pats tarnaus. Bet, jei ras juos miegančius, ir niekas jo nepasitiks ir privers ilgai belstis į duris, prieš tai kaip kuris nors jas atidarys, kai išeis pasitikti jo užmiegotomis akimis, pasišiaušę, pusnuogiai, neras namuose užžiebtos šviesos, nei pašildyto vandens, pagriebs tarnus už pečių ir be pasigailėjimo išmes juos laukan.

Tegu kiekvienas budi pasiruošęs, nes Sūnus Žmogaus yra kaip nakties Vagis: nežinia, kurią valandą ateis. Arba, kaip Jaunikis, kuris turi ateiti, bet kurį kaž kas sulaikė kelyje, ir jis pavėlavo. Jaunosios namuose jo laukia Dešimt Mergaičių, kurios turi pasitikti jį su žibintuvais. Penkios iš jų, Rūpestingosios, pasirūpino alyvos žibintuvams ir pasiėmė indus su lempomis, klausydamos su atidžia balso ir žingsnių atgarsio to, kuris turi ateiti. Kitos penkios, Nerūpestingosios, nepagalvojo apie alyvą, ir pavargusios belaukdamos užsnūdo. Ir, štai, ūmai suskambo vestuvių dalyvių klegesys, kurie tuo laiku artinosi prie namų. Penkios Rūpestingosios uždega žibintuvus ir išbėga linksmos į gatvę Jaunikio pasitikti. Kitos Penkios pašoksta iš miego ir bėga prie draugių gauti nors kiek alyvos, tačiau pirmosios atsako: Kodėl apie tai pirmiau nepagalvojote? Eikit dabar pas pardavėjus ir nusipirkit! Nerūpestingosios bėgioja nuo vienų namų prie kitų, kad galėtų gauti nors lašelį alyvos, bet visi miega, niekas joms neatsiliepia, krautuvės uždarytos, palaidi šunes lodami vejasi paskui jų lengvus aptaisus. Grįžta į vestuvių namus, bet randa duris uždarytas. Penkios Išmintingosios Mergaitės jau,

buvo įėjusios į vidų ir pasveikino Jaunąjį. O penkios Neprotingosios ėmė belstis į duris, prašyti, rėkti, bet niekas neatėjo joms atidaryti. Pro uždangų plyšius mato rausvą vakarienės šviesą; girdi indų terškėjimą, sudaužtų taurių skambėjimą, jaunimo dainas, muzikos garsus, bet įeiti negali. Turės ligi ryto stovėti patamsy, drebėdamos iš baimės ir nuo vėjo, netekusios nakties pokyliavimo malonumų.

Ankšti Vartai.

„Įeikite pro siaurus vartus, nes platūs vartai ir didelis kelias veda į pražūtį ir daug daug yra tokių, kurie juo eina. Bet ankšti vartai ir siauras kelias yra, kuris veda į gyvenimą, ir nedaug tėra tokių, kurie jį randa.

Tie, kurie ieškos pro kur įeiti, pagaliau negalės įeiti, nes namų šeimininkas, uždaręs duris, praneš, jog nieko nepažįsta.

Ligi anos Didžiosios Dienos, kol dar nebus pervėlu, prašykit ir jums bus duota, belskit ir bus jums atidaryta. Žmonės, kurie yra toki užkietėję, tingūs ir žiaurūs, negali tačiau atsispirti prieš prašančiojo nuolatinį užsispyrimą ir pagaliau nusileidžia. Jei žmonės, būdami žmonėmis, ne visumet esti kurti maldavimams, kaip nepalyginti bus tikresnis atsakymas Tėvo, kuris mus myli?

Žmogus vidunakty beldžiasi į prietelio duris ir prikelia jį iš miego. Ir pro duris sako jam: Paskolink man tris kepalėlius duonos, nes netikėtai užėjo pas mane svečias ir neturiu ko jam duoti. Anas, mieguistas atsako: „Nebūk įkyrus, nes jau esu nusitaisęs ir nenoriu keltis. Su manim lovoje guli mano vaikai, kurie užmigo ir, jei kelsiuos, nubus ir ims zirzti. Tačiau pirmasis nenusileidžia, beldžiasi toliau, pakeltu balsu šaukia ir, sudėjęs rankas prašo padaryti jam tą malonę, nes kaimynystėje netari kitų draugų ir laikas jau vėlus, o svečias išalkęs laukia. Ir taip įkyriai prašosi prie durų, kol draugas atsikelia iš patalo, įsileidžia jį į savo butą ir duoda jam tiek duonos, kiek jis prašė.

Draugas buvo tinginys, tačiau geros širdies žmogus. Kartais ir blogi žmonės pasielgia taip, kaip jis. Viename mieste buvo teisėjas, kuris nieko negerbė. Piktas ir niūrus žmogus, kuris viską norėjo daryti tik savo nuožiūra. Viena našlė vaikščiodavo pas jį kasdien, prašydama teisybės, tačiau, nors jos pusėje buvo teisybė, teisėjas visada ją atstumdavo ir nenorėdavo jos išklausyti. Tačiau našlė ramiai kentė daromus jai nemalonumus ir nenustojo jo trukdžiusi. Pagaliau, kad galėtų atsikratyti moteriške,

kuri jam kvaršino galvą jau tiek laiko savo prašymais, ašaromis ir įkyrumu, padarė sprendimą ir atleido ją ramybėje.

Bet nereikia prašyti daugiau, negu mums priklauso. Kas padarė savo darbą, valgys ir gers, bet neturės ypatingos vietos, ir ne geriau bus už savo brolį aptarnautas, o juo mažiau už savo viršininką.

Kai tarnas, kuris sėjo lauke javus arba ganė gyvulius, grįžta namo, šeimininkas nepakviečia jo tuojau su savim prie stalo, bet liepia pirma patarnauti, ir tik po to duoda ir tarnui paskirtą vakarienę. Tai yra palyginimas, kurį Jėzus skiria Apaštalams, kurie savo tarpe ginčijosi dėl geresnės vietos Karalystėje.

„Argi šeimininkas laikys sau per pareigą dėkoti tam tarnui, kad jis padarė tai, kas jam liepta buvo padaryti? Taip pat ir jūs, kai padarysit visa, kas jums įsakyta, sakykit: Esam nereikalingi tarnai; padarėm tai, ką turėjom padaryti“.

Daryti yra vienintelis, turįs reikšmės, dalykas. Esti ir tokių, kurie priima įsakymus, tačiau vėliau nedirba. Jie bus skaudžiau nubausti už tuos, kurie žodžiais priešinasi, bet vėliau, apgailestavę, imasi darbo. Vienas žmogus turėjo du sūnų, vyresniajam jis tarė: Eik į vynuogyną ir dirbk. Sūnus atsakė: einu, bet, užuot ėjęs į vynuogyną, išsitiesė paunksnėje ir užmigo. Jaunesniajam sūnui: Eik ir tu dirbti į vynuogyną su broliu. Bet sūnus atsakė: Ne, šiandie noriu pasilsėti, nes nesijaučiu sveikas. Tačiau, kiek vėliau, pagalvojęs apie seną tėvą, kuris nebeturėjo jėgų pats apdirbti žemę ir kurį jo atsisakymas nustebino, nugalėjo nuovargį ir nuėjo į vynuogyną, kur stropiai dirbo ligi vakaro.

Neužtenka klausyti Karalystės pažadėjimo Žodžių. Pritarti tik lūpomis, o gyventi tais pačiais senais palinkimais, nesistengiant net širdies palinkimų pakeisti, yra mažiau kaip nieko. „Kiekvienas, kuris ateina pas mane ir klauso mano žodžių ir juos gyvenime vykdo, panašus yra į sumanų žmogų, kuris, norėdamas pastatyti namus, giliai iškasė griovius ir padėjo pamatus ant akmens. Ir kai užėjo lietus, ir upių potvynis apsėmė tuos namus, pakilus dideliems vėjams, negalėjo sugriauti namų, nes jie buvo pastatyti ant uolos. Bet kas klauso mano žodžius, tačiau jų nevykdo, panašus yra į neišmintingą žmogų, kuris pastatė savo namus ant smiltyno be pamato. Užėjus nuo lietaus

potvyniui namas buvo apsemtas vandens ir sugriuvo, ir tai buvo ano namo didelis griuvimas“.

Tą patį pamokymą randame prilyginime apie sėją. „Sėjikas išėjo sėti; besėjant kai kurie grūdai nukrito prie kelio, ir, atlėkę dangaus paukščiai, juos sulesė. Kiti nukrito į akmenuotą dirvą, kur nedaug tebuvo žemės drėgmės, greit sudygo, nes negalėjo giliai įleisti šaknų, bet, kai saulė užkaitino, veikiai nuvyto, o kadangi neturėjo gilių šaknų — nudžiūvo. Kiti nupuolė tarp erškėčių ir erškėčių krūmai juos nusmelkė, užtroškino. Kiti nukrito į gerą žemę ir davė šimteriopą vaisių“. Šitą prilyginimą Dvylikai sunku buvo suprasti. Jėzus pats turėjo jį paaiškinti. Sėkla — tai Žodis. Kas jo nesupranta, ateina Šėtonas ir išsineša jį. Kas jį supranta ir su džiaugsmu priima, bet neleidžia įleisti savo sieloje šaknų, tas, pirmam persekiojimui užėjus, greit jį, pamiršta. Yra ir tokių, kurie jį supranta ir priima, tačiau nesugeba atsikratyti pasaulinių rūpesčių, turtų rinkimo, veržimosi į garbę, tada tie grobuonys — erškėčiai nusmelkia jį ir užtroškina. Bet kas klauso Žodžio ir jį supranta, ir padaro iš jo savo dvasios valdovą, gyvenimo taisyklę, tas daros iš tikrųjų tuo derlinguoju lauku, kuriame grūdas atneša šimteriopą vaisių.

Tačiau, neužtenka dar jo klausyti, suprasti jį ir vykdyti. Kas gavo jį, tas neturi jo laikyti tik sau vienam.

Kas tad, turėdamas žibintuvą, stato jį į palovį, arba uždengia jį puodu, arba slepia jį po saiku? Šviesa turi būti kambario viduryje, aukštai pakelta, kad visi ją matytų ir būtų apšviesti.

Kartą žmogus, išvykdamas į tolimą kelionę, paliko kiekvienam savo tarnui po dešimtį dinarų, kad juos paleistų į apyvartą. Grįžęs pareikalavo iš jų atskaitomybės. Pirmas tarnas grąžino šeimininkui dvidešimt dinarų, nes su gauta dešimtim kitą dešimtį pelnė. Tada šeimininkas padarė jį visų savo turtų užvaizda. Antrasis grąžino jam penkiolika, nes negalėjo daugiau pelnyti kaip penkis dinarus. Tuo tarpu trečias tarnas, prisiartinęs prie šeimininko su baime, parodė jam susuptą į skepetą dešimtį dinarų, kuriuos buvo iš šeimininko gavęs. „Valdove, štai tavo pinigai; žinojau, jog esi rūstus žmogus, jog piauni ten, kur nešėjai ir renki ten, kur nepalikai; bijojau tavęs, todėl laikiau pinigus paslėpęs. Valdovas jam į tai atsakė: Nedoras tarne, tinginy, iš tavo paties žodžių apkaltinsiu tave. Atimkit iš jo

dinarus ir duokit tam, kuris turi dvidešimti. — Kiti tarė jam: Valdove, jis turi užtektinai. — O aš jums sakau, — atsiliepė valdovas, — kad kiekvienam, kas turi, bus duota; o nuo to, kuris neturi, ir tai, ką jis turi, bus atimta. Įmeskit nenaudėlį tarną į tamsybes, kur bus tik verksmas ir griežimas dantimis“.

Kas gavo Žodį, tas taip turi elgtis, kad jo malonę dvigubai padidintų. Jam patikėtas toks turtas, kad, jei jis paliks jį neveiklų, teisingai bus pasielgta jį atėmus. Tas, kuris niekuo jo nepadaugino, nustojo ir to, ką turėjo; o tas, kuris dvigubai padaugino jį, dar daugiau pelnys. Ne tie yra vargšai, kuriems reikia duoti, kadangi nieko neturi, bet tie turtų valdovai netikėliai ir tinginiai, kuriems buvo pavesti derlingiausi visatos laukai.

Laimingas tas šeimininkas, kurį valdovas atras savo vietoje teisybę darant pavaldinių tarpe ir dalijant jiems priklausančius iš teisybės javų saikus. Bet jei šeimininkas pradeda varginti pavaldinius, ir galvoja tik apie valgį ir gėrimą, kai savininkas grįš — o grįžti gali netikėtai — lieps nuplakti jį rykštėmis ir priskirs jį prie netikėlių likimo.

Nes smarkiai bus nubaustas ne tas tarnas, kuris nežino šeimininko norų ir, nežinodamas, jų nepildo, bet tas tarnas, kuris visa tai žinojo, o tačiau visai priešingai elgiasi, skaudžiai bus nubaustas ir išvarytas iš namų, kuriuose buvo užvaizda. Žodžio skelbėjai jokio pasiteisinimo neras, jei jie pirmieji gyvenime jo nevykdys. Kam daugiau buvo duota, iš to bus daugiau ir pareikalauta.

Sūnus Palaidūnas.

Vienas žmogus turėjo du sūnų. Jo žmona jau buvo mirusi, bet jam buvo palikę tuodu sūnų. Tik du. Bet du visumet yra geriau, negu vienas. Jei vieno nėra namie, namuose lieka antras; jei jaunesnysis suserga, vyresnysis dirba už du, o jei vienam ir mirti tektų — net ir vaikai miršta, ir jauni būdami miršta, ir kai kada anksčiau už senesnius žmones — ir jei vienas turėtų mirti, lieka dar antras, kad galėtų pasirūpinti vargšu tėvu.

Tas žmogus mylėjo savo vaikus, ne vien dėl to, kad tai buvo jo kraujas, bet iš prigimties turėjo gerą širdį. Mylėjo abu vienodai, ir vyresnįjį ir jaunesnįjį; gal kiek ir labiau jaunesnįjį, bet taip nežymiai daugiau, kad net pats to negalėjo pastebėti. Prie paskutinio vaiko visos motinos ir visi tėvai jaučia silpnumą, nes jis mažiausias, gražesnis už kitus, ir mažiausia teturi teisių; be to, jis yra tas, kurs buvo paskutinis vaikas, ir po jo nebebuvo kitokių gimimų šeimynoje, jo kūdikystė dar taip tebėra gyva, taip prailginama, taip pratęsiama, jog net pasiekia jaunystės slenkstį, kaip kokia jautrumo tvirtovė. Rodos, kad tai tik vakar buvo, kai žindo motinos krūtinę, kai trumputėlėj jupelėj mėgino daryti pirmuosius žingsnius, kai užšokdavo ant tėvo pečių ir jodinėdavo arkliuku?

Bet tas žmogus nerodė šališkumo. Savo vaikus jis brangino kaip dvi aki, kaip abi ranki, vienas po dešiniąja ranka, antras po kairiąja, abiem vienodai buvo geras ir žiūrėjo, kad ir vienam ir antram nieko netrūktų.

Tačiau, ir to paties tėvo vaikų tarpe vienas yra vienaip, antras kitaip nusiteikęs. Beveik niekumet neatsitinka, kad du broliai būtų vienos nuomonės. Arba bent būtų jos panašios.

Vyresnysis sūnus buvo rimtas jaunuolis, protingas, pastovus, kuris atrodė jau subrendęs vyras, šeimynos galva. Gerbė tėvą, tačiau daugiau kaip šeimininką, ne kaip tėvą, be mažiausio šešėlio, be jokio jausmo požymio; darbuodavosi visumet, bet buvo sausas ir sunkus samdininkams; melsdavosi, kaip to reika-

lavo įstatymai, tačiau vargšų nemėgo prie savęs matyti: nors namai buvo pilni įvairių Dievo duotų gėrybių, jis niekad nerasdavo juose nieko vargšus apdovanoti. Broliui nuduodavo savo prielankumą, bet širdyje slėpė pavydo nuodus. Kai sakoma „mylisi, kaip broliai," sakomas griežtai priešingas dalykas tam, ką norėtųsi pasakyti. Labai retai broliai tikrai mylisi savitarpy. Žydų istorija, neminint jau kitų, prasideda nuo Kaino; toliau eina Jokūbas, kuris apgauna Ezavą; Juozapas brolių parduotas; Absolonas užmuša Ammoną; Saliamonas, kuris liepia pasmaugti Adoniją; kraujo šaltinis, pavydo keliais plaukiąs, išdavimų ir niekšybių srove plaukia. Užuot kalbėti apie brolišką meilę, geriau būtų kalbėti apie tėvišką meilę: mažiau tebus daroma apsirikimų.

Kitas sūnus atrodė lyg būtų buvęs kitos giminės. Jaunesnis buvo ir nesidrovėjo savo jaunumo. Nardėsi savo jaunystėje kaip karštame ežere. Turėjo visus savo amžiaus palinkimus, užsimojimus, talentus (ir nepasisekimus). Su tėvu pasielgdavo, kaip atsitikdavo: kartais ryždavosi trankyti jį perkūnais, o kartais norėdavo jam dangų prie žemės palenkti, sugebėdavo savaites žvairakiuoti į tėvą, bet vėl, netikėtai iš viso savo prigimties karščio apsikabindavo tėvo kaklą. Labiau jam patikdavo žaidimai su draugais, negu darbas; nesakydavo ne, jei atsitikdavo proga išsigerti; smalsiai žiūrėdavo į moteris ir mėgdavo gražiai taisytis, stengdavosi geriau už kitus pasirodyti. Bet širdies buvo geros: mokėdavo už tuos, kurie neturėdavo pinigų užsimokėti, šelpdavo, slapčia nuo brolio, vargšus, nė vieno žmogaus neatleisdavo nesuraminęs. Sinagogoje jį retai tegalima buvo pamatyti, ir todėl, dėl kitų jo elgimosi pobūdžių, aplinkiniai miestelėnai, asmens pagarbos verti ir paprasti, dieviškos baimės pilni, tikintieji ir su savotiškais sumetimais, žiūrėjo į jį neprielankiomis akimis, perspėdami savo vaikus su juo neprasidėti, nebendrauti. Juo labiau dar ir todėl, kad anas jaunuolis norėjo aukščiau pakelti galvą, negu leido tai daryti tėvo ištekliai — gero, kaip buvo kalbama, žmogaus, bet silpno ir netolregio — be to, svaidydavo žodžiais, kurie jaunuolio burnoje skambėdavo labai netinkamai, nors namuose buvo šiaip taip auklėjamas. Smulkus vietos gyvenimas jam veikiai pakyrėjo; geriau, sakydavo, būtų paieškoti prietykių turtingesniuose kraštuose, tirščiau apgyventuose, tolimuose kraš-

tuose, už jūrų-marių, už aukštų kalnų, kur triukšmu verda dideli miestai, turtais pertekę, kur marmuru išklotos sienos ir laiptai, geriausi vynai, iš salų atvežti, ir sandėliai, aukso ir šilkų pripildyti, ir gražiausios moterys, kaip karalaitės, kvepaluose išpraustos, pasiryžusios atiduoti visus savo grožio malonumus už vieną aukso gabalėlį.

Čia, kaime, reikėjo ramiai ir nuolat gyventi; čia nebuvo kur parodyti čigoniškų arba nomadiškų įgeidžių. Tėvas, nors ir turtingas žmogus ir geras, skaičiuodavo drachmas kaip talentus, brolis išversdavo akis, pamatęs jį apsivilkusį gražesniu apdaru arba nauja tunika; namuose viskas sukėsi apie ūkio reikalus, arimą, ganyklas, kaimenes: tai buvo negyvenimas, bet gyvenimo slopinimas.

Ir vieną dieną—galvojo apie tai daug kartų, tačiau nedrįso savo minčių papasakoti — šaltu ir kietu balsu prabilo į tėvą:

— Duok man priklausančią dalį, daugiau nieko iš tavęs nebeprašysiu.

Išgirdus tai seniui skaudu rados, tačiau jis nieko neatsakė ir įėjo į savo butą, kad niekas nepamatytų jo verkiant. Ir kurį laiką nė vienas iš jųdviejų apie tai neužsiminė. Tačiau sūnus kentėjo, vaikščiojo paniuręs, akyse nebesimatė ugnies ir pasiryžimo, net veidas jo išblyško. Tėvas, matydamas besikankinant sūnų, pats kentėjo, prisimindamas, jog gali jo netekti. Pagaliau, tėviška meilė nugalėjo savimeilę. Turtas buvo apskaičiuotas ir padalintas; abu sūnūs gavo tai, kas jų daliai priklausė, likusią dalį tėvas sau pasiliko. Jaunesnysis, nieko nelaukdamas, pardavė visa tai, ko su savim negalėjo pasiimti, ir sudaręs už parduotus turtus gana žymią pinigų sumą, nieko niekam nepasakęs, pasibalnojo žirgą ir išjojo į pasaulį. Vyresniajam broliui šitas išvykimas nesudarė didelio nemalonumo: Jis nebeturės drąsos grįžti — pamanė sau — dabar esu vienintelis sūnus, viską pats vienas valdysiu ir likusios dalies niekas iš manęs nebepaims.

Bet tėvas slapčiomis išverkė visas savo ašaras, visas ašaras iš savo raukšlėtų blakstienų, kiekvienas bruožas jo raukšlėto veido buvo ašaromis išplautas, visas jo senas veidas permirkęs, ašaromis prisotintas. Nuo to laiko nebesijautė tas, kas buvo anksčiau, ir reikėjo visos tos meilės, kurią turėjo sūnui, kurs prie jo liko, kad galėtų pergalėti atsiskyrimo skausmą.

Tačiau kaž koks balsas jam sakyte sakė, jog gal dar neprarado jo amžinai, to antragimio, jog gal būt dar patirs tos laimės ir prispaus jį prie savo krūtinės prieš mirtį; šitas balsas padėjo jam su mažesniu skausmu pakelti persiskyrimo neramumą.

Tuo tarpu jaunas pabėgėlis skubiai vyko į tą turtingą ir linksmą šalį, kurioje buvo nutaręs apsigyventi. Kiekvienoje kryžkelėje čiupinėjo pririštas iš vienos ir iš antros pusės prie balno pinigines su pinigais. Greitai pasiekė kraštą, kurio taip troško ir ėmė lėbauti. Jam atrodė, kad tie tūkstančiai, kuriuos buvo pasiėmęs, niekad neišsisems. Išnuomavo gražų namą, nusipirko penkis ar šešis vergus, taisėsi kaip kunigaikštis; greitu laiku įsigijo draugų ir draugių, kurie kartu su juo puotavo ir vakarieniavo gėrė jo vyną, kiek tik galėdavo tilpti skilvyje. Moterims buvo duosnus, ir pasirinko gražiausias, kokias tik tame mieste rado: kad mokėtų šokti ir skambinti, puikiausiai taisytis ir su gracija nusitaisyti. Niekumet dovanos neatrodė jam pakankamai gražios ir brangios, kad galėtų atsidžiaugti tais kūnais, kurie atsiduodavo jam su tokiu svaiginančiu malonumu ir sužadindavo jam aistringas, svaiguliu nusmeigiančias gašlavimo kančias. Provincijos ponaitis, atvykęs iš prasčiokiško kaimo, ant pavadžio laikytas pavojingiausiu jausmų persilaužimo metu, linkęs pasirodyti su dideliu poniškumu, dabar paleido pavadį ilgai suvaržytam gašlumui ir įgeidžių troškuliui didmiesčio gyvenime, pavojingame kaip tiltas be atramų.

Toks gyvenimas negalėjo ilgai tęstis. Kiekvienas didelis kalnas, nuolat nukasinėjamas nepapildant niekuo, nuslūgsta, sako kaimiečiai, semdami į maišus iš krūvos grūdus malimui. Palaidūno maišai turėjo dugną, kaip ir visi kiti maišai, ir atėjo diena, kurią nebebuvo juose nei aukso, nei sidabro, nei vario ir tik medžiagos ir odos gabalai, kaip sudėvėti skarmalai, riogsojo akmeninėje asloje. Dingo draugai, dingo moterys; jis pardavė vergus, brangius patalus ir pokylių stalus, ir už gautus pinigus dar galėjo gyventi šiaip taip, bet neilgai. Didesnė nelaimė, tame krašte viskas labai pabrango, nes buvo užėję nederliaus metai, ir Palaidūnas atsidūrė pusalkanis tarp alkanų žmonių minių. Ir niekas jam nepadėjo, nekreipė į jį dėmesio. Moterys išvažinėjo į kitus miestus, kur buvo geriau; naktinių pasilinks-

minimų ir latravimų draugai su dideliu vargu ir patys nuo bado vadavosi.

Nelaimingasis apleido miestą skarmaluose, pusnuogis, ir pristojo prie vieno to krašto pono, kuris grįžo į savo kaimą, kur turėjo žemės. Taip karštai maldavo jį priimti, jog pastarasis sutiko paimti jį piemeniu prie kiaulių, nes vaikinas buvo dar jaunas ir stiprus, o piemenims prie kiaulių buvo didelis vargas, nes niekas, šiek tiek nusimanąs darbe, šito amato nenorėjo imtis. Žydui negalėjo būti didesnės bausmės už tą amatą. Net Aigipte, kur gyvulius garbino, tik kiaulių piemens negalėdavo eiti į šventyklas, ir nė vienas tėvas nebūtų leidęs savo dukters už žmoną, kaip lygiai niekas, už jokius pasaulio turtus nebūtų sutikęs vesti kiaulių piemens dukterį.

Bet Palaidūnas negalėjo nieko pasirinkti, ir buvo priverstas išsivaryti kiaulių bandą į ganyklas. Jokio užmokesčio jam nedavė, maistas buvo prastas ir jo maža, nes visiems maisto nedaug tebuvo. Kiaulėms nesti maisto stokos, nes jos viską ėda, be to tame krašte buvo labai daug ąžuolų gilių, tad jos sočiai paėsdavo. Išalkęs vargšas su pavydu žiūrėdavo į tuos juodus ir deglus gyvulius, knaisiojančius žemę ir kramtančius šaknis ir ankštis, norėdavo prikimšti savo skilvį šituo ėdalu ir, atsiminęs išteklių, kuris būdavo namuose ir pokylių metu mieste, verkdavo. Kai kada, bado nukankintas, ištraukdavo iš po žviegiančios kiaulės snukio ėdalo liekanas, ankštis su gilėmis, ramindamas savo gailesčio kartumą to maisto nepaprastu skoniu. Vargas jam, jei šeimininkas jį būtų užtikęs tai darant.

Apsivilkęs buvo nešvariu vergo skarmalu, kuris dvokė tvartu; apsiavęs buvo pora sandalių, apiplyšusių ir sulopytų; ant galvos buvo užsismaukęs bespalvį skarmalą. Gražus jo jaunas veidas, nudegęs kalnų saulėje, dabar buvo ištysęs ir suliesėjęs, įgavęs negyvos spalvos, pusiau alavo, pusiau žemės.

Kas ten dabar vilki jo gražiais vilnoniais apsiaustais, iš namuose suverptų ir išaustų vilnų, apsiaustais, kuriuos paliko skryniose broliui? Kur yra jo gražiosios tunikos iš purpurinio šilko, kurias buvo už menkniekius pardavęs pirkliams? Jo tėvo samdininkai geriau už jį vilkėjo. Ir daugiau už jį valgė.

Ir pažvelgęs į save tarė:

— Kaip tai daugelis mano tėvo samdininkų turi pakankamai duonos, kai aš mirštu čia badu!

Prieš tai, kai grįžimo mintis ateidavo į galvą, tuojau stengdavosi jos nusikratyti. Grįžti tokioje padėtyje, anksčiau paniekinus savo namus, seną tėvą privedus ligi ašarų ir davus progos broliui įsigyti pirmenybę! Grįžti pusnuogiam, pusbasiam, be skatiko, be žiedo—laisvės ženklo—suvargusiam ir sumenkusiam dėl alkano vergavimo, pasmirdusiam ir pažemintam to šlykščiausio amato, pripažinti protingiems kaimynams arba savo broliui jų pastabų teisingumą, nusilenkti tėvui ligi kelių, nors jį apleidęs buvo net neatsisveikinęs! Grįžti kaip gėdos skarmalui ten, iš kur išvyko kaip karalaitis. Grįžti prie lėkštės, į kurią buvo prispiaudęs. Grįžti į namus, kuriuose jau nieko jo nebebuvo. Ne. Dar kaž-ką savo ten turėjo. Tėvą. Jei jis priklausė tėvui, tai ir tėvas jam priklausė. Buvo jo ainis, jo kūno padaras, pradėtas jo sėklos pasireiškusios meilės momentą. Tėvas, net įsižeidęs, nebūtų galėjęs savo paties kraujo išvaryti. Jei nepriims jo kaip sūnaus, bent sutiks laikyti samdininko vietoje. Vietoj kito, svetimo, kai ką, kitą tėvo pagimdytą. „Kelsiuos ir eisiu į mano tėvą ir tarsiu jam: — Tėve, nusidėjau prieš dangų ir prieš tave. Nebesu vertas vadintis tavo sūnumi; padaryk mane vienu iš savo samdininkų“. Grįžtu ne kaip sūnus, bet kaip vienas iš tarnų, kaip samdininkas: neprašau tavo meilės, nes į tai nebeturiu teisės, bet duonos kąsnelio tavo virtuvėje.

Ir, atidavęs kiaules šeimininkui, jaunuolis išėjo savo tėviškės linkui. Pasiprašydamas iš kaimiečių kąsnelio duonos, kurią jam duodavo, ir, kiekvieną pasigailėjimo ir išmaldos plutelę suvilgydamas savo ašarų druska krūmų paunksmėje, keliavo toliau. Sužeistos, kruvinos kojos su dideliu vargu begalėjo jį išlaikyti; buvo visiškai basas, bet dovanojimo viltis vedė jį pirmyn žingsnis po žingsnio artyn prie namų.

Pagaliau, vieną dieną, apie pusiaudienį, pamatė iš tolo savo tėvo namus. Tačiau neišdrįso pasibelsti, nei pašaukti ką, nei įeiti į vidų. Sukinėjosi aplink namus, žiūrėdamas, ar neišeis kas į lauką. Ir štai namų angoje pasirodo jo tėvas ir iš tolo jį pažįsta—sūnus jau ne be tas, koks seniau buvo, persimainė, bet tėvo žvilgsnis, nors nusilpęs nuo ašarų, negali apsirikti—išbėga priešais jį, apsikabina ir priglaudžia prie savo krūtinės, bučiuoja jį ir dar kartą bučiuoja, negalėdamas atitraukti savo išblyškusių lūpų nuo

to sunykusio veido, nuo tų akių, kuriose pasikeitė išraiška, bet kurios tebebuvo gražios, nuo tų pridulkėjusių plaukų, bet dar ir dabar kaip seniau minkštų ir garbiniuotų, nuo to kūno, kuris kartu yra ir jo kūnas.

Susirūpinęs ir sujaudintas, sūnus nedrįsta atsakyti į pabučiavimus. Ir, išsivadavęs iš tėvo glėbio, puola ant kelių, kartodamas drebančiu balsu žodžius, kuriuos pirmiau jau buvo nutaręs pasakyti:

— Tėve, nusidėjau prieš dangų ir tave, nebesu vertas tavo sūnumi vadintis.

Bet, jei sūnus nusilenkia net ligi atsižadėjimo sūnaus vardo, senis tuo laiku pasijunta dar labiau esąs tėvas; jam atrodo, jog jis antru kart pasidarė tėvu. Ir, net nepratardamas jam nė žodžio, aptemusiomis iš susijaudinimo akimis, tačiau garsiai skambančiu, kaip anuomet, iš krūtinės balsu pašaukia tarnus:

— Atneškit tuojaus geriausius drabužius, gražiausius, ir apvilkit jį, užmaukit ant jo rankos žiedą ir apmaukit jo kojas.

Namų šeimininko sūnus neturi įeiti į jo rūmus tokiais menkais drabužiais, kaip elgeta. Jam dera gražiausias apdaras, naujas apavas ir žiedas ant rankos. Ir tarnai turi jam patarnauti, nes ir jis yra šeimininkas. —Ir atveskit nupenėtą veršį ir papjaukite jį, valgykim ir linksminkimės, nes šitas mano sūnus buvo miręs ir kėlėsi, buvo žuvęs ir atsirado.

Penėtus veršius laikydavo šventėms: bet kokia šventė man bus gražesnė, kaip šita? Apverkiau savo sūnų, kaip mirusį, o štai mano sūnus yra gyvas ir su manim; buvau jo netekęs pasauly, o pasaulis šiandie man jį grąžino. Toli jis buvo, o atsirado mūsų tarpe; buvo elgeta, prie svetimų durų lenkėsi, o dabar yra šeimininkas savo namuose; buvo alkanas, o dabar pokyliaus prie savo stalo.

Tarnai išpildė liepimą; veršis buvo papjautas, nuluptas, sukapotas ir iškeptas. Iš rūsio paimtas seniausias vynas. Kambarys grįžimo vakarienei buvo išpuoštas gėlėmis. Keli tarnai išėjo kviesti tėvo draugų, o kiti bėgo pakviesti griežėjų su muzikos instrumentais.

Kai viskas jau buvo paruošta, kai sūnus nusimaudė, ir tėvas dar daugelį kartų jį išbučiavo — lyg, rodos, norėdamas lūpomis įsitikinti, jog sūnus tikrai čia yra, jog yra šalia jo, jog

tai ne sapno šmėkla — buvo imta pokyliauti, vynas sužvilgo taurėse, kanklininkai stygų balsais pritarė džiaugsmo dainoms.

Vyresnysis buvo lauke prie darbo; vakare, grįždamas namo, kai jau buvo arti namų, išgirdo muzikos garsus, klegesį, delnų plojimus ir šokių atgarsius. Ir negalėjo suprasti, kas tai galėjo būti. Kas atsitiko? Gal mano tėvas pamišo? Arba gal koks vestuvių pokylis netikėtai sustojo mūsų namuose?

Nemėgstąs pasilinksminimų ir nepažįstamų žmonių, nenorėjo įeiti pats pamatyti, kas atsitiko. Pasišaukęs vieną tarną, kuris tuo laiku buvo išėjęs iš namų, paklausė jį dėl ko tas triukšmavimas.

— Tavo brolis parėjo. Tavo tėvas papiovė nupenėtą veršį iš džiaugsmo, kad jis grįžo sveikas ir gyvas.

Tai išgirdus, jo širdis smarkiau ėmė plakti, ir jis pabalo, ne iš džiaugsmo, bet iš pykčio ir pavydo. Senas įsižeidimas atgijo jo širdyje, nes jam atrodė, jog jo pusėje yra pakankamo pagrindo. Nenorėjo eiti į vidų ir stovėjo įpykęs lauke.

Tada, išėjęs į lauką, tėvas jį pašaukė: Eikš, tavo brolis grįžo, klausė apie tave, jis apsidžiaugs, tave pamatęs, kartu pasilinksminsim.

Tačiau anas, protingas vyras, nebegalėjo susivaldyti ir pirmą kartą gyvenime išdrįso tėvui į akis pareikšti savo nuomonę.

— Štai, kiek jau metų tarnauju tau kaip vergas, ir niekad nebuvau peržengęs nė vieno tavo įsakymo, ir niekados tu nedavei man nė ožiuko, kad būčiau galėjęs pavakarieniauti su savo draugais. O dabar, kai tavo sūnus, kuris praleido tavo turtą su paleistuvėmis, grįžo, tu liepei papiauti nupenėtą veršį.

Šitais keliais žodžiais jis atskleidžia visą savo būdo niekšingumą, kurį ligi šiol slėpė po veidmainišku protingumo apsiaustu. Prikaišioja tėvui savo paklusnumą, prikiša į akis jo šykštumą — niekados nedavei man nė ožiuko! —ir kaltina jį, nemylįs sūnus, jog jis yra begalinės meilės tėvas. „Tas tavo sūnus“. Nesako: brolis; tegu jį laiko sūnumi tėvas, bet jis jo nenori pripažinti už brolį. „Praleido tavo turtą su paleistuvėmis“. Ne savo turtą, ne su savo moterimis; kai tuo laiku aš buvau su tavim, dirbau prakaituodamas, tavo laukuose, be jokio atlyginimo.

Bet tėvas, kaip anam sūnui buvo atleidęs jo paklydimus, taip ir šitam atleidžia.

— Sūnau, tu visumet esi su manim, ir viskas, kas mano, yra ir tavo. Tačiau reikėjo džiaugtis ir linksmintis, nes anas tavo brolis buvo miręs, o atgijo, buvo dingęs, ir atsirado.

Tėvas įsitikinęs, jog šitie žodžiai užkiš jo burną. „Buvo miręs, o atgijo, dingęs buvo, ir atsirado“. Ar bereikia kitokių priežasčių? Kurios priežastys būtų už šitas svarbesnės? Ką padaręs buvo, padarė. Praleido mano turtą su moterimis; lėbavo, kol buvo iš ko, kol galėjo. Apleido mane net neatsisveikinęs, paliko mane verkiantį. Jei ir blogesnių dalykų būtų pridaręs, nebūtų nustojęs buvęs mano sūnus. Jei ir būtų plėšikavęs ant kelio, jei būtų užmušinėjęs nekaltus žmones, jei dar labiau būtų įžeidęs mane, tai vis dėlto nebūčiau užmiršęs, jog jis mano sūnus, jog tai yra mano kraujas. Buvo išvykęs, tačiau grįžo, dingęs buvo, bet vėl atsirado, buvo žuvęs, bet jau atrastas, miręs buvo, ir jau atgijo. Nieko daugiau nebenoriu. Šitam stebuklui pagerbti nupenėtas veršis man neatrodo perdidelė auka. Tu manęs niekad neapleidai; tavimi visumet džiaugiausi; visi mano ožiai yra kartu ir tavo, jei tik būtum panorėjęs; kiekvieną dieną valgei prie mano stalo. Tačiau anas tiek laiko buvo toli nuo manęs, tiek savaičių, tiek mėnesių. Matydavau jį tik sapne; jau taip seniai bevalgė su manim gabalėlį duonos. Argi neturiu teisės bent šią dieną pasidžiaugti?

Šitoje vietoje Jėzus apsistojo. Nebetraukė pasakojimo. Ir reikalo nebebuvo jį traukti. Prilyginimo prasmė nebereikalauja jokių priedų. Tačiau niekad — nuo Juozapo Žydo istorijos laikų—žmogaus lūpos nebuvo atpasakojusios gražesnės istorijos, kaip ši, kuri taip giliai įsmigtų į žmonių širdis.

Raštų aiškintojai gali laisvai žaisti, krėsdami šposus su kortomis. Kad Sūnus Palaidūnas yra naujo, apsivaliusio žmogaus paveikslas, skausmu išmėgintas, o Išmintingasis atvaizduoja Farisėjų, kuris saugo senąjį įstatymą, bet meilės neturi. Arba, jog Išmintingasis sūnus reiškia žydų tautą, kuri nesupranta Tėvo meilės, kurs priima pagonį, nors jis ir nardėsi šlykščiose gašlavimų landynėse ir gyveno kartu su kiaulėmis.

Jėzus nemėgo galvosūkių. Pats pasakė prilyginimo gale, jog didesnis yra džiaugsmas danguje dėl vieno nusidėjėlio, darančio atgailą, negu dėl visų teisingųjų, kurie giriasi savo veidmainingu teisingumu, negu dėl visų nesuteptųjų, kurie didžiuojasi paviršu-

tiniu savo skaistumu, negu dėl visų stropiųjų, kurie slepia savo širdies nejautrumą, apsimesdami gerbią įstatymus.

Teisingieji, tikrąja žodžio prasme, bus priimti į Karalystę, tačiau dėl jų nebuvo jokių abejojimų. Nebuvo reikalo drebėti dėl jų nei kentėti, todėl nėra prasmės nė džiūgauti. Bet už tą, kuris buvo ant pat prapulties krašto, kas pakėlė didžiausias kančias iš naujo perdirbdamas savo sielą, nugalėdamas gyvuliškumą, kuris jame buvo, kas daugiausia buvo nusipelnęs savo vietos, nes turėjo ją įsigyti už visą praeities vertę, už tą linksmybės giesmes giedos angelų chorai.

„Kuris iš jūsų žmogus, turįs šimtą avių, netekęs vienos avies nepalieka devynias dešimt devynių lauke ir neina ieškoti anos, kuri dingo, kol suranda? Ir, atradęs ją, užsideda ant pečių džiaugdamasis; o, namo grįžęs, sukviečia kaimynus, sakydamas: Džiaukitės su manim, nes atradau savo avį, kuri buvo žuvusi?"

„Arba kuri moteris, turėdama dešimtį drachmų ir vieną pametusi neuždega žibintuvo ir neiššluoja namų, ieškodama stropiausiai, kol suranda? O kai suranda, sukviečia drauges ir kaimynes, sakydama: Džiaukitės su manim, nes suradau drachmą, kurią buvau pametusi.“

Kas tad yra viena avis, sulyginant su sūnum, kuris atgijo su žmogum, kuris buvo išgelbėtas? Ir ką reiškia viena drachma paklydusios sielos akivaizdoje, kuri rado šventumą?

Prilyginimai apie nuodėmę.

Tačiau atleidimas gimdo prievolę, kuri jokių išimčių nepripažįsta. Jis yra perduodamas ir turi būti perduotas. Meilė yra ugnis, kuri užgesta, jei nesti kitiems teikiama. Uždega tave džiaugsmo liepsna; ir tu kiekvieną, kuris prie tavęs prisiartins, uždek: priešingu atveju tapsi pats tik smilkstančiu nuodėguliu, bet šaltu. Kas yra gavęs, turi grąžinti; su kaupu, būtų geriau, bet nors dalelę to, ką yra gavęs.

Kartą Karalius panorėjo atsiskaityti su savo pavaldiniais. Ir sušaukė po vieną visus pas save. Pirmųjų skaičiuje buvo atvestas vienas, kuris buvo jam skolingas dešimtį tūkstančių talentų. Kadangi jis neturėjo iš ko grąžinti skolas, Karalius įsakė parduoti jį kartu su žmona ir vaikais, ir visą jo turtą, kad nors dalis skolos būtų padengta. Tarnas, nusiminęs, puolė po kojų karaliui. Panašus jis buvo tą valandą į krūvą medžiagos, iš kurios protarpiais išsiveržia duslus verksmas ir pažadai: Pakęsk dar truputėlį, palauk dar kurį laiką, atiduosiu tau kas priklauso, bet neleisk išvesti į prekyvietę pardavimui mano žmonos ir vaikų, kaip avių, atskirtų nuo manęs ir nežinia kur pasiųstų.

Pagailo Karaliui — ir jis turėjo mažų vaikų — atleido jį laisvą ir dovanojo jam tą didžiausią skolą.

Išėjęs tarnas atrodė lyg būtų persimainęs, bet širdyje, nežiūrint tos didelės malonės, kurią tik ką gavo, toks pat liko, kaip ir anksčiau. Ir, susitikęs vieną savo draugą, kuris jam buvo skolingas šimtą dinarų — mažmožis prieš dešimtį tūkstančių talentų — užpuolė jį ir sugriebė už gerklės: Atiduok man tuojau, ką esi skolingas arba liepsiu tave suimti. Nelaimingasis, taip ūmai užkluptas, pasielgė taip pat, kaip persekiotojas prieš valandėlę Karaliaus akyse. Puolė jam po kojų, prašėsi, verkė, prisiekė per kelias dienas sumokėti skolą, bučiavo jo apsiausto skverną, priminė jam jų bičiuliavimąsi nuo seno, maldavo lukterėti savo vaikų vardu, kurie jo laukė namie.

Bet anas nelabasis, nors buvo tik tarnas, o ne Karalius, nepasigailėjo: paėmė skolininką už rankos, apskundė teismui ir įmetė į kalėjimą. Žinia apie tai veikiai paplito tarnų tarpe karaliaus rūmuose ir visus labai sujaudino. Pagaliau ji pasiekė Karaliaus ausis, kuris liepė pašaukti nedorėlį ir atidavė jį nuplakti. Aš dovanojau tau aną didelę skolą, ar ir tau nederėjo dovanoti tavo brolio skolos, nors ji buvo tokia maža? Aš tavęs pasigailėjau, tad argi tau nepriderėjo ir jo pasigailėti?

Nusidėjėliai, kai tik pasijunta kalti esą ir iš gilumos širdies atsižada pikto, kuris juose buvo įsivyravęs, yra arčiau Karalystės už tariamai dievotosius, kurie didžiuojasi savo pamaldumu.

Du žmonės įėjo į Bažnyčią pasimelsti; vienas iš jų buvo Farisejus, antras Muitininkas. Farisejus, su kabančiais ant kaktos ir ant kairės rankos diržiukais, su ilga marškone, švyturiuojančia prie apsiausto, išdidžiai išsitiesęs, kaip žmogus, kuris jaučiasi esąs namie, taip meldėsi: Dėkoju tau, Dieve, kad nesu kaip kiti žmonės, plėšrūs, neteisingi, svetimoteriaują, arba kaip anas, štai, muitininkas. Pasninkauju dukart per savaitę, moku visas duokles ir laikau visus Įstatymo liepimus.

O muitininkas, priešingai, nedrįso pakelti savo akių aukštyn ir atrodė, lyg jis gėdinasi pasirodyti Viešpaties akivaizdoje. Dūsavo, ir mušdamasis į krūtinę nieko kito nesakė, tik šiuos žodžius: O Dieve, būk man nusidėjėliui gailestingas.

„Sakau jums, tas grįžo į savo namus pateisintas, o anas— ne, nes kas išsiaukština, bus pažemintas, o kas nusižemina, bus paaukštintas“.

Kartą Įstatymo Žinotojas paklausė Jėzų, kas yra artimas. Jėzus atsakė prilyginimu: Kartą vienas žmogus, Žydas, ėjo iš Jeruzalės į Jerichą, keliaudamas tarpukalnėmis. Pakeliui užpuolė jį plėšikai, ir, sumušę ir apiplėšę, paliko jį pusgyvį ant kelio. Praeina Kunigas, vienas iš tų, kurie per didžiąsias šventes arba kokiuose susirinkimuose, laiko pamaldas ir žino atmintinai visus Dievo įsakymus, ženklus, ligi plaukelio; mato gulintį nelaimingąjį, bet nesustoja ir, vengdamas susitepti, pereina į kitą kelio pusę. Po kiek laiko praeina Levitas. Ir šis priklausė prie pamaldžiųjų grupės, prie žmonių, kurie naudojasi didele pagarba, žinojo visas bažnytinių apeigų smulkmenas, ir jautėsi esąs daugiau ne bažnyčios tarnas, bet vienas iš Bažnyčios perdėtinių. Dėpteri akimis į

kraujais aptekusį kūną, ir aplenkia jį kogreičiausiai, eidamas savo keliu. Pagalios eina Samarietis. Žydams Samariečiai buvo netikėliai, išdavikai beveik lygiai neapkenčiami, kaip pagonys, vien dėl to, kad nenorėjo atnašauti Jeruzalėje ir priimti Neėmijos reformų. Tačiau Samarietis nežiūri, ar nelaimingasis, gulįs tarp akmenų ant kelio, yra apipjaustytas ar neapipiaustytas, iš Judėjos ar iš Samarijos. Prisiartina prie jo, ir, matydamas jį tokioje nelaimingoje padėtyje susigriaudino iš pasigailėjimo. Ištraukęs iš po balno indus, užpila alyvos ir vyno ant žaizdų, apriša, kaip įmanydamas geriau, skepetaite, užkelia nežinomąjį ant savo asilaitės, priveža ligi artimiausios sustojimo vietos, liepia paguldyti jį į lovą; norėdamas grąžinti nelaimingajam sąmonę, deda į jo burną šiltą maistą ir neatsitraukia nuo jo nei per žingsnį tol, kol ligonis, kiek sustiprėjęs, pradeda kalbėti ir valgyti. Rytojaus dieną pasišaukia užeigos namų šeimininką nuošaliau ir duoda jam du dinaru: Pasirūpink juo, prižiūrėk jį gerai, jei ir daugiau kiek išleisi jo priežiūrai, grįždamas atgal tau atlyginsiu.

Artimas yra tas, kuris kenčia, kam reikalinga pagalba. Vis tiek, kas jis būtų. Net tavo priešas, jei pagalbos reikalauja, nors neprašytų jos, yra pirmas tavo artimasis.

Pasigailėjimas yra svarbiausias nuopelnas būti priimtam į Karalystę. Tai žinojo ir anas turtuolis, purpuriniais drabužiais ir brangiais akmenimis pasipuošęs, kuris labai iškilmingai puotaudavo kasdien su savo draugais. Prie rūmų vartų gulėjo vargšas, išbadėjęs, žaizdų pilnas Lozorius, kuriam būtų užtekę trupinių, nukritusių nuo turtuolio stalo ir kaulų alkiui numalšinti. Šunys gailėjosi Lozoriaus ir jo skurdo, ir, nieko kito negalėdami jam padaryti, laižė jo žaizdas, o jis glostė sudžiūvusią ranka tuos gerus gyvulėlius. Tačiau turtuolis nepasigailėjo Lozoriaus, ir niekad neatėjo jam į galvą pašaukti vargšą bent vieną kartą prie stalo arba pasiųsti jam kąsnelį duonos ir likučius iš virtuvės, kuriuos išmesdavo į šiukšlyną ir kurių nevalgydavo net išmatų vežėjai. Atsitiko, jog abu mirė, vargšas ir turtuolis. Vargšas buvo priimtas Abraomo prieglobstyje, o turtuolis buvo įmestas į ugnį. Baisiausias troškulys turtuolį kankino, bet nebuvo nė vieno, kuris jo troškulį būtų numalšinęs. Ir pamatė iš tolo Lozorių, kuris linksminosi su Patriarchais, ir sušuko iš pragaro gelmių: Tėve Abraomai, pasigailėk manęs, pasiųsk

Lozorių, kad pamirkytų savo piršto viršūnę vandenyje ir suvilgytų mano liežuvį, nes šitose liepsnose nebegaliu pakelti kančių.

Gyvas būdamas nesušelpė vargšo nė trupinėliu duonos, neprašė dabar išgelbėti jo iš pragaro ugnies, nei vandens stiklo, nei gurkšnio, net lašelio, bet norėjo pasitenkinti tik tuo drėgmės kiekiu, kuris galėjo likti ant vargšo mažojo piršto viršūnės. Bet Abraomas jam atsakė: Sūnau, atmink, jog visas gėrybes buvai gavęs dar gyvas būdamas, o Lozorius — visas nelaimes. Dabar jis yra nuramintas, o tu kančias kenti. Jei būtum jam davęs nors mažiausią vakarienės dalelę, nes žinojai, jog jis badą kenčia, prie tavo rūmų vartų raitosi blogiau už šunį, ir šunys daugiau parodė jam pasigailėjimo už tave, jei jam būtum davęs nors vieną kartą plutelę duonos, nebūtų dabar tau reikalo prašyti jo piršto viršūnės, vandenyje pamirkytos.

Turtingas žmogus yra prisirišęs prie savo turtų ir nenorėtų nė dalelės jų netekti, nes jis mano, jog gyvenimas niekad nepasibaigs, ir jog ateitis bus tokia pat, kaip praeitis. Bet ir jo mirtis ateina kaip tik tuo laiku, kai jos mažiausia telaukia. Kartą buvo žemės savininkas, kuris vienais metais turėjo didesnį derlių, negu paprastai turėdavo. Ir pradėjo šituo savo praturtėjimu girtis. Jis taip kalbėjo: Nugriausiu klėtis ir pastatysiu didesnias, kad galėtų jose tilpti visi mano javai, rugiai, avižos, miežiai; pastatysiu naujas daržines šienui ir šiaudams sukrauti, naujus tvartus gyvuliams, kurių nusipirksiu, ir didelį gardą avims, kad sutilptų visos avys ir ožkos. Ir tarsiu savo sielai: turi daug gėrybių daugeliui metų sukrautų; ilsėkis, valgyk, gerk ir džiaukis, ir daugiau nieko negalvok.

Ir į galvą jam neatėjo mintis, jog iš tų žemės gėrybių būtų galėjęs paskirti bent dalelę savo krašto vargšams sušelpti. Bet tą pačią naktį, kai jis svajojo apie visus tuos ūkio pagražinimus, turtuolis mirė ir kitą dieną buvo palaidotas vienas, nuogas įkastas į žemę, ir neatsirado nė vieno, kuris būtų už jį danguje užsistojęs.

Kas nemoka surasti vargšų tarpe sau prietelių, kas savo turtų nepanaudoja sušvelninti skurdui, tas tegu nė nemano įeiti į Karalystę. Kartais pasaulio sūnūs sumaningesni esti už šviesos sūnus savo žemiškuose reikaluose, kaip anie dangiškuose. Kaip anas užvaizda, kuris apgavo šeimininką ir turėjo apleisti savo

vietą. Pasišaukė jis po vieną dvaro skolininkus ir kiekvienam jų dalį skolos nubraukė, o kai buvo nuosavo pareigų atleistas, galėjo tai iš vieno, tai iš kito, kuriuos buvo padaręs savo sumaninga apgaule prieteliais, rasti paramos ir nemirti badu. Sau ir kitiems padarė gerą apgaudamas ir apvogdamas šeimininką: jis buvo vagis, tačiau sumaningas vagis. Jei žmonės savo sielos išganymui pasinaudotų apsukrumu, kuriuo užvaizda pasinaudojo savo kūnui išgelbėti, kaip daug būtų atverstų tikėjime į Karalystę!

Kas laiku neatsivers, bus nukirstas kaip nevaisingos figos medis. Tačiau atsivertimas turi būti tobulas, nes naujas nupuolimas atitolina nuo išganymo kelio labiau, negu atgaila priartina prie jo. Vienas žmogus buvo piktos dvasios apsėstas, bet jam pavyko nuo jos atsikratyti. Šėtonas, išėjęs iš žmogaus, klaidžiojo po dykumas, ieškodamas poilsio, bet, neradęs jo, sumanė grįžti ten, kur buvo pirmiau. Tačiau pastebėjo, jog namas, ano žmogaus siela, yra jaukus, iššluotas, papuoštas, net sunku jį bepažinti. Tada eina pasikviečia dar piktesnias už save septynias piktąsias dvasias ir, vadovaudamas tai miniai, įsiveržia į namus taip, jog paskutinieji ano žmogaus darbai daros blogesni už pirmuosius.

Kai ateis džiaugsmo diena, gailestis ir pasiteisinimai mažiau teturės reikšmės už vėjo ūžimą tarp nendrių. Tada ateis paskutinis ir nebepakeičiamas Pasirinkimas. Kaip anas žvejas, ištraukęs iš vandens pilną tinklą žuvies, atsisėdęs pakrantėje, išrenka valgomąją žuvį ir deda ją į pintinę, o prastą išmeta į šiukšlyną. Nusidėjėliams duodama daug laiko, kad galėtų pasitaisyti. Bet, kai ateis paskirtoji diena, kas nebus prie durų prisiartinęs arba nevertas bus peržengti slenksčio, liks amžinai lauke. Geras ūkininkas pasėjo gerus javus savo lauke. Bet štai jo priešas ateina naktį į lauką ir ant kviečių užsėja piktžoles. Po kiek laiko laukas sužaliavo, darbininkai pastebėjo išdygusias usnis, ir, nuėję pas šeimininką, pasakė:

— Ar nori, kad, nuėję į lauką, išrautume piktžoles?

Tačiau geras ūkininkas atsakė:

— Ne, bijau kad raudami usnis neišrautumėt ir kviečių. Leiskit abiem augti ligi piūties. Kai ateis piūtis, liepsiu pjovėjams pirmiau nupiauti usnis, surišti į pėdas ir sudeginti, o javus, geruosius javus, suvežti į mano klėtis.

Ir Jėzus, kaip anas sumanusis ūkininkas, laukia piūties meto. Kartą nesuskaitoma minia aplink jį susirinko norėdama jį išgirsti, ir matydamas tiek vyrų ir moterų, teisybės alkstančių ir trokštančių meilės, pasigailėjo jų ir tarė savo Mokiniams:

— Iš tikrųjų, didelė yra piūtis, o piovėjų taip maža; prašykit tad piūties šeimininką, kad atsiųstų daugiau darbininkų piūčiai.

Ne visi girdėjo jo balsą; net Dvylikai jo neužteko; reikėjo daugiau skelbėjų, kad Gera Naujiena būtų išgirsta visų tų, kurie dėl jos kenčia ir laukia jos.

Dvylika.

Likimas, nežinodamas, kuriuo būdu dideli žmonės turi už savo didybę atsiteisti, baudžia būti mokiniais.

Kiekvienas mokinys, tik dėl to, kad yra mokinys, ne viską supranta; gerai, jei sekasi suprasti bent pusėtinai, kiek tai jam leidžia jo paties sumanumas; todėl tad, kartais ir be blogo noro, pasipriešina savo mokytojo mokslui; iškraipo jį, kasdieniu dalyku paverčia, sumažina jo reikšmingumą, paneigia.

Beveik visumet mokinys turi draugų, ir kadangi jis esti ne vienas, pavyduliauja kitiems; norėtų bent antraeilių tarpe pirmuoju būti; todėl kitus šmeižia jr nesantaiką sėja prieš draugus; kiekvienas mano arba bent nori, kad kiti jį laikytų vieninteliu savo mokytojo minties reiškėju.

Mokinys žino, jog jis yra mokinys, ir kai kada gėdinasi to, kad yra kaž kas, kas valgo prie svetimo stalo. Tada nagrinėja ir iškraipo mokytojo mintį, kad parodytų, esą savo galva protauja ir nieko bendro su mokytoju neturi. Arba pradeda įrodinėti visai priešingą dalyką prieš tą, kurį pats buvo išmokęs: iš čia susidaro vergiškiausia ir nedarni mokinio permaina.

Kiekviename mokinyje, net ir tuose, kurie atrodo ištikimiausi ir daugiausia prisirišę prie dalyko, yra Judos sėkla.

Mokinys yra parazitas, nenaudėlis. Tai tarpininkas, kuris ir pardavėją apvagia, ir pirkėją apgauna. Tai įnamis, kuris, pakviestas pietauti siekia užkandžių, mėgina valgių papuošalus, nulupa luobą nuo vaisių, bet kaulo nesiima, nes dantų neturi — arba, jei ir turi, tai tik pieninius dantis — perkąsti luobui ir iščiulpti sultingam minkštimui.

Mokinys perstato posakius, užtemdo paslaptis, painioja aiškius dalykus, daugina sunkenybes, svarsto skiemenis, klaidina dėsnius, sudrumsčia aiškius davinius, ypač išpučia antraeilius pažymius, mažina pagrindinių dėsnių reikšmę, praskiedžia tirštą vyną, ir, nežiūrint to, siūlo pardavimui savąjį išdirbinį, kaip eleksirą, kaip daiktą tobulą, kaip kokią kvintesenciją. Vietoj žibin-

tuvo, kuris liepsnodamas žėri šviesa, imama rūkstanti lemputė, kuri negali net pati savęs apšviesti.

Tačiau be šitų mokinių ir pasekėjų niekas neapsiėjo. Jei net ir būtų norėjęs be jų apsieiti. Kadangi didelis žmogus perdaug yra svetimas daugumai, toks tolimas jai, toks vienas, jog jaučia reikalo kai ką matyti prie savęs: negalėtų be iliuzijos ištverti, kad kas nors jo žodžius supranta, kad dalinasi jo sumanymais, kad tas mintis kitiems perduos toliau prieš mirtį arba po jo mirties. Šitam klajokliui, kuris neturi savo pastogės, reikalingas draugų židinys. Šitam be šaknų liemeniui, kuris negali sudaryti šeimos, paremtos kūno ryšiais, brangūs yra vaikai dvasiniais ryšiais surišti. Tas vadas, kurio kareiviai daug vėliau tegims, po to, kai jo kraujas pasotins žemę, trokšta turėti aplink save mažytę kariuomenę.

Viena iš tragedijos formų, kurios glūdi kiekvienoje didybėje, yra ta, kad mokiniai yra abuoji ir pavojingi, bet be mokinių, nors ir netikrų, apsieiti neįmanu. Pranašai kenčia, kai jų neranda, ir gal būt šimteriopai kenčia, kai juos susiranda.

Nes mintis yra surišta su siela tūkstančiais siūlelių, daug labiau, negu tėvas surištas su sūnum. Taip vertinga, švelni, trapi, taip nepalyginamai sunkiai kitiems perduodama, juo naujesnė yra. Patikėti ją kam nors kitam, įskiepyti ją svetimai minčiai, kuri savaime yra žemesnė, duoti ją į žmogaus rankas, kuris nemokės ir nesugebės jos gerbti — tą tokį retą indėlį: didelę, naują mintį — yra neapsakomai didelė atsakomybė, nuolatinė kančia, skausmas.

Tačiau kiekvienas didelis žmogus trokšta pasidalinti su visais tuo, ką pats yra įgijęs, ir jaučia, jog niekas nepakels viso darbo sunkumo; yra ir prie aukščiausios minties kampelis, kur susuka savo lizdą tuštybė, o tuštybė mėgsta malonius žodžius, net užgauliojančius pagyrimus, net paviršutinius pritarimus, net vidutinių žmonių pripažinimus: net tariamus laimėjimus.

Kristus buvo laisvas nuo didelių žmonių mažmožių, tačiau, priimdamas ant savo pečių visą žmonijos reikalų sunkumą, nenorėjo vengti ir tų sunkenybių, kurias užkrauna mokytojui mokiniai. Prieš tai kaip jį priešai nukankino, jis leido savo pieteliams varginti save.

Kunigai jį tik vieną kartą nužudė, mokiniai kasdien jį kankino. Jo kančia nebūtų buvusi tokia žiauri, jei be Sadukėjų, Romėnų, Liaudies nebūtų prisidėjęs Apaštalų pasislėpimas.

Žinome, kas jie buvo. Galilėjietis pasirinko juos iš Galilėjiečių tarpo; pats vargšas būdamas, iš vargšų tarpo juos pasiėmė; prasčiokėlis žmogus, tuo dieviškuoju kuklumu, kuris viršija visokias filosofijas, pašaukė prasčiokėlius, kurių kuklumas dar tebebuvo žeme apgaubtas. Nenorėjo rinktis jų iš turtuolių tarpo, nes ėjo skelbti turtuoliams karą; nei iš Raštų žinotojų bei Mokytojų tarpo, nes ėjo nugriauti jų Įstatymo; nei iš filosofų tarpo, nes Palestinoje nė nebuvo filosofų, o jei ir būtų buvę, būtų stengęsi užtemdyti jo antprigimtąją mistiką dialektikos skraiste.

Žinojo, jog tas nepaliestas, nors ir nenunokusias sielas, nemokytas, bet pilnas entuziazmo, pavyko jam pagaliau pakeisti pagal savo noro, įstengs pakelti jas ligi savęs, perdirbti jas, kaip upės dumblą, kuris yra tik purvas, bet kai jis įdedamas į formas ir išdegamas krosnyje, gali tapti amžinu grožiu. Bet kad šita atmaina įvyktų, turi ant jų galvų nusileisti Trečios Asmenybės pasiųstoji liepsna. Ligi Dvasios Atsiuntimo dienos jų nepastovi prigimtis, visų nupuolimų bendrininkė, labai dažnai imdavo viršų.

Dvylikai daug yra dovanota, nes, išskyrus kai kuriuos momentus, jie tikėjo į jį; kadangi stengėsi jį taip mylėti, kaip jis norėjo būti mylimas; bet visų labiausiai už tai, kad jie, apleidę jį Getsemano darže, niekad jo nepamiršo ir perdavė amžiams jo žodžių ir gyvenimo atminimą.

Bet jei mes įsižiūrėsim iš arti Evangelijose, tiems mokiniams, apie kuriuos turim šiokių tokių žinių, tada negalėsim sulaikyti jausmų, kurie suspaudžia širdį. Tie laimingi žmonės, kurie įgijo malonės dėl to, kad gyveno su Kristum, buvo greta Kristaus, vaikščiojo, su juo valgė, miegojo toj pačioj pastogėj, žiūrėjo į jo veidą, savo rankomis lytėdavo jo rankas, bučiavo jį, klausydavo iš jo lūpų žodžių, tie dvylika laimingųjų, kuriems milijonai sielų amžius slapta pavydėjo, ne visumet pasirodydavo verti tos aukščiausios laimės, kuri tik jiems vieniems atiteko.

Matom, kokios kietos jų galvos ir širdys, kaip negreit jos įsitikina aiškiausiais Mokytojo Palyginimais; kaip nevisumet jie sugeba suprasti, net ir po jo mirties, kas buvo Jėzus, ir kurios

rūšies turi būti ta Karalystė, kurią jis skelbė; kaip dažnai jiems neužtenka tikėjimo, meilės, broliškumo; kaip stengiasi pelnytis; kaip pavydi vieni kitiems; kaip nekantriai lūkuriuoja atpildo, kuris turi jiems už laukimą atmokėti; kaip stinga jiems nuolaidumo prieš tuos, kurie neina su jais; kaip kerštingi prieš tuos, kurie jų priimti nenori; kaip apsnūdę, abejingi, pasinėrę žemiškuose rūpesčiuose, godūs, bailūs.

Vienas išsigina jo tris kart, vienas nori pagerbti jį, bet kai jis jau karste, vienas netiki jo pasiuntinyste, nes kilęs iš Nazareto; vienas nenori patikėti jo Prisikėlimu; vienas, pagaliau, parduoda jį priešams, parodo jį paskutiniu savo pabučiavimu ir išduoda jo kankintojams; kai kurie po labai aukštų pamokslų „nusigręžė ir nebėjo su juo toliau“.

Daug kartų Jėzus turėjo išbarti juos už tą jų protavimo lėtumą. Sako jiems prilyginimą apie Sėjiką, bet jie nesupranta jo reikšmės: „Nesuprantat šito prilyginimo? O kaip suprasit kitus prilyginimus?" Perspėja juos saugotis Farizejų ir Sadukėjų raugo, o jie mano, jog kalba apie medžiaginę duoną“. Nepasvarstot ir dar nesuprantat? Ar jūsų širdys užkietėjo? Turėdami akis — nematot? Jau nieko nebeatsimenat?“

Kaip dauguma, jie mano, jog Jėzus yra kūniškas Mesiją, politinis, karingas, atėjęs atstatyti laikino Dovydo sosto. Net ir tą akimirksnį, kai jis žengia į dangų, klausia jį: Viešpatie, ar tai tas laikas, kada tu nori a t s t a t y t i I z r a e l i o K a r a l y s t ę? O prieš tai dar, tuojau po Prisikėlimo, du mokiniai, pakeliui į Emmausą, kalbasi savitarpy: „Mes tikėjomės, jog jis atpirks Izraelį, o dabar“ ...

Ginčijosi savitarpy apie tai, kam atiteks pirmoji vieta naujoje Karalystėje, ir Jėzus turėjo juos sudrausti. Apie ką jūs, eidami, kalbėjote? Ir jie tylėjo, nes keliaudami kalbėjosi savitarpy, kas iš jų būtų didžiausias. O jis, atsisėdęs pasišaukė Dvylika ir tarė jiems: Jei kas iš jūsų nori pirmasis būti, tesie paskutinysis ir visų tarnas.

Pavydūs dėl savo privalumų apskundžia prieš Jėzų žmogų, kuris jo vardu varė piktąsias dvasias. „Nedrauskit jam to daryti
— atsakė Jėzus — nes nėra nė vieno, kuris, padaręs mano vardu stebuklą, galėtų kalbėti tuojau apie mane piktai. Nes, jei kas nėra prieš mus, tas yra su mumis“.

Po vieno pamokslo Kaphaurnaume kai kurie mokiniai pasipiktino jo žodžiais: „Tada daugelis jo mokinių, tai išgirdusių tarė: Šita jo kalba yra peraštri, kas gali jos klausytis?“ Ir apleido jį.

Tačiau tiems, kurie buvo pasiryžę juo sekti, Jėzus nešykštauja nurodymų. Vienas Raštų žinotojas sako jam, jog eis paskui jį visur. „Jėzus jam sako: Lapės turi urvus, ir paukščiai turi lizdus, bet Sūnus Žmogaus neturi kur galvos priglausti“. Kitas, iš mokinių tarpo, pirma norėjo palaidoti savo tėvą. „Bet Jėzus jam atsakė: Eik paskui mane, palik mirusiesiems laidoti numirėlius“. Dar vienas atsiliepė: „Viešpatie, eisiu paskui tave, bet leisk man sutvarkyti reikalus namuose. Jėzus jam atsakė : Nė vienas, kuris, ranką prie žagrės pridėjęs, dairosi atgal, netiks Dievo Karalystei“.

Prisiartino prie jo kartą Turtingas Jaunikaitis, kuris laikė visus įsakymus. „Jėzus, švelniai į jį pažvelgęs, tarė: Vieno dalyko tau trūksta: eik, parduok ką turi ir išdalink vargšams; atrasi gėrybes danguje, ir, sugrįžęs, sek manim. Susirūpino jaunikaitis, tuos žodžius išgirdęs, ir atsitolino nuliūdęs, nes daug gėrybių turėjo“.

Kad galėtų su juo būti, žmogus turi apleisti Namus, Mirusius, Šeimą, Pinigus — visus malonumus, visas gėrybes. Tas, kas jam duodama jų vietoj, yra turtas, kuris atstoja visas gėrybes. Tačiau retas kas tesugeba visko atsižadėti; ne vienas, valandėlę įtikėjęs, atsigręžia.

Dvylikai, kurių beveik visi buvo vargšai, atsižadėjimas buvo daug lengvesnis, tačiau ir jie ne visumet buvo toki, kokius Jėzus norėjo matyti. „Simonai, Simonai — kartą Jėzus tarė Petrui — Šėtonas norėjo jus persijoti kaip vėtomas esti javas“. Bet nors ir tankus buvo Kristaus sietas, tarp gerų jo grūdų liko ir piktžolių sėklos.

Simonas Petru pavadintas.

Petras prieš prisikėlimą yra kaip kūnas šalia dvasios, kaip medžiagos balsas, kuris lydi sielos kilnybę. Tai liaudis, kuri iš arti laukia diduomenės, gyvenančios viltimi. Tai žemė, kuri tiki dangų, bet tebėra žemiška. Dangaus Karalystė jo kaimietiškoje vaizduotėje dar primena perdaug Mesijonišką Pranašų Karalystę.

Jėzus pasako žinomus žodžius prieš turtuolius. „Lengviau yra kupranugariui pralįsti pro adatos auselę, negu turtingam įeiti į Dievo Karalystę“. Petrui šis toks nepermaldaujamas turtų pasmerkimas atrodo peraštriu. Tada Petras tarė jam: „Matai! Štai mes viską apleidom ir nuėjom su tavim: ką mes gausime?“ Atrodo, lyg jis būtų skolintojas, kuris klausia koki nuošimčiai bus mokami. Ir Jėzus, kad jį nuramintų, pažada jam, jog jis sėdės soste ir teis vieną Izraelio kartą—kitas vienuolika teis kiti vienuolika — ir priduria, jog šimteriopai gaus kiekvienas už tą, ko buvo išsižadėjęs.

Jėzus tvirtina, jog tik tas, kas iš žmogaus išeina, gali sutepti žmogų, bet Petras nesupranta. „Atsakydamas Petras tarė jam: paaiškink mums šį prilyginimą. Ir Jėzus tarė: Dar jūs nesuprantat ir neturit supratimo“... Tarp mokinių su tokiu menku supratimu Petras priklauso prie negabiausių. Jo pravardžiavimas — Cefa, Uola, Akmuo — ne vien yra pagrįstas nepajudinamu jo tikėjimu (dažnai Jėzus prikaišioja jam tikėjimo stoką, o užsigynimas yra jo labai skaudi pamoka), bet ir dėl jo galvos kietumo.

Jis neturėjo jautraus ir gyvo sumetimo nei tiesiogine žodžio prasme nei netiesiogine. Dažnai užeidavo jam snaudulys, net svarbiausiais atsitikimais. Užmigo ant Persimainymo kalno, užmigo Getsemano naktį — po paskutinės Vakarienės, kur Jėzus skelbė dalykus, kurie net paprasčiausiam raštininkėliui būtų galėję amžinai išblaškyti nuo blakstienų miegus.

Tačiau jo drąsa buvo labai didelė. Kai Jėzus paskutinį vakarą praneša, jog reikės jam kentėti ir mirti, Petras sušunka: „Viešpatie, pasiryžęs esu su tavim eiti į kalėjimą ir mirti. Jei ir visi tavim

pasipiktintų, aš niekad tavim nepasipiktinsiu. Nors man ir mirti tektų su tavim, aš tavęs neišsiginsiu. O Jėzus tarė: Petrai, pirm negu gaidys pragys, tu triskart manęs šiandie išsiginsi“.

Jėzus geriau jį pažinojo, negu jis pats save. Ir kai stovėjo Kaifos kieme, šildydamasis prie ugniakuro, kai tuo pačiu metu kunigai klausinėjo ir piktžodžiavo prieš jo Dievą, tris kartus išsiginė, jog nebuvo su tais kartu, kurie su juo vaikščiodavo.

Suėmimo metu—prieš Kristaus pamokymus—parodė pasipriešinimą: Malkui nukirto kardu ausį. Po tiekos metų kasdienio bendravimo dar nebuvo supratęs, jog Jėzus buvo priešingas bet kokiam medžiagiškam pasipriešinimui. Nesuprato, jog jei Jėzus ir būtų norėjęs išsigelbėti, būtų galėjęs niekieno nematomas pasislėpti dykumose arba pabėgti iš kareivių rankų, kaip kad anksčiau buvo padaręs Nazarete. Jėzus taip maža reikšmės teteikė šitam pasielgimui, priešingam jo dvasiai, jog tuojau išgydė žaizdą, sudrausdamas ūmų keršintoją.

Nebe pirmą kartą Petras nemokėjo prie didelių įvykių prisitaikyti. Kaip visi neišlavinti protai, dvasiniuose reiškiniuose jis temato visų pirma medžiaginę skraistę, žemus dalykus dideliuose, paprastus reiškinius tragedijoje. Ant Persimainymo kalno, atsibudęs pamatė Jėzų, žvilgantį nepaprasta šviesa, besikalbantį su kitais dviem, su dvasiomis, su dviem pranašais. Pirma mintis, kuri atėjo jam į galvą, užuot pagarbinti ir tylėti, buvo mintis pastatyti šitom dviem didelėm Asmenybėm padangtes: „Mokytojau—tarė Petras—gera mums čia būti; padarykime tris padangtes, tau vieną, Mozei vieną ir vieną Elijui“. Protingasis Lukas priduria, lyg pateisindamas jį: „Jis nežinojo, ką sakė“.

Kai pamatė Jėzų ramiai vaikščiojantį ežero paviršium, jam atėjo į galvą tą pati padaryti. „Ir, išlipęs iš laivo, Petras ėmė eiti vandeniu ir artintis prie Jėzaus. Bet, matydamas didelį vėją, n u s i g a n d o, ir, pradėjęs skęsti, sušuko: Viešpatie, gelbėk mane! O Jėzus, ištiesęs ranką, sulaikė jį ir tarė: Mažatiki Žmogau, kodėl paabejojai?“ Gerasis žvejas, pripratęs prie ežero ir prie Jėzaus, pamanė, jog ir jis gali tą daryti, kaip jo Mokytojas daro, o nežinojo, jog reikia daug didesnę turėti sielą, daug galingesnį tikėjimą už savąjį, kad galima būtų audras suvaldyti.

Gili Jėzaus meilė visas jo silpnybes išperka, bet vieną dieną privedė jį net ligi papeikimo. Jėzus pranešė Mokiniams, jog jo

laukia kančia, ir jog jis bus nužudytas. Tada „Petras, pasiėmęs jį nuošaliai, ėmė d r a u s t i jį, sakydamas: Tesaugo tave Dievas, Viešpatie, to niekad tau negalės atsitikti! Tačiau Jėzus, atsigręžęs, tarė jam: E i k š a l i n n u o m a n ę s, Š ė t o n e, n e s t u e s i m a n o p a p i k t i n i m a s. Tu negalvoji apie tai, kas yra Dievo, bet apie tai, kas yra žmogaus“. Niekas tokio baisaus sprendimo nebuvo pasakęs apie Simoną, Petru pavadintą. Pašauktas buvo dirbti Dievo Karalystei, o tuo tarpu galvojo apie tai, kas buvo žmoniško. Jo protas, įpratęs vaizduotis triumfuojantį Mesianizmą, negalėjo sutikti su persekiojamu Mesiją, teisiamu ir nukryžiuotu. Dar jo sieloje nebuvo prigijusi mintis dieviškojo Atpirkimo, mintis, kuri sako, jog nėra pagydymo be skausmo ir kraujo aukos, ir jog dideli žmonės turi paaukoti savo kūną mažesnių žmonių žiaurumui, kad tie mažieji žmonės, šito jo gyvenimo apšviesti, galėtų būti ta mirtimi išgelbėti. Mylėjo Jėzų, tačiau nors ta jo meilė buvo karšta ir galinga, buvo joje dar kaž kas žemiško, ir priešinosi tai minčiai, kad jo Karalius galėtų būti kankinamas, kad jo Dievas turėtų mirti. Tačiau jis pirmas Jėi aus asmenyje išpažino Kristų, ir šita pirmenybė yra tokia kilni ir didelė, jog niekas to negalėjo nepripažinti.

Tik po Prisikėlimo visas priklauso savo Mokytojui. Ir kai jam pasirodo ant kranto Tiberiados Jūrų, jis klausia jį: a r m y l i m a n e? Tačiau Petras neišdrįsta atsakyti, kad myli, po to, kai buvo jo išsiginęs. Atsako jam, lyg bijodamas: T a i p, t u ž i n a i, j o g m y l i u t a v e. Bet Jėzus reikalavo meilės, o ne paprastos prietelystės. Ir antrą kartą klausia: t u m y l i m a n e? O Petras vėl: T a i p, m y l i u t a v e. Tačiau Jėzus primygtinai klausia: Simonai, Jonos sūnau, a r t i k r a i m y l i m a n e? Tada, visai nugalėtas, Petras, pagaliau, atsako susirūpinęs žodžiu, kurį Jėzus iš jo burnos išplėšia: Viešpatie, tu žinai viską, ir žinai, jog tave myliu.

Tris kartus, naktį prieš jo mirtį, Petras buvo jo išsiginęs. Dabar, po mirties nugalėjimo, Petras tris kartus patvirtina savo meilę. Ir šitai meilei, kuri neužilgo bus apšviesta tobula išmintim, liks ištikimas ligi tos dienos, kada mirs, Romoje, ant pasmerkimo medžio, lygaus Kristaus pasmerkimui.

Griaustinio Vaikai.

Du broliai žvejai, Jokūbas ir Jonas, kurie Kapharnaumo pakrašty paliko savo valtis ir tinklus, kad galėtų eiti paskui Jėzų, ir kurie sykiu su Petru sudarė lyg privilegijuotą triumviratą — tik jie vieni buvo su Jėzum įėję į Jairo namus ir ant Persimainymo kalno, ir tik juos pasiliko prie savęs Alyvų Darže — ilgu bendravimu su Mokytoju nebuvo įgiję pakankamo nuolaidumo. Jėzus buvo davęs jiems pavardę B o a n e r g e s, Griaustinio Vaikai. Tai buvo ironiška pavardė, kuri buvo lyg priekaištas dėl jų ūmaus ir karšto būdo.

Kada visi kartu buvo pasiruošę eiti į Jeruzalę, Jėzus pasiuntė kelis mokinius anksčiau paruošti vietas užeigoje. Einant per Samariją, vienoje vietoje juos blogai priėmė. „Tačiau jie nepriėmė jo, nes ėjo į Jeruzalę. Tai matydami jo mokytiniai, Jokūbas ir Jonas, tarė: Viešpatie, ar nori, kad pasakytume ugniai nužengti iš dangaus ir juos sudeginti. Bet jis, atsigręžęs, subarė juos.“ Jiems, Jeruzalei ištikimiems Galilėjiečiams, Samariečiai visada buvo priešai. Veltui jie klausėsi Pamokslo ant Kalno — „gerą darykit tiems, kurie neapkenčia jūsų, melskitės už tuos, kurie jus persekioja“ — veltui buvo gavę nurodymus dėl savo pasiuntinystės į visas tautas — ir, jei kas jūsų nepriimtų... apleisdami tuos namus arba tą miestą nukratykit nuo savo kojų dulkes.“ Jėzaus asmenyje įsižeidę tarėsi galį duoti įsakymus dangaus ugniai. Jiems atrodė visai pateisinama paversti pelenais nesvetingą miestelį.

Ir nors jie dar buvo labai tolimi nuo to atsinaujinimo meilėje, nuo kurio kaip tik pareina tikroji Karalystės prasmė, jie tarėsi turį teisės užimti pirmąsias vietas triumfo dienai stojus.

„Ir Jokūbas su Jonu, Zabediejaus sūnūs, prisiartino prie Jėzaus ir tarė jam: Mokytojau, mes norim, kad padarytum tą, ko tavęs prašysim. O jis jiems tarė: Ką tad norit, kad jums padaryčiau? Jie tarė: L e i s k m u m s a t s i s ė s t i v i e n a m i š d e š i n ė s, a n t r a m i š k a i r ė s t a v o g a r b ė j e. Bet

Jėzus jiems tarė: Nežinot, ko prašot... Kiti dešimtis, tai išgirdę, pasipiktino Jokūbu ir Jonu. Pasišaukęs juos, Jėzus tarė jiems: Kas norėtų iš jūsų būti didelis, tesie jūsų tarnas; ir kas norėtų iš jūsų būti pirmasis, tesie visų tarnas; nes ir Sūnus Žmogaus neatėjo, kad jam būtų tarnaujama, bet t a r n a u t i.

Perversmininkas pasinaudojo naiviu Griaustinio Vaikų išsišokimu dar kartą pratarti žodį, kuris yra visų didelės dvasios žmonių pažymys. Tik niekingi, bailūs, nenaudėliai, vėjavaikiai reikalauja, kad jiems tarnautų žemesnės esybės, jei bendrai atsirastų tokių esybių, žemesnių už juos pačius. Tuo tarpu kiekvienas aukštesnis asmuo, jau vien dėlto, kad yra aukštesnis, visumet tarnauja mažyčiams.

Tas nuostabus priešginumas, — neprieinamas egoistų savimeilei, antžmogių beždžioniavimui ir šykštuolių skurdui, nes tos mažmenos, kurią jie turi, jiems patiems nepakanka, — yra ugnyje išmėgintas Genijaus įrodymas. Kas negali arba nenori tarnauti, tas tuo parodo neturįs ką duoti: yra silpnas, netvirtas, netobulas, tuščias. Bet genijus nebūtų tikrąja žodžio prasme toks, jei jis nepasireikštų geradarybe žemesniųjų naudai.

Tarnauti ne visumet yra tas pat, kaip ir nusilenkti. Daug daugiau patarnaus savo tautai tas, kuris atsistos jos pryšaky ir ves, nors ir prieš jos valią, prie išsivadavimo. Tarnavime nieko vergiško nėra.

Jokūbas ir Jonas suprato stiprius Jėzaus žodžius. Vienas iš jų, kiek vėliau, atsirado artimiausiųjų ir mylimiausiųjų tarpe. Per paskutinę vakarienę priglaudžia savo galvą prie Jėzaus krūtinės, nuo kryžiaus aukštumos Nukryžiuotasis paves jo globai Mergelę Motiną, kad saugotų ją kaip sūnus.

Tomas yra plačiai pagarsėjęs tuo, kas turėtų būti laikoma jo negarbe. Dvynys Tomas yra Naujųjų laikų patronas, kaip Tomas Akvinietis buvo Viduramžių orakulas. Jis yra ištikimiausias Spinozos ir visų kitų, kurie neigia prisikėlimą, protektorius. Žmogus, kuris nesitenkina net akių liudymu — aiškesniu, nors ir labai apgaulingu — bet reikalauja rankų liudymo. Tačiau meilė, kurią Jėzui jaučia, padaro jį atleidimo vertą. Kada pranešama Mokytojui, jog Lozorius mirė, mokiniai buvo nusistatę neiti į Judėją, į priešų tarpą, tik vienas Tomas pasakė: Eikim ir

mes, kad kartu su juo mirtume. Kankinio mirtis, kuri buvo jį tada aplenkusi, ištiko jį po Kristaus mirties Indijoje.

Matas yra brangiausias iš visų Dvylikos. Jis buvo muitininkas, savotiškas mokesčių rinkikas, ir veikiausia, vienas iš labiausiai apsišvietusių tarp visų savo draugų. Jis, kaip ir žvejai, be jokios atodairos pradėjo eiti paskui Jėzų. „Eidamas, pamatė Jėzus žmogų sėdintį prie muitinės, kurs buvo vardu Matas, ir tarė jam: Eik paskui mane. Ir jis, v i s k ą p a l i k ę s, atsistojęs, pradėjo eiti paskui. Ir jis iškėlė jam savo namuose didelį pokylį...“ Matas ne suplyšusius tinklus apleido, bet vietą, uždarbį ir tikrą, laikui bėgant, didėjantį pelną. Lengva buvo atsisakyti turtų tam, kuris beveik nieko neturėjo. Dvylikos tarpe Matas tikriausia buvo turtingiausias prieš savo atsivertimą — apie nė vieną iš jų nepasakyta, kad būtų galėjęs „iškelti didelį pokylį“— ir todėl šitas greitas jo paklusnumas, atsistojimas, po pirmo pašaukimo, nuo suolo, kur buvo renkami pinigai, yra didesnis pasiaukojimas, todėl ir vertingesnis.

Matui — kuris, gal būt, tebuvo vienas, šalia Judos, tarp Apaštalų mokėjęs rašyti — turim būti dėkingi, jei seniausias Papijos tvirtinimas yra tikras, už pirmą Logijų rinkinį, atseit įsidėmėtinų Jėzaus pasakymų. Evangelijoje, žinomoje jo vardu, randame pilniausią tekstą Pamokslo ant Kalno. Žmonių dėkingumas vargšui muitininkui tuo pačiu jau turėtų būti didesnis. Be jo daug Jėzaus žodžių — ir tai gražiausių — gal būtų visai žuvę. Šis drachmų, siklių ir minų atidėliotojas, kurio amatas, laikomas negarbingu, galėjo sužadinti jam gobšumą, mums atidėjo į šalį turtą, kuris vertingesnis už visus pinigus, nukaltus žemėje prieš ir po jo.

Ir Pilypas iš Betsaidos mokėjo skaičiuoti. Į jį kreipiasi Jėzus, kai alkana minia žmonių ima prie jo spaustis, klausdamas, kiek reikia pinigų duonai nupirkti visai šitai miniai. „Dviejų šimtų dinarų neužteks“, atsakė Pilypas, o toji suma — kuri šiandie lygi būtų šimtui šešioms dešimtims lyrų — jam atrodė beprotiška išlaida. Bet jis buvo visumet savo mokytojo garbės skelbėjas. Tai jis pranešė Natanaeliui apie Jėzaus atėjimą; į jį taip pat kreipėsi Jeruzalės Graikai, kurie norėjo pasikalbėti su nauju Pranašu.

Natanaelis — Tolmėjaus sunus, geriau žinomas Baltramiejaus vardu — su pašaipa atsiliepė į Pilypo pranešimą! „Argi gali kas gero būti iš Nazareto? Bet Pilypas pasiekė savo ir nuvedė jį prie Jėzaus, kuris, pamatęs, sušuko: „Štai tikras Izraelitas, kuriame nėra vyliaus. Natanaelis jį paklausė: iš kur pažįsti mane? Jėzus jam atsakė: Prieš tai kaip tave Pilypas pašaukė, kai buvai po figos medžiu, mačiau tave. Natanaelis tada sušuko: Mokytojau, tu esi Dievo Sūnus, tu esi Izraelio Karalius! Atsiliepdamas Jėzus tarė jam: Ar tik dėl to tiki, kad pasakiau, jog mačiau tave po figos medžiu? Didesnius už šį pamatysi dalykus“..

Mažiau entuziazmo ir ugnies turėjo Nikodemas, kuris tikrumoje niekad nenorėjo pasirodyti esąs Jėzaus mokinys. Nikodemas buvo senas, išauklėtas Rabinų mokykloje, buvo draugas. Jeruzalės sinedrionieičių. Tačiau pasakojimai apie stebuklus jį smarkiai pažadino ir jis nuėjo n a k t i e s m e t u pas Jėzų pasakyti jam, jog jis tiki jo dieviška pasiuntinyste. „Atsakydamas jam Jėzus tarė: Iš tiesų, iš tiesų sakau tau, jog jei kas iš naujo neatgims, negali pamatyti Dievo Karalystės“. Nikodemas nesuprato šitų žodžių arba, gal būt, tie žodžiai jį nugąsdino: atvyko taumaturgo pamatyti, o rado sililą. Ir kietu sveiko proto žmogaus užsispyrimu, kuris nenori pusėje klausimo sustoti, klausia: „Kaip galėtų atgimti žmogus, jau būdamas senas? Argi gali jis įeiti į savo motinos yščių ir vėl atgimti?“ Jėzus atsako jam giliais žodžiais: „Jei antrą kartą neatgims dvasia, negalės įeiti į Karalystę“. Bet Nikodemas ir toliau dar nesupranta: „Kaip tai gali būti? Jėzus jam atsakė: Kaip tai! tu esi Izraelio mokytojas ir nesupranti šitų dalykų?"

Jis visada gerbė jauną Galilėjietį, bet jo prielankumas visumet buvo atsargus, kaip ir pats atsilankymas. Kartą, kada vyresnieji kunigai ir Farizejai buvo nutarę suimti Jėzų, Nikodemas išdrįso Jį ginti: „Mūsų įstatymas nepasmerkia žmogaus prieš jį išklausdamas ir nustatydamas, ką jis yra padaręs“. Tai yra teisininkas. Kalba m ū s ų į s t a t y m o vardu, o ne naujojo žmogaus vardu. Nikodemas nuolat tebėra senas žmogus, senojo įstatymo vyras ir budrus raidės gynėjas. Užtenka kelių priekaišto žodžių, kad jis nutiltų: „Gal ir tu esi kilęs iš Galilėjos? Gerai apsidairyk ir įsitikinsi, jog iš Galilėjos negali kilti pranašas“. Einant įstatymu jis priklausė prie Sinedriono, tačiau nėra

paminėta, kad būtų pakėlęs balsą apskųstąjį ginti, kai jį buvo atvedę prie Kaipo. Ir tada tai buvo atsitikę nakties metu, bet labai galimas daiktas, jog norėdamas išvengti draugų pasityčiojimo, o sykiu nesiimti atsakomybės ir neturėti sąžinės priekaištų dėl legalinio užmušimo, liko lovoj. Nubudo tik tada, kai Jėzus jau buvo miręs, ir tada — godumas jo plyšo — nupirko šimtą librų miros ir aliejų kūnui užbalzamuoti. Prikėlėjas buvo miręs, bet abejingasis nebegalėjo antrą kartą atgimti, į kurį nenorėjo tikėti.

Nikodemas yra prototipas tų drungnųjų, kuriuos Dievo burna rūstybės dieną išspiaus. Tai labai apribota dvasia, kuri norėtų sieloje pasakyti taip, bet kūnas iš baimės jam liepia sakyti ne. Tai knygos žmogus, mokinys tik nakties metu, kuris norėtų būti, bet nepasirodyti, kuriam patiktų atgimti, bet kuris nenorėtų nuplėšti sukietėjusios skraistės pasenusio kūno; žmogus pagarbos pilnas ir atsargumo. Kai tas, kurį gerbė, buvo nukankintas ir nužudytas, ir jo priešai jau pasisotino, ir jokio pavojaus nebėra susikompromituoti, tada jis atvyksta su balzamais, kad galėtų jais aplaistyti tas žaizdas, kurios buvo atvertos.

Tačiau Bažnyčia, atsiteisdama už šį jo šermeninį pamaldumą, įskaitė jį į savo Šventųjų skaičių; seniausieji padavimai sako, jog jis buvo Petro pakrikštytas ir mirė už tikėjimą, nors ir vėlai, buvo įtikėjęs tą, kurio nesugebėjo išgelbėti nuo mirties.

Avys, Žalčiai ir Balandžiai.

Jėzus žinojo, kas per žmonės tie išrinktieji, kurie turėjo išnešioti jo žodžius į tolimus kraštus. Ir nors nešvarus būtų lajus, bet jei į jį įstatysi knatą, jis gali apšviesti lindynę; seną pušies šaką uždegus galima paklydusiems nušviesti kelią ir atbaidyti hijenas. Karo vadas prieš pasaulį nori pasiremti vargšais kareiviais, kuriuos likimas šalia jo pastatė. Nė vienoj istorijos epochoje gal nė nebūtų geresnių radęs. Bet jis sąmoningai pasirinko tokius nežymius asmenis: vaduodamasis paslaptingu tikslu, kad juo labiau sužibėtų stebuklas jo antžmogiško nugalėjimo po mirties.

Uždavinys jų buvo toks, kad prieš jį būtų pradėję abejoti žmonės, turį daugiau už juos proto gabumų ir mokslo. Jų naivumas, paprastumas, net pats perdėjimas neatšaldo dvasios taip, kaip kitokios jos savybės, švelniau kutenančios jausmus naujoviškumu.

Kristus reikalavo iš savo pasiuntinių įrodymo, kuris atrodo beveik negalimu dalyku, ir kurio tegalima reikalauti iš prasčiokėlių, kuriems negalimi dalykai, dėl jų prasčiokiškumo stebuklo, kartais daros galimais. „Štai aš siunčiu jus kaip avis į vilkų tarpą“. Kaip ramias būtybes tarp laukinių žvėrių: bet su tuo įsakymu, kad nesiduotų suėsti, o avinėlių draskytojus padarytų nuolankius kaip patys avinėliai. Ir; kad galima būtų pasiekti tokiame parodoksaliniame sumanyme pasisekimo, dieviškasis perversmininkas liepia savo pasiuntiniams būti tuo pačiu metu žalčiais ir balandžiais. „Būkit tad gudrūs kaip žalčiai ir kuklūs kaip balandžiai“. Šiurkšti, gyvuliška minios psichologija, galėtų užsigauti prieš tokį sugretinimą. Vylingas šliužas negali sugyventi vienoje gūžtoje su skaisčiu meilės paukščiu. Žaltys, dėl kurio Adomas buvo išvarytas iš Rojaus, turi labai skirtingų nuo ištikimo balandžio savumų, kuris pranešė Nojui apie Taikos grįžimą. Nuodingoji gyvatė, šliaužiojanti patamsėse, nieko bendro neturi su paukšteliu, išskėčiančiu baltus sparnelius, mirgančius saulės šviesoje.

Bet minia nuolat tebeklysta visose savo mintyse. Paprastumas yra jėga, kuri nugali visokius pasikėsinimus. Išmintis yra ne kas kita, kaip vienas paprastumo savumas. Išmintis nesti apgaulė. Apgavikai laimi dažniausiai tik pirmąjį momentą, tačiau esti visada nugalimi prieš galą. Naivūs žmonės gali atrodyti siaurapročiai, bet galutinoje išvadoje visumet pasirodo, jog jų siauraprotiškumas slėpė aukštesnę už visus gudragalviavimus išmintį. Prasčiokėliai; bemoksliai žmonės, nuoširdūs, turi savyje galią, kur išmuša iš vėžių gudriausius, tai yra Nekaltumo jėga. Vaikas, kuris savo klausimais priverčia nutilti senelį; kaimietis, savo atsakymais uždaręs filosofui burną, yra paprasti Nekaltumo pajėgos reiškiniai. Paprastumas pats per save pateikia žodžių ir būdų, kurie viršija visokius geriausios diplomatijos išrodymus.

Žmonės, kuriuos Jėzus pasiuntė sieloms patraukti, buvo nežinomi kaimiečiai, bet, be priešginybių ir sunkumų, galėjo turėti avių nuolaidumą, būti gudrūs kaip žalčiai ir paprasti, kaip balandžiai. Tačiau avys be vyliaus, žalčiai be nuodų, balandžiai laisvi nuo gašlavimo.

Šitų kareivių nuogumas buvo jų pirmoji pareiga. Ėjo vargšų ieškoti. Turėjo patys būti dar nelaimingesni už vargšus. Tačiau neturėjo būti elgetos, „nes vertas yra savo atlyginimo darbininkas“. Gyvybės duona, kurią turėjo išdalinti teisybės alkstantiems, verta buvo atlyginimo maisto duona. Tačiau į šį nuostabų darbą darbininkai turi eiti visiškai apnuoginti. „Nesiimkit su savim nei aukso, nei sidabro, nei pinigų į savo maišelius, nei dviejų apsiaustų, nei apavo, nei lazdos“. Metalai, sunkūs turtingumo tarpininkai, yra sielos sunkenybė; sunkenybė, kuri traukia žmogų žemyn. Aukso blizgėjimas liepia užmiršti saulės skaistumą; sidabro blizgėjimas liepia užmiršti žvaigždžių skaistumą; vario žvilgėjimas liepia užmiršti ugnies grožį. Kas mėgsta metalą, tas susižieduoja su žeme ir lieka prie žemės prikaltas; dangaus jis nepažįsta ir dangus jo taip pat nepažįsta.

Neužtenka skelbti vargšams neturto meilės, turtingo neturto grožio. Vargšai netiki turtuolių žodžiais, kol turtingieji laisvu noru netaps vargšais. Mokiniai, pašaukti skelbti neturto palaimą vargšams ir turtuoliams, kasdien turėjo duoti kiekvienam žmogui, kiekvienuose namuose, laimingo neturto pavyzdį. Negalėjo turėti nieko su savim, neskaitant drabužių, kuriais vilkėjo, ir

apavo ant kojų; nieko negalėjo imti: tik vieną kąsnelį „kasdieninės duonos“, kurį rasdavo ant stalo užeigos namuose. Sirijos Dievaitės kunigai perėjūnai nešiodavosi kartu su dievų atvaizdais ir maišiukus aukoms rinkti, kalėdodami pakelėse. Nes prasčiokai nebrangina dalykų, už kuriuos nemokama.

Jėzaus Apaštalai, priešingai, turėdavo atsisakyti nuo bet kokios dovanos arba užmokesčio. „Veltui duokit tai, ką patys veltui gavot“. Kadangi turtas, kad galėtų geriau pasislėpti, pakeičia paprastą savo metalo formą į drabužį, Karalystės skelbėjai turi atsisakyti nuo atsarginių drabužių, apavo, lazdos — viso to, be ko galima apsieiti.

Turi užeiti į namus, kurie tame krašte esti visiems atviri, nes dar nežino užraktų baimės ir išlaiko šiokį tokį senovės tautų vaišingumo atminimą — ir kalbėti į vyrus ir moteris, kurie juose gyvena. Jų pasiuntinybė yra perspėti, jog jau arti yra Dangaus Karalystė; aiškinti, kuriuo būdu Žemės Karalystė galėjo pasidaryti Dangaus Karalyste, ir nurodyti vienintelę sąlygą, būtiną, kad pasitvirtintų visi pranašavimai: atsipeikėjimą, atgailą ir sielos atmainą. Įrodyti, jog jie buvo pasiųsti kai kieno, kas turėjo teisės reikalauti šitos atmainos, turėjo galios grąžinti ligotiems sveikatą, išvarinėti žodžiu „piktas dvasias“, būtent velnius ir prasižengimus, kurie žmones padaro panašius į šėtonus.

Liepia žmonėms pasitaisyti, atgimti ir kartu padeda jiems visomis pajėgomis, jiems suteiktomis, kad tą atgimimą įvykdytų. Nepalieka jų vienų su šituo įsakymu, kurį taip sunku yra įvykdyti. Po pranašingo žodžio — arti Karalystė — vėl pasidarydavo darbininkai; dirbdavo atstatyti, apvalyti, pakelti anas sielas, kurios buvo paliktos jų teisėtų piemenų sausame Mozės įstatymo formalizmų miške. Nurodinėdavo, ką reikia daryti nusipelnyti naujai dangiškai žemei, ir tuojau, kaip rūpestingi pagalbininkai, imdavosi darbo, kurio buvo reikalingi. Galimas daiktas, jog perversmui įvykdyti jie tuo pačiu laiku buvo užmušėjai ir prikėlėjai. Kiekviename atverstame žmoguje užmušdavo senąjį žmogų, tačiau jų žodžiai tuo pačiu metu būdavo ir krikštu, antrą gimimą pašventinančiu. Šitie piligrimai, be paviršio ir ryšulių, nešiodavo su savim tiesą ir gyvenimą — ramybę.

„Ir kai įeisit į namus, pasveikinkit juos, sakydami: Ramybė šiems namams“. Kas priims juos, ramybės susilauks; kas atstums

juos ir toliau gyvens sunkiai kovodamas. O išeinant iš tų namų ar iš to miesto, kurie jų nebūtų priėmę, turi nukratyti smiltis nuo savo kojų. Ne dėl to, kad namų ar miestų dulkės, kurie jų nenori klausyti, būtų kenksmingos arba užkrėstos. Kojų nukrėtimas yra savotiškas simbolinis atsakymas į tos rūšies kurtumą ir širdies tamsumą. Viską atmetėt, tad ir mes nieko nenorim iš jūsų priimti, net dulkių, kurios prilipo prie mūsų sandalių. Nes, jei jūs, iš dulkių pasidarę ir į dulkes turį grįžti, nenorit nė vienos valandėlės savo laiko paaukoti ir nė kąsnelio savo duonos, tad ir mes paliekam jūsų vieškelių dulkes ligi paskutinios dulkelės.

Nes Apaštalai, būdami ištikimi kilniam nesąmoningumui To, kuris juos siunčia, neša ramybę, bet kartu ir karą. Ne visi žmonės sugebės atsiversti. Toj pačioj šeimynoj, tuos pačiuos namuos bus tokių, kurie įtikės, ir tokių, kurie neįtikės. Tada jų tarpe kils nesusipratimas ir karas — aštrus susirėmimas kad galima būtų pasiekti absoliutinės ir pastovios taikos. Jei visi tuo pačiu metu paklausytų balso, kuris juos kviečia, jei visi galėtų vieną dieną atsimainyti, Dangaus Karalystė būtų vienos akimirkos padaras, be jokių kruvinų įžangos kovų.

Ir tie, kurie nenori patys savęs keisti — arba kad nesupranta apreiškimo arba laiko save tobulais — pakils prieš Apaštalus ir apskųs juos teismui. Turtų rinkėjai ir Senojo įstatymo prižiūrėtojai bus žiaurūs vargšams, kurie skelbia varguoliams Naują įstatymą. Turtingieji nenorės niekad sutikti, kad jų pinigai yra pavojingas skurdas; Raštų žinovai nenorės pripažinti, jog jų mokslingumas tėra žmogžudiškas tamsumas. „Ir savo šventyklose jus persekios“.

„Bet, kada jus išduos į jų rankas, nesirūpinkit ką arba kaip turėsit kalbėti“. Jėzus įsitikinęs, jog vargšai žvejai, nors niekad nelankę iškalbingumo mokyklų, sugebės patys rasti savyje didelių žodžių, reikalingų apskundimo valandą. Tik mintis, kada ji yra didelė ir giliai įsminga į širdis, pagimdo pati per save visas kitas šalutines ir iš jos kilusias mintis ir išplėtoja tobuliausią formą joms pareikšti. Sausas, nieko savyje neturįs žmogus, nieką netikįs, kuris nejaučia, nedega, nežino kas yra skausmas, nors ir pražiltų Atėnų sofistų ir Romos iškalbingųjų tarpe, nesugebės atsikirsti viena iš tokių galingų ir nuostabiai

aiškių replikų, kurios ir kurčiausias tribunolų sąžines taip giliai išjudina.

Tad tegu kalba be baimės, nieko neslėpdami iš to, kas jiems buvo pasakyta. Priešingai „ką jums sakau patamsėse, jūs skelbkite šviesoje; o tai, ką girdėjot į ausį jums pasakyta, skelbkite ant stogų“. Šitais žodžiais Jėzus nereikalauja iš savo mokinių didesnės drąsos už tą, kurios pats iš savęs reikalauja. Jis kalbėjo patamsėse, vadinasi, nedaugeliui žmonių, mažam rateliui: jiems kalbėjo, pirmiesiems savo pasekėjams, bet tai, ką jiems buvo pasakęs keliaudamas, laukuose arba atskirose trobose, jie turi pakartoti, jo paties duotu pavyzdžiu, miestų rinkose, minių akivaizdoje. Sakė jiems į ausis savo tiesas, nes tiesa, pirmą kartą kam nors patikėta, gali nugąsdinti neparuoštus protus, ir todėl dar, kad buvo negausingi ir nebuvo reikalo rėkti.

Bet dabar šitas tiesas reikia pakeltu balsu skelbti nuo aukštumų, kad visi jas išgirstų, ir kad niekas negalėtų aną Dieną išsikalbinėti, jog jų negirdėjo. Geros Naujienos turtus reikia išdalinti visiems vargšams kaip ir visus pasaulio turtus ir brangenybes.

Jei žmonės gali užmušinėti kūną tų, kurie tiesą skelbia, tai sielos užmušti neįstengs: nuo vieno kūno mirties pakils tūkstančiai naujų sielų gyventi. Bet net ir jūsų kūnas nežus, nes yra Tas, kuris jį saugo. „Argi neparduoda už vieną pinigą dviejų žvirblių? O tačiau nė vienas iš jų nenukris ant žemės be jūsų Tėvo valios. Bet, net ir plaukai ant jūsų galvų visi yra suskaityti. Tad nesibijokit: jūs esat daugiau už daugelį žvirblių“. Oro paukščiai, kurie nesėja, nemiršta iš bado; jūs, kurie net lazdos su savim neturit, nenumirsit nuo priešų rankos.

Turi savyje labai vertingą paslaptį, kad jų kūnas, kuriame yra, galėtų būti sunaikintas. Jėzus visada yra su jais, nors ir toli būtų. Tai, kas jų laukia, laukia ir jo. Mistiška tapatybė susidarė tarp pasiuntėjo ir pasiuntinių. „Kiekvienas, kuris duos vienam iš tų mažutėlių indą šalto vandens atsigerti, nes yra mano mokinys, iš tiesų sakau jums, nepraras savo užmokesčio“.

Kristus yra šaltinis gyvo vandens, kuris turi numalšinti troškulį visų trokštančiųjų; tačiau ir mažyčio indo vandens nepamirš, paduoto troškuliui numalšinti vienam iš mažiausių jo draugų. Tie, kurie nešiojasi su savim tiesos vandenį, kuris apvalo ir

išgelbsti, gali kai kada atsidurti vieną gražią dieną tokioj padėty, kad jiems gali prireikti to medžiaginio vandens, kuris semiamas iš gilių kaimiškų šulinių. Kas paduos jiems to paprasto medžiaginio vandens stiklą, gaus mainais savo sielai gėrimų šaltinį, kuris labiau nugirdo už stipriausią vyną.

Apaštalai, keliaudami su vienu drabužiu, turį tik vieną porą apavo, be lazdos ir ryšulio, vargingi kaip pats skurdas, nuogi kaip pati tiesa, kuklūs kaip džiaugsmas, priešingai savo tokiam pavidalui, yra įvairūs pavaizdavimai to Karaliaus, kuris atėjo Įkurti didžiausią ir tarp visų kitų laimingiausią karalystę, atiduoti vargšams tą turtą, kuris vertingesnis yra už visus apskaičiuojamus turtus, suteikti nelaimingiesiems gilesnį džiaugsmą už visas prabangas. Tam naujam Karaliui, kaip visiems Rytų Karaliams, patinka pasireikšti įvairiu būdu, vaikščioti tarp žmonių persivilkus kitais drabužiais, niekieno nepažintam. Bet persivilkimai, kuriuos jis ir dabar labiau mėgsta, yra šie: Dainiaus, Vargdienio ir Apaštalo.

Mammona.

Jėzus yra vargšas. Tai begalinis ir griežčiausias vargšas, absoliutiško vargingumo vargšas. Tai vargo kunigaikštis, valdovas tobuliausio skurdo. Tai vargšas, kuris su vargšais bendrauja, kuris vargšams yra atėjęs, kalba į vargšus, kuris vargšus apdovanoja, kuris vargšams dirba. Vargšas didelio ir amžino skurdo. Tai laimingas ir turtingas vargšas, kuris priima vargingumą, kuris vargingumo nori, kuris su vargu susižieduoja, kuris vargą apdainuoja. Elgeta, kuris išmaldą dalina. Tai nuogasis, kuris nuogus pridengia. Tai alkanas, kuris duoda pavalgyti. Tai stebuklingas antgamtiškas vargšas, kuris netikrus turtuolius pakeičia į vargšus, o vargšus į tikruosius turtuolius.

Yra vargšų, kurie vargšai tik dėlto, kad niekad nesugebėjo nieko uždirbti. Yra ir tokių vargšų, kurie yra vargšai todėl, kad kiekvieną vakarą išdalina tą, ką ryto metą buvo uždirbę. Ir, juo daugiau atiduoda, juo daugiau turi. Jų turtai — šitų antrųjų vargšų — juo labiau didėja, juo daugiau jų išdalinama. Tai panašu yra į balioną, kuris juo aukščiau pakyla, juo darosi vis didesnis.

Jėzus ir buvo vienas iš tokių vargšų. Akivaizdoje kiekvieno iš tų turtuolių žemiškų turtų, pasaulinių, medžiaginių, turtingieji su jų talentų kasomis, minų, rupijų, florinų, cekinų, sterlingų, skudų, frankų, markių, kronų, dolerių yra tik pasigailėjimo verti driskiai. Romos plutokratai, Jeruzalės bankininkai, Florencijos ir Frankfurto piniguočiai, Londono lordai, New Yorko miliardierai, palyginus su tais vargšais, yra nelaimingi skurdžiai, pasmerkti skurdui ir trūkumams, tai samdininkai be jokio atlyginimo pas žiaurų šeimininką, pasmerkti užmušinėti kiekvieną dieną savo pačių sielas. Šitų vargšų skurdas yra toks baisus, jog jie priversti yra kilnoti akmenis, esančius žemės masėje ir sijoti atmatų mėšlynus. Tas jų skurdas yra toks šlykštus, jog net vargšai žmonės negali jiems iš pasigailėjimo nusišypsoti.

Turtai yra bausmė, lygiai kaip darbas. Bet tai yra aštresnė ir niekšingesnė bausmė. Kas yra turtingumo ženklu pažymėtas, tas yra papildęs, gal jam padam net to nežinant, kokį niekšišką darbą, vieną iš tų paslaptingų ir beveik nesuprantamų nusikaltimų, kuriam žmonių kalboje nėra pavadinimo. Turtingas žmogus yra po Dievo keršto sunkumu arba Dievas nori išmėginti jį, ar sugebės jis pakilti ligi dieviškojo neturto. Kadangi turtuolis yra papildęs didžiausią nuodėmę, šlykščiausią ir nedovanotiną. Turtuolis nupuolė, kadangi jis apgaulingai maininkavo. Galėjo pelnyti dangų, bet pasirinko žemę, galėjo danguje apsigyventi, bet pragarą išsirinko, galėjo savo sielą išgelbėti, bet perleido ją už medžiagą, galėjo mylėti, tačiau sutiko būti nekenčiamas, galėjo įsigyti laimę, bet panorėjo valdžios. Niekas nepajėgs jo išgelbėti. Pinigas jo rankose yra tas metalas, kuris gyvą jį laidoja savo ledinuotu sunkumu; tampa šašu, kurs jį suėda gyvą savo puvenomis; tai ugnis, kuri paverčia jį į baisiausią juodą mumiją, kurčią, aklą, nebylę, paralitinę, juodą mumiją, į bjauriausią šmėklą, kuri amžinai tiesia tuščią ranką amžių kapinynuose. Nes niekas negali šitam užmaskuotam vargšui duoti atminimo išmaldos.

Nėra jam kitokio išsigelbėjimo, kaip vėl tapti vargšu, pasidaryti tikru ir nuolankiu vargšu, išmesti laukan šlykštų turto skurdą, kad galėtų vėl į neturtą grįžti. Tačiau šitas sprendimas turtuoliui yra kartu sunkiausias. Turtuolis, tik dėl to kad yra praturtėjimu suterštas ir užsikrėtęs, nepajėgia net įsivaizduoti, jog visiškas turtų atsižadėjimas galėtų būti jo atpirkimo pradžia. Ir kadangi negali net įsivaizduoti panašaus išsižadėjimo, negalės nė svarstyti pasirinkimo, pasvarstyti alternatyvas. Jis yra kalinys savo paties prigimties neišnaudotame kalėjime. Kad galėtų išsivaduoti, reikia jau, kad būtų laisvas.

Turtuolis nepriklauso pats sau, bet, kaip gyvas daiktas, priklauso negyviems daiktams. Neturi laiko nei pagalvoti, nei pasirinkti. Pinigas yra negailestingas valdovas. Jis nepakenčia šalia savęs kitokių valdovų. Turtuolis, visas kupinas rūpesčių dėl savo turtų, lūkesčio padauginti juos, medžiaginio džiaugsmo, kurį jam duoda medžiagos gabalėliai, vadinami turtais, negali pagalvoti apie savo sielą. Net pamanyti negali, kad jo siela serga, sužalota, užtroškusi, be atodūsio gali būti dar reikalinga pagydymo. Jis visą save pernešė į tą pasaulio dalelę, kurią turi

teisės s a v ą j a pavadinti remdamasis sutartimis ir įstatymais ir dažniausiai net laiko neturi, noro ir pajėgų ja pasinaudoti. Turi tarnauti jai, ją saugoti; negali tarnauti, negali savo sielos apsaugoti. Visą jo meilės galią pagavo ta medžiagos dalelė, kuri jį valdo, kuri užgriebė sielos vietą, kuri paveržė iš jo laisvės likučius.

Šiurpulingas turtuolio likimas glūdi šitame dvilypiame absurde: kad norėdamas įgyti galios žmones valdyti jis tapo pats negyvų daiktų vertas; kad norėdamas įgyti dalelę — ir tai, pagaliau tokią menką dalelę! — visą prarado.

Joks daiktas dar nėra mūsų kol tėra tik mūsų. Žmogus nieko turėti negali — turėti tikrumoje — pats už savęs. Absoliuti paslaptis turėti kitus daiktus glūdi jų išsižadėjime. Kas viską nuo savęs atstumia, tam bus duota. Bet tas, kuris viską nori užgriebti sau, išimtinai sau, dalelę pasaulio turtų, tas tuo pačiu metu praranda ir tą, ką įgyja, ir visa kita. Be to nustoja galimumo pažinti pats save, turėti patį save ir pakilti. Ir nieko jam daugiau nebelieka, tikra žodžio prasme jis nieko nebeturi: net tų daiktų, kurie tariamai jam priklauso, bet kurie faktinai jį valdo; ir niekumet jis neturėjo savos sielos, vienintelės savybės, kurią tikrai vertėtų turėti. Jis yra daugiausia apleistas ir apnuogintas viso pasaulio vargšas. Nieko neturi. Nieko duoti negali. Kaip tad galėtų kitus mylėti, kitiems pasiaukoti ir duoti tai, ką turi, vykdyti meilės pilną gailestingumą, kuris nuvestų jį prie Karalystės slenksčio?

Jis ne niekas ir nieko neturi. Kas neegzistuoja, tas negali persimainyti, kas neturi, negali duoti. Kaip tad galėtų turtuolis, kuris pats sau nebepriklauso, kuris sielos nebeturi, perkeisti tą vienintelį žmogišką savumą į ką nors didesnio ir vertingesnio?

„Ir ką padės žmogui, nors jis visą pasaulį pelnytų, jei savo sielą praranda?“ Šitas Kristaus naivus klausimas, kaip visi apreiškimai, suteikia tikros reikšmės pranašiškai grėsmei. Turtuolis ne tik amžinybę praranda, bet, turtų prislėgtas pačiame dugne, praranda savo laikinąjį gyvenimą, savo dabartinę sielą, savo dabartinę žemišką laimę.

„Negalima tarnauti Dievui ir Mammonai“. Dvasia ir auksas yra du valdovai, kurie nepakelia nei padalinimo nei subendrinimo. Jie yra pavydūs: nori viso žmogaus. Ir žmogus, nors norėtų,

negali į dvi dali persiplėšti. Jis turi atsistoti vienoj arba antroj pusėj. Auksas tam, kas dvasiai tarnauja, yra niekis; dvasia tam, kas auksui tarnauja, tėra beprasmiškas žodis. Kas dvasią pasirenka, tas atstumia nuo savęs auksą ir visa tai, ką galima už auksą nupirkti; kas aukso trokšta, tas paneigia dvasią ir atsisako nuo visų dvasios gėrybių: ramybės, šventumo, meilės ir tobulo džiaugsmo. Pirmasis yra vargšas žmogus, kuris niekad nepajėgs sunaudoti ir išsemti savo begalinių turtų; antrasis yra turtuolis, kuris niekad nepajėgs pakilti iš begalinio savo skurdo. Vargšas, dėl mistinio išsižadėjimo įstatymo, turi net tą, kas jam nepriklauso, būtent visą pasaulį; o turtuolis, dėl nuolatinio troškimo žiauraus įstatymo, neturi ir to, ką jis laiko savu daiktu. Dievas duoda neapsakomai daugiau už tą daugybę, kurią buvo pažadėjęs; Mammona atima net tą mažybę, kurią pažada. Kas visko išsižada, turi viską su kaupu; kas nori sau vienos dalelės, tas, pagaliau, pasijunta nieko neturįs.

Kai įsigilinama į šiurpulingą turtingumo paslaptį, tada pradedama suprasti, jog žmonijos mokytojai įžiūrėjo jame tikrą šėtono karalystę. Už vieną daiktą, kuris mažiausiai už visus kitus tėra vertas, brangiau mokama, kaip už visus kitus. Daiktas, kurs yra niekis, kurio tikra vertė yra nulis, įgyjamas už visus kitus daiktus, visa siela už jį atiduodama, visas gyvenimas.

Brangiausias iš visų daiktas išmainomas į menkiausį dalykėlį.

Bet ir šita pragariškoji nesąmonė turi savo pagrindą dvasios ekonomijoje. Žmogus taip natūrališkai ir visuotinai yra traukiamas šitos kiekybės, kuri vadinama turtingumu, jog nukreipimui jo nuo šito beprotiško vijimosi reikėjo pastatyti tokią aukštą kainą, tokią neproporcingą, jog pats faktas užmokėjimo būtų aiškiausias įrodymas beprotiškumo ir klaidos. Tačiau ir beprotiškos derybų sąlygos — amžinybė už akimirką, galybė už vergystę, šventumas už pasmerkimą — yra nepakankamos atitraukt žmonėms nuo beprotiško velniško derėjimosi. Vargšai yra daugiausia nusiminę, kad negali tapti turtingi; jų siela taip pat yra užkrėsta ir pavojuje, kaip ir turtingų žmonių siela. Tai yra beveik visi, vargšai iš prievartos, kurie nesugebėjo aukso prisimeškerioti, o dvasią prarado; tai yra nelaimingieji turtuoliai, kurie dar nesuskubo prie pinigų prieiti.

Kadangi tik neturtas laiduoja tikrą turtą,—dvasines gėrybes,—tai yra laisva valia pasiimtas neturtas, sąmoningai, džiaugsmingai pasirinktas. Absoliutiškas neturtas išvaduoja žmogų įgyti absoliutinių vertybių. Dangaus Karalystė nežada vargšams žmonėms pakeisti juos į turtuolius, bet nori, kad turtuoliai, norėdami į ją įeiti, geru noru patys taptų pavargėliai.

Tragiškas paradoksas, turtingume esąs, pateisina tą amžiną patarimą, kurį Jėzus tiems duoda, kurie trokšta juo sekti.

Visi, kas turi pertekliaus, turi duoti tiems, kurie yra reikalingi, bet turtuolis turi duoti viską. Jaunikaičiui, kuris prisiartina prie jo ir klausia, ką turi daryti kad galėtų priklausyti jo draugystei, atsako: „Jei nori būti tobulas, eik, parduok ką turi ir išdalink vargšams, ir pelnysi sau turtus danguose“. Turtų išdalinimas dar nėra pasiaukojimas, nustojimas ar nuostolis. Jėzui ir visiems, kurie supranta, kas yra žmogus ir kas yra turtai, tai yra neapskaitomas pelnas. „Parduokite savo turtus ir duokit išmaldas; darykit sau pinigines, kurios nesensta, turtą, kuris danguose niekad nemažta, kurio vagis neišvagia ir kandys nesuėda. Nes, kur bus jūsų turtas, ten bus ir jūsų širdis... Tad duok tam, kuris tavęs prašo, o iš to, kuris atima tai, kas tavo yra, nereikalauk grąžinti..., nes didesnė yra laimė duoti, negu priimti“.

Reikia duoti, duoti be jokių sumetimų, duoti su džiaugsmu, be apskaičiavimo. Kas duoda tuo tikslu, kad ką nors pelnytų už tai, nėra tobulas. Kas kitus apdovanoja, kad galėtų patraukti juos prie savęs ir iš jų gauti kitokių medžiaginių gėrybių, tas nieko nenusipelno. Atlyginimas yra kur kitur, mumyse. Reikia atiduoti apsiaustą ne kad už jį turėtume kitą gauti, bet kad pajustume širdies grynumą ir pasitenkinimą. „Kai pietus ar vakarienę taisai, nekviesk savo draugų ar brolių, nei giminių, nei turtingų kaimynų, kad ir jie tavęs nepakviestų ir tuo pačiu tau neatsimokėtų. Bet, kai keli pokylį, pakviesk vargšus, paliegėlius, raišus ir aklus, ir būsi palaimintas, kad jie negali tau atsilyginti, nes tau bus atiduota teisingųjų prisikėlime“.

Ir prieš Jėzų buvo patariama žmonėms atsisakyti turtų. Jėzus nebuvo pirmasis, kuris į neturtą būtų įdėjęs vieną iš tobulybės laipsnių. Didysis Vardhamana, Jina arba Triumfatorius prie Parkvos įkūrėjo, Išvaduotųjų įsakymų pridėjo a p a r i g r a h a, visokios savybės išsižadėjimą. Buddha, jo vien-

metis (gyvenęs tuo pačiu laiku) ragino savo mokinius prie tolygaus išsižadėjimo. Cinikai stengdavosi atsikratyti visokių medžiaginių gėrybių, atsipalaiduoti nuo darbo ir būti nuo žmonių nepriklausomi, kad galėtų pasišvęsti visai laisva dvasia tiesos ieškojimui. Kratetes, galingas tebanietis, Diogeno mokinys, išdalino savo turtus vientaučiams ir pats tapo elgeta. Platonas reikalavo, kad jo Respublikos kariai neturėtų jokios savybės. Stoikai, pasipuošę purpurais, sėsdami už stalų, brangiais akmenimis išpuoštų, stilizuodavo iškalbingus pagyrimus neturtui pagerbti. Aristofanas vaidino scenoje akląjį Plutoną, kuris švaisto turtais, lyg kokia bausme, tik paskutinių patvirkėlių tarpe.

Bet Jėzuje neturto meilė nėra asketinė taisyklė nei pasididžiavimo skraistė. Timonas Atenietis, kuris valgydino ir girdė minią dykaduonių ir kurio vėjavaikiškas dosnumas jį patį prie skurdo atvedė, nėra tas vargšas, kuris būtų artimas Kristaus širdžiai. Timonas pasidarė vargšas dėl savo tuščios garbės troškimo: visiems davė, be jokio skirtumo, net ir tiems, kurie nebuvo reikalingi paramos, kad įgytų vardą dosnaus ir kilnaus žmogaus. Kratetes, kuris stengiasi nusikratyti savo turtais, kad galėtų pasekti Diogenu, yra savimeilės vergu; nori ką - tai nepaprasto už kitus padaryti, įgyti išmintingo filosofo vardą. Cinikų elgetavimas yra savotiška vaizdi puikybės forma; Platono karių neturtas yra tik politinės išminties priemonė. Kartais neturtas yra reikalingas ir visuomeniniuose sluoksniuose, kurie plėtojasi ir tobulėja. Pirmosios respublikos nugalėdavo ir žydėdavo tol, kol piliečiai tenkindavosi, kaip senojoj Spartoj ir Romoj, dideliu neturtu ir nupuolė, kai pradėjo auksą vertinti aukščiau už „kuklų ir susivaldomą“ gyvenimą. Tačiau senovės žmonės neniekindavo pačių turtų. Laikė juos tik tiek pavojingus, kiek tie turtai patekdavo ir didėdavo nedaugelio rankose; laikydavo juos neteisius tik tuo atžvilgiu, kad nebūdavo jie naudojami su pritinkamu dosnumu. Platonas, skildamas piliečiams vidutinį saiką, lygiai nepasiekiamą prie pertekliaus ir prie trūkumų, turtus priskiria prie žmogaus gėrybių. Juos laiko paskutiniais, bet jų nepamiršta. Ir Aristofanes priklauptų prieš Plutoną, jei tik aklasis dievaitis praregėtų ir gerus žmones apdovanotų turtais.

Evangelijoje neturtas nėra nei filosofinis pagražinimas, nei juo labiau mistinis pamėgdžiojimas. Neužtenka būti vargšu

norint turėti teisės į Karalystės pilietybę. Neužtenka turtus apleisti ir tapti vargšais, norint tapti tuojau tobulais. Kūno neturtas yra įžanginis reikalavimas, kaip dvasios neturtas. Kas nėra įsitikinęs, kad jis yra žemai, tas nepagalvos apie pakilimą aukštyn; kas neatsiskyrė nuo visokios medžiaginės nuosavybės, to pavadžio, kuris užriša akis ir suveržia sparnus, tas nesugebės pažadinti savy tikrų gėrybių troškimo.

Vargšas, kuris nesisieloja dėl savo neturto, kai jį pakelia ištvermingai ir dėl jo nesiskundžia, norėdamas paversti jį į turtus, yra kur kas arčiau prie tobulybės už turtuolį. Bet turtuolis, kuris vargšų naudai išsižadėjo turtų ir pasirinko gyventi greta su savo naujais broliais, yra dar arčiau prie tobulybės už tą, kuris gimė ir išaugo varguose. Tas, kad jį aplankė taip reta ir stebuklinga malonė, sudaro laidavimą visų troškimų ir vilčių. Išsižadėti to, ko niekad neturėta, gali būti labai pagirtinas dalykas, nes vaizduotė nesamus dalykus paverčia į milžiniškai didelius, bet išsižadėti viso to, kas turėta, kas buvo visuotinio pavydo priežastis, yra aukščiausios tobulybės ženklas.

Vargšas, kuris gyvena susivaldydamas, švariai, paprastai ir kukliai, kadangi neturi nei galimumų, nei progų pagundai, linkęs esti ieškoti atpildo prabangose, kurios neįgyjamos už pinigus, ir beveik atpildo savo rūšies dvasine persvara, kurios negali pasiekti žmonės, kurie gyvenimu naudojasi. Tačiau labai dažnai jo dorybės kyla iš nesugebėjimo arba iš nežinojimo: neišnaudoja, nes neturi valdžios; nemėto turtų, nes vargiai teturi tiek, kiek jam reikalinga; negirtuokliauja ir nepaleistuvauja, nes neturi pinigų nei smuklei nei gašlavimams. Jo gyvenimas, dažnai žiaurus, vergiškas, tamsus, išperka jo kaičias. Skausmai liepia jam pakelti akis aukštyn, ieškant paguodos. Taip maža mes vargšams tepadarome, kad neturim teisės jų teisti. Toki, kaip yra, savo brolių apleisti, laikomi taip toli nuo tų, kurie galėtų prabilti į jų širdis, vengiami tų, kurie negali pakelti jų nešvaraus artimumo, atskirti nuo supratimo ir meno pasaulio, kurie galėtų kai kada padaryti jų skurdą pakenčiamesnį ir lengvesnį, yra vargšai žmonės visuotiniame skurde, mažiau už kitus žmones nešvarūs. Jei jie būtų daugiau mylimi, būtų tobulesni: argi tas, kas juos vienus paliko turėtų širdį jiems pasmerkti?

Jėzus mylėjo vargšus. Mylėjo juos iš pasigailėjimo, kurį jiems turėjo; mylėjo juos, nes jautė kad jie yra artimesni jo sielai, labiau pasiruošę jį suprasti. Mylėjo juos, nes kasdien sudarydavo jam laimės tarnauti jiems, galėjo duona pasotinti alkanus, padėti silpniems, teikti vilties kenčiantiems.

Jėzus mylėjo vargšus, nes juose, remdamasis teisingumu, matė teisėčiausius Karalystės gyventojus; mylėjo vargšus, nes pasigailėjimo akstinu lengviau patraukdavo turtuolius išsižadėti turtų. Bet už vis labiau mylėjo tuos vargšus, kurie buvo turtingi, ir kurie iš Karalystės meilės tapo vargšai. Jų išsižadėjimas buvo didžiausias tikėjimo veiksmas į jo pažadėjimus. Aukojo tai, kas absoliute yra niekas, bet pasaulio akyse yra viskas, norėdami patikrinti sau dalyvavimą tobulesniame gyvenime. Priversti buvo nugalėti patys savyje vieną iš žmogaus instinktų, kuris giliausiai yra išsišakojęs pačiame žmoguje. Jėzus, gimęs neturte, vargšų tarpe, vargšams, niekad neapleido savo brolių. Jiems davė vaisingą gausumą savo dieviškojo neturto. Bet jis ieškojo savo širdyje vargšo žmogaus, kuris ne visados buvo vargšas; ieškojo turtingo, kuris būtų pasiryžęs iš meilės jam tapti vargšas. Tokio žmogaus ieškojo: gal būt, jo niekad nerado. Bet jis jautėsi daug švelnesnis brolis tam išsiilgusiam ir nežinomam, kaip visai miniai elgetaujančių vargšų, kurie veržėsi prie jo iš visų pusių.

Šėtono išmatos.

Gerai įsidėmėkit žmonės, kurie dar turit gimti: Jėzus niekad nenorėjo savo rankomis palytėti pinigo. Tos jo rankos, kurios žemės dulkes sutrindavo aklajam apšviesti; tos rankos, kurios palytėdavo užkrėstųjų raupsuotųjų kūnus ir mirusius; tos rankos, kurios buvo apkabinusios Judos kūną — daug labiau užkrėstą, kaip dulkės, spuogai ir lavono kūnas — tos baltos, nesuteptos rankos, laiminančios ir pagydančios, kurių niekas negalėjo užkrėsti, niekad negalėjo pakęsti vieno iš tų apskritų metalinių diskų, kuriuose yra iškaltas pasaulio valdovų profilis. Galėjo Jėzus savo pasakojimuose, kurie yra gryniausia tiesa, išvardyti pinigus; gali net į juos žiūrėti, kai jie buvo svetimose rankose: bet niekad jų nepalytėjo. Jam, kuris niekuo nesišlykštėjo, pinigas sužadindavo šiurpulingą pasibiaurėjimą. Visa jo prigimtis pasipriešindavo net minčiai susidurti su šitais niekšingais turtingumo simbolais.

Kada iš jo pareikalavo dešimtinės Šventyklai jis nenori net į draugų piniginę kreiptis ir liepia Petrui užmesti meškerę: pirmos ištrauktos iš vandens žuvies nasruose atras dvigubą pareikalautą dešimtinę. Šitame stebukle glūdi kilni ironija, kurios niekas nepastebėjo. Neturiu pinigų, bet pinigai yra toks menkas ir nevertingas dalykas, kad dėl vieno mano žodžio žemė ir vanduo galėtų juos išvemti. Jų daug yra ežere. Žinau, kur jie yra, ir toks skaičius, kad vien smulkių užtektų nupirkti visiems šventyklos kunigams ir visų tautų karaliams, tačiau ir pirštu nepajudinsiu jų gauti. Vienas mano pavaldinys išims jį iš žuvies nasrų ir įteiks mokesčių rinkėjui, nes kunigai kaip galima spręsti, be jų negali apsieiti gyvenime. Nebylės būtybės gali nešioti monetas; o aš esu toks turtingas, jog nė nenoriu jų matyti. Nesu nebylė būtybė, bet kalbanti siela, o sielos neturi nei sidabro, nei piniginių. Ne aš, vadinas, duodu tau šitas drachmas, bet ežeras. Man nieko niekad nereikia pirkti, ir viską, ką tik turiu, išdalinu. Mano begalinis turtas yra Žodis.

Bet vieną gražią dieną ir Kristus buvo priverstas pažiūrėti į pinigą. Paklausė jį ar pritinka, kad tikras izraelitas mokėtų duoklę. Jis tuojau atsakė: Parodykit man duoklės pinigą. Jie parodė jam, bet jis nepaėmė jo į rankas. Tai buvo imperatoriaus pinigas, romėnų moneta, kurioje buvo išspaustas veidmainiškas Augusto veidas. Tačiau Jėzus n o r ė j o nepažinti, kieno tai buvo atvaizdas. Paklauė: kieno šitas atvaizdas ir užrašas? Atsakė jam: Ciesoriaus. Tada jis pasakė išpaikusiems paklausėjams į akis žodį, kuris juos nepaprastai nustebino: „Atiduokit, tad Ciesoriui, kas yra Ciesoriaus, ir Dievui, kas Dievo yra“.

Šitų kelių žodžių prasmė yra keleriopa: užteks tuo tarpu sustoti prie pirmojo žodžio: a t i d u o k i t. Atiduokit tai, kas ne jūsų yra. Pinigai jums nepriklauso. Jie yra valdovų padaryti savo valdžios reikalams. Tai karalių ir karalystės savybė—kitos karalystės, ne tos kuri mūsų yra. Karalius atstovauja jėgą ir yra turtų gynėjas; o mes nieko bendro su prievarta neturime ir nuo turtų atsisakome. Mūsų Karalystė neturi nei galiūnų; nei turtuolių; Karalius, kuris Danguje viešpatauja, nekala pinigų. Moneta yra priemonė žemiškais turtais apsimainyti, bet mes žemiškųjų turtų neieškome. Tą mažmeną, kuri yra mums būtinai reikalinga — šiek tiek saulės, šiek tiek oro, bent kiek vandens, kąsnelį duonos, apsiaustą — mums Dievas arba Dievo draugai, davė dovanai. Jūs, turtų rinkėjai, visą gyvenimą rūpinatės surinkti didžiausią krūvą šitų su atvaizdais apskritų plokštelių. Mes nežinome ką su jomis veikti. Mums tai yra, pagaliau nereikalinga. Todėl jas atiduodam: atiduodam tam, kas liepė jas nukalti pinigų dirbtuvėje, tam, kuris jose padėjo savo atvaizdą, kad visi žinotų, jog tai jam priklauso.

Niekad Jėzui nereikėjo atiduoti, nes niekad nebuvo paėmęs nė vienos monetos. Mokiniams įsakė, kad nesinešiotų su savim kelionėse maišelių aukoms rinkti. Tik vieną padarė išimtį—tokią išimtį, kad šaltis net kaulus perveria. Iš vieno Evangelijos posakio žinom, kad vienas apaštalas turėjo šitos brolijos patikėtą jam atsargą. Šitas mokinys buvo Juda. Tačiau ir jis pasijus verčiamas grąžinti išdavimo sidabrinius, prieš dingdamas mirtyje. Juda yra paslaptinga auka, sudėta pinigo prakeikimui.

Pinigas neša su savim, kartu su rankų nešvarumu, kurios jį čiupinėjo ir glamžė, nepaneigtą nusikaltimo užkrėtimą. Iš visų

šlykščiausių daiktų, kuriuos žmogus yra padaręs užteršti žemei ir pačiam sau užkrėsti, pinigas, gal būt, yra šlykščiausias.

Šitie kalto metalo barškalai, iš rankų į rankas, ne kartą dar iš sunkių nuo prakaito arba kraujo rankų, kasdien vaikščioją ir grįžtą; nutrinti plėšriųjų piktadarių, pirklių, bankininkų, tarpininkų ir gobšų nagais; tie apskriti ir lipšnūs pinigų kalyklos spiovalai, visų ieškomi, pageidaujami, išvogti, pavydėtini, pamilti labiau už meilę ir dažnai labiau už gyvenimą; tie biaurūs gabalėliai pažymėtos medžiagos, kuriuos žmogžudys duoda pasamdytam užmušėjui, lupikautojas alkanam, priešas išdavikui, apgavikas kyšininkui, klaidatikis šventvagiui, paleistuvis parsiduodančiai ir už pinigus įgyjamai moteriškei; šitie dvokią biaurūs pikto pavadoriai, kurie sūnų paskatina užmušti tėvą, žmoną apgauti vyrą, brolį apgauti brolį, nedorą vargšą slapstytis su peiliu prieš nedorą turtuolį, tarną apgaudinėti šeimininką, plėšiką užpulti keleivį, tautą paskatinti į karą prieš kitą tautą, pinigai, šitos medžiaginės medžiagos emblemos, yra šiurpulingiausias daiktas, kokį tik žmogus yra išgalvojęs. Moneta, kuri tiek yra pražudžiusi žmonių gyvybių, kasdien žudo tūkstančius sielų. Pavojingesnė užsikrėsti už skarmalus sergančiojo maro liga, už gangrenos nuodus, už visų nešvarumų tvenkinius, ji sukinėjasi visuose namuose, blizga ant maininkų (keitėjų) stalų, slepiasi dėžėse, drumsčia poilsio priegalvius, suteršia nekaltas vaikų rankas, gundo mergaites, moka už budelio amatą, perbėga žemės veidu, patenkindama neapykantą, skatindama godumą, pagreitindama ištvirkimą ir mirtį.

Duona, pati per save jau šventa, namuose ant stalo padėta, ant bažnyčios stalo persikeičia į nemirštamą Kristaus kūną. Ir moneta yra matomas persikeitimo ženklas. Tai niekšinga Šėtono auka. Pinigai yra Šėtono supuvusios išmatos. Kas pinigus myli ir priima juos su džiaugsmu, tas matomai bendrauja su Šėtonu. Kas palyti pinigus gašliai, tas nesąmoningai palyti Šėtono išmatas.

Švarus žmogus negali jų paliesti, šventas negali pakelti jų palytėjimo. Žino jie neabejotinai įsitikinę, kaip niekšinga yra jų esmė. Ir į pinigą žiūri su tokiu pat šiurpulingu pasibaisėjimu, kaip turtuolis žiūri į skurdą.

Tautų Karaliai.

— Kieno čia atvaizdas? — klausia Jėzus, kai jam parodo Romos monetą.

Jis žino tą veidą. Žino, kaip visi, kad Oktavianas dėl nuostabių savo pasisekimų tapo pasaulio monarchas su pasigyrimo prievardžiu — Augustas. Pažįsta šitą veidmainingo jaunikaičio profilį, tą galvą, paskendusią gausinguose garbiniuotuose plaukuose, didelę, į priekį išsikišusią nosį, kuria lyg būtų norėjęs pridengti žiaurumą nedidelės burnos, plonų, žiauriai sučiauptų lūpų. Tai yra galva, kaip ir visos kitos Karalių galvos, nuo liemens atskirta, nuo kūno atidalinta, atkirsta kaklo gale: baisus laisvos valios ir amžinos ekzekucijos vaizdas.

Tačiau Jėzus nenori savo lūpomis paminėti imperatoriaus vardo, nes jo valdžios nepripažįsta. Ciesorius yra pasaulio karalius; Jėzus yra karalius naujos karalystės, priešpastatytos pasauliui, ir kurioje jau nebebus karalių. Ciesorius yra praeities karalius, ginkluotų pajėgų vadas, auksinių ir sidabrinių monetų kalėjas, nepastovaus teisingumo klystantis administratorius. Jėzus yra ateities karalius, vergų paliuosuotojas, turtų paneigėjas, meilės mokytojas. Nieko nėra tarp jų bendro. Jėzus atėjo nugriauti ciesoriaus viešpatavimui, sunaikinti Romos galybei ir visokiai žemiškai valdžiai, bet ne ciesoriaus vietai užimti. Jei žmonės jo paklausys, nebebus daugiau ciesorių. Jėzus nėra įpėdinis, kurs daro suokalbį prieš viešpataujantį valdovą norėdamas jo vietą užimti, bet ramus griovėjas visokių sostų. Ciesorius yra galingiausias ir garsiausias iš visų jo rangovų, bet kartu ir labai svetimas. Nes jo galybė glūdi žmonių neveiklume, tautų liguistume. Bet štai atvyko kaž kas, kas kelia iš miego žmones, kas akliems akis atveria, kas silpniems grąžina jėgas. Kada viskas bus padaryta ir bus įsteigta Karalystė — Karalystė kuriai kareiviai nereikalingi, nei teisėjai, nei vergai, nei pinigai, tik naujos mylinčios sielos — Ciesoriaus valdžia dings, kaip pelenų kalnas galingam vėjui papūtus.

Kol dar tebėra jo pavidalas, galime atiduoti jam tai, kas jam priklauso. Naujiems žmonėms pinigas yra niekis. Tad atiduokim Ciesoriui, į amžiną nebūtybę pasmerktam, tą niekingą pinigą, kuris mums nepriklauso.

Jėzus, gilumoje savo troškimų nuolat auklėdamas antrojo Žemiškojo Rojaus pasirodymų išsiilgimą, nekreipia dėmesio į pasaulinę valdžią, nes toji naujoji žemė, kurią jis skelbia, nebus reikalinga valdžios. Šventų žmonių tauta, kurie mylisi savitarpy, neturėtų ką veikti su karaliais, su teismais, su kariuomene. Dieviškasis Išvaduotojas atėjo ir žmonių politikoje taip pat padaryti perversmą. Tik vieną kartą tekalba apie Karalius ir tik sugriaudamas visuotinai priimtą nuomonę. „Tautų karaliai — sako mokiniams—ant jų viešpatauja, o kurie turį ant jų valdžią vadinasi geradariai. Taip tegu jūsų tarpe nebūna; priešingai, kas yra jūsų tarpe didesnis, tesie mažiausias, o perdėtinis, kaip tas, kuris tarnauja“. Tai yra tobulos lygybės žmonių santvarkos dėsnis. Didelis yra mažas; valdovas yra tarnas; karalius yra vergas. Jei tas, kuris valdo turi būti kaip tas, kuris tarnauja, tai ir priešingas santykiavimas bus taip pat tiesa; tas, kuris tarnauja turi tas pačias teises ir pirmenybes, kaip tas, kuris valdo. Gali šventieji būti kilnesni už teisinguosius; palaiminti, kurie ligi vakar dienos buvo nusidėjėliais; nekaltieji, kurie buvo Karalystės piliečiai nuo pat gimimo. Gali būti skirtumų dvasinės didybės visuotinoje tobulybėje, tačiau bet kokia kategorija tarp aukštesnio ir žemesnio, valdovo ir pavaldinio bus laikui bėgant panaikinta. Pavaldinių valdžia, net blogai vykdoma, remiasi įsivaizduojama kaimene, kuriai reikia vadovauti, mažuma, kurią reikia bausti, gyvuliškumu, kurį reikia pažaboti. Bet, kada visi žmonės bus šventi, nebebus reikalingi nei draudimai, nei paklusnumas, nei įstatymai, nei bausmės, nei vadai, nei tvirtovės. Dvasios viešpatystė gali apsieiti ir be jėgos įsakymų.

Žmonės nustojo vieni kitų neapkęsti ir nebetrokšta daugiau gėrybių: rytojaus dieną po šitų dviejų begalinių atmainų atpuls bet koks valdžios pagrindas ir reikalas. Kelias, kuris veda į tobulą laisvę, nesivadina griovimu, bet šventumu; ne Godvino, ar Stirnerio, Proudhono, ar Kropotkino sofizmuose jis surandamas, bet tik Jėzaus Kristaus Evangelijoje.

Tačiau ligi šios dienos dar neįvyko visiškas žmonių atsivertimas į Evangeliją, ir Karaliai tebėr reikalingi. Gyvuliams reikalingas piemuo, ir, juo labiau jie esti priešingi ir užsispyrę, juo daugiau piemuo turi būti apsiginklavęs ir galingas. Tačiau, per puikybę sužvėrėję žmonės mano, kad skaičius gali vienybę pavaduoti, o žemumos gali užimti aukštumų vietas ir Karalių nenori. Karalių, kurie tikrai yra Karaliai, kurie, nors ir priklauso prie vidutinių gabumų žmonių, aukščiau stovi už nesuvaldomus, aklų ir beprotiškų masių tuščius įgeidžius. Karalių, kurie vykdo valdžią, turinčią būti vienintele, kad ji būtų sėkminga, ir už kurios klaidas, vis dėlto ne tokios žiaurias, kaip minių klaidos, jie tik prieš Dievą neša atsakomybę. Tokių karalių šių dienų žmonės nenori. Negali nei mylėti jų, nei bent pakęsti. Ir verčiau imasi aibes nevykusių savanaudžių viešpačių, kurie juos išnaudoja ir melžia laisvės vardu. Verčiau imasi juos, nes tie viešpačiai apgaubia laisvių skraiste savo tiraniją, kuri turi visas savivaldymo sunkenybes be jokios naudos. Jau nuo amžių pranyko žemėje tikrieji Karaliai, o kaimenės, kurios ją gyvena, netapo geresnės. Neteko klusnumo sugebėjimo, būtino žemesniųjų būtybių tarpe, ir dar netapo verti dieviškosios šventųjų laisvės.

Kardas ir Ugnis.

Kiek kartų valdovų pamėgdžiotojai stengėsi pašventinti išpaikusių žmonių išdidumą, smurtininkų smurtą, žiauruolių žiaurumą, užpuolikų puolimą, užkariautojų užkariavimus, kiek kartų paperkamieji sofistai arba nesąmoningi deklamatoriai stengėsi subendrinti pagonišką žiaurumą su krikščioniškuoju nuolaidumu, iš kryžiaus padaryti kardo rankeną, pateisinti kraują, pralietą neapykantai pasotinti su pagalba kraujo, išlieto ant Kalvarijos kalno meilės išmokymui; žodžiu, kiek kartų norima pateisinti karą, pasiremiant taikingumo mokslu ir padaryti iš Kristaus Džengis-chano pavaduotoją, arba Bonaparto, arba norima pagilinti negarbę Mahometo pasekėjų, visumet pastebėsit su nepaprastu punktuališkumu išaugantį žinomą Evangelijos tekstą, kurį visi žino atmintinai, bet kurį maža kas tesuprato.

„Nemanykit, kad atėjau atnešti žemei taiką; atėjau atnešti kardą“. Kai kurie, daug labiau mokytesni, priduria: „Atėjau atnešti žemei ugnį“. Kiti, apdovanoti nepatikėtina atmintimi, puola su sprendžiamuoju posakiu: „Dangaus Karalystė kenčia smurtą, o smurtininkai ją tepaveržia“.

Koks iškalbingumo angelas, koks antgamtiškas apšvietėjas pajėgs atskleisti šitiems suakmenėjusiems protams tikrą žodžių reikšmę, kuriuos su tokiu laisvu paviršutiniškumu kartoja?

Jie išima juos iš evangeliško konteksto su tokiu pat įgudimu, su kokiu kalnų gyventojas rinktų gėles Titanijos darže. Nekreipia dėmesio į žodžius, kurie yra prieš ir po posakio; neatsižiūri į tai, kokiomis aplinkybėmis jie buvo pasakyti; nesupranta prieš tai, kad gali turėti jie dar ir kitos reikšmės be bendros žodžių prasmės.

Kada Jėzus sako, kad atėjo atnešti kardą, arba, kaip pasakyta lygiagrečiam Luko posaky, „nesantaiką“ — jis kaip tik tuo metu duoda nurodymus mokiniams, kurie ruošiasi išsiskirstyti į pasaulį pranešti Karalystės prisiartinimą. Ir tuojau, paminėlęs kardą, su paprastų palyginimų pagalba paaiškina tai, ką norėjo pasakyti:

„Nes atėjau pastatyti sūnų nesantaikoje su tėvu, dukterį su motina, marčią prieš uošvę; ir žmogaus priešai bus jo namiškiai. Nes nuo šio laiko iš penkių, kurie bus vienuose namuose, trys bus prieš du, o du prieš tris“... Vadinasi, kardas nereiškia karo. Kardas yra tai, kas perkerta, kas padalina, kas perskiria; Evangelijos skelbimas perskirs žmones, priklausančius į vieną šeimą. Nes žmonių tarpe yra kurčių ir girdinčių; yra, kurie vėluojasi ir kurie skubinasi; yra, kurie neigia ir kurie tiki. Kol visi neatsivers ir nesusibroliaus savitarpy per Žodį, nesantaika viešpataus žemėje. Tačiau nesantaika nėra dar nei karas, nei žudynės. Tie, kurie išgirdo ir įtikėjo Žodžiu—Krikščionys—nepuls tų, kurie neklauso ir netiki. Pavartos, tiesa, ginklą prieš užsispyrusius ir užkietėjusius brolius, — bet šituo ginklu bus įtikinimas, pavyzdys, atleidimas, meilė. Tie, kurie neatsivers, gal būt, tikrą karą paskelbs, smurto ir kraujo karą, bet todėl tik paskelbs karą, kad neatsivertė, kad dar patys netapo krikščionys. Evangelijos triumfas ir visų karų pabaiga — žmogaus karo su žmogumi, šeimos su šeima, luomo su luomu, tautos su tauta. Jei pradžioje Evangelija yra nesantaikos ir vaidų priežastis, tai čia neša atsakomybę ne tos tiesos, kurias Evangelija skelbia, bet pats faktas, kad šitas tiesas dar ne visi vykdo.

Kada Jėzus paskelbia, kad ateina atnešdamas ugnį, tik barbaras gali galvoti apie naikinančią gaisro ugnį, tikrąjį karų sėbrą. „Kaip norėčiau, kad jau būtų uždegta!“ Nes ugnis, kurios troško Žmogaus Sūnus, yra pasišventimo karštis, deganti meilės liepsna. Kol visos sielos neperdegs šitoje ugnyje, Evangelijos žodis bus tik tuščias atgarsys, o Karalystė dar bus toli. Norint atgimdyti užkrėstą nedorybėmis žmogaus šeimą, reikia stebuklingo kančių ir troškimo gaisro. Sušalę turi liepsnoti, nejautrūs turi užvirti, drėgni turi užsidegti kaip švyturiai nakties metu. Visas mėšlynas, žmonių paslaptingame gyvenime supiltas, kuris iš kiekvienos sielos padaro kloaką, visi pelėsiai, kurie užkemša ausis ir užnuodija širdis, turi būti dvasinės ugnies paversti pelenais, kurią įžiebti yra atėjęs Jėzus, ir kuri yra ne išnaikinimo, bet išgelbėjimo ugnis.

Bet norint pereiti šitą liepsnos sieną, reikalingas pasiryžimas, kurio ne visi teturi; kurio teturi karingieji. Todėl Jėzus galėjo pasakyti, kad „Dangaus Karalystę tik smurtininkai tepaveržia“ —

pasakymas „smurtininkai“ tekste tikrumoje reiškia tą patį, kaip „stiprūs“ žmonės, kurie sugeba paimti puolimu duris be atodairos ir baimės. Kardas, ugnis, smurtas yra žodžiai, kurių netenka imti tiesiogine prasme, kuri taip patinka žudynių gynėjams. Tai yra pavaizdavimo žodžiai, kuriuos mes turime pavartoti, prabildami į sudrumstą minios vaizduotę. Kardas yra simbolis atsiskyrimo pirmųjų atverstųjų nuo paskutiniųjų; ugnis yra skaidrinanti meilė; smurtas yra būtina dvasios jėga atgimti ir prisiartinti prie Karalystės angos. Kas kitaip supranta, nemoka skaityti arba yra sąmoningas išdavikas.

Jėzus yra ramybės žmogus. Atėjo taiką laiduoti. Visos Evangelijos yra tik mokslas ir ramybės skelbimas. Jau pačią užgimimo naktį dangiškieji balsai gieda pranašišką linkėjimą. Ramybė geros valios žmonėms žemėje. Ant Kalno vienas iš pirmųjų pažadų, kurie išsiveržia iš Kristaus širdies ir lūpų, yra nukreiptas į taikos mylėtojus. „Palaiminti tie, kurie ramybę daro, nes jie bus pavadinti Dievo sūnumis“. Apaštalams, pasiruošusiems į kelią, liepia pasveikinti ramybe visus namus, į kuriuos tik įeis. Mokiniams, draugams pataria tobulą santaiką: „Gyvenkit savitarpy ramybėje“. Prisiartindamas prie Jeruzalės miesto žiūri į jį verkdamas, ir sušunka: „O, kad tu būtum pažinus šiandie dalykus, kurie gali duoti tau ramybę!“ Ir baisiąją naktį, Alyvų darže, tuo laiku, kai ginkluoti samdininkai jį suima ir riša, prataria aukščiausį pasmerkimą smurtui. „Tie visi, kurie kardu kovoja, nuo kardo žus“.

Žino jis nesantaikos blogybes. „Kiekviena karalystė, padalinta į priešingas dalis, bus sunaikinta; ir kiekvienas miestas arba namas, padalintas į priešingas dalis, negalės išsilaikyti“. Savo kalboje apie paskučiausius dalykus tarp kitų pabaigos ženklų, sykiu su badu, žemės drebėjimu ir kitomis nelaimėmis, jis pranašauja taip pat karus: „Kadangi tauta sukils prieš tautą ir karalystė prieš karalystę... išgirsit apie karus ir karų atgarsius“.

Nesantaika Jėzui yra blogybė; karas yra piktadarystė. Didžiųjų žudynių apologetai mielai maišo senąjį Testamentą su naujuoju. Bet naujasis yra tik dėl to naujas, kad reformuoja senąjį.

Karą galima laikyti tik tada dieviškuoju, kai jis laikomas bausme. Bet tas sykiu yra ir paties savęs bausmė. Karas yra žiauriausias neapykantos pasireiškimas, kuri slapstosi ir nardosi žmonių širdyse. Kad galėtų išrauti neapykantą, kurią nešiojasi

savyje, žmonės su ginklais rankose puola vieni kitus ir naikina. Karas tuo pačiu metu pasireiškia kaip nusikaltimas ir bausmė. Yra nusikaltimas, nes jau buvo užuomazgoje dar prieš išsiveržimą, o išsiveržęs veda prie savitarpinio neapkenčiamų priešų žudymosi.

Tačiau, jei visose širdyse būtų neapykanta užgesinta, karas nebebūtų galimas; šiurpulingiausia nelaimė išnyktų sykiu su didžiausiu nusikaltimu. Išaušty, pagaliau, diena, kurią išsiilgimo pilnomis akimis matė Izaija, kurią žmonės „kardus perkals į spatus, o lankus į pjautuvus; nė viena tauta nebepakeis ginklo prieš kitą tautą, ir niekas nebesimokys kariauti“.

Šita, Izaijos pranašauta diena, bus diena, kurią Pamokslas ant Kalno bus pripažintas vieninteliu žemės įstatymu.

1929 m. Didįjį Penktadienį, Dievui padedant, baigiau versti pirmąją veikalo dalį.
Vertėjas *P. M.*